

78860

BIBLIOTECĂ "STRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

ANALELE

INSTITUTULUI DE ISTORIE A PARTIDULUI
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P. M. R.

2

APRILIE - IUNIE

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ POLITICĂ
1955

68853

1930

0 JUL 2005

97

ANALELE

INSTITUTULUI DE ISTORIE A PARTIDULUI DE PE LINGA C.C. AL P.M.R.

apare trimestrial

COMITETUL DE REDACȚIE

PETROVICI NICOLAE (redactor responsabil), DIACONU GHEORGHE, HURMUZ VASILE,
HUREZANU DAMIAN, MUNTEANU NICOLAE, RAȚA VICTOR, ROLLER MIHAIL.

Colaboratorii și cititorii revistei pot să se adreseze redacției
în fiecare zi între orele 10 — 12; telefon 7.01.60, interior 450

Abonamente: la toate librăriile din țară

Proletari din toate țările, uniți-vă!

ANALELE

INSTITUTULUI DE ISTORIE A PARTIDULUI
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P. M. R.

Nr. 2, AN. 1 APRILIE — IUNIE 1955

CUPRINS

Pag.

STUDII ȘI REFERATE :

N. CIOROIU și M. CORNEA : Lupta Partidului Comunist Român pentru încheierea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare în bătălia pentru reforma agrară din 1944—1945	
Ocuparea pământurilor moșierești din raionul Negru-Vodă, regiunea Constanța	3
VASILE HURMUZ : Situația materială a clasei muncitoare din România între anii 1923—1928	38
ILCA MELINESCU : 1 Mai în România între 1890—1900	57
VICTOR RATA : Crearea Clubului muncitorilor din București — 1890	71
Despre studierea istoriei apariției socialismului științific	85
DISCUȚII :	96

Dezbateri în legătură cu anteproiectul programului „Cursului de istorie a P.M.R.”
Prigoreanu Constantin, Silviu Solomon, Panciu Constantin, T. Iordăchescu, Mihail Roller, Petre Gheorghe, Banyai L., C. Cușnir-Mihailovici, Petrovici Nicolae, Rachmuth I., Roman A., Badrus Gheorghe, Voicu Ștefan, Georgescu Țitu, David Viorică, Dumitrescu A. Petre, Cotovschi Grigore, Pop Valeriu (continuare în numărul viitor)

DOCUMENTE :

A. ROMAN și M. TALANGESCU : 1 Mai în unele documente de partid din perioada anilor 1931—1933	142
PETRE GROSU : Muzeul „V. I. Lenin—I. V. Stalin” din București (urmare)	157

CRITICA ȘI BIBLIOGRAFIE :

A. BRINZEI și S. CUTIȘTEANU : O lucrare despre realizările poporului nostru în primul deceniu de la eliberarea sa. „Zece ani de la eliberarea Patriei noastre”. Editura de stat pentru literatură politică, 1954, 244 pag.	172
S. MUȘAT : „Influența primei revoluții ruse din 1905—1907 în Germania”. Documente și materiale, Editura Rütten & Loering, Berlin, 1954, 335 pag.	179

INFORMAȚII :

Consfătuirea de la Varșovia, 1955, a reprezentanților Institutelor de istorie a partidului	183
Lucrări publicate de către Institutele de istorie a partidului din U.R.S.S. și țările de democrație populară	183
Participanți la răscoala de pe crucișătorul „Potemkin” aflați în România	190
DATE CALENDARISTICE	191

68853

АННАЛЫ

ИНСТИТУТА ИСТОРИИ ПАРТИИ
ПРИ ЦК РРП

№ 2, ГОД 1-ЫЙ АПРЕЛЬ — ИЮНЬ 1955

СОДЕРЖАНИЕ

ОЧЕРКИ И РЕФЕРАТЫ

- Н. ЧОРОЮ, М. КОРНЯ — Борьба Румынской Коммунистической партии за упрочение союза рабочего класса с трудовым крестьянством в битве за аграрную реформу 1944—1945 г.
Захват помещичьих земель в районе Негру-Водэ, Констанцской области . . . 3
- ВАСИЛЕ ГУРМУЗ — Материальное положение рабочего класса Румынии в 1923—1928 гг. 38
- ИЛКА МЕЛИНЕСКУ — 1 Мая в Румынии в 90-х годах 57
- ВИКТОР РАЦЭ — Создание рабочего клуба в Бухаресте в 1890 г. 71
- ★ ★ ★ — Об изучении истории возникновения научного социализма . . . 85

ДИСКУССИИ

- Обсуждение первоначального проекта программы курса „Истории РРП“
Пригоряну Константин, Сильвиу Соломон, Панчу Константин, Т. Иордэ-кеску, Михаил Роллер, Петре Георге, Банияй Л., К. Кушнир-Михайлович, Петрович Николае, Рахмут И., Роман Аурел, Бадрус Георге, Войку Штефан, Джорджеску Титу, Давид Виорика, Думитреску А. Петре, Котовский Григоре, Поп Валериу. (Продолжение в следующем номере) . . . 96

ДОКУМЕНТЫ

- А. РОМАН, М. ТЭЛЭНДЖЕСКУ — 1 Мая в отдельных документах партии периода 1931—1933 гг. 142
- ★
- ПЕТРЕ ГРОССУ — Музей В. И. Ленина—И. В. Сталина в Бухаресте (продолжение) 157

КРИТИКА И БИБЛИОГРАФИЯ

- А. БРЫНЗЕЙ, С. КУТИШТЯНУ — Работа о достижениях румынского народа за первое десятилетие со дня его освобождения. „Десять лет со дня освобождения нашей Родины“, Государственное издательство политической литературы, Бухарест 1954 г., 244 стр. 172
- С. МУШАТ — „Влияние первой русской революции 1905—1907 гг. в Германии“. Документы и материалы, Издательство Рютен и Леринг, Берлин, 1954 г. 335 стр. 179

ИНФОРМАЦИЯ

- Варшавское совещание (1955 г.) представителей Институтов истории партии. . . 183
- Произведения, опубликованные Институтами истории партии СССР и народно-демократических стран 183
- Участники восстания на броненосце „Потемкин“ в Румынии 190

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЕ ДАТЫ

191

**LUPTA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
PENTRU ÎNCHEGAREA ALIANȚEI CLASEI MUNCITOARE
CU ȚĂRÂNIMEA MUNCITOARE ÎN BĂTĂLIA PENTRU
REFORMA AGRARĂ DIN 1944-1945**

OCUPAREA PĂMÎNTURILOR MOȘIEREȘTI
DIN RAIONUL NEGRU-VODĂ, REGIUNEA CONSTANȚA ¹

de N. CIOROIU și M. CORNEA

I

...În fostul județ Constanța moșierii ocupau puternice poziții economice. Datele extrase din recensământul agricol efectuat în 1941 ne arată că ² din cca 428.000 ha de teren arabil, la 23 August 1944, cei 724 de moșieri din județul Constanța dețineau 85.619 ha. Recensământul agricol din 1941 stabilea că în acest județ existau în total 37.692 de gospodării agricole, iar 1,9% din numărul proprietarilor agricoli dețineau 20% din suprafața pământului arabil al județului.

Din datele recensământului agricol al României din 1941 ³ cităm: „Gospodăriile care exploatau de la 50—100 ha atingeau în Constanța 2,2%, față de 0,2% media pe țară; cele cu peste 100 ha — 0,7%, față de 0,1% media pe țară“.

Lucrarea statistică citată ne mai dă următoarele date:

„Față de 1,5% proporția generală pe țară a exploatațiilor numai cu muncitori plătiți, frecvența în județul Constanța era de 2%“.

Apare cu putere caracterul parazitar al mării proprietăți în general, foarte accentuat în județul Constanța. Acest lucru rezultă din concluziile pe care e nevoită să le tragă aceeași lucrare statistică.

„Cîmpia dunăreană, care în partea de răsărit are multe moșii mari, furnizează pământ cu arendă, astfel că exploatațiile din partea locului devin arendatoare în proporție de peste 40%, județul Constanța, cu 43,1%, atingînd procentul maxim pe țară“.

În afara faptului că dețineau un procent uriaș din totalul pământului arabil, moșierii îl dețineau totdeauna pe cel mai bun.

Pământurile fertile, din satele cu cel mai roditor pământ — Tătaru, Amzacea —, vile de la Murfatlar etc. erau proprietăți moșierești.

¹ Fragment din „Studii și referate monografice“, vol. I, în curs de pregătire.

² Recensământul agricol al României din 1941, vol. I, editura Institutului Central de Statistică, 1945.

³ Loc. cit.

Față de această situație, excepțională chiar în România burghezo-moșierească, starea țărănimii muncitoare, așa cum reiese și din cifrele statistice, era încă mult mai grea decât a țărănimii din restul țării.

În județul Constanța gospodăriile agricole pînă la 1 ha atingeau, după cifrele incomplete, 29,2%, față de 24,1% media pe țară, deci numărul țăranilor celor mai săraci era cu 20% mai mare decât media pe țară;

Cele de la 1—3 ha — 8,9%, față de 35,1% media pe țară.

Cele de la 3—5 ha — 7,9%, față de 18,4% media pe țară.

Cu alte cuvinte, cea mai mare parte a țărănimii sărace avea gospodării care nu depășeau un hectar, ceea ce în Dobrogea echivala cu a nu avea pămînt.

Ținînd seama de caracterul rudimentar, extensiv, al agriculturii practicate în regimul burghezo-moșieresc, ținînd seama că anii cu recolte bune în Dobrogea, regiunea cea mai secetoasă a țării, erau întîmplători, chiar gospodăriile de 10 ha de pămînt erau socotite mică proprietate. Dar și acestea numai cu greu și doar în anii cei mai buni asigurau țăranilor care le munceau mijloacele minime de existență pentru ei și familiile lor.

Din această cauză mulți țărani erau nevoiți să lucreze ca argați. Părinții erau siliți să-și trimită copiii să slugărească la moșier, la marii negustori din orașe sau în ucenicie grea la diferitele ateliere ale patro-nilor meseriași.

Partidele burghezo-moșierești susțineau că în Dobrogea, și în județul Constanța în special, nu există o problemă a pămîntului, deci o problemă țărănească, pentru că în Dobrogea există pămînt, și n-are cine să-l lucreze. Ei susțineau acest lucru bazați pe faptul că dădeau în arendă mult pămînt, lucru arătat și în lucrarea statistică citată:

„Exploatații practicate numai pe teren folosit cu chirie, sau uzu-fruct, se găsesc mai ales în Dobrogea (10,8%, față de maximul pe țară 1,3%)”.

Dar faptul că se da în arendă un atît de mare procent de pămînt arăta tocmai nejusta repartizare a pămîntului, o dată cu caracterul acaparator și parazit al marii proprietăți moșierești. Pentru a nega existența unei probleme țărănești în Dobrogea, moșierii mai foloseau ca argument și faptul că, în urma revenirii Dobrogii la România, densitatea populației din noua provincie fiind foarte rară, în Dobrogea s-au putut face colonizări prin acordarea de loturi, zice-se mari, de 10 ha, ca și cum 10 ha în Dobrogea ar fi fost tot una cu 10 ha în Dolj sau în Teleorman.

Densitatea redusă a populației și existența unor mari întinderi de pămînt necultivate în Dobrogea coincideau cu nevoia de a descongessiona Vechiul regat de țăranii care afirmau mereu, prin răscoale, hotărîrea de luptă pentru pămînt. Așa se explică atît colonizările masive cît și

faptul că, în cursul primelor colonizări, în Dobrogea s-au dat loturi de cîte 10 și chiar 25 ha la anumiți oameni. Numai din această cauză statistică din 1941 poate arăta că :

„Gospodăriile de la 5—10 ha ating în județul Constanța 21,7%, față de 16,9% media pe țară“.

Dar multe din loturile care în anii 1884—1889 erau destinate colonizării țăranilor au încăput pe mîna chiaburilor speculanți. Ei obțineau asemenea loturi folosindu-se de nume fictive, ba unii dintre ei au luat loturi și pe numele cîinelui pe care-l aveau în băătăură¹. În cele din urmă fraudele acestea au fost consfințite ca bune prin legea interpretativă din 1910, cînd chiaburilor acaparatori de pămînt li s-a recunoscut proprietatea deplină și asupra acestor loturi. În felul acesta, în fostul județ Constanța, 101 chiaburi și-au văzut consolidat definitiv dreptul de proprietate asupra unei întinderi de 7.117 ha de pămînt arabil.

Prin camătă, prin „servicii politice“ aduse partidelor burghezo-moșierești, prin cîrciumărit, comerț de cereale și variate forme de exploatare a țăranimii muncitoare, s-a putut forma o pătură chiaburească proporțional mai numeroasă decît în celelalte regiuni ale țării.

Evident că toți acești beneficiari ai stărilor de lucruri din trecut nu priveau cu ochi buni cerințele legitime ale mării mase țărănești de a-și realiza condiții de viață mai bune. Ei veneau în mod activ în sprijinul moșierimii, acționînd asupra maselor de țărani săraci și mijlocași, adică tocmai acolo unde moșierii nu se puteau bizui numai pe vechiul aparat de stat și pe conducerile lipsite de autoritate ale partidelor „istorice“.

În acest fel s-a ajuns la formele ascuțite pe care le-a luat în județul Constanța lupta țăranimii sărace pentru pămînt, sub conducerea Partidului Comunist Român.

Moșierimea din Dobrogea, cu foarte puține excepții, reprezenta abia prima și mai rar a doua generație de moștenitori ai acaparatorilor inițiali, moștenind de la aceștia nu numai pămîntul, ci, ca oameni născuți pe acele moșii abia constituite, și setea de putere și cruzimea celor ce i-au precedat. Mulți dintre ei trăiau pe moșie, exploatînd direct, nu prin interpuși.

Răsfoind „Anuarul general al Dobrogii“ din 1925, se poate vedea că 4 dintre cei 6 parlamentari ai județului Constanța erau moșieri (dintre care toți moșieri în urma colonizării), iar ceilalți 2 avocați.

Același anuar ne indică pe 1925, sub titlul „Marii agricultori din județul Constanța“, 331 de proprietari funciare mari. După informația dată de unul din autorii anuarului, cele mai mici proprietăți sînt de 200 ha, iar cele mai mari ajung pînă la 1.500 ha.

¹ „Dobrogea — 50 de ani de viață romînească“, ed. Cultura națională, 1928.

Figurează în această listă de moşieri nume ca : Adina I. C. Brătianu (cu moşii la Mamaia şi Cicîrci), familia Duca (la Palas, Aascilar, Pecineaga, în total 7 mari proprietăţi agricole), Alimănişteanu (cu 3 moşii la Cumpăna), Polizu-Micşuneşti, Ghica şi alţii. Vin apoi familii care s-au afirmat pe baza îmbogăţirii lor în Dobrogea : Butu (cu moşii la Independenţa, Chioseler şi Dumbrăveni), Oancea (cei mai mari moşieri, cu 11 moşii — la Ciobanu, Cartal, Dorobanţu, Dulgheru, Hîrşova, Peştera şi Sarai) etc.

Printre moşierii proveniţi din rîndurile acaparatorilor de loturi pentru colonizare sînt şi familiile Stoia (cu două moşii la Comana) şi Banciu (cu patru proprietăţi la Topraisar şi una la Coslugea), familii care au dat pe conducătorii bestiiilor legionare ai judeţului.

Existau şi sate al căror pămînt era deţinut aproape exclusiv de moşieri. La Amzacea stăpîneau cîteva familii de moşieri.

De altfel, comuna Enghez, din care pe atunci făcea parte şi Amzacea, era aproape în totalitate stăpînită de 15 moşieri, cei mai mulţi ţărani din satele comunii avînd sub 1 ha proprietate.

II

În Dobrogea formarea iniţială a moşiilor îşi are originea în concesiunile de mari întinderi de pămînt (ictauri), pe care sultanii, după cucerirea provinciei (1417), le-au acordat slujbaşilor şi căpeteniilor militare drept răsplată pentru meritele dobîndite de aceştia în slujba politicii prădalnice a statului militarist turc.

Pămînturile poporului subjugat au devenit proprietatea sultanului, iar posesorii băştinaşi trebuiau să dea vistieriei imperiale dijmă în natură din produsele realizate pe terenurile cultivate.

Pe lângă moşiile dăruite beilor turci, sultanii au recunoscut şi proprietarilor feudali băştinaşi, în funcţie de credinţa lor faţă de Poartă, stăpînirea asupra moşiilor pe care le aveau, în schimbul unui impozit proporţional (haraciu) plătit către vistierie.

Tătarii, fie băştinaşi, fie cei care de-a lungul timpului au venit din sud sau de peste Dunăre, precum şi coloniştii tătari aduşi din părţile Crimeii, stabilindu-se pe terenurile care făceau parte din imensele moşii ale sultanului, puteau dobîndi folosinţa asupra pămîntului pe care îl munceau plătind plocon o sumă anticipată, în schimbul eliberării titlului (tapiu) prin care li se recunoştea acest drept transmisibil prin moştenire şi prestînd anual dijmă în natură slujbaşilor imperiali¹.

¹ „Dobrogea — 50 de ani de viaţă romînească“, ed. Cultura naţională, 1928.

Atît moşierii turci cît şi moşierii băştinaşi, care plăteau haraciu, îşi scoteau veniturile din dijma pereepută de la ţăranii care le cultivau moşiile.

Deosebit de exploatarea muncii prin dijma, ţăranii au suportat permanente corvezi şi rechiziţii militare, precum şi jafurile de tot soiul din partea paşalelor şi a celorlalţi slujbaşi ai sultanilor sîngeroşi şi mereu porniţi pe războaie.

Astfel, pînă în 1878 agricultura în Dobrogea n-a depăşit faza plugului cu grindei de lemn şi treieratul recoltei sub copitele cailor în armane, iar industria, în afară de aceea pentru redusele trebuinţe casnice, era reprezentată prin cîteva primitive uleiuri şi piue de postav, de arhaicele mori de vînt şi de singurul atelier, înfiinţat în Constanţa, pentru repararea materialului căii ferate, construit în ultimii ani ai stăpînirii turceşti, între Constanţa şi Cernavodă.

Cucerirea independenţei şi trecerea Dobrogii la Romînia schimbă situaţia ţărănimii muncitoare băştinaşe. Din provincie marginaşă a imperiului feudal turc, Dobrogea ajunge în 1878 provincie a tînărului stat burghezo-moşieresc romîn. Burghezia şi moşierimea romînă, care şi-au dus aici politica lor nefastă de colonizare, începuseră să prade Dobrogea ca pe o adevărată colonie.

Prin faimoasele legi de organizare a Dobrogii din 1880 şi pentru regularea proprietăţii imobiliare în Dobrogea din 1882, care în mod făţarnic proclamau că desfiinţează dijma turcească, statul confiscă o treime din toate pămînturile ţăranilor muncitori dijmaşi, sub cuvînt că le „consolidează“ dreptul asupra restului de două treimi, în timp ce recunoaşte ca valabilă şi lasă neatinsă proprietatea beilor şi moşierilor asupra pămînturilor pe care ţăranii le munciseră în dijma timp de secole. Această lege plină de dărnicie faţă de moşierii feudali şi de rapt în dauna ţărănimii muncitoare, botezată în mod cinic cu titlul de „reformă socială“, trebuia să aducă rezultate pe care autorii ei le ascundeau cu grijă.

Beii retraşi la Constantinopol, în frunte cu fostul guvernator turc al Dobrogii, Said bei, proprietar el însuşi a peste 30.000 ha, îşi considerau moşiile din Dobrogea pierdute. Cînd, imediat după încheierea păcii, moşierii din Bucureşti au început a umbla să cumpere aceste moşii, beii nu puteau decît să accepte şi să se mulţumească cu orice preţ. Tîrgul s-a încheiat la preţul de 20 de lei hectarul, reprezentînd valoarea a 3 berbeci. O dată moşiile cumpărate, s-a întocmit legea din 1882 prin care se recunoaşte valabilitatea şi sfinţenia actelor de danie făcute de sultani. În acest mod s-a „consolidat“, între altele, şi în nordul raionului Negru Vodă o salbă de moşii, fiecare în întindere de 1.000 pînă la 4.000 ha. Printre noii lor titulari au figurat miniştri, procurorul general al Curţii de

Casație, ajuns prefect al județului Constanța, generali, bancheri și proprietari de moșii de peste Dunăre.

Din treimea luată din pământul țăranilor băștinași, precum și din imensul domeniu public (ceea ce aparținuse sultanului), statul parcelează în 1882—1889 trupuri de cîte 100—1.000 ha, în locurile cele mai fertile, pe care le vinde cu 80 de lei hectarul, plătibile în rate. Cumpărătorii acestor moșii create din domeniul statului au fost în special proprietari de mari turme de oi și herghelii de cai (unii din părțile ardelenene). Încă de pe timpul stăpînirii otomane, aceștia fuseseră atrași de condițiile optime pentru pășunat, oferite de întinsele pămînturi înțelenite din Dobrogea. Acum, profitînd de politica statului burghezo-moșieresc, ei s-au stabilit ca proprietari ai moșiilor nou create, întărind astfel tagma boierilor. Pe restul terenurilor, argiloase și sărace, pe coastele pietroase ale dealurilor și în mărăcinișuri, au fost apoi parcelate (în 1894) loturi mici de cîte 10, 15 și chiar 25 de hectare, destinate colonizării Dobrogii. Vînzînd aceste terenuri cu plata în 30 de rate anuale țăranilor cu pămînt puțin de peste Dunăre, statul crea o supapă pentru nemulțumirile care răbufneau în rîndurile țăranilor asupriți de moșieri, mărind totodată numărul contribuabililor și asigurînd moșierilor din Dobrogea brațele de muncă necesare.

Procesul formării de noi moșii în raionul Negru Vodă a continuat apoi pînă la 23 August 1944 prin „cumpărarea” de către boieri și chibaburi, parcelă cu parcelă, a loturilor țăranilor muncitori cu mulți copii, a căror muncă o exploatau prin sistemul cultivării pămîntului în parte (sămînța și pămîntul proprietarului și împărțirea recoltei pe din două) și prin practicarea celei mai odioase cămătării.

În cadrul relațiilor capitaliste dezvoltate în agricultura Dobrogii, datorită sprijinului acordat de statul burghezo-moșieresc prin politica de credite favorabile claselor exploatatoare, moșierii folosesc mașinile și, exploatînd continuu masele muncitoare ale țăranimii, ajung mari producători de grîu pentru export, întărindu-se în același timp ca producători de lînă și produse lactate.

Exploatarea, fie a argaților angajați cu anul, fie a țăranilor muncitori angajați cu luna sau cu ziua (zileri) sau, pentru unele munci, în acord, era asigurată pînă în 1907 prin aplicarea legii învoielilor agricole. Această lege scelerată acorda moșierului sprijinul dorobanțului și al jandarmului pentru a executa „manu militari” obligația muncitorului agricol, care, constrins de foame sau de alte nevoi, trebuia să accepte salariul dictat de moșierul care-i arvunise munca din timpul iernii. Lipsa totală a celei mai elementare echități era însă consacrată prin articolul 1472 din codul civil, care dispensa pe stăpîn să facă dovada plății salariului, simpla lui afirmație că l-a plătit fiind crezută în fața justiției. De aceea

în analele judecătoriilor burgheze nu se cunoaște nici o sentință prin care să fi fost condamnat vreun moșier pentru neplata salariului, deși nu exista moșier care să fi respectat această obligație.

Crunte erau condițiile de muncă ale argaților pe moșii. Robotind din zori pînă în noapte sub biciul logofeților, hrăniți cu mămăligă și zeamă de fasole sau cu zerul rămas de la prelucrarea laptelui, dormind iarna îmbrăcați în grajdul vitelor, de-a-valma bărbați și femei, bătrini și copii, sănătoși și bolnavi, iar vara pe tandir (gardul de paie), spălați doar de ploi, înjurați și bătuti, argații aveau înfățișarea unor ființe stoarse de vlagă și năucite și deseori sfîrșeau, în mod prematur viața lor chinuită, roși de tuberculoză și diferite alte boli.

În asemenea condiții nu erau rare cazurile cînd argatul, ca să se răzbune de robia moșierului, da foc la șurile cu paie și la grajdurile conacului sau, punînd mîna pe par, își făcea dreptate singur, fugind apoi în lume.

Deși, din cauza lipsei de ascunzișuri, condițiile de dezvoltare a haiduciei erau cu totul neprielnice în stepă, totuși această formă de protest și luptă împotriva exploatării și-a avut aproape permanent reprezentanții ei în satele dobrogene. Bătrînii își mai amintesc de Sfetescu, fost argat la moșierii Rigani, care, după ce și-a ucis stăpînii, a haiducit în jurul satului Gura Dobrogii, avînd ca ascunzișuri peșterile de piatră ale regiunii. Adeseori el a fost ocrotit de numeroși țărani. Se mai povestește și despre haiducul Bălan, care a fost și el argat la moșierul Moțoi și, nemaiputînd îndura împilarea, a luat calea haiduciei.

Singura frînă în calea nesățioasei exploatări a muncitorului agricol era teama moșierului ca nu cumva să-i rămînă moșia fără argați. Atunci trecea la folosirea unor metode mai rafinate. Prefăcîndu-se, la tocmeală, că acceptă salariul cerut și convenind să dea argatului opinci și îmbrăcăminte în natură, i le cumpăra din cele mai proaste și mai ieftine. Argatul, ca să nu umble gol, cerea să-i mai cumpere haine și în contul lefii, pe care întotdeauna moșierul i le trecea în socoteală la preț îndoit. Neștiutor de carte, argatul, angajat de obicei cu anul, nu ținea minte avansurile de leafă, astfel că la terminarea contractului, toamna, contabilitatea moșierului îl găsea de regulă dator și, ca să nu-l „păgubească”, argatul era silit să se angajeze și în anul viitor.

Pe temelia acestor raporturi între boier și țaran, consfințite de legiurile burgheze, se înălța opera de civilizare a Dobrogii, predată de statul burghezo-moșieresc în stăpînirea moșierilor. Fiind singurii alegători la colegiile în care se vota în mod direct, moșierii erau deputați și senatori în parlament. Dintre ei guvernul numea și pe prefecții județelor. Întregul aparat de stat, sfîrșind cu primarii, notarii și percepatorii satești, era

compus din oameni de casă ai moșierilor, cărora le apărau cu fidelitate interesele. Din rindul acestor oameni de casă ai moșierilor se ridicau chiaburii satelor, adevărate lipitori pe spatele țăranilor muncitori.

Vorbind despre starea de lucruri de la începutul secolului al XX-lea, țăranul Nichita Toporan spune :

„Cel mai mare moșier din Negru Vodă era pe atunci Radu Băbuș, care din venitul moșiilor și-a ridicat și două hoteluri mari în Constanța („Princiar“ și „Băbuș“). Căpitanul Ciocoi locuia la el, și de aceea Băbuș arăta mult curaj. Munceau oamenii și mai greu pe moșie, iar el îi hrănea și mai prost ca înainte. Avea mulți argați din Ardeal și, după un timp, 14 din ei și-au luat lumea în cap; se spunea că au plecat tocmai în America“¹.

Bătrnul Nichita Toporan a venit aici de copil, cu părinții, în 1894, de la Gînciova, din Oltenia (lîngă Bechet). Cu cîțiva ani mai înainte țăranii din Gînciova se ridicaseră împotriva boierilor, și bunicul lui Toporan fusese omorît în bătaie. O dată cu familia lui au mai plecat din comună alte 8 familii, fiind așezate o parte la Negru Vodă și o parte la Darabani.

O dată ajunși în satele Dobrogii, au cumpărat de la stat, cu plata în rate, cîte un lot de colonizare de 25 ha de pămînt, dar numai pămînt, gol ca în palmă. Pentru locuit au trebuit să-și sape bordeie în pămînt, și mulți ani au dus-o foarte greu. Ca să-și procure primele lucruri și uneltele strict necesare pentru muncă, au trebuit să vîndă hectar după hectar din pămîntul primit. Moșierii și chiaburii își rotunjeau pămînturile, iar țăranii, din an în an, rămîneau tot cu mai puțin, fiind împinși treptat spre proletarizare și siliți să lucreze ca argați. Copiii lor intrau și ei de timpuriu ca argați. Alegere nu aveau : ori argat la moșie, ori băiat de prăvălie la oraș, ori ucenic șapte ani la un atelier.

„Eu m-am dus băiat de prăvălie la Constanța, la Driva, care avea hanul «Salcia» — povestește Nichita Toporan. — Am stat acolo un an jumătate și, dacă am văzut că-mi dădea mai mult bătaie decît mîncare, m-am dus la unul care avea atelier de fierărie. La el am stat numai patru luni, și tot din cauza bătăii am fugit acasă. Dar eram prea mulți la bucățica de pămînt rămasă. Și m-am dus ajutor la un mecanic de locomobilă. Lucram cu el la bogătașul Marin Văsii, care cumpăra și cerealele din tot satul și le vindea la Constanța“.

În ajunul primului război mondial, moșierii se îndreaptă spre noi mijloace de a stoarce venituri de pe spatele țăranimii muncitoare, înfiin-

¹ Convorbire cu țăranul Nichita Toporan.

fiind mai multe bănci pentru acordarea de credite cămătărești țăranilor mijlocași care aveau nevoie de completarea inventarului agricol, case comerciale pentru cumpărări de cereale și de lână, alături de ceilalți speculanți din orașe, jefuitori ai țăranimii, precum și mori sătești cu aburi.

Întărindu-și pozițiile exploatoare, moșierii dijmuesc sub forme noi munca țăranilor, cumpărându-le ieftin produsele toamna și revinzându-le în primăvară, pentru nevoile de însămînțare, cu prețuri aproape îndoite. Acest decalaj al prețurilor era îndeosebi favorizat de presiunile perceptorilor statului, care sileau pe țărani să vîndă imediat recolta, toamna, pentru împlinirea impozitelor.

În timpul primului război mondial, pînă la intrarea Romîniei în război (1914—1916), moșierii și chiaburii au profitat de urcarea prețurilor la grîu, în timp ce țăranii gemeau în cazărmi sub povara concentrațiilor.

Deseori plutoane întregi de țărani în uniformă militară erau închiriați de regimente să muncească la moșieri, la secerat sau la treierat, în vreme ce la gospodăriile lor femeile și copiii se istoveau muncind în lipsa capului familiei.

Prețul pămîntului în această parte a țării se urcase vertiginos în cei douăzeci de ani premergători primului război mondial ca rezultat al consolidării proprietății moșierești asupra pămîntului și al exploatării sălbatice a muncitorilor agricoli și a țăranimii sărace. În intervalul de timp amintit renta funciară a crescut de șapte ori (de la 3 lei la 20 de lei) pentru un hectar, în timp ce salariile nominale ale muncitorilor agricoli abia s-au dublat¹.

Raportul dintre prețul pămîntului, arenda anuală și nivelul salariilor dovedește gradul colonial al exploatării muncii în Dobrogea. Acest proces continuă de altfel și în perioada dintre cele două războaie mondiale, cînd, față de prețul de vînzare de 10.000—11.000 de lei hectarul, arenda anuală era de 2.000 lei la hectar, iar ziua de muncă a argaților zilieri se plătea cu 20—25 de lei. Rezulta deci că, pentru a putea plăti arenda unui hectar pe un an, țăranul sărac trebuia să facă 80—100 de zile de muncă moșierului.

Din datele culese de la cei trei bătrîni tătari amintiți extragem: „În comuna Independența erau pe atunci vreo 350 de gospodării. Mereaua² comunei era de 5.200 de hectare. Aurel Butu stăpînea o moșie de 1.500 ha înainte de întîiul război. Vreo 5—6 chiaburi stăpîneau la un loc cam

¹ În comuna Independența am putut reconstitui aceste date cu ajutorul bătrînilor tătari Amet Agiveli, de 72 de ani, Mustan Kerim, de 70 de ani, și Asan Ismail, de 66 de ani, foști argați pe moșiile lui Aurel Butu.

² Suprafața pămîntului din comună.

600 ha., avînd între 60 și 150 ha fiecare. Restul pămîntului, adică cea 3.100 de hectare, îl aveau vreo 340 de țărani, dintre care vreo 60 nu treceau de 2 ha.

În satul Fintîna Mare, pendinte de comuna Independența, din mereaua de 2.000 de hectare, același moșier, Aurel Butu, stăpînea alte 1.500 de hectare, iar cele aproximativ 100 de familii ale satului aveau restul de 500 ha., fiind deci nevoite să-i dea brațe de muncă.

Aurel Butu nu prea dădea pămînt în parte. Numai cînd vedea că nu ajunge să lucreze cu argații toată moșia dădea prisosul la țărani, în parte, și condițiile erau următoarele: pe lîngă pămînt, moșierul dădea și sămînță, țăranul muncea, iar recolta era împărțită pe din două; la grîu și alte păioase împărțirea se făcea după cantitatea de boabe ce ieșea la arman, iar la porumb moșierul își alegea din cîmp partea lui“.

Pentru distrugerile cauzate agriculturii din Dobrogea în primul război mondial prin luptele care s-au dat pe teritoriul ei, prin ocuparea ei de armatele străine, prin deteriorarea mașinilor și pierderea de vite au fost despăgubiți după război în primul rînd moșierii, care au primit avansuri în bani în contul despăgubirilor, vite de tracțiune aduse din Ungaria, precum și scutirea de taxa de 2 lei la kg înființată la exportul cerealelor.

Din amintirile bătrînului din Negru Vodă însemnăm:

„După războiul din 1916 s-a auzit că pe boieri i-a despăgubit bine. Lumea din sat nu știa ce și cum, că boierii nu veneau la o socoteală cu noi. Pentru noi, ceștialaltî, a venit un delegat al prefecturii, Vartic îl chema, și a dat la diferiți locuitori ceva materiale: la unul geamuri, la altul două uși, altuia un sul de carton sau o sută de olane. A spus că astea sînt în contul despăgubirilor. Dar după aia nu l-a mai văzut nimeni și nici nu s-a mai dat nimic prin comună“.

În modul acesta, în doi ani moșierii și chiaburii au fost puși pe picioare, în timp ce gospodăriile ruinate ale țăranilor erau lăsate pradă băncilor și cămătarilor la care trebuiau să se împrumute pentru a-și cumpăra vite și unelte agricole.

„La Banca populară din Negru Vodă mai mari erau Marin Văsii, Ioniță Neagu, primarul comunei, și Ion Popescu, care ținea depozitul de vin. Împrumut la oamenii cu 5—6 hectare nu dădeau. Dădeau numai dacă aveai peste 10 ha și dacă mai aveai și vite și alte garanții. Pe lîngă dobîndă, oamenii trebuiau să se oblige să vîndă cerealele numai lui Marin Văsii. I le aduceau toamna și el le plătea după cîteva luni, pentru că zicea omului să aștepte «cînd o prînde un preț mai bun». Pînă atunci el lucra cu banii. Dacă dădea cu împrumut 1.000 de lei, lua un pol dobîndă pe săptămînă“. Alt mare exploatator era Niculescu, care a trecut la comerțul de cereale în timpul ocupației germane.

Aplicarea legii de reformă agrară din 1921 s-a făcut și în Dobrogea în condiții care favorizau pe moșieri.

Dobrogea fiind socotită prin lege ca regiune de colonizare, cotele de expropriere au fost mai reduse decât în restul țării, chiar și în cazul moșiilor situate în satele unde nu puteau fi satisfăcute nevoile de împroprietărire ale țăranilor fără pământ. Moșiile mari n-au fost reduse, prin expropriere, sub 500 ha. Deosebit de aceasta, prin diverse manopere, moșierii și-au camuflat o parte din terenul de cultură și pășune în categoria terenurilor neproductive, micșorând astfel suprafața la care urma să se aplice cota legală expropriabilă.

În comuna Independența, de pildă, Butu a rămas cu peste 700 ha, iar la Fintina Mare cu și mai mult. „Cum a făcut, nu știm” — declară locuitorii bătrini ai comunei.

La acestea s-au adăugat apoi numeroase abuzuri săvârșite în dauna țăranilor îndreptățiți după lege la împroprietărire. Cei care au primit loturile de împroprietărire de 5 ha au plătit până la eliberarea titlurilor, ani de zile, arendă legală statului. Fără ca să li se acorde și credite ieftine pentru procurarea de inventar agricol, țăranii muncitori s-au îndatorat la băncile moșierești și la chiaburi, fără să mai poată face față la plata dobinzilor, a ratelor de plată a pământului și a impozitelor către stat.

În urma legii național-țărănești care lăsa liberă cumpărarea loturilor de împroprietărire, mulți dintre împroprietăriți se văd nevoiți să-și vândă chiaburilor din sate pământurile, astfel că în zece ani mai mult de o treime din loturile de împroprietărire au intrat în mina chiaburilor satelor.

Între 1921—1941 proprietatea moșierească din județul Constanța, care fusese redusă prin expropriere de la 93.000 ha la 61.000 ha, aproape că s-a refăcut prin trecerea în rîndul moșierilor, a chiaburilor celor mai bogați, cumpărători de loturi din împroprietărire, astfel încît la recensămîntul făcut în 1941 proprietățile moșierești însumează o suprafață de circa 85.000 ha.

Înrăutățirea situației economice a țăranimii muncitoare se oglindea în degradarea culturilor, în scăderea neîntreruptă a producției la hectar și în agravarea sub orice limită a mizeriei condițiilor de existență.

Această înrăutățire a situației maselor țărănești a mers crescînd în timpul războiului criminal antisovietic.

Creșterea sarcinilor impuse de război se resfrîngea în urcarea impozitelor plătite de țărani și în efectuarea de rechiziții nemiloase pe care în mod exclusiv le suporta țăranimea.

Toți moșierii, arendașii și chiaburii care exploatau mai mult de 50 ha. erau mobilizați pe loc „pentru lucru”, dictatura lui Antonescu punîn-

du-i la adăpost ca să-și poată continua nestingheriți afacerile și să se înfrupte din jaful organizat în teritoriile ocupate vremelnic peste Prut.

Moșierilor nu li s-au luat la rechiziții nici caii, fiindcă erau scutiți prin lege (ca vite de rasă), și nici căruțele, deoarece în tablourile de rechiziții alcătuite de notari nu fuseseră trecute. Astfel toate angaralele și corvezile legate de purtarea războiului în slujba Germaniei hitleriste cădeau cu nemiluita pe spinarea poporului muncitor. Cu cât creștea povara lor, cu atât creștea și ura țăranimii muncitoare împotriva lui Antonescu și a primarilor lui, împotriva moșierilor și chiaburilor profitori ai războiului și împotriva lui Hitler, care mînase muncitorii și țăranii romîni la abatorul războiului său de jaf.

Această ură mocnită creștea și împotriva ofițerilor „SS” hitleriști, care comandau în pozițiile-cheie, în măsura în care prezența lor în țară amintea țăranilor „forța neagră a războiului”, care le ucidea și le schilodea copiii, soții și frații pe front, și în măsura în care erau văzuți venind să benchetuiască la conace ca invitați ai boierilor, asupritori de veacuri ai țăranimii.

Această ură respira în cîntecul creat de popor și răspîndit tot mai mult în satele dobrogene:

*Hitlere, să nu ai parte
Nici de lumînări la moarte;
Că flăcări ne-ai răpit
Și în foc i-ai azvîrlit.*

III

Astfel, cum se arată în raportul politic al Comitetului Central la Conferința națională din octombrie 1945, „Congresul” (al V-lea. — n. n.) a subliniat îndeosebi necesitatea lichidării rămășițelor feudale, considerîndu-le ca principale piedici în calea progresului economic, politic, cultural și social al marilor mase țărănești și al țării noastre în general. De aceea Congresul a pus problema luptei pentru împărțirea pămînturilor moșierești între țăranii fără pămînt și cu pămînt puțin. El a pus problema sprijinului pe care țăranimea muncitoare trebuie să-l primească în această luptă din partea clasei muncitoare, subliniind că partidul trebuie să se așeze în fruntea acestei lupte¹.

Pentru P.C.R. problema țărănească a fost o preocupare dintre cele mai importante, înainte și mai ales după 23 August 1944.

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvîntări, Editura pentru literatură politică, 1953, ediția a III-a, pag. 15.

La 18 septembrie 1944, aplicînd directivele C.C. al P.C.R. cu privire la organizarea luptei țărănimii și încheierea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, organizația județeană Constanța lansează un apel către țărani, în care, după ce se arată necesitatea terminării cît mai rapide a războiului alături de aliații noștri pentru a putea dobîndi o pace dreaptă și durabilă, cheamă țărănimea să-și alcătuiască comitete satești „pentru strîngerea rîndurilor, pentru lămurirea scopului luptei noastre, pentru o viață mai bună, pentru o Romînie a muncitorilor și țăranilor, liberă și independentă”¹.

Constituirea comitetelor țărănești începe mai întîi la Mangalia, Castelu, Negru Vodă, Topraisar etc.

Moșierii și uneltele lor, care ocupau încă toate locurile în administrația județeană și comunală, caută să frîneze organizarea țăranilor, să-i intimideze. Primarii și șefii posturilor de jandarmi amenință pe țărani că-i notează dacă merg la întruniri sau se înscriu în comitetele satești. Moșierii trec la acte de dușmănie fățișă.

La o moșieriță din comuna Ovidiu un grup de muncitori șomeri se prezintă cu cererea de a-i treiera cîteva zeci de hectare de grîu expuse putrezirii din cauza ploilor de toamnă. Moșierița le respinge cererea, preferînd să lase să-i putrezească grîul pe cîmp decît să-l folosească poporul. Sabotajul prin lăsarea recoltelor să putrezească pe cîmp este generalizat de moșieri și chiaburi.

Executînd ordinele moșierilor și ale fruntașilor partidelor istorice, primarii aruncă greul rechizițiilor și cantonărilor asupra țăranilor săraci.

Prin întrunirile organizate și prin activitatea echipelor de muncitori care încep să cutureiere satele, cuvîntul partidului pătrunde între țărani, ceea ce face să crească curajul țărănimii și o îndeamnă la organizare. Delegații partidului sosiți în mijlocul țăranilor sînt înconjurați cu dragoste și ascultați cu atenție. Țăranii încep să vină la sediul județenei partidului și la sediile de plasă să-și spună păsurile și să-și ceară tot mai hotărît dreptatea. La întrunirea din 20 septembrie 1944 convocată de Comitetul județean al P.C.R. Constanța, care a avut loc la Mangalia, protestele și denunțurile țăranilor duc la înscrierea în moțiune a unui punct prin care se cere: „imediată înlăturare și arestare a primarilor, notarilor, șefilor de post și de secții de jandarmi și a tuturor funcționarilor hitleriști, legionari, care au comis abuzuri și au asuprit populația satească”.

În aceste zile apare „Scînteia” legală, și nr. 2 publică articolul „Comitetele țărănești la lucru”. În acest articol se arată că:

„Pentru rezolvarea tuturor problemelor țărănești e nevoie ca țăranii să-și făurească organe de luptă speciale, care să-i reprezinte toate interesele.

¹ Apelul Comitetului de partid Constanța către țărani. „Cuget liber” din 18 septembrie 1944.

Aceste organe trebuie să mobilizeze, să organizeze și să conducă țărănimea la luptă pentru satisfacerea nevoilor ei. Și ca să-și poată îndeplini toate aceste sarcini, ele trebuie să fie legate de țărănime, trebuie să izvoarscă din sinul ei, fiindcă pentru a fi în stare să-i conduci lupta trebuie să-i cunoști și să-i simți nevoia.

...Cum trebuie făurite aceste organe de luptă, țărănimea poate și trebuie să ia pildă de la muncitorii din orașe care întotdeauna au stat în fruntea luptei poporului român. Ei și-au creat comitete de fabrică și sindicat.

La sate trebuie create comitete țărănești de luptă patriotică... comitetele țărănești de luptă trebuie să reprezinte și să apere interesele tuturor țăranilor, afară de acei care au asuprit, umilit, batjocorit și jefuit țărănimea“.

Cîteva zile mai tîrziu apare Proiectul de platformă a F.N.D. elaborat de Comitetul Central al Partidului Comunist din România și propus tuturor forțelor democratice.

În legătură cu problema țărănească, la punctul 5 din platformă se spun următoarele :

„Pentru o cît mai grabnică refacere și dezvoltare a țării se impune satisfacerea celor mai arzătoare și îndreptățite cerințe ale țărânimii romîne, și anume : înfăptuirea unei largi reforme agrare prin exproprierea marii proprietăți agrare de la 50 ha în sus și împrăștierea cu acest pămînt a țăranilor fără pămînt sau cu pămînt puțin. Acei care luptă pe front împotriva fascismului german să fie avantajați la împrăștiere.

Procurarea de inventar agricol pentru acești țărani pe seama marii proprietăți și a statului.

Datoriile țăranilor către bănci și stat rezultate din vechea împrăștiere și din conversiunea datoriilor să fie anulate“¹.

Punctele proiectului de platformă sînt dezbătute la organizația județeană a partidului cu echipele de muncitori care pleacă la sate și apoi aceștia le explică țăranilor care participă în număr tot mai mare la întrunirile ce se țin în sate. Încă în septembrie se constituie comitete sătești la Tuzla, Cumpăna, Negru Vodă și alte comune și sate. Spiritul de luptă al țăranilor se ascute cu repeziune. În ședința de constituire a comitetului sătesc din Tuzla se hotărăște în unanimitate înlocuirea din funcție a primarului, care ocupa acest post din timpul guvernului Antonescu.

Văzînd dezvoltarea pe care o ia lupta țărânimii și simțînd că în curînd vor fi trași la răspundere, șefii de posturi de jandarmi caută să li se piardă urmele prin transferarea din legiunea de jandarmi Constanța la alte legiuni, în special în Ardeal.

¹ „Scinteia“ nr. 6 din 26 septembrie 1944.

Organizarea țăranilor în comitete țărănești este tot mai mult stînjinită de autorități, instigate de moșieri. Pe cînd țăranii din comuna Năvodari se îndreptau spre locul unde urma să se țină întrunirea de organizare a comitetului țăranesc, apare o mașină încărcată cu 35 de jandarmi, sub conducerea unui locotenent, pentru a împiedica întrunirea și a-i aresta pe țăranii organizatori. La Topraisar primarul arată oamenilor dereaua (șanțul) cu apă de pe marginea șoselei și le spune că în curînd comuniștii vor fi uciși și aruncați acolo și la fel vor păți toți țăranii care se duc la întrunirile lor.

Alarma moșierilor nu e lipsită de temei. În cadrul întrunirilor organizate pentru constituirea comitetelor țărănești, muncitorii și delegații partidului explică maselor de țăranii platforma propusă de P.C.R., arătînd că exproprierea marilor moșii este o necesitate națională imediată. Țăranii încep să ceară socoteala exploatatorilor și cozilor lor de topor și se sprijină tot mai mult pe clasa muncitoare, în care văd un aliat și un conducător hotărît. La Basarabi, Cogealac, Vilcelele, Limanu, Mangalia, Hirșova, Ciobanu, Medgidia, Ostrov ei cer tuturor partidelor care compun guvernul să aprobe platforma F.N.D. și să treacă la aplicarea ei. La Vilcelele ei hotărăsc cu acest prilej și înlocuirea primarului, omul fostului regim. Același lucru este cerut la Ciobanu. De asemenea, la Ostrov țăranii cer destituirea și arestarea pretorului și a primarului.

Îndrjirea maselor țărănești nu este pe placul moșierilor și uneltelor reacțiunii, care se dedau la atacuri tot mai desperate. La 1 octombrie este atacat cu focuri de armă sediul Partidului Comunist din Constanța. Pretorul din Negru Vodă încearcă să închidă sediul Uniunii patrioților. La Medgidia țăranii sînt amenințați că se vor întoarce nemții și atunci se va face răfuiala. Preotul Ilie Dragomireanu din comuna General Scărișoreanu amenință cu puscăria sătenii care intră în comitet etc.

Lupta se dă cu aceeași îndrjire și în viața economică. Muncile de toamnă nu se execută, în sate nu se găsește petrol, fitil de lampă etc. Chiaburii nu mai cunosc friu; morarul Virgil Uță din Negru Vodă, de pildă, mărește cu de la sine putere taxa de măciniș, alții dosesc mărfurile și le vînd la prețuri înzecite.

Spre a învinge toate aceste greutăți, comuniștii luptă pentru constituirea F.N.D. și pentru aprobarea platformei.

La 13 octombrie 1944 delegații P.C.R., P.S.D., ai Uniunii patrioților și ai Sindicatelor unite din Constanța constituie consiliul F.N.D. din județul Constanța. Noul consiliu trimite delegați la P.N.Ț. și P.N.L. spre a-i invita să adere la Frontul Național Democrat

Răspunsul acestora întârzie. Dar, urmînd directivele conducătorilor lor din București, șefii locali ai partidelor „istorice” organizează sabota-

jul tot mai sistematic. Acțiunea lor principală este folosirea vechiului aparat de stat pentru a arunca greutatea pe spinarea țăranimii sărace, pentru a semăna în rîndurile țăranilor neîncrederea în muncitori, pentru a-i ponegri pe comuniști. Funcționarii primăriilor nu vin la serviciu sau, dacă vin, nu rezolvă lucrările, nu se continuă nici o acțiune edilitară, speculanții sînt lăsați să-și facă jocul nestingheriți, marii proprietari lasă pămînturile necultivate, demontează utilajele sau le lasă să fie distruse de intemperii.

Moșierii continuă a fi favorizați de organele din Incoop, care le cumpără produsele și le plătesc imediat, cu bani ghiață, spre a-și pregăti fuga, în timp ce micii producători nu se pot înlesni cu numerar, deoarece în sfera Incoop-ului nu este admis nici un alt cumpărător.

Toate aceste acțiuni sînt conduse pe țară de șefii partidelor burghezo-moșierești.

Maselor de muncitori și țărani lămurite de Partidul Comunist, care-și poate spune acum cuvîntul în auzul țării, le este tot mai limpede pe zi ce trece că, pentru schimbarea acestor stări de lucruri, trebuie schimbat mai întîi guvernul.

În cadrul unei întruniri în orașul Constanța organizată de partid la 15 octombrie 1944, mii de manifestanți, între care numeroși țărani, cer formarea unui guvern democratic.

Între timp, la sate, la schimbările de primari, partidele „istorice”, prin vechile organe administrative care le sînt devotate, caută să-și plaseze oameni de-ai lor. Sub masca reînnoirii ei folosesc în acest scop cunoscutele metode de înșelăciune de totdeauna.

Astfel, la Bărăganu, secretarul preturii aranjează în asemenea chip lucrurile, încît vechiul primar este reales. Pentru aceasta, vine în comună într-un moment cînd majoritatea locuitorilor era plecată la muncile cîmpului. Din 600 de locuitori ai comunei, adună 154 și declară ales ca primar nou tot pe cel vechi.

În alte comune aceste metode vechi nu mai reușesc. La Vilcelele țăranii cer insistent să discute candidații. Se fac propuneri pe loc. Candidatul comitetului sătesc este ales de către majoritatea țăranilor din comună.

Atît pe plan local cît și în întreaga țară se evidențiază pe zi ce trece incapacitatea guvernului Sănătescu de a face față situației.

Indemnul partidului de a se trece la schimbarea organelor de conducere administrativă este tot mai mult înțeles. Într-un ritm mai încet decît muncitorii, masele de țărani încep să înțeleagă din desfășurarea evenimentelor mereu mai multe lucruri. Țăranii participă în număr mai mare la întruniri, se înscriu în număr mai mare la cuvînt, demască cu

mai mult curaj abuzurile autorităților. Ei încep să pășească la schimbarea organelor comunale. Mangalia, Izvoru-Mare, Corbu, Tuzla, Chirnogeni, Negru Vodă, Mihai Viteazu, Pecineaga, Viișoara, Moreni sînt primele comune în care vechii primari antonescieni sînt izgoniți și înlocuiți prin primari aleși.

Partidul Comunist îndrumază acțiunile țărănimii.

În fața luptelor tot mai hotărîte ale maselor pentru apărarea drepturilor lor, reacționarii își pierd cumpătul și se dedau la provocări fățișe. La 29 octombrie, dușmanul poporului lt. colonel Becheanu, comandantul regimentului 34 infanterie P.S., constituie un detașament de alarmă. Comandantul detașamentului primește ordinul precis: „Să împiedice orice manifestație populară, trăgînd la prima somație în aer, la a doua, în plin“¹.

Constituirea acestui detașament a avut drept scop să se vadă în ce măsură masele sînt hotărîte să lupte. Ministrul de interne din cabinetul Sănătescu, generalul Aldea, un adevărat criminal, voia să încerce întîi în provincie tăria hotărîrii maselor populare în fața valului de nemulțumire și ură pe care-l stîrnise.

La regimentul 34 infanterie e un adevărat pelerinaj de curieri ofițeri superiori din București, care-i comunică lt. colonelului Becheanu diverse dispoziții secrete. De îndată însă ce faptul este aflat, muncitorii se string la județeană de partid și la syndicatele unite, exprimîndu-și indignarea, precum și hotărîrea lor, așa cum spune în manifestul consiliului F.N.D. al județului Constanța, „de a manifesta ori de cîte ori vom simți nevoia să ne exprimăm voința, pentru că noi, muncitorii, sîntem stăpîinii acestei țări“.

Manifestul publicat de consiliul F.N.D. din județul Constanța în legătură cu acțiunea provocatoare pregătită de detașamentul de alarmă este difuzat de membrii Uniunii Tineretului Comunist în tot orașul, inclusiv în cazarma regimentului 34 infanterie. O parte din tineri sînt arestați, dar soldații însărcinați să-i escorteze la arest îi eliberează.

Acest lucru este aflat și comentat la sate, ceea ce aduce o nouă însuflețire. La întruniri se ridică tot mai curajos glasul țăranilor pînă atunci umiliți, al argaților și al ciobanilor, care denunță tot felul de fărădelegi comise de moșieri și de aparatul de stat din slujba lor.

La Cobadin țăranii întruniți demască pe primar și cer înlocuirea primarului, care, la împărțirea mașinilor agricole rămase de la repatriatii germani, și-a însușit o garnitură de treier și alte mașini agricole pe preț redus.

Primarul nu ia nici o măsură contra celor doi morari din localitate, care au mărit uiumul și fură din făina măcinată.

¹ „Cuget liber“ din 1 noiembrie 1944, colecția bibliotecii Academiei R.P.R.

De asemenea, primarul și notarul, în loc să dea vitele rămase de la trupele sovietice, celor care au predat singurii cai ce-i aveau, le dăruiesc agentului agricol, spre a-i cumpăra tăcerea, deși agentul agricol nu a avut niciodată vite.

Primarul și notarul au impus la rechiziții și corvezi pe cei mai săraci și i-au apărat pe bogați.

Cei mai bogați oameni ai comunei n-au contribuit cu absolut nimic la rechiziții și s-a aruncat mereu țăranilor în față pretextul că ei nu au oi și vite. Însă ținând seama de averile lor — cele mai mari din comună —, țăranii cer ca ei să fie impuși în proporție cu averea lor, spre a se despăgubi săracii de costul oilor ce au dat pentru hrana trupelor.

Sătenii îndrumați de partid se organizează în Frontul plugarilor. La Cobadin organizația locală a Frontului plugarilor ia ființă la 22 octombrie, la Viișoara în ziua următoare și apoi cuprinde toate satele, datorită muncii devotate duse de echipele de muncitori care străbat neobosit satele și fac cunoscută peste tot platforma.

Evenimentele prin care trec educă și trezesc masele populare, cărora comuniștii le explică cele ce se petrec și învățămintele ce trebuie trase din ele.

Sute de muncitori se perindă zilnic la sediul partidului, al Sindicatelor unite, la redacția ziarului „Cuget liber“. Se înmulțesc și delegațiile de țăranii. Membrii comitetului regional al partidului și ceilalți activiști sînt zilnic la Atelierele C.F.R.-Palas, la Șantierul naval, între muncitorii hamali din port, între cei de la bazinul de petrol și de la societățile petrolifere, la uzina electrică etc. sau în mijlocul țăranilor din cuprinsul județului, cărora la explică platforma.

IV

În județul Constanța starea de spirit revoluționară a mers în continuă creștere. Tot mai hotărît și în mai mare măsură se exprima nemulțumirile maselor care cereau schimbarea lucrurilor. Convingerea că numai comuniștii pot aduce schimbările dorite a sporit de asemenea în rîndurile maselor largi. Situația era coaptă pentru a trece la acțiuni hotărîte.

Un element important în cîștigarea încrederii maselor l-a constituit purtarea exemplară a trupelor sovietice. În locul oamenilor „cu cuțitul în dinți“, cum îi zugrăvea presa burghezo-moșierească, în oraș și județ circulă oameni prietenoși, săritori la nevoie, care în multe sate, după ce se întorc de la instrucție sau de la gărzi, pun mîna pe coarnele plugului și ajută pe țăranii să-și facă arăturile și semănăturile de toamnă.

În acel timp nemulțumirile împotriva guvernului Sănătescu și a administrației sale, care nu numai că nu ia nici o măsură de îmbunătățire a situației, ci, dimpotrivă, o îngreuiază și o complică, se manifestă în forme din ce în ce mai ascuțite. Starea de spirit a maselor se radicalizează pe zi ce trece și indignarea se ridică năvalnic. Ajutorii de primari ai Constanței, reacționari, sînt huiduiți în piața Grivița.

La 1 noiembrie, în cadrul unei manifestații impunătoare, masele din Constanța cer schimbarea conducerii municipiului și aleg în locul vechii conduceri 3 membri ai F.N.D.

Prezentîndu-se în dimineața următoare să ia în primire primăria, aceștia au găsit-o ocupată de trupe, masate acolo încă din zorii zilei. Li se interzise intrarea.

Consiliul F.N.D. comunică această provocare populației, lansînd un manifest. Muncitorii care au difuzat manifestul sînt arestați din ordinul lt. colonel Becheanu și trimiși la comenduire, deoarece nu mai putea conta nici colonelul pe garda închisorii de la propriul său regiment. În drum spre comenduire cei arestați sînt însă eliberați de mulțime.

Participanții la a doua manifestație pentru cucerirea primăriei sînt și mai numeroși ca la prima. În frunte cu comuniștii, manifestanții rup cordoanele de soldați, care în parte fraternizează cu mulțimea, în parte sînt dezarmați, și iau cu asalt primăria, de astă dată în mod definitiv.

În ziua de 4 noiembrie, cu participarea delegaților țărani din județ, este luată cu asalt și prefectura. Numeroase grupe de soldați fraternizează și aici cu manifestanții.

În aceste condiții, la conducerea județului Constanța este instalat un prefect democrat. Noua conducere a primăriei și prefecturii își începe activitatea în condiții deosebit de vitrege. Efectele pustiitoare ale războiului se resimțeau puternic. Jafurile comise de armata hitleristă, exporturile făcute în folosul mașinii de război germane și haosul lăsat de moșieri și administratorii lor în gospodăriile întinse pe care le dețineau au secătuit provincia. Șeptelul a fost redus la jumătate. Morile din Constanța reușesc numai cu mari greutăți să-și asigure cantitatea de grâu necesară pîinii populației. Cea mai mare parte a recoltelor moșierilor și chiaburilor au putrezit pe cîmp. Negustorii nu mai aduceau mărfuri sau le aduceau, dar nu le puneau oficial în vînzare, ci le rezervau numai anumitor clienți care plăteau prețuri cu totul inaccesibile maselor.

Salariile au rămas neschimbate, dar prețurile creșteau zilnic. Moșierii și chiaburii, în complicitate cu vechea jandarmerie și cu anumiți șefi de gară corupți, organizau o adevărată asociație pentru contrabandă de alimente în stil mare. Se cărau zilnic vagoane întregi de făină, ulei, cașcaval, brînză, carne, săpun etc., care se vindeau la negru la București. Fabrica de ulei „Argus”, prin coproprietarul ei, Baci, dă pe piață numai

producția unei zile din săptămână, iar producția celorlalte 5 zile ale săptămânii o trimitea clandestin la București. Poliția și jandarmeria, care ascultă docil ordinele politicianilor din partidele burghezo-moșierești, n-aveau altă preocupare decât să stînjenească manifestațiile populare, dar nu se ocupau de loc de stăvilirea tilhăriilor care se înmulțesc și pun tot mai mult în primejdie viața și avutul cetățenilor. Trenurile petrolifere care se triau în gara Palas sînt atacate de bande organizate de bandiți, care au maltratată și rănit personalul ceferist care însoțea vagoanele. La sate, din cauza lipsei petrolului, a săpunului și a mizeriei, și-au făcut apariția tifosul exantematic și foamea. Adeseori prin sate se întâlneau copii de muncitori agricoli care mînceau bucăți de turte de floarea-soarelui.

Iarna 1944-1945 se anunță ca una din cele mai grele. Cu toate acestea, muncitorii, conduși de partid, rezolvă problemele grele care le stau în față și conducerea organelor prefecturii și a municipiului, sprijinită de mase și îndrumată de partid, reușește să justifice încrederea maselor.

Prefectura a fost postul din care măsurile administrative luate de partid au făcut cunoscute maselor largi de săteni primele căi de ieșire din greutățile războiului și le-au mobilizat în acest scop. Pe baza liniei politice trasate de C.C. al P.C.R., Comitetul regional P.C.R. a îndrumat activitatea prefecturii, sprijinind-o și pe teren prin comitetele de plăși, echipele muncitorești și organizația de masă a Frontului plugarilor.

Ordonanța nr. 1 a prefecturii comunica :

„În toate satele și comunele urbane se va alege în mod liber un primar și un consiliu comunal, format din cetățenii cei mai cinstiți, lup-tători pentru cauza democrației. Jandarmii sînt subordonați comitetelor sătești alese, încetînd orice activitate de teroare și de intimidare a țărănilor, mărginindu-se la rolul de poliție contra răufăcătorilor. „Orice rechiziții se vor face de comitetele sătești alese, luîndu-se de la cei avuți în primul rînd, iar cei care nu pot da în natură, plătind în bani ceea ce le revine să dea pentru rechiziții. Toți moșierii sînt obligați să-și lucreze moșiile. Negustorii sînt obligați să se aprovizioneze cu marfă și să nu ascundă sau să vîndă mărfuri pe ascuns cu prețuri care să întreacă cîștigul legal”¹. Ordonanța este difuzată în tot județul și strînge noi mase țărănești în jurul partidului.

Incepe o intensă activitate. Controalele neîntreprinse care se fac în gări la Negru Vodă, Cobadin, Medgidia, Techirghiol, Palas, Constanța stăvillesc contrabanda cu alimente și însuflețesc într-o măsură piața locală. Sînt demascați unii criminali de război. Se publică fărădelegile magistraților și funcționarilor care au împilat și jefuit populația. Complicii

¹ „Cuget liber” din 5 noiembrie 1944.

regimului de dictatură fascistă sînt demascați și, de teama tragerii la răspundere, mulți din ei fug.

Se organizează o aprovizionare mai sigură și, în primul rînd, o distribuție mai dreaptă a alimentelor. Se creează cooperativa de aprovizionare și desfacere „Victoria”, cooperativă care nu mai este o afacere particulară a grupului ei de conducere. Sindicatele unite sprijină prin măsuri eficace îmbunătățirea aprovizionării orașului. În cîteva săptămîni cozile se reduc. La postul de control sanitar din piața publică se distribuie lapte familiilor cu copii sau bolnavi. Muncitorii constituiți în gărzi patriotice asigură ordinea.

Prin efortul muncitorilor se repară și se pun în circulație autobusele. Primăria reactivează contractele cu furnizorii de lemne, pe care vechea conducere le lăsase neurmărite, și cu sprijinul puternic al Armatei sovietice încep să sosească în oraș transporturi însemnate de lemne. Ceferiștii repară două locomotive și 56 de vagoane cu care se organizează la 18 noiembrie 1944 un tren navetă pentru aducerea lemnului de la Babadag.

Fiecare familie capătă imediat cîte o primă tranșe de 500 kg. de lemne la preț oficial, iar ulterior se distribuie noi tranșe. Se asigură aprovizionarea cu lemne a școlilor și spitalelor, cu lemne și făină a brutăriilor.

În județ, pe măsura înlocuirii vechilor conducători de primării prin cetățeni care se bucurau de încrederea maselor, ajutați și educați de partid, se asigură siguranța drumurilor, se poate circula în liniște, se aduc la sate, la început în cantități modeste, dar la prețuri normale, și nu de speculă, primele produse industriale după 23 August: gaz, lumînări, lămpi, sticlie de lampă, sodă caustică etc. Se asigură aprovizionarea masivă cu sare comestibilă și sare bolovan pentru vite, al căror preț ajunsese la sate la de 25 de ori cel oficial. Se aduc și se distribuie prin federală sodă caustică, hamuri, fringhie, veselă, mici unelte agricole și articole de uz gospodăresc.

Echipe de muncitori se deplasează mereu la sate și fac primele reparații de unelte agricole și obiecte casnice ale sătenilor.

Răspunzînd chemării partidului, muncitorii de la Șantierul naval Constanța, de la Atelierele C.F.R.-Palas etc. au pregătit și instruit echipele de reparații. Se fac în ateliere șuruburi cu cap pătrat pentru prins cuțitele de plug, vîrfuri de boroane și diverse piese mici necesare uneltelor agricole.

Satisfacerea celor mai urgente nevoi, sudura cu masele și dragostea pe care masele o manifestă față de partid și față de noii gospodari fac reacțiunea să spumege.

La 1 noiembrie, fostul prefect, moșierul Alexandru Bonachi, falsificînd împrejurările care au determinat înlăturarea vechii conduceri a primăriei, inclusiv proporțiile impresionante ale demonstrației populare care a impus schimbarea vechilor primari și a prefectului, comunică telegrafic la București, ministerului de interne:

(Comunicarea telegrafică nr. 20.960 din 1.XI.1944; 18,35)

„Avem onoare a raporta că azi la 1 noiembrie 1944 orele 17, Partidul comunist din Constanța... a procedat la schimbarea primarului municipiului Constanța și a altor doi ajutori de primari, cu care ocazie au dresat un proces-verbal“.

La ora 19,35, ministrul de interne Aldea, călăul de tristă amintire, răspunde:

„...Puneți santinele la primăria municipiului Constanța. ...Publicați prin afișe că orice acte făcute de ei vor fi lovite de nulitate. Sezișați parchetul și trimiteți în fața Curții marțiale pe toți provocatorii de dezordine... *La nevoie folosiți și armele.* Luați contact cu garnizoana și comandamentul Dobrogii pentru a vă da concursul armatei și a vă asigura paza atît la primărie cît și la prefectură.“

Acest ordin a dus la o ciocnire care a provocat asasinarea unor activiști de partid și rănirea cîtorva zeci de muncitori.

Difuzarea prin presă a manevrelor și provocărilor reacționare, comentarea lor în întruniri, faptul că aceste manevre nu i-au intimidat pe comuniști și că, luptînd, ei au învins, apropie masele largi și mai mult de partid, sporînd încrederea lor în justetea liniei și în forța pe care o reprezintă comuniștii.

În ciuda contestării conducerii primăriei și a prefecturii Constanța, contestație sprijinită de ministrul de interne, național-țărănist, masele țărănești aplică mai departe la sate linia trasată de partid pentru schimbarea vechilor primari urîți de popor.

Instigați de conducătorii partidelor istorice, primarii antonescieni opun rezistență. La Mangalia, vechiul primar declară că adunarea cetățenească e ilegală. Înlocuirea lui a fost făcută de mase. La Techirghiol, fostul primar, proprietar de pămînt, case și o fabrică de cărămidă, e chemat la întrunirea cetățenilor, care îi cer socoteală pentru ilegalitățile comise în activitatea sa. Refuzînd și el să părăsească primăria, a fost înlocuit de mulțime.

Pretutindeni se aleg noile comitete țărănești. La 12 noiembrie, la Musurat, la 13 noiembrie la Topraisar, Biruința, Moșneni, General Scărișoreanu, la 15 la Pecineaga, Negurenii, Mîrleanu, Deleni, Șipotele, Dobromiru din Deal etc.

În cursul întrunirilor nimeni nu arată măcar printr-un singur cuvînt că se îndoiește de valabilitatea hotărîrilor luate, că socoate aceste hotărîri subordonate unei ratificări a ministrului de interne de atunci sau a altora din tabăra lui.

Pentru masă e mult mai prețioasă aprecierea pe care o dă asupra acestor schimbări „Scînteia“, care sub titlul „Pilda Dobrogii“, scria :

„Dobrogea, în frunte cu Constanța, poate servi ca exemplu cum trebuie dusă lupta împotriva rămășițelor lui Hitler și Antonescu, care sabotează atît ducerea războiului de nimicire a Germaniei hitleriste, cît și opera de democratizare a țării.

Populația din Tulcea și Constanța a schimbat primarii care erau puși acolo încă din timpul lui Antonescu. A trecut apoi la schimbarea prefecților care erau în fruntea județelor dobrogene tot de pe timpul lui Antonescu.

Pentru toate acestea, dobrogenii, conduși de organizația F.N.D., n-au așteptat ordinele generalului Aldea. Alegerile din Dobrogea s-au făcut chiar împotriva ordinelor lui Aldea, care căuta să pună piedici luptei pentru democrație a poporului dobrogean.

Azi Dobrogea e condusă de oameni noi, puși în serviciul poporului. În numele poporului și în fruntea lui, administrația din Dobrogea luptă pentru ușurarea situației maselor muncitoare și țărănești.

Astfel specula, împotriva căreia guvernul nu a făcut nimic efectiv, este combătută la Constanța de către muncitori și cetățeni prin organizarea cooperativelor și prin confiscarea mărfurilor de la speculanți. Pămînturile moșierilor care au fugit sau sabotează însămințările sînt date în administrația comitetelor satești. Pentru prima dată în istoria Romîniei, jandarmii sînt puși la dispoziția consiliilor comunale, și nu invers.

Sînt numai cîteva exemple, dar edificatoare¹.

Cuvîntul organului Comitetului Central al Partidului comunist dă nou avînt maselor populare dobrogene pornite să scuture jugul și să-și croiască o viață liberă.

În întruniri de masă organizate în toate comunele și orașele, țărani primesc cu entuziasm cuvîntul Partidului comunist, în care văd singurul conducător care-i va scoate din greutăți și care le va împlini nevoia cea mai arzătoare, le va face dreptate, căci în programul său, în platformă a spus că „Pămîntul trebuie să fie al celor ce-l muncesc“.

Sînt între țărani dobrogeni și mulți teleormăneni, olteni, la Negru Vodă, Independența, Mereni, Osmancea, Ciobănița și alte sate — „împro-

¹ „Scînteia“ nr. 58 din 17 noiembrie 1944.

prietăriti la 1921", pe pământurile cele mai proaste, fără inventar, fără vite sau cu vite foarte puține, aduși de fapt ca brațe de muncă pentru moșieri și „gospodarii înstăriți” ai satelor. Ca să-și poată munci pământul, trebuie să ceară cu împrumut plugul și vitele. Plata împrumutului era acoperită printr-un număr de zile-muncă — zilele cele mai potrivite pentru munci pe pământul moșierului, al chiaburului sau al circiumarului.

Concentrările nenumărate și războiul tot ei le-au făcut. N-au avut „mobilizări pe loc” ca „oamenii utili economiei naționale”.

Utili economiei naționale din timpul lui Antonescu au fost numai moșierii și chiaburii.

În sufletele oamenilor s-a adunat toată obida celui care deși muncește din greu nu-și poate hrăni copiii.

Dar ei au venit aici din satele unde s-a aprins vîlvătaia din 1907. Unii își amintesc zilele trăite, alții întâmplări povestite.

Atunci țăranii n-au avut ajutorul necesar de la muncitori. Aceștia nu-și aveau încă nici ei conducătorul adevărat, Partidul comunist. Astăzi îl au și acesta se arată dîrz.

Moșierii și oamenii lor politici — național-țăranii și liberalii — au uneltit și au încercat prin toate mijloacele să cîștige țăranii de partea lor.

În condițiile de foamete ce devine tot mai ascutită, președintele partidului național-liberal a organizat la restaurantul amicului său politic, bogătașul Funogea, o masă. Pe masă se răsfață o pîine albă rotundă, imensă, crescută.

„Cînd am fost noi la putere, era pîine de asta peste tot”.

Cîțiva țărani săraci aduși acolo de creditorii lor chiaburi își fac curaj cu ciocanele de țuică, ce se dau gratuit, și-i răspund:

„Era, coane Radule, la cine era, da noi n-aveam nici mămăligă.

Noi n-avem pămînt sau îl avem la cariere, că d-aia muncim la boieri.

Eu-s colonist din Cadrilater. Pe noi ne-a dus în comuna Fîntînele, dar 100 de hectare, pămîntul de fînețe al comunei, a fost dat moșierilor Ștefan și Gheorghe Nistor, parcă n-aveau destul și așa. Nouă ne-a dat un hectar de spini, unu de ciulini, unu de stufiș și altu de mărăciuiș. Și muncim la conu Ștefan, la care trageți dv. cînd dați prin satul nostru.

La Limanu și la Tătaru, unde-i cel mai bun pămînt, să-l întinzi pe pîinea asta albă ca untu — totu-i al boierilor. Dacă n-om avea pămîntul nostru, n-om vedea așa pîine pe masa noastră cîtu-i lumea și pămîntul. Și cînd oți fi iar la putere dv., coane Radule, nu cred s-o avem nici de departe, că la conac nu intrăm și la dv. n-o să ne chemați”¹.

¹ Din convorbiri cu unii țărani muncitori.

Țăranii nu s-au lăsat însă amăgiți și au urmărit să vadă ce se petrece și ce se pune la cale în spatele lor.

Ei îl demască pe moșierul Tudor Suditu din Mircea Vodă, care a ascuns 200 de cai din Transilvania și a trimis în baltă câteva sute de oi ca să scape de rechiziții. Apoi îl percheziționează și găsesc ascunse 200 de păture, în timp ce răniții nu aveau cu ce se înveli.

Tot țăranii săraci îl prind pe moșierul Ibraim din Amzacea că a tăiat clandestin 10 vite și a trimis carnea la bursa neagră la București.

Muncitorii delegați de partid erau înconjurați cu dragoste și încredere de țăranii, care le spun durerile știind că „acum sînt la putere oameni care ne ascultă și ne ajută, frații noștri, muncitorii de la oraș“.

Iată că sosește prefectul la Amzacea, „satul castelanilor“. Să tot fie în sat vreo 40 de case ale țăranilor. Pămîntul din jur, foarte bun, e însă al moșierilor, care trag venituri imense din el prin munca mai multor sute de argați. Casele țăranilor erau mizerabile. Toate au acea culoare murdară, cenușiul sticlos al nisipului și roșcatul lutului pe care le dă îmbîcseala prafului aruncat din belșug, dar cu vrăjmășie, de furtunile care bîntuie în Dobrogea.

Paturi nu-s în multe case țărănești, iar cînd se găsește cîte unul, îl folosesc cînd e o femeie lehuză sau cînd e bolnav cineva în casă. Incolo se folosește patul turcesc. De-a lungul pereților pămîntul e mai ridicat, cam de o palmă. Acolo se doarme. În satul acesta cu cei mai mulți moșieri, țăranii sînt mai săraci, mai încovoiați, mai nevolnici și mai umili decît în alte părți.

Localul de școală era o construcție veche, respingătoare, joasă și lipită de aer, gata să se năruie. Peste drum se afla casa elegantă a moșierului, luminoasă și bine aerisită. Domnul „e dispersat“. Cînd s-a rupt frontul, mulți moșieri au fugit. „În București oameni-s cumsecade, nu te știe nimeni, nimeni nu-ți suflă-n ciorbă“, explica moșierul. Și moșierul a fugit. Casa e încuiată.

Țăranii se tem să-și lase copiii la școală, în clădirea ce pare că stă să cadă dintr-o clipă într-alta, și atunci ce-i de făcut? — întrebă sudorul de la Atelierele C.F.R.-Palas, venit să ducă muncă de lămurire în sat. Copiii să nu învețe carte și casa cea mîndră să stea goală?

— Adică, să facem școală în ea?

— Păi cine vă oprește?

Nu se face nici cerere, nici referat.

— Dacă membrii comitetului sătesc hotărăsc, școala se va muta imediat în fosta casă a moșierului.

În sala primăriei doi oameni dîrdîie de frig. Era în decembrie 1944. Oamenii sînt numai în cămăși. Sînt doi argați ai moșierului, care vinde la negru carnea vitelor tăiate clandestin, dar la el acasă le dă argaților, la prînz și seara, un fel de terci în care singurul lucru ce se distinge e marea proporție de tărîțe. Cei doi argați care tremură în sala primăriei au fost prinși cînd au trecut pe pămîntul unui alt moșier în urmărirea unui mînz fugit. Administratorul moșiei vecine le-a luat cojoacele, de altfel foarte ponsite.

Ei nu știu nimic de schimbări. Au fost cu vitele tocmai în balta Medgidiei și, de cînd s-au întors, moșierul Ibraim a avut grijă să-i tot trimită cu vitele, să nu intre în vorbă cu ceilalți. Ibraim spune că i-a protejat. Pe fața-i grasă de parcă ar fi unsă cu grăsime, apare un zîmbet voit prostesc : „Același sînge cu mine este“.

— Același sînge, dar mîncîncă pe jos și alte bucate decît dumneata. Ei pasc și păzesc turmele, dar lapte și carne nu vîd, îi spune răstit unul dintre muncitorii veniți în sat.

— Dăm, dăm, la bairam.

Argații „de același sînge“ cu Ibraim muncesc cîte 17 ore pe zi. Din toată munca lor, în ani de zile, au agonisit atît cît au pe ei. Mai au și cîte o pereche de cipici, un fel de sandale grosolane, pe care le țin în păstrare la „efendi“ Ibraim, căci n-au nici măcar un colț al lor, cît de mic. Dorin în șură. În afară de cazarmă, nu-și amintesc să fi dormit într-o casă zidită.

La Negru Vodă școala se arată pe din afară o clădire monumentală. Dar e părăsită din cauză că pereții sînt crăpați. Cursurile se țin în cîteva case situate la distanțe mari una de alta. Elevii săraci nu vin la școală, pentru că muncesc la cîmp, deoarece părinții lor sînt plecați să execute corvezi.

— Ce face comitetul sătesc? Uite cum se face dreptatea : să se adune toți oamenii și să știe fiecare că dacă unul a făcut, de pildă, trei zile de corvoadă, nu mai trebuie să se prezinte pînă n-au făcut toți ceilalți cîte 3 zile. Bătrînii și bolnavii, văduvele sau cele cu bărbați sau feciori pe front nu trebuie să fie scoase la corvezi. E drept așa, tovarăși?

— E drept, tovarăși, au răspuns țărani.

Ofițerii și majorii însărcinați cu rechizițiile plătesc întii moșierilor, chiar dacă-s fugiți, prin administratorii acestora.

Măsură de îndreptare imediată, transmisă telefonic la prefectură spre a se comunica în aceeași zi în tot județul : „Comitetele sătești vor prelua plata rechizițiilor“.

Mai ales că banii pentru rechiziții nu sînt de ajuns. Căci ministrul național-țărănist, nesocotind voința populară, nu dă acreditivele necesare

pentru plata rechizițiilor. Această acțiune, îmbinată cu aceea a ofițerilor, care nu plătesc rechizițiile la țărani, ci numai moșierilor, trebuia să ducă la nemulțumiri împotriva comuniștilor.

Președintele P.N.Ț. din județ caută să înșele pe țărani. La întruniri el caută să arate țăranilor că trebuie amînată reforma. Țăranii nu rămîn însă pasivi.

— Dreptatea boierească e aia ca noi să ne spetim, să dăm în brînci de munci și la arman să căpătăm cît se milostivește boierul sau administratorul lui să ne dea, ca s-ajungem înainte de crăciun la ultima baniță de porumb? — strigă un țăran bătrîn la Negru Vodă.

— Dreptatea noastră e să avem pămînt! — strigă mai multe voci.

„Vrem pămînt. Vrem pămînt“ — răsună tot mai aprig hotărîrea țăranilor peste tot.

Nu vrem să ascultăm vorbe goale. Nu ne mai lăsăm amăgiți. Spuneți răspicat ce zice „Dreptatea“ dv.

— Pămîntu-i al nostru, ori ba? Răspundeți.

Mulți învățători se alătură țăranilor. Învățătorul din comuna Lanurile arată cît e de dreaptă lupta țăranilor pentru pămînt și cît sînge țărănesc s-a vărsat în această luptă. Le vorbește țăranilor despre 1907, despre cîrturarii cinstiți care au fost alături de popor.

La școala lui copiii învață poezia lui Coșbuc „Noi vrem pămînt“, și cînd agenții național-țărăniști încearcă să amăgească țăranii care robesc pe moșia lui Pleschi din Lanurile, nu li se mai ripostează numai „Noi vrem pămînt“ și nu ies să declame copii, ci țăranii îndirjiți dovedesc că au învățat ceea ce le-a mers la suflet din poezia lui Coșbuc:

*„Să nu dea Dumnezeu cel sfînt
Să vrem noi sînge, nu pămînt!“*

Intrunirile organizate de P.N.Ț. se întorc împotriva lor. În timpul întrunirilor ajung să-și țină automobilele gata de fugă.

Goniți de țăranii din sate, conducătorii partidelor „istorice“ își îndeamnă rămășițele să recurgă la asasinate directe.

Ofițerii care aveau să dea socoteală pentru asasinate și jafuri, funcționarii care au isprăvnicit pe teritoriul sovietic și s-au întors cu bogății pe care trebuie să le restituie, jandarmii și notarii care au terorizat și pus la bir satele le furnizează cadrele de asasini.

La Mangalia doi ofițeri reacționari atacă cu focuri de revolver pe secretarul de plasă al partidului și pe primarul orașului, abia instalat.

La Constanța ofițeri legionari atacă la ora 13,30 trei ostași în plină stradă. Doi soldați sînt uciși și al treilea e grav rănit.

Pe șoseaua pe care urmează să se înapoieze mașina cu activiști de partid și de la prefectură de la o întrunire din comuna Lanurile, drumul este presărat cu coițari. Cauciucurile sînt tăiate. Mașina se oprește și șoferul coboară să constate paguba.

Din șanțurile șoselei pornesc rafale de puști și puști mitraliere. Bestiile legionare, care apărau viața și averea foștilor prefecți și moșieri, îi atacă pe reprezentanții puterii locale instalate de popor.

Masa țăranilor săraci răspunde acestor provocări strîngînd și mai mult rîndurile în jurul partidului.

Ei își dau tot mai mult seama că, spre a căpăta dreptate și pămînt, trebuie să lupte pentru aplicarea programului propus de partid.

Întrunirile se încheie cu moțiuni tot mai hotărîte.

La 16 decembrie la Medgidia, la 18 la Mangalia, la 20 la Negru Vodă, ei cer :

„Să fie chemat la cîrma țării un guvern F.N.D.

Să fie înlăturați din guvern cei care-i apără pe moșieri și se împotrivesc ca să se dea țăranilor pămîntul pe care-l muncesc“.

După ce se termină întrunirea țăranii nu se hotărăsc ușor să plece spre casă. Stau pe maidanul din fața primăriei. Vîntul care bate pătrunzător n-are puterea să-i împrăstie. Oameni-și înfundă căciulile-n cap, își strîng sumanele, dar fierberea continuă. Parcă de unul singur nimeni n-ar fi îndrăznit să spună asemenea cuvinte împotriva boierilor. Au mai multă inimă cînd sînt la un loc.

Dar parcă și înainte nu erau împreună duminicile la cîrciuma lui Gănescu din Negru Vodă sau în dos la Delureanu, la Mangalia ? Erau, dar, cînd vorbeau de necazuri, o făceau pe-nfundate, fără a se privi în ochi și se uitau în jur să nu-i audă vreo caiafă. Sau cînd unul dădea drumul necazurilor cu glas tare, după cîteva cinzeci, ceilalți aveau grijă să-l scoată repede afară, că dacă vorbele-i de minie ajungeau la urechea jandarmilor, îl aștepta bătaia și trimiterea pe jos din post în post la legiune, și apoi țin-te ponoase.

Dîrzenia asta, felul de a-și spune durerile, de a se strînge și a se sfătui cum să le pună capăt, de a vorbi fără teamă în fața jandarmului și a boierilor de la Constanța, de a se pune cu vorba împotriva lor și de a nu se speria cînd îi vede că pleacă miniați, asta au învățat-o de la muncitori. Au luat pilda lor. Muncitorii au syndicatele, țăranii muncitori au comitetele lor țăărănești. Toți au Partidul comunist.

Cîte unul se desprinde și se repede pînă acasă să îmbrace ceva sau să vadă ce s-a mai întîmplat, dar se întoarce repede, de parcă i-ar fi teamă să nu se facă ceva în lipsa lui. Se simte înfrigurarea din pragul așteptării unei întîmplări deosebite.

Ianuarie 1945 trece în această încordare din ce în ce mai puternică. Cerul e cenușiu, mohorât. Burează mai tot timpul. Tizicul — combustibilul sărac al satelor dobrogene, amestec de paie cu bălegar — dă un fum înecăcios ascuțit. Totuși oamenii s-au obișnuit și cu altele mai grele. Pe așa vreme te trage să rămii în casă. Dar ceva s-a pus în mișcare în ei și cei mai mulți se strâng iar pe maidan. E mai bine pe maidan, cu tot vîntul, decît în sala întunecată și rece a primăriei. Cuvintele de mînie, dar și de nădejde în dreptatea ce va să se îndeplinească în sfîrșit ies mai ușor sub cerul liber, chiar dacă e încă mohorât. Poate să tot stea cerul întunecat și aproape să cadă peste sat, se adună ei între ei și mai ales dacă vin și muncitorii, în suflete crește nădejdea și se întărește hotărîrea de luptă.

Moșierii și conducătorii partidelor „istorice” își dau seama că trebuie să schimbe metodele, să încerce altceva.

În sate administratorii moșierilor încep discuții cu țărani în vederea încheierii de învoieli pentru muncile pămîntului, învoieli ca de obicei, adică la fel ca în trecut.

La Independența, Mărgărit, omul moșierului cheamă oamenii la conac.

Oamenii încep prin a-l privi mirați :

— Păi, ce învoieli să facem, domnule ? O să se împartă moșiile și o să muncim fiecare pămîntul. Ce învoieli să mai facem cu dv. ?

— Faceți rău că vă luați după vorbe. Pămîntul vi-l dau numai cu gura, ăi de nu-l au. Ce-i doare pe ei inima ? Nu din al lor dau. Eu vă sfătuiesc de bine, să faceți învoieli cît mai e timp, că l-am auzit pe domnul spunînd că vrea să aducă oameni din alte sate.

Unii se aprind de mînie :

— Cum să aducă oameni din alte sate ?

— Păi de, dacă n-o să vreți voi să munciți, trebuie să aducă oameni din alte sate.

Așa le vorbesc administratorii țăranilor. Dar aceștia îi privesc batjocoritor și le întorc spatele.

Cînd rămîn singuri se încinge vorba. Unii, de obicei bătrînii, își arată teama :

— N-o să ne lase ei, moșierii să luăm pămîntul.

Tinerii sînt mai îndrăzneți :

— Ne-om bate taică, și tot îl luăm. Nu vrem să mai slugărim la boieri.

Între altele menționăm procedeul moșierilor de la Topraisar, care spre a-i intimida pe țărani momeau cu bani pe cei ce ar fi vrut să le dea declarații semnate că nu au nevoie de pămînt. Agenții lor duceau campanie sub cuvîntul de ordine că „pămîntul așa cum îl iei acum, fără lege,

nu este sigur, că atunci cînd s-o întoarce roata îl dai înapoi și mai ceri și iertare și ai să zici bogdaproste să scapi de el, dar banii sînt siguri. Cu banii înseamnă că te-ai ales într-adevăr cu ceva“.

Dar toate aceste încercări nu-i mai puteau înșela pe țărani. Majoritatea le respingea și le denunța muncitorilor comuniști care veneau în sate să-i sprijine.

„Niciodată — spune tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej în Raportul politic al C.C. al P.C.R. la Conferința națională — solidarizarea muncitorilor cu țărani muncitori nu s-a manifestat mai puternic ca în iarna și primăvara anului 1945“¹.

În comunele și satele raionului Negru Vodă, la Chirnogeni, Miriștea, Pecineaga, Plopeni, Muratan, Cerchezu, Moșneni, Albești, Bărăganu, G-ral Scărișoreanu, Maior Chiriacescu, Tătaru, Limanu, țărani muncitori își amintesc și azi de muncitorii care veneau mereu prin comună „și ne-au dat inimă să ne batem cu moșierii, că ei, muncitorii, sînt cu noi și nu ne-au lăsat nici atunci să mai rămînem în robia moșierilor“. Comuniștii îi ajută să vadă jocul moșierilor. Comitetele țărănești continuă în acest timp să se pregătească pentru înfăptuirea reformei, întocmind și verificînd listele celor îndreptățiți să primească pămînt.

În acest timp șefii partidelor „istorice“ încurajează pe moșieri, le dau speranțe că „aliații“ (prin care-i înțeleg pe anglo-americani) vor interveni și nu-i vor lăsa pe „golani“ să-și facă de cap. Totul e să cîștige timp.

„Războiul nu s-a terminat — a spus la 22 ianuarie 1945 un moșier la consfătuirea proprietarilor din sala Ligii culturale. — Pînă la urmă au să-și spună cuvîntul și aliații noștri“. Un alt moșier a spus că există ore H și după război.

Presa locală a maniștilor reproduce articolele otrăvite, ațîțătoare, publicate de oficiosul lor central.

Împotriva reacțiunii partidul organizează și conduce lupta maselor.

La 1 februarie 1945 Partidul comunist organizează o mare întrunire. Muncitorii delegați să activeze în diferite sate dau raportul asupra stărilor de lucruri constatate de ei, asupra uneltirilor moșierilor, asupra greutăților țăranilor muncitori.

Intr-un elan de nedescris, muncitorii își iau angajamentul: „Vom lupta să ajutăm țărănimea, cel mai sigur și firesc aliat, să realizeze reforma agrară prin împrumut, așa după cum prevede platforma“.

Țăranii nu țin seama de zvîrcolirile moșierilor și de „sfaturile“ partidelor „istorice“. Ei cer pămînt și strîng alianța cu muncitorii de la orașe,

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvîntări, Editura pentru literatură politică, 1953, ediția a III-a, pag. 51.

conduși de Partidul comunist. Ei încep să aplice cele spuse în apelul către țărani lansat de Partidul comunist la 11 februarie 1945, de a trece cu de la sine putere la înfăptuirea reformei agrare pe teren.

În ziua de 15 februarie 1945 a avut loc la Constanța o mare întrunire, la care au participat 700 de delegați din toate plășile, comunele și cătunele județului.

Din toate părțile răsună hotărîrea de a trece la aplicarea platformei, la luarea pămîntului.

Delegații la întrunire au hotărît în unanimitate să pornească la săvîrșirea reformei agrare și au votat următoarea moțiune:

„Noi delegații comitetelor satești din județul Constanța, adunați în ziua de 15 februarie 1945, văzînd că pînă astăzi miniștrii reacționari din guvernele de coaliție se opun înfăptuirii reformei agrare, am hotărît să trecem imediat la acțiune și să rezolvăm această problemă vitală pentru noi.

Asigurăm... că vom duce lupta cu aceeași hotărîre și nu vom înceta această luptă decît atunci cînd vom intra în drepturile noastre firești.

1. În acest scop am alcătuit tabele de plugari fără pămînt sau cu pămînt puțin, pentru ca fiecăruia să i se dea în stăpînire lotul cuvenit.

2. Am vegheat ca inventarul agricol al moșierilor să nu fie înstrăinat, stricat sau dosit, pentru că de el va avea nevoie țărănimea împrîietărită la muncile cîmpului.

3. Vom confisca pămînturile criminalilor de război și ale moșierilor plecați cu nemții, ca și ale celor ce sabotează muncile cîmpului.

4. Vom confisca pămînturile ce depășesc 50 ha ale celorlalți moșieri.

5. La împrîietărire vom avea grijă deosebită pentru ostașii care luptă pe front, pentru văduve și orfani, invalizi și familiile lor.

6. Am fixat prețurile pămîntului la suma egală cu valoarea recoltei pe 1 an, plata urmînd să se facă statului în zece rate anuale.

Împrîietărire o vom face chiar mîine.

O dată pămîntul intrat în mîinile noastre, vom ști să-l apărăm și să înfruntăm toate uneltirile moșierilor. Pămîntul va fi al nostru.

Noi, țărani, aderăm din tot sufletul la programul de guvernare al F. N. D. pentru că acesta va forma singurul guvern în măsură să ne facă dreptate și să consfințească împărțirea pămînturilor făcută de noi.

În fața acestei hotărîri a țăranilor, generalul Rădescu telegrafiază prefectului și îi dă ordin „să apere proprietatea“, făcîndu-l răspunzător de încălcarea drepturilor de proprietate.

Însă exproprierea pornește imediat cu însuflețire, începînd din raionul Negru Vodă, la Cumpăna, 2 mai (lîngă Mangalia), Techirghiol, Inde-

pendența, Amzacea, Lanurile. Conduși de comuniști, țărani iau lanțurile de la primării, își iau topoarele de acasă, încep să cioplească țăruii și, urmați de femei cu țăruii în poală, de copii, trec la măsurătoarea și atribuirea loturilor. Bătrâni și copii, bărbați, femei, români, tătari, turci joacă de bucurie pe loturile lor.

În timp ce se face țăruișarea moșiei din satul 2 Mai, vin în mijlocul țăranilor delegații C.C. al P.C.R. și ai C.C. al U.T.C. pentru realizarea reformei agrare în județul Constanța. Sînt întîmpinați cu ovații puternice și masele de țărani aclamă Partidul comunist, care-i conduce în lupta pentru o viață mai bună.

Moșierii și administratorii lor mai încearcă să-i intimideze pe țărani. La moșia lui A. Butu din Independența, administratorul Mărgărit stă cu pușca pe marginea șanțului, înconjurat de cîțiva argați. Parte din țărani se codesc. Muncitorii trec pe cîmp urmați de cîțiva țărani. Mărgărit ține pușca la picior și întrebă :

— Ce faceți cu lanțul ?

Înainte ca muncitorii să-i răspundă, vorbește țăranul tatar Seibala Veipa :

— Măsurăm pămîntul pentru țăranii săraci.

Mărgărit ripostează :

— De ce faceți măsurătoarea pămîntului, că nu-i nici o lege ?

Nu i-a mai răspuns nimeni. Răspunsul se vede din ceea ce fac țăranii. Au intrat cu toții pe pămîntul moșieresc și au început măsurătoarea.

„Scinteia” din 19 februarie 1945 publică :

„Țăranii din județul Constanța au început să procedeze la luarea în primire a loturilor de pămînt, hotărînd împărțirea pămîntului moșieresc.

În comuna Cumpăna au fost împărțite 816 ha în loturi de cîte 5 ha, ele fiind atribuite soldaților care luptă pe front, văduvelor, invalizilor, orfanilor și celor lipsiți de pămînt. Au mai fost împărțite în comuna Basarabi, satul Siminoc, moșia Maltezeanu de 160 ha și moșia Gh. Ionescu de 169 ha.

Împărțirea s-a făcut de comitetele satești în urma unei adunări generale.

Pămînturile nelucrate de moșieri au fost confiscate în întregime. Loturi au fost împărțite unui număr de 58 de familii de ostași care luptă pe front și de țărani lipsiți de pămînt. În general s-a repartizat fiecărei familii cîte 2 ha de pămînt arabil și 1 ha de izlaz.

În plasa Mangalia au fost împărțite țăranilor moșiile Butărescu de 644 ha, la Techirghiol moșiile Nițescu 150 ha, Piahă 150 ha și Rifat 570 ha.

„Scinteia” din 20 februarie 1945 comunică alte împărțiri de moșii :

„În comuna Lanurile 367 ha — moșia Pleschi — și 200 ha — moșia generalului Virtejeanu, în comuna Albești 325 ha din moșia de 375 ha

a lui Ianculescu, în comuna Moșneni 800 ha moșia Rădulescu, iar în comuna Viroaga a fost împărțită în întregime moșia Alexeenj de 95 ha. În plasa Negru Vodă au fost împărțite în întregime moșiile: Victoria Banciu și Otilia Cardaș de 207 ha, Dumitriu de 51 ha, Virgil Donciu și Jana Popescu de 67 ha etc.“.

„Scînteia” din 23 februarie 1945 aduce veste despre alte exproprieri de moșieri și improprietări de țărani:

„3.000 ha împărțite la 1.500 de țărani. Este vorba de moșierii: Verzea, Olteanu, moștenitorii Țăranu, Rurac, Tomoșoiu, Popa, Gh. Iordache, Coadă, Tănăsescu, Bercu, Oancea, Curbea. Din inventarul agricol găsit pe aceste moșii, au fost destinate stațiunii de mașini 9 tractoare“.

„Scînteia” din 28 februarie 1945 publică sub titlul: „În județul Constanța țăranii continuă activ împărțirea moșiilor”: „În plasa Mangalia, comuna Albești, au fost confiscate: moșia Aurelia Oancea de 114 ha (din 164), moșia Ion Coman Stoian de 101 ha, moșia Gh. Coman de 180 ha, moșia Miron Coman de 72 ha, moșia C. Popescu de 54 ha. În plasa Mangalia, comuna Musurat, moșia Zarcuzone de 163 ha, moșia Petrescu de 101 ha, moșia Stan Doicu de 60 ha, în comuna Schitu moșia frații Nedelcu de 116 ha, iar în comuna Biruința moșia Iordana Georgescu de 189 ha, în comuna Topraisar moșia Elena Tocilescu de 130 ha, moșia Ahilina Micedin 110 ha și a lui Vladimir Banciu de 180 ha.

VI

După recensămîntul agricol din 1941, în comunele ce fac parte din actualul raion Negru Vodă, la o suprafață exploatată de 116.683 ha (în care nu sînt cuprinse gospodăriile cu pămînt puțin, gospodăriile ai căror titulari au o profesiune neagrăcolă și rămășițele după arendare, adică gospodăriile care au arendat mai mult de 80% din suprafața lor totală) se găseau 7.074 de gospodării individuale.

Din acestea:

208	în categoria de la	50—100 ha	însuiau	13.629 ha
43	„	„	100—200 ha	„ 5.741 ha
22	„	„	200—500 ha	„ 5.754 ha
5	„	peste 500	ha	„ 4.423 ha
278 de moșieri dețineau în total				29.547 ha

278 de moșieri reprezintă un procent de aproape 4% din numărul total al gospodăriilor. Ei dețineau peste 25% din totalul suprafeței exploatate.

Prin reforma agrară din 1945 au fost expropriate moșierilor din raion 23.688 ha.

Moșierii au încercat să obțină despăgubiri în bani pentru pământul expropriat.

În iunie 1946, în cadrul unei ședințe a B. P. D., în sala „Fantasio“, în fața a numeroși delegați țărani, șeful partidului național-liberal al lui Tătărăscu, din județul Constanța, a spus că pământurile luate de la moșieri „vor trebui plătite“.

Totți delegații au izbucnit într-un glas :

„Nici un ban nu trebuie plătit moșierilor ! Nu vrem reformă ca în 1921 ! Tot pământul să fie luat moșierilor !“

Apoi sala l-a huiduit pe șeful partidului liberal.

În 1946, în cadrul unor serbări populare însuflețite, țăranii cărora li s-au atribuit loturile definitive au primit titlurile de proprietate.

Înainte de acordării acestor titluri s-au făcut serioase verificări. Au fost șterși din liste cei introduși fraudulos, prin abuz.

Din lipsă de vigilență, din cauza nivelului redus al unor cadre, ajunsese președinte al comitetului de reformă agrară pe plasa Negru Vodă un chiabur. Acesta și-a împroprietărit — între alții — pe fiul său care nu avea etatea legală de a fi împroprietărit, pe nepotul său, de asemenea fără etate, pe frații săi (deși aceștia din urmă aveau peste 4 ha) și la urmă bineînțeles și-a luat un lot și pentru sine.

Înainte de acordării titlurilor definitive s-au anulat abuzurile identificate.

Predarea titlurilor de proprietate a găsit întărită alianța clasei muncitoare cu țăranimea muncitoare. Alianța încheată în lupta unită pentru izgonirea moșierilor și împărțirea pământurilor lor a fost întărită prin ajutorul continuu dat pentru ca, în condițiile lipsei de inventar și unelte, țăranii să poată totuși însămînța întreaga suprafață de pământ arabil a raionului.

În fiecare săptămână porneau spre sate camioane, transportând echipe de muncitori, în special metalurgiști, care reparau gratuit uneltele țăranilor și le dăruiau numeroase piese, executate în ateliere în afara orelor normale de muncă. Sute de muncitori comuniști au renunțat aproape tot anul 1945 și 1946 la dreptul lor de odihnă de duminică, spre a da ajutorul lor țăranimii muncitoare.

Pe camioane sînt montate forje ușoare, muncitorii își iau trusele cu unelte personale. Mașina oprește într-un sat. Sub un șopron se improvizează un atelier. Țăranii vin cu brăzdarele și alte unelte, femeile cu vasele. Pentru cele ce nu pot fi aduse la atelierul de sub șopron, cite un muncitor se deplasează acasă și repară pe loc fie plită, fie alt obiect din gospodărie.

Cu camionul vin și ingineri agronomi care dau îndrumări tehnice țăranilor muncitori; medici, dentiști și agenți sanitari dau ajutor medical.

CertIFICATELE, care se distribuie în aplauzele asistenței, și adinca emoție a celor cărora ele le consfințesc împroprietărirea spulberă în același timp și calomniile, și zvonurile împrăștiate de dușmanii clasei muncitoare, care sînt totodată și dușmanii țăranimii muncitoare.

Alegerile din 1946 confirmă tăria acestei alianțe. Mîină în mîină cu muncitorii, țăranii își dau cu toată încrederea voturile candidaților B.P.D. Platforma B.P.D. prevede planul de măsuri pentru lecuirea rănilor războiului și pentru punerea în valoare a bogățiilor regiunii. Nu sînt însă create încă toate condițiile spre a trece la punerea lor în fapt. Seceta anului 1947 pustiește satele dobrogene. Liberalii tătarăscieni trădează și subminează la tot pasul blocul forțelor democratice.

N-a lipsit sabotajul și specula industriașilor și capitaliștilor, încurajați fiind de tătarăscieni, de maniști, brătieniști și de toți agenții monopolistilor de peste hotare.

Lupta țăranimii muncitoare din raionul Negru Vodă — parte a luptei țăranimii din toată țara — cu ajutorul puternic al muncitorilor de la orașe, sub conducerea P.C.R., pentru înfăptuirea reformei agrare pe teren, a adus o însemnată contribuție la crearea condițiilor care au permis apoi trecerea la începutul transformării socialiste a agriculturii, cheazășie a îmbunătățirii stării lor materiale și culturale.

(Transformarea socialistă a agriculturii din raionul Negru Vodă constituie obiectul unui studiu separat).

SITUAȚIA MATERIALĂ A CLASEI MUNCITOARE DIN ROMÂNIA ÎNTRE ANII 1923 — 1928¹

de VASILE HURMUZ

...Acțiunea legii economice fundamentale a capitalismului monopolist după primul război mondial a dus în țările capitaliste la întărirea exploataării, la crize, la creșterea șomajului, la foame, la o și mai mare ruinare și sărăcire a maselor muncitoare.

În România, unde puterea economică și politică se găsea în mâinile burgheziei și moșierilor și unde existau puternice rămășițe feudale, situația muncitorimii și țăranimii muncitoare era destul de grea.

Sărăcia, scumpetea, șomajul, munca pînă la istovire pentru un salariu de mizerie caracterizează situația grea a celor ce munceau în acea vreme.

În perioada stabilizării relative a capitalismului, salariul muncitorului din România era cu mult mai coborît de cît cel din perioada antebelică, rămînînd cu mult în urmă față de creșterea prețurilor. La salariul de mizerie se mai adăuga prelungirea zilei de muncă de la 10 la 14—16 ore, c_u toate că în România era formal introdusă ziua de muncă de 8 ore.

„...În tendința sa oarbă și nemăsurată, în nesațul său după supra-muncă, — arată Marx — capitalul răstoarnă *nu numai limitele maxime de natură morală, dar și pe cele pur fizice, ale zilei de muncă*. El uzurpă timpul necesar pentru creșterea și dezvoltarea corpului și pentru conservarea sănătății sale. El fură timpul în care omul ar trebui să se bucure de aerul curat și de lumina soarelui. El ciupește din timpul destinat pentru masă și, dacă se poate, el o înglobează pe aceasta în însuși procesul de producție, astfel că muncitorul, simplu mijloc de producție, este alimentat cu mîncare așa cum cazanul este alimentat cu cărbune sau mașinile cu seu sau cu ulei“².

Accentuarea pătrunderii capitalului străin în România după primul război mondial a dus la întărirea exploataării clasei muncitoare.

¹ Fragment din monografia „Lupta P.C.R. în perioada stabilizării relative a capitalismului 1923-1928“ în curs de deîntînire.

² K. Marx, Capitalul, vol. I, ediția a II-a, ed. P.M.R., pag. 256.

„Atît timp cît capitalismul rămîne capitalism — arată V. I. Lenin — prisosul de capital este folosit nu pentru ridicarea nivelului de trai al maselor din țara respectivă, căci aceasta ar însemna scăderea profiturilor capitaliștilor, ci pentru mărirea profiturilor prin exportul de capital în străinătate, în țările înapoiate. În aceste țări înapoiate profitul este de obicei ridicat, deoarece capitalurile sînt puține, prețul pămîntului relativ mic, salariile mici, materiile prime ieftine“¹.

Proletariatul român era supus unei duble exploatare, atît din partea capitaliștilor autohtoni cît și a celor străini. Intregul aparat de stat al Romîniei burghezo-moșierești, Ministerul Muncii și Asigurărilor Sociale, Ministerul de Interne, justiția, Siguranța, jandarmeria ca și așa-numitele „legi ale muncii“, erau îndreptate împotriva mișcării muncitorești și pentru apărarea intereselor claselor guvernante.

Stabilizarea relativă a capitalismului și măsurile pentru asigurarea profitului maxim au fost realizate de burghezia romînească înainte de toate cu prețul exploatareii sălbatice a claselor producătoare, a muncitorilor și țăranilor. Ofensiva turbată a patronilor împotriva maselor muncitoare și politica de jefuire a guvernului național-liberal au dus la „secătuirea țării întregi, sărăcirea generală a muncitorilor, lipsa de lucru la orașe, sărăcie, epidemii și emigrarea țăranilor în masă, mai ales din provinciile alipite“².

Impotriva ofensivei patronale clasa muncitoare, condusă de P.C.R., a dus lupte zi de zi, apărînd interesele imediate și cele generale ale oamenilor muncii.

În primul rînd capitaliștii au încercat să-și asigure profitul maxim cu prețul întezirii exploatareii muncitorilor în producție pe calea prelungirii zilei de muncă și a intensificării muncii. Burghezia s-a folosit de orice prilej *pentru a prelungi ziua de muncă*.

Încă în 1919 Romînia s-a alăturat convenției de la Washington cu privire la ziua de muncă de opt ore. Dar de fapt ziua de muncă de opt ore nu exista în Romînia. Guvernele burghezo-moșierești din Romînia, în decurs de zece ani, din 1919 pînă în 1928, nu au semnat această convenție. În țară nu exista nici un fel de lege care să arate durata zilei de muncă.

Exista numai „decretul“ nr. 12 din 21 mai 1919, al așa-numitului „Consiliu dirigent“, întocmit de conducătorii partidului social-democrat din Transilvania, cu privire la fixarea zilei de muncă în Transilvania la opt ore. Dar hotărîrile acestui decret, ca și ale tuturor „legilor muncito-

¹ V. I. Lenin, Opere, vol. 22, ed. P.M.R. 1952, pag. 237.

² „Documente din istoria Partidului Comunist din Romînia 1923-1928“, vol. II, Editura pentru literatură politică, 1953, pag. 562.

rești" întocmite de guvern cu complicitatea conducătorilor social-democrați de dreapta, aveau ca scop să înșele clasa muncitoare și nicidecum să ușureze situația ei. Chiar unul din reprezentanții burgheziei scria că „din fericire însă, acest decret semnat de domnul I. Jumanca, membru activ al partidului social-democrat și pe atunci șef al resortului de industrie în fostul «Consiliu dirigent», nicidecum nu a avut în fapt putere legală. De la data apariției lui și pînă azi (1928. — V. H.) ...nici un patron nu a fost pedepsit pentru că nu l-a luat în seamă și aplicat”¹.

Chiar la majoritatea uzinelor și fabricilor mai mari, unde se lucra cu o tehnică mai avansată, cu mașini și utilaje moderne, munca continua cîte 10 și 12 ore pe zi și nu erau rare cazurile cînd se lucra și 14 ore pe zi. La sondele petrolifere, în mine, în întreprinderile mai mici, în ateliere meșteșugărești, în special în provincie, ziua de muncă continua pînă la 16 ore.

În întreprinderile unde muncitorii reușiseră în perioada de avînt revoluționar să silească pe patroni să recunoască ziua de muncă de 8 ore, după 1923, cînd burghezia și moșierimea simt că pozițiile lor politice sînt oarecum întărite, încep atacul împotriva zilei de 8 ore de muncă. În întreprinderile forestiere din Nehoi (regiunea Buzău) patronii se străduiau să mărească ziua de muncă de la 8 la 10 ore și să micșoreze salariul cu 30%². Același lucru au încercat să-l pună în aplicare în întreprinderile lor și alți fabricanți. În 1925, 5.000 de muncitori ocupați în industria forestieră din Valea Mureșului au luptat mai mult de zece săptămîni cu patronii, care voiau să mărească ziua de muncă de la 8 la 10 ore. Pentru a se ajunge la o înțelegere între muncitori și patroni a sosit în Valea Mureșului un reprezentant al Ministerului Muncii, care a declarat că „În România 8 ore de muncă există numai pe hîrtie... Ministerul Muncii va fi silit să adopte ziua de muncă de 10 ore”³.

În industria metalurgică, la fabricile mai mari, ca de exemplu „Malaxa”, conducerea fabricii făcea presiuni asupra muncitorilor ca munca să continue 12—14 ore pe zi. Dacă anumiți muncitori cereau respectarea zilei de 8 ore, aceștia erau concediați și alungați din uzină cu ajutorul poliției⁴.

Sub presiunea concedierilor și a militarizării întreprinderilor, muncitorii de la atelierele *căilor ferate* erau obligați să lucreze 10-12 ore pe zi, fără dreptul de a li se plăti munca suplimentară. Cu toate că în industria petroliferă în 1925 se afla o supraproducție de 9.500 de vagoane de petrol, muncitorii erau obligați să lucreze 12 ore pe zi.

¹ Al. Topliceanu: „Ziua de muncă de 8 ore”, articol apărut în „Analele economice și statistice”, 1928, pag. 158.

² „Facla” nr. 15 din 14 mai 1925.

³ „Facla” nr. 17 din 17 mai 1925.

⁴ „Facla” nr. 11 din 11 mai 1925.

În industria minieră muncitorii aveau de asemenea o situație grea. Media unei zile de muncă pentru muncitorii minieri din Valea Jiului varia între 10—12 ore de lucru. Micșorînd numărul muncitorilor și mărin­d durata zilei de lucru, capitaliștii au mărit presiunile asupra muncitorilor ocupați în producție pentru intensificarea muncii cu scopul de a ridica producția fără a angaja noi muncitori.

În anii stabilizării relative a capitalismului a fost mărită norma de muncă zilnică a muncitorilor. De exemplu, în industria cărbunelui norma zilnică de muncă a unui miner a fost continuu mărită. Dacă în 1927 norma zilnică de muncă pentru un miner era de 261 kg, în 1927 ajunge la 603 kg, iar în 1928 atinge 800 kg¹. O dată cu mărirea normei zilnice de muncă a minerilor, a fost mărită ziua de muncă de la 8 la 10 ore pe zi, iar sala­riul a fost scăzut.

Și în alte ramuri industriale a fost mărită ziua de muncă. La fabrica de postav „Oltenia“, de pildă, munca începea la 7 dimineața și continua pînă la ora 7 seara, cu o oră de repaus². Grea era și situația muncitori­lor care lucrau în brutării, care, pe lîngă condițiile de lucru neigienice, erau obligați să lucreze 14—16 și chiar 18 ore etc.³. Paralel cu mărirea zilei de muncă, burghezia a introdus și în țara noastră metodele de abru­tizare prin sistemele de muncă „Taylor“, „Ford“, „Bedeux“ etc.

Vorbînd despre situația clasei muncitoare în țările capitaliste, în care domnea teroarea albă, care se apropia de metodele de teroare fascistă, revista „Internaționala roșie a sindicatelor“ după ce arăta că Italia fascistă și Ungaria hortistă aveau ziua de lucru cea mai ridicată, scria că „ziua de muncă în aceste țări, în majoritatea lor, se aseamnă cu ziua de muncă din țările coloniale... Astfel, ziua mijlocie de lucru — cu toată legiferarea de opt ore pe zi — în cîteva țări din acestea de fapt e mult mai mare“ în Spania 8—10 ore ; Polonia 8—11 ore ; Finlanda 9—10 ore ; România 9—12 ore⁴.

Constatăm astfel că din toate țările Europei media cea mai ridicată a zilei de lucru în afară de Italia fascistă și de Ungaria horthistă era sub regimul burghezo-moșieresc în România.

★

Condițiile de muncă în fabrică, uzine și ateliere nu îndeplineau și nu respectau nici cele mai elementare cerințe. *Măsurile de protecție a muncii* lipseau în întreprinderi cu desăvîrșire și, ca urmare, accidente­le de muncă erau foarte dese. Grija față de om de asemenea lipsea cu totul. Muncitorii

¹ „Internaționala Comunistă“ nr. 29-30 (259-260), 1930, pag. 49.

² „Înainte“ 12 iunie 1926.

³ Date extrase din gazeta „Facla“ din luna iunie 1925.

⁴ „Internaționala roșie a sindicatelor“, organul Biroului Executiv al Sindicatelor roșii, nr. 9-10 (68-69), 1926, pag. 299.

nu primeau nici cel mai elementar ajutor imediat. Nici cele mai modeste prevederi ale regulamentelor de igienă existente și consemnate chiar prin legile guvernelor burghezo-moșierești nu erau respectate. Munca avea loc în încăperi înăbușitoare, întunecoase și umede, care iarna adeseori nu erau încălzite.

Muncitorii ceferiști de la depoul B.M. (București-mărfuri), în scrisoarea lor către un ziar burghez, arătau că ei lucrează într-un șopron în care plouă și care are geamurile și ușile sparte¹.

Grija pentru viața și condițiile de muncă ale muncitorilor lipsea peste tot. Astfel, inspectorul muncii din regiunea Brașov în raportul său scrie că la fabrica de postav din orașul Sf. Gheorghe producția în unele ateliere a fost mai scăzută din cauza lipsei de lumină, în comparație cu alte ateliere. Inspectorul nu propune însă nici o măsură împotriva patronului hrăpăreț. Propune doar patronului ca muncitorii să lucreze prin rotație în aceste ateliere, pentru a câștiga toți la fel. Din același raport reiese că toate atelierele fabricii pe care el le-a vizitat se aflau în clădiri vechi, fără curte și grădină. Atelierele sînt lipsite tot timpul de lumină și aerisire. Ele sînt foarte strîmte. În multe din ele lipsesc spălătoarele, iar pereții erau murdari și de multă vreme nevăruți.

Inspectorul regiunii Tîrgoviște, la rîndul său, comunica că brutăriile pe care el le-a vizitat sînt joase, la înălțimea omului, cu ferestre mici, cu pereții murdari și plini de păianjeni, lipsite de aer.

La Ploiești, „unele ateliere sînt instalate în case mici întunecoase, lipsite de spațiu și umede, în care se îngrămădesc un număr prea mare de lucrători și ucenici“. Inspectorul muncii adaugă în raportul său, cu cinism, că „meseriași (e vorba de patronii atelierelor. — V. H.) primesc cu bunăvoință sfaturile noastre de îndreptare, dar criza de locuințe ne împiedică să luăm deocamdată măsuri de constrîngere“.

Inspectorii de muncă se mărgineau de obicei numai la a face constatări, a le consemna în procese-verbale și a primi o sumă de bani de la patron pentru a nu se lua nici un fel de măsuri.

Ca urmare a lipsei măsurilor de protecție a muncii la întreprinderi, aveau loc nenumărate accidente.

Vorbind la consfătuirea pe țară a muncitorilor minieri la 29 iunie 1952, tov. Gh. Gheorghiu-Dej a arătat că :

„În goana după profituri cît mai mari, capitaliștii nu au asigurat în mine nici cele mai elementare mijloace de protecție a muncii și de securitate minieră, pentru apărarea vieții minerilor. Exploziile și avariile se țineau lanț. Numai la explozia din anul 1920 de la mina Anina și-au

¹ „Dimineața“ din 2 ianuarie 1923.

pierdut viața 187 de mineri, în explozia din 1922 de la mina Lupeni — 82 de mineri¹.

Iată cifrele necomplete despre accidentele de muncă ce au avut loc în industria petroliferă și cariere între anii 1921—1929.

Anii	Invalități temporare	Invalități permanente	Cazuri mortale	Total
1921	787	81	59	927
1922	911	72	136	1.127
1923	937	109	64	1.110
1924	1.005	81	100	1.186
1925	1.253	115	69	1.437
1926	1.771	76	89	1.936
1927	1.852	197	94	2.143
1928	1.550	65	86	1.701
1929	2.129	91	109	2.329
Total	12.203	887	806	13.892 ²

Astfel, numai în industria petroliferă — din cifre incomplete — au rămas în timp de 9 ani 887 de muncitori fără posibilitatea de a munci, fără ajutoare, iar 806 muncitori și-au găsit moartea, fără a mai vorbi despre cele peste 12.000 de invalități temporare. Dar accidentele de muncă se produceau în diferite ramuri industriale și nu numai în industria petroliferă. În regiunea Tîrgu-Mureș numai în 1927 au avut loc 958 de accidente, dintre care 25 mortale. În 1927, în Satu-Mare, numai la uzinele metalurgice au fost 8 cazuri mortale. În același an, în regiunea Arad, s-au întâmplat 1.174 de accidente, din care 64 au fost mortale. Din aceste victime, 24 au fost la Lonea, Lupeni și Petroșani. În regiunea Brașov, în 1927, s-au înregistrat 13 accidente mortale de muncă.³

Inspectorii de muncă, unelte ale claselor exploatatoare, pe lângă faptul că falsificau datele, micșorînd numărul de accidente, arătau în rapoartele lor că vinovați de aceste accidente nu sînt patronii, care nu luau nici un fel de măsuri, ci muncitorii, care sînt neatenți.

Un inspector scria, de pildă, că „în industria petroliferă se întîmplă multe accidente, dar vinovați sînt muncitorii, care nu știu cum să lucreze...”⁴.

Adevărul este că majoritatea accidentelor se produceau din neglijența patronilor. Este adevărat și faptul că capitaliștii, în goana lor după profit maxim, întrebuițau deseori și muncitori necalificați, de preferință

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvîntări, Editura pentru literatură politică, 1953, ediția a III-a, pag. 624.

² Statistica minieră, 1929, pag. 228.

³ Date culese din rapoartele inspectorilor de muncă din 1927.

⁴ Raportul inspectorului muncii din regiunea Ploiești, 1927, pag. 12.

recrutați dintre muncitorii care nu erau organizați în sindicate și pe care puteau să-i exploateze mai sălbatic. Din această cauză numărul accidentelor creștea. Inspectorul de muncă din Tîrgu-Mureș arată, de pildă, că majoritatea accidentelor de muncă se întîmplă în industria forestieră, unde lucrează muncitorii cei mai simpli, recrutați din întreaga țară și care nu știu de loc să folosească mașinile. Inspectorii de muncă căutau să îndreptățească această lipsă de grijă față de om a patronilor prin „neatenția muncitorilor”. În fapt însă capitaliștii nu întreprindeau nimic pentru apărarea vieții muncitorilor. Curelele de transmisie, roțile și angrenajele nu erau protejate, pentru a evita accidentele. Mecanicii, lucrătorii, ucenicii etc., care lucrau din greu la aceste mașini, din cauza oboselii, puteau fi prinși ușor de curele și roți și omorîți sau schilodiți pe toată viața. În industria lemnului, de pildă, circularele și ferăstraiele nu erau prevăzute cu aparate de protecție. Accidente groaznice au costat viața multor lucrători. În Lunca Bradului, centru forestier din Valea Mureșului, un muncitor în vîrstă de 16 ani a fost pus să lucreze la circulara de tăiat bușteni. Lucrînd și după masă, tînarul a căzut cu capul pe circulară, care l-a despicat în două, omorîndu-l.

„Necunoscînd capriciile circularei, care mergea foarte greu, și, pe lîngă aceasta, meșterul silindu-l să dea zor, el a forțat circulara... și a căzut cu capul pe ferăstrău...”¹

Patronii fabricilor nu se interesau și nu dădeau nici un fel de ajutor familiilor celor morți sau celor schilodiți în urma accidentelor de muncă.

Intr-o scrisoare trimisă de șomerii din Valea Jiului ziarului „Înainte” se arată că pentru un muncitor care și-a pierdut viața la sfărîmat piatra au trebuit să strîngă bani pentru înmormîntare. Cei opt copii rămași nu au primit niciun ajutor de la întreprinderea unde lucra muncitorul de mai sus.²

Cînd, la directorul unei întreprinderi, a venit mama unui copil care-și pierduse o mîină în timpul muncii, pentru a cere un ajutor, directorul a dat-o afară din birou spunînd că ea este vinovată de acest accident deoarece a trimis copilul la lucru.

În presa muncitorească a vremii sînt redade fapte care demască în toată goliciunea ei viața neagră la care erau condamnați să trăiască muncitorii de către burghezie.

„Coliba în care descindem la sosirea noastră în Deda-Bistra este lată de cinci metri și lungă de patru. În această gaură mizerabilă nedemnă

¹ Greva muncitorilor din Valea Mureșului, „Studii și referate”, partea a II-a, pag. 1.657.

² „Înainte”, organ al Blocului Muncitoresc-Țărănesc, nr. 9 din 3 martie 1929

de a fi locuită de un om și care nici măcar n-are un acoperiș cumsecade — așa încît plouă înăuntru — locuiește o familie de 10 oameni”¹.

În această așa-zisă casă locuia un muncitor, ca „răsplată” a 22 de ani de muncă la ferăstraie; rămînînd invalid în urma unui accident de muncă, n-a mai fost primit la fabrică, fiind lăsat fără nici un sprijin.

Situația muncitorilor era îngreuiată de lipsa punctelor sanitare de prim-ajutor, ca și de lipsa asistenței medicale în general. Nu mai vorbim de faptul că muncitorii nici nu se puteau gîndi să meargă la odihnă în sanatorii, cum merg în zilele noastre în R.P.R. E vorba aici de cea mai elementară îngrijire sanitară. Ministerul Muncii și Asigurărilor Sociale, ca reprezentant al clasei exploataoare, reținea lunar din salariile muncitorilor cotizații pentru fondul „asigurărilor sociale”. Cu toate aceste rețineri, ajutorul de boală era foarte mic și în cele mai fericite cazuri se ridica la 20—30% din salariu. Muncitorii nu erau primiți în spitale și sanatorii și erau condamnați să moară cu zile. Din lipsă de asistență medicală, în iarna anului 1924, numai la Nehoi au murit 20 de muncitori de tifos. Chiar și muncitorii care erau internați în spitale nu primeau îngrijirea necesară.² Nu vorbim aici de ravagiile pe care le făceau bolile sociale în rîndurile clasei muncitoare din cauza condițiilor mizere de muncă pe care le impunea burghezia.

*
* *
*

La condițiile grele de muncă, la lipsa protecției muncii și a duratei zilei de muncă trebuie subliniat în mod deosebit salariul de mizerie pe care-l primeau muncitorii, disproporția dintre salariu și scumpete și folosirea de către burghezie a armatei de șomeri parțiali și totali pentru a-și mări profiturile.

Burghezia căuta pe cît posibil să mascheze formele de exploatare a clasei muncitoare. Forma principală însă, prin care lovea în muncitori, era micșorarea salariilor. Nu a fost nici o ciocnire între muncitori și capitaliști în care să nu se pună problema salariilor. Din totalul de 579 de greve care au avut loc între 1923—1929, 50% au fost declarate ca urmare a luptei muncitorilor pentru mărirea salariului. Ceea ce primea un muncitor nu numai că nu putea să-i asigure întreținerea familiei, dar în multe cazuri nu ajungea nici pentru un muncitor singur. Vorbind în fața minerilor la consfătuirea din iunie 1952, tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej arată că, „avînd un salariu de foamete, care nu le ajungea nici să astîmpere nevoile lor minimale și ale familiilor lor, minerii erau nevoiți să lucreze

¹ „Documente din istoria Partidului Comunist din România. 1923-1928”, Editura pentru literatură politică, 1953, pag. 28.

² Vezi „Viața muncitoare” din 22 decembrie 1928 cu privire la bolnavii din spitalul „Zerlendi”.

pînă la istovire, cu unelte manuale dintre cele mai primitive, pentru îmbogățirea exploatatorilor capitaliști“¹.

Aceasta era situația generală a întregii clase muncitoare. Prin luptă dîră, sub conducerea P.C.R. muncitorii au reușit în perioada 1923—1929 să obțină unele sporiri de salariu. Dar, așa cum vom arăta, aceste mărimi de salariu erau mult prea mici față de creșterea scumpetei și devalorizarea leului. Pentru a ne da seama de puterea scăzută de cumpărare a leului în perioada de care este vorba în raport cu puterea ridicată de cumpărare a leului în R.P.R., dăm ca exemplu următoarele date: La 29 decembrie 1926 se obținea, după schimbul oficial (schimbul neoficial era și mai defavorabil în acea vreme leului) pentru:

194,50 lei 1 dolar
930 „ 1 liră sterlină
7,65 „ 1 fr. francez
37,40 „ 1 fr. elvețian

În 1954 se obține pentru:

6 lei 1 dolar
16,80 „ 1 liră sterlină
1,71 „ 100 franci francezi
1,40 „ 1 fr. elvețian²

Datele oficiale burgheze „rotunjite“ arată, fără a ține seamă de creșterea prețurilor, că salariul mediu în anii stabilizării relative a capitalismului în diferite ramuri, în lei devalorizați ai acelei vremi, a fost următorul:

Ramura industrială	1923	1926	1929	În procente, 1923—1929
industria forestieră	1.841	2.505	1.726	— 9,5
metalurgie	1.742	2.323	2.577	+ 47
construcții	1.793	2.360	2.619	+ 46
alimentară	1.842	2.575	2.969	+ 60
textilă	1.755	2.406	2.677	+ 47
extractivă	1.678	2.076	3.103	+ 85
transport	1.703	2.651	3.503	+100 ³

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvîntări, Editura pentru literatură politică, 1953, ediția a III-a, pag. 624.

² Datele sînt luate din ziarul „Argus“ 31 decembrie 1926 și „România Liberă“ 7 iulie 1954.

³ „Anuarul statistic al Romîniei“, 1931-1932, pag. 236.

Aceste salarii le primeau numai muncitorii calificați, ajutorii de maiștri etc. Masa mare a muncitorilor primeau salarii mult mai mici. Astfel la uzinele „Vulcan“ din București muncitorii de rînd primeau un salariu care era cu 30—40% mai mic. O situație mai grea o aveau muncitorii din industria petroliferă. În septembrie 1923 sondorii de rînd primeau un salariu care era cu 50—60% mai mic decît al ajutorului de maiștru, iar muncitorii necalificați, femeile și copiii primeau un salariu cu 60—70% mai mic.

O situație extrem de grea în ceea ce privește salarizarea o aveau muncitorii din industria forestieră. Datele statistice arată că, dacă în toate ramurile de producție în perioada stabilizării relative salariile marchează o anumită creștere (deși ea nu a corespuns cu scumpetea), în industria forestieră în 1929 salariul a scăzut între 5—10% în comparație cu 1923.

Comentînd situația grea a muncitorilor din industria forestieră, gazeta „Aurora“ arată că, chiar dacă un muncitor începe lucrul la orele 4 dimineata și continuă să lucreze pînă la 8 seara fără repaus, el nu poate să taie mai mult de patru metri cubi de lemn. Și cum pentru un metru cub primește 25 de lei, în cel mai fericit caz, după 16 ore de muncă ar putea să primească 100 de lei, din care i se reține 4% impozit. Femeile și copiii, pentru 10 ore de lucru, primesc doar 20—25 de lei pe zi. În continuare, scrie gazeta, după cea mai modestă socoteală, pentru asigurarea hranei zilnice a unei familii muncitorești formate din trei persoane este necesară suma de 150 de lei, în vreme ce muncitorul primește cel mult 96 de lei.¹

Salariul pe care-l primeau muncitorii în România nu putea să asigure muncitorului și familiei sale strictul necesar. Nivelul de viață al clasei muncitoare în anii 1923—1928 a scăzut în comparație cu anii dinainte de război. Goana capitaliștilor după profitul maxim a împins pe capitaliști la scăderea nivelului de trai al maselor muncitoare, la sărăcirea relativă și absolută a proletariatului.

Dintre toate țările din Europa cel mai scăzut salariu îl aveau muncitorii din România. După datele secției social-economice din Internaționala roșie a sindicatelor, prin comparația salariilor din cîteva țări, se vede că salariile din România erau cele mai scăzute. Astfel în Grecia salariul pe zi era de 0,35—0,90 dolari; Bulgaria 0,40—0,80; Polonia 0,30—1,00; Ungaria 0,50—1,20; Iugoslavia 0,25—0,45; România 0,15—0,40.²

În comparație cu alte țări salariul muncitorilor din România era mult mai scăzut și el putea să acopere doar 50% din suma necesară pentru minimul de existență.

După datele statistice, în anul 1925 raportul dintre salariu și minimul de existență pentru cîteva țări europene era următorul:

¹ „Aurora“ din 14 mai 1925.

² „Internaționala roșie a sindicatelor“, nr. 9-10, 1926, pag. 288.

	Ungaria	Iugoslavia	Polonia	Italia	România
suma necesară pt. minimumul de existență al unei familii de muncitori pe lună	3—4 milioane coroane	3.000—5.000 dinari	350—500 zloți	900—1.000 lire	4.500—5.200 lei
salariul mediu al unui muncitor pe lună	2—3 milioane coroane	2.000—3.000 dinari	200—300 zloți	200—700 lire	1.500—2.500 lei
diferența dintre costul vieții și salariu	1—2 milioane coroane	1.000—2.000 dinari	150—200 zloți	300—700 lire	2.700—3.000 lei ¹

Din tabelul de mai sus reiese clar că cea mai mare diferență între salarii și minimumul necesar pentru viață era în România și Italia.

Aceeași situație o întâlnim la noi în țară în toată perioada stabilizării relative a capitalismului. Astfel, în 1928 un muncitor metalurgist primea 2.511 lei, iar minimumul de existență într-un oraș de provincie se ridica la 5.290 de lei, muncitorul putându-și asigura cu acest salariu de mizerie doar 47,27% din costul vieții. Muncitorii erau siliți să se împrumute, să-și amanezeze și bruma de lucruri pe care le mai aveau, erau astfel siliți să-și vândă forța de muncă pe luni de zile înainte.

În măsurile de a lovi în clasa muncitoare prin micșorarea salariilor, burghezia folosea și politica de învrăjbire a poporului român cu minoritățile naționale.

La exploatarea nemiloasă a patronului se adăuga specula exercitată de negustori, patroni, circiumari etc. asupra muncitorilor. Sînt destul de dese cazurile cînd patronul circiumii sau al prăvăliei încasa salariile muncitorilor direct de la întreprindere.

Instabilitatea prețurilor la produsele de primă necesitate reducea și mai mult valoarea salariului pentru muncitori. Chiar dacă ei reușeau prin lupte și sacrificii să obțină majorări de salariu și prin luptă se stabilea un echilibru între costul vieții și salariu, acest lucru era de foarte scurtă durată. Prețurile se urcau de la o zi la alta, în timp ce salariul se majora cu 5—10% după luni de zile. Pînă și datele statisticilor burgheze, care nu

¹ Datele cu privire la Ungaria, Iugoslavia, Polonia și Italia sînt extrase din revista „Internaționala roșie a sindicatelor” nr. 9-10, 1926, pag. 298, iar datele cu privire la România din „Statistica prețurilor” pe anul 1930, pag. 6-7.

oglindesc întru totul realitatea, arată marea diferență între mărirea salariului și scumpete.

Salariul mediu al muncitorului în 1923, în comparație cu 1914, s-a mărit cu 1.800 %, iar în 1926 cu 2.800 %. În acești ani scumpetea a luat proporții mult mai mari. Astfel, în 1923 costul vieții era de 2.400 %, în 1924 de 3.900 %, în 1925 de 4.000 %, ca în 1926 să se urce la 4.700 %.

„Viața în zilele noastre (1925. — V. H.) — scria gazeta „Adevărul“ — a crescut de 45 de ori, în comparație cu luna august 1916; prețurile la produsele alimentare s-au mărit de 45 de ori, iar la îmbrăcăminte de 55 de ori“¹.

Despre disproporția dintre salariu și scumpete n-au putut să păstreze tăcere nici ziarele burgheze. Ziarul „Universul“ scria că prețurile la produse s-au mărit de 53,4 ori, în comparație cu 1914, în vreme ce salariul s-a mărit cu numai 40 de ori.²

Prețurile s-au mărit enorm față de salariu nu numai în comparație cu perioada de înainte de 1914, ci chiar față de perioada de la 1923—1929. Salariul mediu al unui muncitor calificat s-a mărit aproximativ între 30—40 %. În acești ani însă prețurile la produsele alimentare s-au ridicat considerabil. Astfel 1 kg de carne, care costa în 1923 15 lei, în 1927 costă 31,85 lei, 1 kg de piine neagră calitatea a II-a, de la 4,35 lei în 1923, în 1928 costa 9,10 lei. Un costum de haine care se vindea în 1924 cu 1.645 în 1928 costă 4.130 de lei.³

★

Scăderea sistematică a salariului real, scumpetea, durata zilei de muncă, condițiile mizere de lucru arată modul greu de viață și de lucru al clasei muncitoare din România. Dar tabloul acesta greu este completat de existența șomajului, de numărul mare al muncitorilor fără lucru. După primul război mondial numărul șomerilor permanenți se mărea în fiecare an, cu toate că intrau în funcțiune o serie de noi fabrici, șantiere etc. și începe să lucreze mai intens industria de război.

În 1924 erau ocupați în industrie, după date incomplete, un număr de 223.472⁴ de oameni, iar în 1929 numai 201.184.⁵

Dar, alături de muncitorii industriali, în România existau și muncitori ocupați și în alte ramuri de producție. În agricultură în 1926 lucrau aproximativ 1.500.000 de proletari agricoli, semiproletari și țărani săraci, în transport și comerț lucrau aproximativ 150.000.⁶ Statisticile oficiale

¹ „Adevărul“ din 8 mai 1925.

² „Universul“ din 20 martie 1928.

³ Extrase din „Statistica prețurilor“.

⁴ „Anuarul statistic al României“, 1925, pag. 27.

⁵ Loc. cit., 1930, pag. 39.

⁶ „Internaționala roșie a sindicatelor“ nr. 9—10, 1926, pag. 305.

burgheze ascundeau și falsificau adevăratul tablou al șomajului. În statisticile burgheze se publicau date relativ exacte asupra căsătoriilor, incendiilor, proceselor juridice etc., în timp ce statisticile cu caracter social-politic erau interzise. Statisticile niciodată nu arătau pe deplin numărul neștiutorilor de carte, al bolnavilor de tuberculoză, al șomerilor sau al celor care mureau de foame. Reacționarul Pamfil Șeicaru, aflat în slujba fascismului internațional, declara în parlament cu nerușinare că, în România unde rămân pământuri nelucrate nu se poate vorbi de șomaj. „În România — spunea el — nu există șomaj“, deși zeci de mii de muncitori erau fără lucru. Datele oficiale arată că în decembrie 1927 existau în România doar 13.824 de șomeri, ca în 1928 numărul acestora să crească la 72.144. În realitate, numărul șomerilor era cu mult mai mare. În ianuarie 1928 numărul șomerilor se ridica la cifra destul de mare pentru România de 120.000.¹

După datele oficiale, în Bucovina erau cu totul 2.000 de șomeri, dar în realitate numai în centrele forestiere — Dorna, Storojineț, Zeletin — existau nu mai puțin de 4.000 de șomeri.²

La căile ferate din ce în ce mai mulți muncitori erau aruncați pe drumuri. În 1927 la căile ferate lucrau 123.346 de muncitori și funcționari, în 1928 lucrează numai 114.786, în 1929 rămân doar 110.496, număr care se reduce în 1930, în anii de criză, cu încă 10.000 de muncitori.³ Toate aceste date arată numărul crescând al armatei permanente a șomerilor.

În 1926 lucrau în industria extractivă 60.175 de muncitori, funcționari și tehnicieni. În 1928 și 1929 sînt concediați 11.000 de muncitori. Concedierile loveau în primul rînd în muncitori și mai puțin în funcționari și de loc în aparatul de conducere.⁴ În 1923 în industria petroliferă lucrau 265 de ingineri și antreprenori, 1.619 funcționari și 26.621 de muncitori calificați și necalificați. În 1929 numărul inginerilor crește la 454, al funcționarilor la 1.964, în timp ce numărul muncitorilor scade la 21.776 de muncitori, rămînînd astfel fără lucru 4.854 de muncitori.⁵

Și în alte ramuri industriale numărul celor fără lucru creștea. După datele inspectorilor de muncă, reiese clar că zeci de mii de muncitori erau fără lucru. În 1924, în regiunea Ploiești, în industria petroliferă, și în regiunea Buzău, în industria forestieră, au fost concediați 30—40% din numărul total al muncitorilor.⁶ În fostele județe Putna, Bacău, Neamț și

¹ Loc. cit., nr. 1, 1929, pag. 57.

² „Basarabia roșie“ din 1931.

³ Ibid.

⁴ În 1925, din totalul de 208.683 de oameni ocupați în industrie, 17.255 erau ocupați în aparatul administrativ și tehnic, iar în producție lucrau 191.928 de muncitori. În 1929, din numărul de 201.194 de oameni, în sectorul tehnic și administrativ lucrau 24.305 oameni, iar în producție numai 176.879.

⁵ Date luate din „Buletinul statistic al României“ pe anul 1930.

⁶ „Inspekția muncii“, 1924, pag. 446.

Suceava în industria forestieră au fost concediați 8.000 de muncitori pe motivul „lipsei vagoanelor de marfă”. În industria metalurgică din Arad au rămas fără lucru în 1924—1925 1.524 de muncitori, în Timișoara 1.800, în Oradea Mare 700.

Situația șomerilor era extraordinar de grea. Ziarul burghez „Adevărul” era nevoit să recunoască situația grea a șomerilor. Ziarul descrie în felul următor situația șomerilor din București: „De la oficiul de plasare, pe strada Izvor, și pînă la podul Șerban Vodă, șomerii vagabondează pe întreg cheiul Dimboviței. Ziua ei nu au dreptul să se adune toți la un loc. Seara ei dorm pe chei sau sub poduri... Pe un mal al Dimboviței se află «Clubul șomerilor»... El se află sub podul Șerban Vodă, sub un tunel de beton. Aici o grupă de șomeri și-a făcut dormitorul. Pe un perete la intrare unul din șomeri a scris cu unsoare «Clubul șomerilor». Aici dorm noaptea... șomeri de diferite profesii și diferite vârste...”

Șomerii erau lipsiți de ajutor din partea statului și al întreprinderilor.

Pentru „lichidarea” șomajului guvernele burghezo-moșierești au înființat o instituție specială sub denumirea de „Oficiul public de plasare”. Cu ajutorul acestor oficii burghezia a căutat să înșele pe muncitori dînd iluzia că guvernul se interesează de soarta celor fără lucru. În realitate aceste „oficii” de plasare lipseau de lucru pe toți cei care participau la demonstrații împotriva burgheziei, la greve, pe cei care făceau parte din sindicatele revoluționare și în special pe muncitorii comuniști. Cu ajutorul Siguranței, al prefecturii etc. se întocmeau „liste negre”, care cuprindeau pe muncitorii cei mai conștienți, pentru a-i prigoni, a nu-i primi la lucru, cu tendința de a frînge spiritul lor revoluționar. Așa cum vom vedea cînd se va trata despre luptele duse în acest timp de clasa muncitoare, burghezia n-a reușit. Trebuie însă să arătăm aici că aceste oficii de plasare aveau mai mult rolul de a oprima pe muncitori și de a trimite în mijlocul lor pe spărgătorii de grevă, provocatori, agenți ai poliției etc. Social-democrații de dreapta, care pătrunseseră în conducere, au folosit aceste oficii pentru a-și plasa oamenii lor. Dar prin aceste oficii nu s-a putut lichida șomajul¹, și nici burghezia și nici social-democrații nu și-au atins țelurile lor. Într-un memoriu adresat de peste 500 de șomeri primarului din București se arată că ei sînt organizați în comitetul lucrătorilor șomeri, în fruntea cărora se găsesc Sindicatele unitare. În continuare, memoriul arată mizeria în care se zbăteau șomerii.

„Vagabondăm de luni de zile pe străzile Capitalei. Oficiile de plasare ale Ministerului Muncii sînt incapabile a ne procura de lucru... Dele-

¹ În 1923 au cerut de lucru 130.435 de oameni și au primit de lucru numai 78.827 de oameni (51.680 de oameni au rămas fără lucru). În 1927 au cerut de lucru 115.719 oameni și au primit doar 80.302. În 1929, cînd începuseră concedierile din cauza crizei care se accentua, au fost înregistrate 169.116 de cereri de lucru.

gația noastră s-a prezentat și d-lui prim-ministru, fără a primi vreo dezlegare în această problemă muncitorească și nici de la Ministerul Muncii.

Propunem primăriei municipiului București să ia grabnice măsuri, să colaboreze cu celelalte organe de stat și să găsească fonduri necesare în bani și în natură spre a veni în ajutorul celor fără de lucru.

Unii dintre noi sîntem bolnavi, goi, ruși de foame și de frig; împreună cu familiile noastre noi cerem actualului guvern (național-țărănesc. — V. H.) și parlamentului legiferarea ajutorării de către stat și comună a lucrătorilor șomeri¹.

Mărirea numărului șomerilor în anii stabilizării relative a capitalismului a răsturnat teoriile mincinoase ale economiștilor burghezi despre deplina posibilitate a înlăturării și „încadrării în producție” a întregii populații în societatea capitalistă.

Burghezia voia să folosească aceste armate permanente ale șomerilor împotriva clasei muncitoare. Așa cum vom vedea, P.C.R. a depus o intensă activitate pentru a apăra pe șomeri, pentru a lega lupta lor cu a întregii clase muncitoare.

Deosebit de exploatate erau în țara noastră femeile și copiii, care după primul război mondial au fost întrebuințați din ce în ce mai mult în industrie. În anul 1924, după datele inspectorilor de muncă, care nu se referă la toată țara, erau ocupate în industrie 16.699 de femei. Femeile lucrau mai mult în industria ușoară, în special în industria textilă și alimentară. Condițiile de muncă erau mult mai grele decît ale muncitorilor. Dacă media zilei de lucru pentru bărbați era de 10—12 ore, pentru femei această medie varia între 11—16 ore pe zi. La aceeași muncă, pe care o îndeplineau atît bărbații cît și femeile, acestea din urmă primeau un salariu mult mai mic. În anii 1927—1928 muncitoarele calificate primeau un salariu cu 30—40% mai mic pentru aceeași muncă efectuată în același timp de muncitorii bărbați.²

O situație și mai grea aveau muncitoarele necalificate. Pe lîngă un salariu de mizerie și ziua de lucru destul de mare, ele trebuiau să îndure toate fărădelegile patronilor și conducerii întreprinderilor. La fabrica „Balcani” din București lucrau mai mult de 400 de muncitoare. În această întreprindere ziua de muncă de 10 ore era recunoscută oficial, iar salariul săptămînal era jumătate din salariul unei lucrătoare calificate. Dar și din această mizerabilă plată patronii fabricilor rețineau o parte din salariu

¹ „Viața muncitoare” din 23 decembrie 1928.

² „Basarabia roșie” nr. 4, 1930, pag. 26—27.

sub fel de fel de pretexte. Unele rețineri se făceau, de pildă, sub motivul păstrării sumei la bancă. În momentul cînd lucrătoarele cereau acești bani, patronul le maltrata și le alunga de la muncă. Fabrica era tot timpul sub controlul patrurilor și jandarmilor și în orice moment aceștia erau pregătiți pentru a intra „liniștea și ordinea”¹.

Despre viața lucrătoarelor de la fabrica „Balcani” organul Sindicatelor unitare, „Viața muncitoare”, scria în același număr că muncitoarele erau silit să lucreze atît cît cerea patronul. Dacă lucrătoarea nu putea să îndeplinească tot ceea ce i se cerea, atunci ea era obligată să plătească amendă. Patronul acestei fabrici se străduia să angajeze la lucru țărance mai puțin conștiente, deoarece acestea puteau fi exploatate mai ușor, spre deosebire de muncitoarele mai vechi, care aveau conștiința de clasă mult mai înaintată. Patronii căutau prin toate mijloacele să scadă salariul muncitoarelor. De exemplu, la fabrica de ciorapi „Italo-Romîna” din București, unde lucrau aproximativ 80 de muncitoare cîte 11 ore pe zi, pentru 5 minute întârziere la lucru, li se oprea cîte 10 lei din salariu.

La exploatarea economică a femeilor se adăugă lipsa deplină a drepturilor politice.

Pînă în 1929 femeile în România nu au avut nici un fel de drepturi politice. În 1929 femeile au căpătat „dreptul de a alege” pentru consiliile comunale. Dar de acest drept s-au bucurat clasele avute. Aveau dreptul la vot numai femeile de la 24 de ani în sus, cu o cultură medie și avere mare sau cu decorație din timpul războiului. În țara care avea cel mai mare număr de analfabeți din Europa a cere femeilor din România să fie absolvente de liceu pentru a putea vota era de fapt o excludere de la viața politică a milioanele de femei muncitoare. Femeile nu aveau dreptul să aibă organizații care să le apere interesele etc.

* *

Într-o situație și mai grea se găseau copiii și tineretul pînă la 18 ani, care erau siliți să lucreze în fabrici și ateliere.

K. Marx în „Capitalul” și Fr. Engels în lucrarea „Situația clasei muncitoare în Anglia” dezvăluie cu putere urmările distrugătoare pe care le are introducerea muncii femeilor și copiilor în societatea capitalistă, degradarea fizică și morală a femeilor și copiilor în producție.

„Munca silnică în profitul capitalistului luă nu numai locul jocului, la copii, dar și pe cel al muncii libere pentru familia însăși, făcută în sinul familiei și într-un anumit cadru moral”².

În România, ca și în alte țări capitaliste, în industrie erau ocupați un mare număr de copii. Conform datelor statistice, alcătuite după cîteva

¹ „Viața muncitoare” din 26 noiembrie 1929.

² K. Marx: „Capitalul”, vol. I, ed. P.M.R. 1948, ediția a II-a, pag. 365.

rapoarte ale inspectorilor de muncă, date care nu se referă la toată țara, lucrau în 1924 în industrie un număr de 31.645 de tineri pînă la 18 ani¹.

Copiii oamenilor muncii nu aveau posibilitatea să învețe în școlile elementare, medii și cu atât mai mult în institutele de învățămînt superior.

În toată țara existau în 1923—1924 cîteva mii de școli primare, în care învățau doar 691.660 de elevi, cărora le predă un corp didactic de 12.784 de persoane². Pentru ceilalți ani — 1924—1929 — datele medii sînt aceleași. La o populație de circa 17.000.000 acest număr era foarte redus. Pentru a ne da seama de acest lucru, ne servesc datele care oglindesc avîntul revoluției culturale care a cuprins masele în anii puterii populare. În 1954—1955 în Patria noastră funcționează 15.408 școli elementare, care sînt frecventate de 1.613.599 de elevi, cărora le predau 79.206 cadre didactice.

Sub regimul burghezo-moșieresc copiii încă de mici începeau să lucreze împreună cu părinții în mine, în ateliere, uzine sau fabrici. Tinerii între 14 și 18 ani primeau un salariu de mizerie, în schimb ziua de muncă era mult mai lungă decît a muncitorilor deoarece în „obligația” acestora intra curățirea locului de muncă, ungerea mașinilor, strîngerea instrumentelor etc.

Copiii pînă la 14 ani lucrau 10—12 ore pe zi și foarte des lucrau și noaptea. Astfel inspectorul muncii din regiunea Cluj, în darea sa de seamă către Ministerul Muncii, scria că el a întîlnit la fabrica de sticlă din Turda 24 de copii sub 14 ani, care lucrau mai mult de 8 ore în schimbul de noapte.³

Tineretul muncitor din România era lipsit de drepturi politice și era socotit major numai de la vîrsta de 21 de ani. Condițiile de viață în care erau siliți să lucreze și să trăiască muncitorii tineri erau din cele mai grele. Insuși directorul secției învățămîntului popular de pe lîngă Ministerul Muncii, în raportul său către minister, a fost silit să recunoască condițiile grele de viață ale tineretului muncitor. El amintește în raportul său că în special ucenicii sînt supuși unui regim barbar: ei dorm cîte zece și chiar mai mulți la un loc, pe bănci murdare și chiar fără paie. Hrana este mizerabilă, și ziua de muncă se prelungește între 10 și 16 ore.⁴

Tineretul muncitor nu avea posibilitatea ca să-și ridice nivelul cultural. Acțiunile culturale întreprinse de tineretul revoluționar erau interzise prin cele mai brutale mijloace. Astfel, în 1925 a fost desființată societatea tineretului muncitor „Prietenii naturii, culturii și sportului”. În locul acestor organizații burghezia susținea cu toate mijloacele înființarea dife-

¹ „Inspekția muncii” 1924, pag. 17.

² „Anuarul statistic al Romîniei” 1929, pag. 444.

³ „Inspekția muncii” 1927, pag. 115.

⁴ „Basarabia roșie” nr. 4, 1928, pag. 50.

ritelor societăți religioase și fasciste cu scopul de a întuneca conștiința tineretului.

Cînd la Cluj, în 1928, cu ocazia comemorării a o sută de ani de la moartea lui Schubert sindicatele revoluționare au vrut să organizeze o conferință, autoritățile burghezo-moșierești au oprit această conferință, socotindu-l pe Schubert „comunist”. Cînd s-a arătat autorităților că Schubert nu a fost „comunist” și că el a murit cu o sută de ani în urmă și că conferința are un scop educativ, prefectul din Cluj a găsit alte motive, arătînd că „sindicatele din Cluj sînt privitye prost,... în ele s-au manifestat tendințe comuniste”¹.

În țară existau puține școli industriale și agricole pentru calificarea tinerilor.

În școlile Ministerului Muncii cursurile începeau seara tîrziu, cînd ucenicii și tinerii muncitori, în urma unei munci distrugătoare, erau oboșiți la maximum și nu puteau să-și însușească materia predată.

Programa școlii era în așa fel întocmită, încît ea trebuia să îndepărteze tineretul de la problemele principale ale vieții sociale și politice ale țării.

Cu ajutorul școlii, bisericii și organizațiilor fasciste, burghezia și moșierimea urmăreau pe de o parte să transforme tineretul în unelte docile ale exploatării barbare, iar pe de altă parte să pregătească tineretul pentru război împotriva Uniunii Sovietice. Clasele conducătoare foloseau toate mijloacele pentru formarea unei armate supuse. Statul a deschis pentru tineretul muncitor case speciale, sub denumirea de „Case populare”, unde se citeau lecții „patriotice”, despre „pericolul comunist”, scrise în spirit naționalist și șovin. Prin toate acestea clasele conducătoare căutau să trezească o stare de spirit războinică în rîndurile tineretului muncitor.

Aflîndu-se în adîncă ilegalitate, P.C.R. a acordat o atenție deosebită tinerei generații și cu hotărîre a ridicat glasul său împotriva exploatării nemiloase a tineretului și împotriva transformării tineretului în carne de tun în războiul pe care-l pregăteau burghezia și moșierimea împotriva U.R.S.S.

În condițiile ascuțirii luptei de clasă tineretul muncitor a fost chemat să joace un rol important. În fața organizațiilor revoluționare ale muncitorilor a stat problema atragerii în lupta de clasă a tineretului muncitor, care trebuie să se alipească în masă rîndurilor muncitorilor revoluționari în marile bătălii ale luptei de clasă.

¹ „Viața muncitoare” 1928.

Capitaliștii și moșierii din România au folosit în scopul exploatării, prădării și ruinării majorității populației întregul aparat de stat. În epoca imperialismului, statul burghez, ca suprastructură a bazei economice a capitalismului, era supus în întregime monopolurilor capitaliste, care aveau în mână întregul aparat de stat burghez și-l foloseau exclusiv în interesul lor. De la repartizarea bugetului statului și pînă la votarea legilor antimuncitorești, ca suprimarea dreptului de grevă, împiedicarea muncitorilor de a se organiza în sindicate, teroarea fascistă, înăbușirea în sînge a grevelor și demonstrațiilor, represiunile împotriva conducătorilor mișcării muncitorești, — toată această politică a statului burghezo-moșieresc român avea ca scop asigurarea pentru capitaliști a profiturilor celor mai mari și împiedicarea organizării muncitorimii într-un detașament puternic, capabil să scuture jugul robiei și exploatării.

Caracterizînd situația clasei muncitoare din țările unde domnea teroarea, printre care se număra și România, revista „Internaționala roșie a sindicatelor” scria: „Încă și pînă acum (1928. — V. H.) în Europa mai există țări în care nivelul de viață, condițiile de muncă și situația politică a clasei muncitoare ne amintește în mare măsură de epoca acumulării primitive a capitalismului... epoca nedreptăților, mizeriei și lipsei de lucru, a ruinării țăranilor «liberi» și a meseriașilor. În aceste țări domnesc metodele inchiziției evului mediu, ale sutelor negre și ale dictaturii militare”¹.

Aceasta era situația în care se zbăteau masele muncitoare din România sub regimul de cruntă exploatare și teroare a guvernului burghezo-moșieresc. În alt capitol vom arăta lupta clasei muncitoare condusă de P.C.R. împotriva exploatării și pentru apărarea intereselor oamenilor muncii.

¹ „Internaționala roșie a sindicatelor” nr. 5, 1928, pag. 87.

1 MAI ÎN ROMÎNIA ÎNTRE 1890 - 1900

de ILCA MELINESCU

Pînă la 1890 singura aniversare cu caracter muncitoresc internațional sărbătorită în România era aceea a Comunei din Paris. Din 1890, pe baza hotărîrii primului Congres al Internaționalei a II-a, începe să se organizeze în țara noastră sărbătorirea zilei de 1 Mai, ziua solidarității internaționale a clasei muncitoare.

La 14 iulie 1889, 100 de ani de la căderea Bastiliei, are loc la Paris primul Congres al Internaționalei a II-a, organizat și condus de Engels. La congres participă și delegați din România. Congresul adoptă, la propunerea delegației franceze, următoarea rezoluție :

„Se hotărăște o mare manifestație internațională la o dată astfel stabilită, încît în toate țările, în toate orașele, în aceeași zi muncitorimea să prezinte guvernelor lor cererea mărginirii zilei de lucru la 8 ore... Dar fiindcă o manifestație asemănătoare a fost hotărîtă pentru ziua de 1 mai de către Federația Muncitorilor din America, această dată este acceptată și pentru manifestația internațională“.

Rezoluția se referă la hotărîrea luată de Congresul Federației Muncitorilor din America, din decembrie 1888, de a se începe de la 1 mai 1890 o campanie puternică pentru cucerirea zilei de muncă de 8 ore. Această hotărîre era unul din rezultatele luptelor de clasă care avuseseră loc în Statele Unite ale Americii ca urmare a politicii burgheziei americane de a arunca pe umerii clasei muncitoare consecințele nefaste ale crizei economice. Muncitorimii americane, și îndeosebi celei din Chicago, care pornește lupta împotriva mizeriei și șomajului sub lozincă micșorării zilei de muncă la 8 ore, burghezia americană îi răspunde cu provocări, teroare și crime.

Votarea la Congresul Internaționalei a II-a de către cei peste 300 de delegați, reprezentînd organizațiile muncitorești din aproape întreaga Europă, din S.U.A. și Argentina, a memorabilei hotărîri cu privire la manifestația internațională de 1 Mai dovedește maturizarea proletariatului, creș-

terea conștiinței sale de clasă, creșterea înțelegerii caracterului internațional al luptei sale.

Legiferarea zilei de muncă de 8 ore are o deosebit de mare semnificație politică, deoarece, așa cum arată Lenin, ziua de lucru „de 8 ore este însă o revendicare a întregului proletariat, adresată nu unor patroni răzleți, ci puterii de stat, care reprezintă întreaga orînduire socială și politică actuală, adresată întregii clase a capitaliștilor... Trebuie să ne străduim să facem pe muncitori să priceapă această diferență, să nu pună revendicarea zilei de lucru de 8 ore pe același plan cu cererea de bilete gratuite sau cu cererea de înlăturare a unui portar”¹.

Lenin subliniază că importanța acestei revendicări mai izvorăște și din faptul că ea este manifestarea solidarității cu mișcarea socialistă internațională.

Încă la congresul reprezentanților oportuniști ai social-democrației germane au adăugat rezoluției propuse un pasaj prin care se admitea ca organizarea zilei de 1 Mai să se facă „corespunzător putinței și condițiilor fiecărei țări”; iar cîțiva ani mai tîrziu, în 1895, oportuniștii din organizațiile muncitorești engleze au pretins ca organizarea manifestațiilor să nu fie obligatorie chiar în ziua de 1 Mai, ci în prima duminică a lunii mai. Aceste propuneri oglindesc tendința conducerilor oportuniste de a știrbi ascuțișul acțiunilor muncitorești și de a împinge lupta maselor pe făgașul legalității burgheze. Conducerea oportunistă din România preia și ea „rezoluția-cauciuc”, cum a denumit Lenin pasajul incriminat. Într-un editorial apărut în „Lumea nouă” din 1897 se scrie: „Întîiul nostru Congres și cele care i-au urmat au fost de aceeași părere (să se serbeze la 1 Mai), dar, avînd în vedere slaba dezvoltare industrială a Romîniei, n-a primit ca în ziua de 1 Mai să se înceteze lucrul în toate atelierele, s-a mulțumit deocamdată cu întruniri în cluburi în seara zilei, iar manifestarea au hotărît-o pentru duminica următoare”². Această hotărîre reflecta tendința majorității conducerii din acea vreme a mișcării muncitorești din țara noastră de a face din 1 Mai nu o zi de luptă, ci o zi de sărbătoare, cu petreceri cîmpenești.

În ciuda manevrelor oportuniștilor cuibăriți în conducerile partidelor social-democrate, masele muncitoare au reușit însă să transforme în decursul vremii ziua de 1 Mai în zi de luptă pe întregul glob pămîntesc.

★

★ ★

În România anilor 1890—1900, ca urmare a întregii sale dezvoltări economice-politice, există încă puternice rămășițe feudale. Transilvania

¹ V. I. Lenin, Opere, vol. 4, Editura pentru literatură politică, 1953, pag. 339—340.

² „Lumea nouă” din 4 aprilie 1897.

continuă să suporte jugul habsburgic. Industria, deși cunoaște o mai mare dezvoltare spre sfârșitul secolului trecut, prezintă totuși o rămânere în urmă față de cea din alte țări capitaliste. Pătrunderea capitalului financiar străin, acapararea de către acesta a unor importante poziții au drept urmare aservirea economică și politică a României cu consecința inevitabilă — rămânerea în urmă pe plan economic, politic, social.

Condițiile de viață și de muncă sînt deosebit de grele pentru masele muncitorești și țărănești. În timp ce mărfurile industriale de consum popular, sub protecția legilor, se mențin la prețuri ridicate, muncitorii sînt plătiți cu salarii de mizerie.

Măsuri de protecție a muncii, asistență medicală, concedii de odihnă nu există. Ne era legiferat și nu se practica nici măcar repausul duminical. „*Erau ramuri în care muncitorii munceau 18 ore din 24, și aceasta de la 1 ianuarie pînă la 31 decembrie al fiecărui an*”¹. Legiuri care să reglementeze munca, condițiile de muncă nu există. Lipsesc îndeobște libertățile burghezo-democratice. Lipsa în primul rînd votul universal. Prin constituția votată în 1866 deputații erau aleși de patru colegii, în raport cu averea alegătorilor. Din primele trei colegii făceau parte marii proprietari, proprietarii mijlocii, negustorii, liber-profesioniștii și meseriașii. Muncitorii și țăranii, care făceau parte din colegiul al patrulea, votau prin delegați: cincizeci de cetățeni (și numai bărbați) alegeau un delegat care avea drept de vot.

Aceasta făcea ca un număr foarte restrîns de mari proprietari funciari și de orășeni bogați să trimită în parlament mai mulți deputați decît cele 600.000 de familii țărănești. Votul universal, ca și celelalte libertăți burghezo-democratice trebuiau abia cucerite în cadrul luptei general-democratice. În România, în condițiile în care burghezia, coalizată cu moșierimea, devenise o clasă reacționară, lupta pentru cucerirea libertăților burghezo-democratice trebuia să fie condusă de către proletariat, singura clasă consecvent revoluționară.

„Îi revenea deci proletariatului din România, încă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, sarcina istorică de a duce societatea înainte, sarcina de a fi conducătorul și călăuzitorul transformărilor necesare în direcția burghezo-democratică pe cale revoluționară”².

Dezvoltarea industriei, lărgirea rețelei feroviare și creșterea numărului de ateliere legate de ele, modernizarea porturilor maritime și dunărene, intensificarea exploatării petrolifere și miniere, toate acestea duc

¹ I. C. Atanasiu: „Pagini din istoria contemporană a României”, vol. I, pag. 168, Editura „Adevărul, S.A.”, București, 1932.

² Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvîntări, Editura pentru literatură politică, 1953, ediția a III-a, pag. 517.

la creșterea numerică a proletariatului industrial, la creșterea combativității lui de clasă.

Pentru această creștere a combativității de clasă a proletariatului din România o mare însemnătate a avut-o mutarea spre sfârșitul secolului al XIX-lea a centrului mișcării revoluționare mondiale din apusul Europei în Rusia, care, așa cum precizase Engels încă în 1882, reprezenta „detășamentul de avangardă al mișcării revoluționare din Europa”¹.

În momentul înființării Internaționalei a II-a, proletariatul din România nu avea încă un partid, deși marxismul începuse să se răspândească în țara noastră. Hotărîrea congresului Internaționalei venea imediat după puternicele frământări sociale din țara noastră: greva generală de la atelierele căilor ferate și greva tipografilor, ambele în 1888, inclusiv întregul șir de greve care le-au urmat, ca și marea răscoală a țăranilor din 1888, care, după cum știm, deși n-a fost condusă de proletariat, totuși n-a fost cu totul izolată de acesta.

Sub influența Congresului de la Paris și în urma creșterii mișcării muncitorești din România, din 1890 încep să apară ziarele muncitorești „Revolta”, „Steagul roșu” și mai apoi „Munca”, ziare care aveau să sprijine activ lupta pentru încheierea cercurilor muncitorești, pentru crearea unui partid muncitoresc unic pe țară, luptă ce își găsește oglindirea și în acțiunile de pregătire a zilei de 1 Mai.

Faptul că hotărîrea Congresului internațional din 1889 este pusă în aplicare în România imediat, adică începînd chiar cu 1 Mai 1890, dovedește că proletariatul din România voia să lupte pentru cucerirea revendicărilor sale economice și politice.

Vom vedea cum, pe măsură ce proletariatul devine mai conștient, mai combativ, lozincile sub care se desfășoară ziua de 1 Mai în România cresc în amploare, oglindind atît revendicări politice naționale cît și internaționale.

Într-o scrisoare din aprilie 1902 către „Uniunea de nord” Lenin scria: „Nu este suficient să se arate importanța internațională a sărbătoririi. Ea trebuie să fie îmbinată cu lupta pentru revendicările politice naționale cele mai actuale”².

Pe aceeași linie pornise și proletariatul din România manifestînd de 1 Mai nu numai pentru ziua de lucru de 8 ore, ci și pentru legiferarea votului universal, pentru legiferarea repausului duminical, împotriva legii expulzării etc.

*
* *

¹ Marx-Engels: „Manifestul Partidului Comunist”, E.S.P.L.P. 1954, ediția a V-a, pag. 8.

² V. I. Lenin, Opere, vol. 6, Editura pentru literatură politică, 1953, pag. 149.

Votul universal direct, prin care „orice cetățean, orice cetățeană, ajungînd la 20 de ani, să aibă drept de vot“ (așa cum prevedea încă cel de-al doilea program al cercurilor muncitorești din 1886), avea în concepția proletariatului o semnificație mult mai largă decît în concepția acelei părți a burgheziei care, chiar atunci cînd accepta această formulă, o limita în cel mai bun caz la populația masculină.

Legiferarea votului universal avea o deosebită însemnătate nu numai prin aceea că un număr mai mare de reprezentanți ai muncitorimii și țărănimii ar fi pătruns în parlament, ci prin faptul că prilejuia maselor largi muncitoare o activitate politică continuă, susținută, ceea ce ar fi permis folosirea tribunei parlamentare o dată cu pregătirea de noi lupte revoluționare.

De asemenea legiferarea repausului duminical și a zilei de 8 ore reprezintă un mijloc de a îmbunătăți starea clasei muncitoare, precum și o revendicare care lovea în genere în sistemul de exploatare a muncitorimii.

În ce privește revendicarea de anulare a legii expulzărilor, ea are o mare importanță politică. Această lege a fost întocmită în 1881, cu prilejul organizării într-un cadru deosebit, de către cercul muncitoresc din Iași, a celei de-a zecea aniversări a Comunei din Paris. Această lege avea să fie ani îndelungați o armă a guvernelor reacționare îndreptată împotriva luptătorilor romîni cît și a celor aparținînd minorităților naționale. Smulgerea acestei arme din mîna dușmanului de clasă ar fi însemnat o mare victorie.

Încă înainte de 1890 putem constata pe de o parte tendința maselor de a lupta împotriva orînduirii existente, pentru dobîndirea libertăților democratice, iar pe de altă parte linia oportunistă a majorității din conducere de a frîna, de a canaliza lupta maselor pe făgașul dorit de clasele dominante. Oportunismul conducătorilor se manifesta în primul rînd prin negarea necesității luptei de clasă, prin propagarea asiduă a ideii posibilității unei atitudini legaliste față de moșierime, de burghezie și de orînduirea de stat. Teama de „a nu speria“ clasele dominante, grija de a demonstra caracterul „pașnic“ și „disciplinat“ al mișcării muncitorești au stat în centrul preocupărilor conducerii oportuniste. În apelul „1 Mai 1890“ al Comitetului executiv al Clubului muncitoresc din București se scrie: „Întîiul Mai nu înseamnă nici grevă, nici revoluție. Întîiul Mai înseamnă măsurarea pe cale pașnică și legiuită a două puteri: Poporul și Bogații — Munca și Capitalul“. Conducerea oportunistă nega capacitatea de conducere a proletariatului, atribuind această capacitate în primul rînd și aproape exclusiv „păturii culte“.

Pe linia legalismului oportunist, conducerea hotărăște în 1890 sărbătorirea zilei muncitorimii nu chiar la 1 Mai, ci în prima duminică, explicînd această măsură în felul următor : „Din pricină că am voit să se dea un caracter cu totul pașnic și liniștit acestei serbări, s-a hotărît să nu se părăsească lucrul joi și să se serbeze 1 Mai duminică“¹. Totuși în cîteva locuri, la Galați de pildă, muncitorii au manifestat chiar în ziua de 1 Mai, adică într-o zi de joi². În 1894 ziua de 1 Mai este sărbătorită în întreaga țară chiar la 1 Mai. Aceasta, pe baza hotărîrii Congresului internațional care are loc la Zürich în 1894 și la care participă și delegați ai P.S.D.M.R. Muncitorii răspund cu entuziasm, participînd la manifestație în zi de lucru cca 10.000 de persoane.

În anii următori 1 Mai a fost din nou sărbătorit duminică.

Clasele dominante priveau cu neliniște și îngrijorare desfășurarea zilei de 1 Mai, urau această zi, vroiau s-o sugrume. Chiar din primul an (1890) guvernul a încercat să intimideze preventiv pe muncitori, lansînd zvonul că va trimite armată care să oprească manifestația și justificînd această măsură prin aceea că în străinătate ar fi avut loc tulburări.

În Transilvania prefectii au primit ordin să interzică muncitorilor organizarea de manifestații de 1 Mai, permițîndu-li-se numai adunări sub supravegherea autorităților. Burghezia din Timișoara lansează zvonul că muncitorii se vor deda la acțiuni nesăbuite împotriva sa.

Muncitorii nu se lăsă însă intimidați de toate aceste zvonuri și măsuri ale autorităților, ci participară masiv la manifestările primului 1 Mai. Numai la București participă peste 5.000 de oameni. Guvernul trece la represii: după 1 Mai arestează și suspendă din grad pe militarii de la Arsenalul armatei care participaseră la manifestație.

În Transilvania ziua de 1 Mai 1890 a fost urmată în mai multe locuri de greve. Minerii romîni și unguri de la Dognecea și Moravița-Vaşcău hotărăsc să nu lucreze în ziua de 1 Mai. Aflînd această hotărîre, autoritățile cer muncitorilor să se înțeleagă cu patronii minelor în ceea ce privește sistarea lucrului. A doua zi, cînd muncitorii s-au prezentat la lucru, li s-a comunicat că nu vor fi primiți în mină pînă în ziua de 5 mai și că vor fi amendați, reținîndu-li-se 50% din salariul cuvenit. Minerii au protestat împotriva acestei hotărîri intrînd în grevă. Au de asemenea loc un șir de greve la Timișoara, la Bod etc.

Cerinței drepte de reducere a zilei de muncă la 8 ore, burghezia îi răspunde cu înșelătorie, încercînd să rupă masa muncitorilor de organizațiile muncitorești. În iarna anului 1890 Direcția căilor ferate reduce numărul orelor de muncă, dar reduce și salariile muncitorilor.

¹ „Munca“ nr. 10 din 1890.

² Ibid.

„Vedeți ce vă fac socialiștii ? Iaca, vă îndeamnă să faceți manifestație și să cereți 8 ore de muncă și apoi vedeți la ce rezultate ajungeți ? Dacă vă mai place, luați-vă acum după socialiști !”¹

Aceasta face ca în anii următori lozinca reducerii zilei de lucru să fie completată cu revendicarea de menținere a salariului.

În 1891 în Transilvania se interzic manifestațiile și adunările de 1 Mai sub amenințarea concedierii ; dar muncitorii, nesocotind conducerea oportunistă care-i îndemna să respecte ordinele poliției, manifestează de 1 Mai.

Anul 1892 marchează o creștere a avîntului muncitoresc cu prilejul zilei de 1 Mai și, concomitent, o intensificare a terorii. Pentru organizarea zilei de 1 Mai s-a ales la București un comitet de 50 de persoane. Se hotărăște sărbătorirea zilei în mai multe orașe din țară : București, Iași, Craiova, Brăila, Focșani și Botoșani².

Manifestația de 1 Mai a avut însă loc în mai multe orașe decît cele stabilite (de exemplu, Galați, Ploiești etc.)³. Numai la manifestația din București participă cca 10.000 de oameni.

La Botoșani poliția dă jos steagul roșu pe care scria „Proletari din toate țările, uniți-vă !”, sigilează ușile clubului muncitoresc și postează polițiști care să aresteze pe oricine s-ar apropia. Dar muncitorii rup sigiliile și arborează din nou steagul roșu. Se operează 30 de arestări, iar orașul este declarat în stare de asediu. O informație din Iași arată că poliția a arestat mulți țărani din diferite județe care au venit să manifesteze de 1 Mai⁴.

În Transilvania demonstrațiile și adunările sînt interzise de guvern, dar muncitorii romîni, maghiari și germani suspendă munca în majoritatea locurilor și organizează serbări, mai ales în după-amiaza zilei.

În anul următor (1893) demonstrațiile continuă să fie interzise, permițîndu-se însă ținerea întrunirilor. Sistarea muncii este complet interzisă în întreprinderile de stat, iar în întreprinderile private se cere aprobarea patronilor respectivi.

În 1895, guvernul conservator, prezidat de Lascăr Catargiu, speriat de manifestația din anul precedent, care avusese loc în zi de lucru, interzice manifestația „ca fiind împotriva constituției”, cum spune șeful Siguranței, și permite numai serbarea de la Vila Băicoianu. Primul-ministru declară că manifestația a fost interzisă „deoarece anul trecut s-au produs neorînduiri la Galați”. Interdicția se face sub amenințarea că, în caz de nerespectare, se va face uz de puterea poliției și a armatei. Conducerea

¹ „Munca” din 5 mai 1891.

² „Munca” din 12 aprilie 1892.

³ „Munca” din 26 aprilie 1892.

⁴ Loc. cit.

oportunistă cedează, anunțind pe muncitori de „contramandarea” manifestației.

Guvernul intensifică teroarea. În preajma lui 1 Mai poliția ia legătură cu direcția fabricii „Lemaître”, cu care se înțelege să nu se plătească simbătă salariile muncitorilor, crezând că în felul acesta va împiedica pe muncitori să participe a doua zi, duminică, la adunarea de 1 Mai.¹

Concluzia ziarului „Lumea nouă” la această infamie confirmă poziția conducerii oportuniste: „așteptăm să vedem dacă fabrica «Lemaître» e pusă la ordinele poliției și apoi o vom trata ca pe o sucursală a acesteia”.

La Galați și la Brăila se operează arestări printre muncitori. În București poliția recurge de asemenea la persecuții și amenințări în cartierele muncitorești. În ciuda tuturor acestora, se adună la Vila Băicoianu cca 5.000 de muncitori.

Față de hotărîrea de care au dat dovadă muncitorii de a manifesta în ciuda restricțiilor guvernamentale, conducerea oportunistă este obligată să convoace după 1 Mai o întrunire de protest.

În rezoluția întrunirii, după ce se protestează împotriva interzicerii manifestației, împotriva legii expulzărilor, împotriva limitării libertății presei, se ajunge la concluzia că „pricina tuturor relelor zace la păcătosul sistem electoral de azi” și își ia angajamentul „să înceapă o serioasă și neîntreruptă propagandă pentru căpătarea votului obștesc direct și egal”. Deși lupta pentru cucerirea votului universal era deosebit de însemnată, și este meritul clasei muncitoare că a inițiat și condus și această luptă, totuși concepția că votul universal va rezolva toate contradicțiile regimului burghezo-moșieresc, aducînd cu sine, pe cale pașnică, parlamentară, socialismul era greșită. Tactica aceasta trăda în schimb atitudinea și poziția reformistă a conducerii P.S.D.M.R. Pentru a convinge masele de „justețea” liniei capitulante adoptate cu prilejul zilei de 1 Mai, în ziarul „Lumea nouă” din 3 mai se publică în prima pagină un articol intitulat „1 Mai și tactica socialistă”, în care se relatează mai întîi despre provocările poliției din Berlin, din Franța, din Ungaria, unde muncitorii au manifestat în ciuda interdicției guvernului și unde „urmarea a fost capete sparte, arestări, confiscarea steagului etc.”. În continuare, articolul ajunge la concluzia că schimbarea tacticii e un lucru îndeplinit.

„Tactica răscoalelor de stradă, ideea că trebuie să deșteptăm în mase spiritul revoluționar, ideea că trebuie să deprindem pe muncitori cu luptele de stradă, de a-și jertfi chiar viața pentru idee, a fost de mult părăsită... acum social-democrația merge înainte cucerind pas cu pas societatea burgheză”².

Vedem deci că șefii social-democrației romîne preiau tezele false ale

¹ „Lumea nouă” din 15 aprilie 1895.

² „Lumea nouă” din 3 mai 1895.

revizionismului internațional, după care lupta de stradă ar fi imposibilă și fără nădejde.

„Asupra acestui punct — spune Lenin — insistau în special deșteptii «critici» care prezentau vechituri ale științei burgheze drept concluziile noi ale științei nepărtinitoare, denaturînd cuvintele lui Engels, care vorbea, de altfel cu rezervă, numai despre tactica provizorie a social-democraților germani”¹.

Pentru a-și susține pe baze teoretice această tactică, social-democrații germani au recurs la un fals, publicînd ciuntit, în 1895, „Introducere” lui Engels la lucrarea lui Marx „Luptele de clasă în Franța, 1848—1850” și interpretînd-o apoi ca o renunțare la lupta de baricade și la insurecția armată. Textul complet al lucrării lui Engels a fost publicat după manuscris abia în U.R.S.S.

Combătînd această nouă „teorie” oportunistă, capitulantă, Lenin ajunge la concluzia că „lupta de stradă este posibilă, și nu situația luptătorilor este desperată, ci situația guvernului, dacă acesta va ajunge să aibă de-a face cu muncitorii nu numai ai unei singure uzine”².

Pledoaria trădătorilor din România n-a reușit să convingă masele. În preajma lui 1 Mai 1896 găsim muncitorii dintr-un șir de orașe în acțiuni greviste. Astfel, la 5 aprilie 1896 hamalii romîni, turci și armeni din portul Constanța sînt în grevă pentru obținerea unui salariu de 6 lei pe zi³. Solidaritatea greviștilor le-a asigurat după o săptămînă victoria.

La Galați muncitorii fabricii „Götz” sînt de asemenea în grevă. Pentru a sparge greva, patronii pun la lucru vagabonzi adunați de poliție și chiar pe gardiștii de poliție; pînă și unii popi sînt mobilizați de patroni să adune lucrătorii pentru fabrică⁴.

La Ploiești muncitorii de la tipografia Săvoiu și Codreanu sînt de asemenea în grevă pentru a obține plata la timp a salariilor, repaus duminecal și o purtare mai bună din partea patronilor⁵.

În acest an manifestează pentru prima oară de 1 Mai muncitorii din Tulcea (400—500), din Brăila (2.000 de demonstranți), din Tîrgu-Frumos. În general, în provincie ziua de 1 Mai 1896 a avut o amploare mai mare ca pînă atunci.

În anul următor (1897) la manifestația din București participă un număr de oameni mult sporit (peste 18.000). În acel an, pe lîngă celelalte organizații profesionale muncitorești participă și societatea de ajutor reciproc a femeilor din București — „Ajutorul”.

În apelul din 10 aprilie 1897, Consiliul general al P.S.D.M.R. cheamă

¹ V. I. Lenin, Opere, vol. 5, Editura pentru literatură politică, 1953, pag. 17.

² Ibid.

³ „Lumea nouă” din 12 aprilie 1896.

⁴ „Lumea nouă” din 21 aprilie 1896.

⁵ „Lumea nouă” din 23 aprilie 1896.

pe muncitorii din România la manifestație pentru încetarea războaielor sîngeroase, pentru triumful păcii. Aceasta în legătură cu pregătirile ce aveau loc pe plan internațional în vederea războiului americano-spaniol.

În Transilvania manifestațiile și adunările de 1 Mai 1897 au fost interzise. În majoritatea orașelor desfășurarea zilei de 1 Mai s-a mărginit la organizarea de serbări în restaurante (la Timișoara, Brașov, Anina etc.). Au fost însă localități unde muncitorii n-au ținut seama de ordinele poliției. Așa s-a întîmplat în fostul județ Timiș-Torontal, unde vreo 1.500 de muncitori au manifestat sub steagul roșu. Jandarmii au încercat să smulgă muncitorilor steagul, dar aceștia s-au opus. Jandarmii au tras, omorînd 3 muncitori.

De 1 Mai 1898, în afară de revendicările întîlnite și pînă atunci (legiferarea zilei de lucru de 8 ore, a votului universal, a repausului duminical și anularea legii expulzărilor), mai găsim și revendicarea pentru legiferarea protecției muncii, a unui minim de salariu, introducerea impozitului progresiv etc.

★

★ ★

Din 1891 începe să se întrezărească în documentele legate de sărbătorirea zilei de 1 Mai ideea legării luptelor muncitorilor cu luptele țărănimii. Astfel, într-un articol din „Munca” din 21 aprilie 1891 se spune : „Și aduceți la sărbătorirea muncii, alături de bluzele noastre albastre,... sumanul rupt al proletariatului de la cîmp, al țăranului român”. O participare însă propriu-zisă a țărănimii la manifestațiile de 1 Mai nu se poate constata din documentele cercetate decît în anii următori. Astfel, într-o informație din 1892 de la Iași se spune că poliția a arestat mulți țărani din diferite județe ; la Ploiești, la manifestația de 1 Mai au participat în același an 300 de țărani¹.

În 1896, la Iași, la întrunirea de 1 Mai participă țărani. Printre vorbitori este și un țăran.

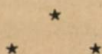
„În 1898 — după cum se arată în „Lumea nouă” din 16 aprilie — mai mulți țărani plugari din comuna Zimnicea s-au hotărît să se grupeze într-o breaslă și să lupte pentru îmbunătățirea traiului lor... Cel dintîi lucru la care s-au gîndit țăranii a fost să pună la cale o mare întrunire publică de ziua de 1 Mai”. În continuare, se arată că pentru reușita întrunirii țăranii au ales o comisie, care a făcut următoarea declarație : „Noi subsemnații declarăm pe a noastră credință că vom lupta pentru propășirea tuturor tovarășilor noștri... dimpreună cu tovarășii din Capitala țării. La rîndul nostru și cu cea mai mare străduință rugăm pe prietenii din București să ne dea sfaturi și ajutor”. Poliția a încercat să împiedice întrunirea.

¹ „Munca” din 26 aprilie 1892.

Totuși 200 de țărani se adună mai întâi dimineața într-o casă particulară: se țin discursuri. Unul dintre cei care au luat cuvîntul vorbește despre „folosul înfrățirii muncitorilor“ și îndeamnă pe țărani să nu se lase ademiniți de liberali sau conservatori, ci „să facă politică ei singuri, pe seama lor“¹, pe baza ideilor socialismului. La a doua întrunire, de după-amiază, la care era anunțat ca vorbitor un delegat al Consiliului general al Partidului social-democrat, participă peste 300 de țărani și muncitori din port. Delegatul Consiliului general arată că „țăranii... nu mai au ce aștepta de la stăpîni, numai în unire cu ceilalți muncitori pot să-și îmbunătățească mijloacele de trai, să iasă deasupra nevoilor“². Tot în 1898 are loc în comuna Luceni, județul Iași, o întrunire pentru 1 Mai. Vorbitorul îndeamnă pe țărani să se înscrie în Clubul muncitorilor din Luceni³.

În 1899, după trădarea deschisă a conducerii oportuniste din P.S.D.M.R., cînd în general ziua de 1 Mai are un caracter mai combativ decît în anii precedenți, guvernul interzice propaganda socialistă, chiar și aceea legală, de „ridicare a țăranimii din starea mizerabilă în care se află“ — după cum se spune în apelul publicat de „Lumea nouă“ din aprilie 1899. În continuare, apelul arată că „cluburile țărănești... au fost desființate prin cea mai flagrantă călcare a constituției. ...Sute de săteni au fost torturați în modul cel mai barbar și zac și astăzi arestați“⁴.

Din apelul lansat în 1899, care cheamă pe muncitorii Capitalei să manifesteze de 1 Mai pentru „domnia legilor la sate și orașe“, începe să se întrevadă tendința clasei muncitoare de a se plasa în fruntea luptei pentru apărarea drepturilor țăranimii.

O altă problemă importantă care se întilnește în documentele legate de 1 Mai este necesitatea dezrobirii politice a muncitorilor. În discursul ținut cu prilejul zilei de 1 Mai din 1892, Al. Ionescu se referă la această problemă, fără a arăta însă calea revoluționară de atingere a acestui obiectiv⁵. În anul următor (1893) el reia în cuvîntarea de 1 Mai această problemă fundamentală (pe care ceilalți conducători nu o abordau în nici un fel). El spune: „Trebuie să intre în mintea tuturor că ținta de căpetenie pentru triumful socialismului e cucerirea puterii, spre a putea aduce la îndeplinire reformele de care poporul român are absolută nevoie“⁶.

¹ „Lumea nouă“ din 29 aprilie 1898.

² Loc. cit.

³ „Lumea nouă“ din 7 mai 1898.

⁴ „Lumea nouă“ din 11 aprilie 1899.

⁵ „Munca“ din 26 aprilie 1892.

⁶ „Munca“ din 25 aprilie 1893.

În 1894 putem constata că problema necesității pentru muncitori de a duce o luptă unită și dîrză se pune cu mai multă profunzime. Al. Ionescu, într-un articol intitulat „1 Mai“, scrie: „...toate acestea au deschis serios ochii clasei muncitoare și au făcut-o să vadă limpede că mîntuirea ei n-o poate aștepta de la clasele stăpînitore, ci această mîntuire constă în înfrățirea muncitorilor de toate neamurile și din toate țările pentru a lupta cu vîrtoșenie împotriva nedreptei societăți de azi, întemeiată pe jaf și despoiere, și transformarea ei într-o altă societate...“¹.

Ideea solidarității de clasă, pe deasupra deosebirilor naționale, apare chiar în primul an de sărbătorire a zilei de 1 Mai în țara noastră. Astfel, în ziarul „Munca“ din 18 martie 1890 se publică un articol intitulat „Evreii în chestiunea lui 1 Mai“, din care rezultă că în mai multe orașe din țară s-au făcut apeluri către muncitorii evrei de a participa la serbare. Ziarul se solidarizează cu apelul, subliniind faptul că „dezbinarea dintre naționalități în România folosește numai stăpînilor“.

Burghezia a folosit dintotdeauna șovinismul, ura națională, pentru a-și apăra interesele de clasă, pentru a-și înlesni dominația de clasă. Dezbinarea națională era cu deosebire folosită în timpul acțiunilor, al grevelor, pentru a sparge unitatea de acțiune și voință a proletariatului, pentru a crea diversiune.

Dar tocmai în timpul grevelor, în focul luptei se călește solidaritatea muncitorească, se sudează frăția dintre muncitorii romîni și cei de alte naționalități. Sărbătorirea zilei de 1 Mai a contribuit la întărirea acestei solidarități.

Într-o relatare a modului cum s-a desfășurat ziua de 1 Mai 1890 la Timișoara se arată că programul cultural era organizat de tovarășii Ungurean (romîn), Dobrilovici (sîrb) și Franz Tichy (probabil german).

În anii următori, în 1894 de pildă, la Craiova manifestează împreună cu muncitorii romîni muncitori germani, sîrbi și croați². În 1896 are loc la Clubul muncitorilor din Capitală o întrunire a peste 300 de muncitori germani și cehi³. Discursurile se țin în limba germană și cehă. Tot în 1896, la întrunirea de la Turnu Severin, unul din vorbitori, Mladinaț, rostește discursul în limba sîrbă⁴. Într-o informație din Tulcea din 1896 se spune: „Deși mișcarea socialistă e aici încă tînără, muncitorimea tulceană, fără deosebire de națiune, s-a convins de dreptatea cauzei ei și a mani-

¹ „Munca“ din 10 aprilie 1894.

² „Munca“ din 24 aprilie 1894.

³ „Lumea nouă“ din 20 aprilie 1896.

⁴ „Lumea nouă“ din 26 aprilie 1896.

festat în număr de mai multe sute pe străzile Tulcei¹. În 1897, printre adresele trimise diferitelor asociații profesionale muncitorești de participare la manifestația de 1 Mai, găsim și adresa către Clubul ceh, către Arbeiterbildungsverein și către societatea croitorilor germani². În același an, la întrunirea de la Galați se ține o cuvîntare în limba germană. În 1898, la ședința delegaților societăților afiliate la partid, ședință la care s-a discutat organizarea manifestației de 1 Mai, au participat și delegații clubului german și ceh. Astfel de la începutul organizării zilei de 1 Mai acțiunile organizate cu acest prilej au contribuit la combaterea șovinismului și la formarea solidarității muncitorești în spiritul internaționalist al frăției între popoare.

1 Mai 1899 se caracterizează printr-o combativitate mult sporită a maselor.

Pregătirea și desfășurarea zilei de 1 Mai are loc după ce partidul fusese dezorganizat de trădarea fățișă a „generoșilor”. Dezorganizarea partidului nu a dat toate rezultatele dorite și scontate de burghezie și moșierimea romînă. De aceea guvernul recurge la o serie de măsuri samavolnice, de natură să intimideze masele populare, mișcarea muncitorească, cum a fost, de pildă, desființarea cluburilor țărănești, arestarea și schingiuirea a sute de țărani, înăbușirea grevei tipografilor, aplicarea și mai samavolnică decît pînă atunci a legii expulzării.

Față de această situație grea, determinată deci pe de o parte de dezorganizarea partidului și pe de altă parte de intensificarea terorii împotriva mișcării muncitorești, clasa muncitoare din România nu numai că nu-și pleacă steagul, ci dimpotrivă pune pe primul plan preocuparea de a-și reface organizația sa de luptă.

Ideea aceasta a necesității reorganizării partidului, legată de încrederea în vitalitatea lui, apare în documentele vremii cu claritate și ascuțime. „Lumea nouă” din 28 martie 1899, într-un apel publicat în pagina întâi, se adresa muncitorilor astfel : „1 Mai va trebui să-i găsească concentrați pe toți (pe muncitori — *I. M.*). gata de a face reorganizarea partidului, gata de a duce cu vrednicie lupta înainte”.

Intr-un alt apel, din 11 aprilie 1899, după ce se înșiruie lanțul de nelegiuiri ale guvernului, se spune :

„Și, o dată cu această furie dezlănțuită împotriva mișcării muncitorilor, unii de ai noștri s-au retras deziluzionați, dezmembrîndu-se astfel

¹ „Lumea nouă” din 26 aprilie 1896.

² „Lumea nouă” din 4 aprilie 1897.

partidul în care tot ce este mai cinstit și mai uman în țara aceasta își pusese încrederea : «partidul muncitorilor». Și mai departe : „Avînd conștiință de misiunea lor, muncitorii organizați în cluburi din Capitală, debinați un moment, și-au strîns din nou rîndurile și au dat semnalul concentrării tuturor forțelor conștiente ale partidului muncitorilor. Ziua de 1 Mai ne găsește uniți, iar imediat după 1 Mai congresul nostru va avea de hotărît reorganizarea partidului, statornicirea lui pe temelii puternice.

Iată pentru ce sărbătorirea de 1 Mai a proletariatului capătă pentru noi anul acesta o nouă și strălucită însemnătate, iată pentru ce se cuvine să o sărbătorim cu demnitate, dînd țării întregi dovadă pe cîtă vreme va exista o muncitorime conștientă, partidul muncitorilor nu poate fi distrus“.

Prima lozincă pe care o găsim în apelul de 1 Mai 1899 este : „Concentrarea puterilor partidului muncitorilor“.

În lupta sa, proletariatul din România a avut de înfruntat nu numai dușmanul fățiș, dar și pe cel strecurat în rîndurile mișcării muncitorești, în rîndurile partidului și chiar în conducerea partidului. Urmînd însă sensul dezvoltării istorice, potrivit legilor obiective ale acesteia, proletariatul din România a reușit să-și făurească în cursul anilor de luptă un partid marxist revoluționar, sub conducerea căruia și-a învins dușmanii de clasă, i-a răsturnat de la putere, a devenit clasă conducătoare în stat și își construiește cu succes viața nouă, socialistă.

CREAREA CLUBULUI MUNCITORILOR DIN BUCUREȘTI — 1890¹

de VICTOR RAȚĂ

Înăbușirea în sînge a răscoalelor țărănești și înfrîngerea grevelor muncitorilor ceferiști de la Galați și Atelierele centrale ale căilor ferate din București din anul 1888 au pus în fața muncitorilor cu mai mare tărie problema întăririi organizațiilor muncitorești. Incepe să se vînture mai intens ideea creării partidului muncitorilor. Acțiunile desfășurate de muncitori în timpul grevelor din 1888 au pregătit un teren prielnic realizării unor noi pași pe calea organizării mai temeinice a mișcării muncitorești. Este suficient să amintim numai acțiunile desfășurate de muncitorii din București în timpul grevei muncitorilor ceferiști. În perioada grevei muncitorilor ceferiști din Capitală, participau seara la ședințele ținute de ei la sediul Cercului muncitorilor, din piața Amzei 21, mulți muncitori din celelalte întreprinderi. La aceste ședințe se discutau și se dezbăteau problemele principale ale luptei muncitorilor și formele de manifestare a solidarității de clasă, problema măririi salariilor, dreptul de organizare etc. Se luau hotărîri în vederea mai bune organizări a luptei împotriva patronilor. În timpul acestei greve a crescut într-o măsură mult mai mare decît în grevele anterioare combativitatea muncitorilor, s-au ridicat din rîndurile lor mai mulți conducători. Aceștia desfășurau o muncă propagandistică din ce în ce mai largă în rîndurile muncitorilor din celelalte întreprinderi din București, atrăgîndu-i la acțiunile de strîngere a ajutoarelor și la demonstrațiile organizate de greviști. Ulterior acești muncitori aduceau la cunoștința celorlalți muncitori din întreprinderile unde lucrau problemele dezbătute în ședințe și hotărîrile luate. Numai cu acest sprijin dat de către muncitorii din Capitală au putut greviștii să ducă timp de o lună de zile lupta. În această acțiune de susținere a greviștilor și de solidaritate au fost atrași și muncitorii ceferiști din celelalte centre importante din țară, cum au fost Galați, Pașcani. Toate aceste acțiuni au contribuit la întărirea spiritului de solida-

¹ Fragment din teza de candidat în științe istorice intitulată „Inceputurile mișcării muncitorești din România pînă la formarea P.S.D.M.R. — 1893”, în curs de pregătire.

ritate în luptă al muncitorilor. De asemenea, prin intermediul conducerii Cercului muncitorilor, au fost folosite în acest scop chiar unele din ziarele burgheze, în paginile cărora unii muncitori mai înaintați sau unii conducători ai mișcării muncitorești publicau articole, comentarii asupra cauzelor grevei și mersului ei, susțineau cauza justă a muncitorilor, atrăgând în felul acesta atenția păturilor mai largi asupra importanței luptelor muncitorești.

Toate aceste împrejurări au avut un rol important în organizarea mai temeinică a muncitorilor. A devenit mai clar pentru muncitori că tăria și succesul în luptă depind mai ales de buna organizare a lor, de strângerea mai puternică a rîndurilor lor.

Încă la sfîrșitul anului 1888, muncitorii, trăgînd învătămintе din luptele duse, au pus cu mai mare hotărîre problema creării unui partid al clasei muncitoare. De asemenea muncitorii puneau problema editării unui ziar muncitoresc, care să aibă o sferă de preocupări mai largă decît a ziarelor editate de către organizațiile profesionale, un ziar cu un număr mai larg de colaboratori și abonați și care să se ocupe de problemele politice și sociale care interesează muncitorii din toate ramurile industriale. Ei simțeau nevoia unui ziar central pe țară care să facă legătura între diferitele organizații muncitorești, să ducă în rîndurile lor ideea luptei revoluționare și să contribuie mai activ la organizarea luptei pentru apărarea intereselor muncitorilor.

În aceste condiții se frămîntă tot mai mult problema unei mai bune organizări a clasei muncitoare din țara noastră. Devine mai clară necesitatea organizării mai temeinice a cercurilor muncitorești și unirea lor într-o organizație politică pe țară.

În presa muncitorească, în dezbaterile de la cercurile muncitorești se ridică din ce în ce mai mult această problemă. Muncitorii căutau calea și modul cum trebuie să-și organizeze partidul lor și care trebuia să fie rolul său. La această întrebare se dădeau diferite răspunsuri.

În rîndurile muncitorilor, care în mod practic vedeau mai aproape de ei și mai legate de interesele lor zilnice asociațiile profesionale și presa lor, predomina ideea că partidul trebuie să fie format din totalitatea asociațiilor profesionale existente în țară cît și a celor ce vor lua ființă. Această concepție este oglindită în unele ziare muncitorești încă din 1888. În ziarul „Muncitorul” nr. 27 din 31 martie 1888 se spuneau cu privire la organizarea partidului următoarele: „Toți muncitorii dintr-o comună se unesc, se înfrățesc și alcătuiesc bresla comunei; toate breslele dintr-un județ alcătuiesc bresla județului; toate breslele din țară alcătuiesc marele partid al muncitorilor”.

Asociațiile profesionale pe care le creaseră muncitorii în vederea apărării intereselor lor zilnice au avut un rol important în educarea mun-

citorilor, în dezvoltarea spiritului lor de solidaritate, în deșteptarea muncitorilor la viața politică. Totodată muncitorii înșiși au început să-și dea seama că aceste organizații au devenit prea înguste față de dezvoltarea mișcării muncitorești și față de sarcinile noi care se puneau. Pentru muncitori încă nu era clar rolul ce trebuia să-l aibă partidul în organizarea și conducerea întregului front de luptă a clasei muncitoare.

Problema creării unui partid al clasei muncitoare s-a pus cu mai mare tărie după aderarea cercurilor muncitorești la Internaționala a II-a, în 1889, condusă de F. Engels.

Aderarea cercurilor muncitorești la Internaționala a II-a (1889) și, prin aceasta, încadrarea mișcării muncitorești din țara noastră în mișcarea muncitorească internațională au pus cu mai multă tărie în fața muncitorilor o serie de probleme de mare importanță, care puteau fi rezolvate numai prin mobilizarea masei de muncitori. De pildă: lupta pentru câștigarea repausului duminical și a zilei de muncă de 8 ore. Devenea tot mai acută necesitatea existenței unui organ conducător central, care să organizeze și să conducă aceste acțiuni pe întreaga țară. Și acest lucru îl putea face mai bine partidul clasei muncitoare.

Întărirea legăturilor cercurilor muncitorești din țara noastră cu mișcarea muncitorească internațională în cadrul Internaționalei a II-a a stimulat lupta muncitorilor pentru întărirea diferitelor lor organizații și mai ales pentru constituirea partidului. În deceniul al 9-lea al secolului al XIX-lea, marxismul, în luptă cu diferitele curente oportuniste și anarhistice, căpătase o largă răspîndire în rîndurile muncitorilor din țările capitaliste atît în Europa cît și în America. Luptele muncitorilor luau o amploare tot mai mare. Au loc puternice greve muncitorești, cum a fost greva din Rusia de la fabrica Moruzov (1881), greva muncitorilor din Franța (1886), greva docherilor din Anglia (1889) etc.

Muncitorii din mai multe țări, conduși de către elementele revoluționare și îndrumați de Marx și Engels, au reușit în focul acestor lupte să-și întemeieze partide puternice. Astfel s-a constituit în 1875 partidul social-democrat din Germania și partidul socialist muncitoresc în America; în 1879 partidul muncitoresc în Franța; în 1888 partidul social-democrat din Austria etc. Aceste succese obținute de către muncitorii din aceste țări dovedeau că s-au pregătit condițiile necesare formării partidelor muncitorești de sine stătătoare, care să conducă pe scară națională lupta muncitorilor împotriva capitaliștilor pentru apărarea drepturilor lor și pentru doborîrea puterii burgheziei. Perioada luptei muncitorilor din diferitele țări capitaliste pentru „desprinderea clasei muncitoare din sînul democrației burgheze”¹ se sfîrșise în țările mai dezvoltate din punct de vedere

¹ V. I. Lenin, Marx Engels marxism, ed. P.M.R. 1949, ediția a II-a, pag. 66.

capitalist, iar în celelalte se apropia tot mai mult de sfârșit. Mișcarea muncitorească devenea o mișcare revoluționară de sine stătătoare, cu principii tactice specifice și cu scopul de a doborî puterea politică a claselor dominante și a se elibera prin revoluție de orice formă de exploatare.

Din necesitatea întăririi organizațiilor proletare din diferite țări și a unirii luptei lor pe plan național și internațional, a fost constituită în 1889 Internaționala a II-a. Și de aceea, între alte hotărîri ale congresului, una dintre cele mai principale a fost hotărîrea cu privire la întărirea mișcării muncitorești pe plan internațional și crearea de partide socialiste, care să conducă lupta clasei muncitoare din diferite țări în scopul cuceririi puterii politice.

Participarea delegaților cercurilor muncitorești din țara noastră la lucrările Congresului Internațional a II-a și mai apoi publicarea în presa muncitorească a hotărîrilor adoptate de congres au dat un impuls și mai mare muncitorilor în lupta pentru întărirea organizațiilor lor și pentru crearea partidului muncitoresc. În această acțiune ei au primit un ajutor important din partea Internaționala a II-a. F. Engels, conducătorul mișcării muncitorești internaționale, s-a ocupat și de situația mișcării muncitorești din România. El îndruma clasa muncitoare din țara noastră în lupta sa împotriva burgheziei și elementelor oportuniste din conducerea cercurilor muncitorești pentru întărirea organizațiilor sale și pentru organizarea partidului.

În 1888, printr-o scrisoare adresată socialiștilor romîni, Engels spunea următoarele: „Cu plăcere am văzut că socialiștii din România primesc, în programul lor, principiile de căpetenie ale teoriei care a izbutit a aduna într-un mănunchi de luptători mai pe toți socialiștii din Europa și din America — e vorba de teoria prietenului meu Karl Marx”¹.

V. I. Lenin, vorbind despre acest ajutor dat de către F. Engels muncitorilor din țara noastră, cit și celor din celelalte țări în lupta pentru întărirea organizațiilor lor muncitorești, spunea: „Lui i se adresau pentru sfaturi și directive, în egală măsură, și socialiștii germani, a căror forță, cu toate persecuțiile din partea stăpînirii, creștea repede și neconținut, și reprezentanții țărilor înapoiate, de pildă spaniolii, românii, rușii, care trebuiau să-și chibzuiască și să-și măsoare primii lor pași. Cu toții sorbeau din bogata comoară de cunoștințe și de experiență a bătrînului Engels”².

Muncitorii din țara noastră, în urma tuturor acestor condiții, pun cu mai mare tărie problema organizării partidului. În articolul redacțional al ziarului „Revolta” nr. 1 din octombrie 1889, ziar care se intitula „organ al muncitorilor din toate breslele”, se spunea: „Prin ziarul «Revolta»

¹ „Contemporanul” nr. 6 din ianuarie 1888, pag. 571.

² V. I. Lenin, Opere, vol. 2, ed. P.M.R. 1951, pag. 12—13.

vom propaga ideile partidului muncitorilor (socialist), din care facem parte, în marginile programului nostru și vom căuta a dobîndi cît mai mulți aderenți... pentru organizarea tuturor muncitorilor într-un singur partid". Prin intermediul ziarului problema creării partidului pătrunde tot mai mult în rîndurile muncitorilor. În diferitele articole publicate în numerele următoare ale ziarelor „Revolta” și „Steagul roșu”, care devine ulterior ziarul „Munca”, se arătau care sînt sarcinile imediate pe care și le pune partidul și care trebuia să fie tactica sa de luptă.

Încă din acest timp elementele oportuniste și burgheze care s-au strecurat în conducerea cercurilor muncitorești se străduiau să abată mișcarea muncitorească de pe drumul său firesc la remorca burgheziei, propovăduind calea luptei legale, „spre a nu da — spuneau ei — prilej burgheziei să lovească în mișcarea muncitorească”. Această tendință a lor devenea cu atît mai stăruitoare, cu cît contradicțiile între muncitori și capitaliști se ascuțeau, cu cît grevele muncitorilor pentru mărirea salariilor și reducerea orelor de muncă deveneau mai puternice, iar guvernele burghezo-moșierești răspundeau la aceste greve și manifestații muncitorești cu teroarea. Conducătorii muncitori erau arestați sau expulzați din țară, presa muncitorească, întrunirile și manifestațiile erau interzise. Reacțiunea își concentra tot mai mult focul împotriva muncitorilor și organizațiilor lor. În aceste condiții elementele burgheze din conducerea cercurilor muncitorești, elemente oportuniste, se străduiau să frîneze lupta revoluționară împotriva exploatatorilor cît și lupta muncitorilor pentru organizarea partidului. Unii din aceștia, în fața hotărîrii muncitorilor de a-și organiza partidul, au trădat în mod deschis mișcarea muncitorească, trecînd în tabăra dușmanilor muncitorilor. Sub pretextul că muncitorii ar lupta pentru aceleași revendicări ca și unele fracțiuni burgheze, așa-numiții „radicali” au trecut în aceste partide. C. Bacalbașa, unul din cei care a părăsit atunci mișcarea muncitorească, într-un articol publicat în ziarul „Lupta”, încercînd să mascheze trădarea, spunea următoarele: „Cererile practice imediate ale socialiștilor și ale radicalilor sînt mai aceleași, deci la ce să rămîn eu sub steagul socialismului, care sperie lumea, pe cînd aș putea să lucrez sub al radicalismului, în jurul căruia se vor putea aduna mulțime de elemente care niciodată nu vor veni la socialiști. Nu-i lucru absurd să mă țin numai de un titlu, de o etichetă prin care am foarte mult de pierdut? Pentru ce să nu iau altă etichetă, alt titlu, sub care să lucrez tot pentru același lucru pentru care lucrează și socialiștii?”¹.

În ciuda acestor piedici pe care le puneau elementele oportuniste din conducerea cercurilor muncitorești, muncitorii, prin luptă, reușesc să facă noi pași pe calea întăririi mișcării muncitorești. La începutul anului

¹ „Drepturile omului” din 16 februarie 1889.

1890 muncitorii din Capitală au pus bazele unei organizații mai puternice și mai temeinice decât cercul muncitoresc. Această organizație a fost denumită de muncitori „Clubul muncitorilor”. Cu toate că denumirea nu exprima suficient de bine caracterul și importanța acestei organizații — lucru ce decurge și din semnificația curentă care se dă denumirii de „club” —, noi vom înțelege sub noțiunea de „Clubul muncitorilor” organizația muncitorească pe care au întemeiat-o muncitorii din Capitală în anul 1890 și după modelul căruia s-au constituit celelalte cluburi în principalele centre muncitorești din țară și care căpătau caracterul unor secții ale partidului.

Spre deosebire de cercurile muncitorești care au luat naștere pe o cale mai mult spontană, Clubul muncitorilor s-a constituit prin lupta și contribuția muncitorilor. La baza sa, muncitorii au pus experiența câștigată de ei în lupta cu patronii și în întreaga activitate desfășurată în cadrul cercurilor muncitorești și asociațiilor profesionale. Ei au luptat pentru crearea unei organizații muncitorești mai temeinice, care să aibă la baza sa un regulament pe baza căruia să-și desfășoare întreaga sa activitate și care regulament să fie cunoscut și respectat de către toți membrii clubului. De aceea mai întâi a fost elaborat un statut de organizare. El a fost publicat în presa muncitorească, dezbătut în ședințele cercului muncitoresc, îmbunătățit și apoi adoptat. În felul acesta, la baza constituirii Clubului muncitorilor a stat de la început un statut care cuprindea o serie de prevederi importante. Clubul muncitorilor era o organizație cu o formă organizatorică bine stabilită și cu un scop de asemenea bine precizat. În articolele statutului sînt precizate scopul organizației, cine poate fi membru al clubului, care sînt drepturile și datoriile membrilor și alte prevederi. Cercurile muncitorești nu aveau statut și își desfășurau activitatea pe baza programului din 1886 întocmit de C. D. Gherea¹. Clubul muncitorilor avea un statut întocmit de conducerea sa și discutat de către muncitorii din organizația respectivă. În ce măsură muncitorii au adus contribuția lor în întocmirea statutului nu ne-am putut edifica din materialele pînă azi cercetate. Părerea noastră este că muncitorii au ridicat o serie de probleme în legătură cu statutul în ședințele în care a fost dezbătut. Unele din acestea au fost luate în considerare, dar altele probabil nu au fost ascultate, deoarece, în ședința de constituire

¹ În lucrarea pe care o pregătim ne oprim mai mult asupra acestui program. Deși C. Dobrogeanu-Gherea arată că „programul nostru nu reprezintă decît cererile imediate, care vor servi ca punct de trecere către o societate cu totul altfel organizată de cea de azi...”, cereri care se pot realiza chiar în societatea asta, așa cum este organizată” *, consider necesar să amintesc că el conținea o serie de greșeli chiar dacă ținem seamă că era un program de revendicări imediate, și nu unul general, care trebuia să arate scopul mișcării.

* „Munca” nr. 45 din 27 decembrie 1892

a Clubului muncitorilor și de aprobare a statutului, unii vorbitori, în cuvîntul lor, fac aluzie la acele probleme și mai ales asupra sarcinilor pentru care va lupta organizația și calea pe care va duce lupta, adică tactica sa de luptă.

În ședința din 3 februarie 1890¹, conducătorii cercului, în cuvîntările rostite, lămuresc muncitorilor, care au participat într-un număr mai mare decît de obicei, scopul adunării și importanța clubului. Muncitorii au ridicat o serie de probleme. În ziua de 10 februarie a avut loc a doua ședință în legătură cu întemeierea clubului. C. Mille, în încheierea cuvîntării sale, referindu-se la tactica de luptă pe care trebuia s-o adopte organizația, a spus cuvintele: „Înainte în marginile legii“, iar I. Nădejde a susținut acest punct de vedere, spunînd că: „Mișcarea socialistă este o mișcare pașnică“. În ședința din 17 februarie 1890 sînt votate statutele și se întemeiază organizația Clubului muncitorilor din București. La 24 februarie a fost ales Comitetul executiv al clubului, iar la 25 februarie apare primul număr al ziarului „Munca“. În articolele ce le-au publicat în ziarul „Munca“, C. Mille și I. Nădejde insistau în mod deosebit asupra căii legale de luptă. În articolul intitulat „Ținta noastră“, semnat de C. Mille, la întrebarea ce o pune: cum să fie lupta? răspunde: „Am zis mai sus — pe calea legilor și în lăuntrul lor... Muncitorii trebuie să lupte pentru a trimite deputați în parlament și consilii comunale. Acolo acești trimiși ai poporului vor căuta ca prin legi și măsuri folositoare clasei dezmoștenite să-i îmbunătățească starea“. Primul obiectiv care trebuia atins în domeniul politic, scrie el mai departe, este obținerea votului universal.

„În privința mișcării politice, întîia schimbare de adus este votul universal.

Pe calea politică și cu votul universal, muncitorii, numai prin faptul numărului și al voinței lor, vor putea, fără zguduiri, fără jertfe multe, să însemneze în stat ceea ce în adevăr sînt, adică totul“². Aceeași cale a luptei legale o propovăduiește și Nădejde. Publicarea acestor articole în „Munca“ și insistența depusă în timpul dezbaterilor statutului clubului de elementele oportuniste liberal-burgheze din conducerea cercului muncitoresc din București asupra căii legale de luptă ne dovedesc că muncitorii vedeau în club o organizație politică ce trebuia să conducă lupta muncitorilor împotriva patronilor. Muncitorii voiau o organizație revoluționară, opusă partidelor burgheze, în timp ce elementele liberal-burgheze, oportuniste din conducerea mișcării muncitorești depuneau toate eforturile pentru a țîri mișcarea muncitorească la remorca partidelor burgheze. Deci încă din această perioadă se cristalizează cele două curente principale în

¹ „Munca“ nr. 2 din 3 martie 1890.

² „Munca“ nr. 1 din 25 februarie 1890.

cadrul mișcării muncitorești din România: curentul revoluționar, reprezentat de muncitori, în frunte cu elementele înaintate ridicate din rândurile lor ca: C. Olcescu, Al. Ionescu și alții, și curentul oportunist, reprezentat prin elementele liberal-burgheze din conducerea cercurilor muncitorești și din redacția ziarului „Munca”. Contradicția dintre aceste două curente se va adânci tot mai mult în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea.

Intemeierea la 17 februarie 1890 a Clubului muncitorilor din București a însemnat un pas înainte făcut de muncitori pe calea constituirii partidului. În statut sînt cuprinse o serie de articole importante care au dat organizației un caracter încheșat și mai muncitoresc.

Lucrul acesta rezultă în mod clar din scopul organizației. În articolul 5 al statutului se spune: „Scopul clubului este:

a) Să statornicească frăția și solidaritatea în general între toți muncitorii din țară și în special între muncitorii din Capitală, precum și să lupte pentru îmbunătățirea stării materiale, morale și politice a muncitorilor, *să-i organizeze într-un partid al lor, servind de simbură în jurul căruia să se grupeze toate puterile partidului muncitorilor*”¹ (subliniat de noi. — V. R.). Din acest articol rezultă că, pe lângă sarcina de a apăra interesele materiale și politice ale muncitorilor, clubul își pune sarcina organizării muncitorilor „într-un partid aparte al lor”, el servind numai ca „simbură” în jurul căruia să se grupeze toate forțele clasei muncitoare. Această organizație reprezenta o etapă pregătitoare pentru crearea partidului, urmînd ca, în momentul cînd scopul ar fi fost atins, ea să-și înceteze activitatea ca organizație, luînd în fapt o formă mai apropiată de secția locală a partidului. Acest lucru ni-l confirmă și faptul că în însuși art. 1 al statutului Partidului social-democrat al muncitorilor din România, constituit în 1893, se spunea: „Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România se compune din cluburile de muncitori...”².

Deosebit de important este art. 3 al statutului, în care se specifică cine poate face parte din organizație. Prin formularea dată acestui articol se făcea delimitarea între muncitori și patroni. Muncitorii, trăgînd învățămintele din greutățile pe care le întâmpinau în lupta împotriva exploatare din partea patronilor strecurați în conducerea unor asociații profesionale, au reușit ca prin acest articol să împiedice pătrunderea patronilor în rândurile membrilor clubului. În acest articol se spunea: „Poate fi membru în club orice muncitor cu mîinile sau cu mintea, fără deosebire de religie, sex sau naționalitate și care va primi statutele de față, precum și programul muncitorilor”³.

¹ „Munca” nr. 3 din 11 martie 1890.

² M. Roller: „Documente din mișcarea muncitorească. 1872—1917”, ediția a II-a, pag. 204.

³ „Munca” nr. 3 din 11 martie 1890.

Tot în acest articol al statutului se precizează că această organizație își asumă rolul de conducere politică a celorlalte organizații muncitorești și a întregii activități a muncitorilor din București, care fac parte din club. Deosebit de important e faptul că se menționează scopul urmărit, și anume că această organizație „se va pune în legătură cu partidele muncitorilor din toate celelalte țări, *pentru a aduce la îndeplinire emanciparea definitivă și desăvârșită a muncitorilor prin ei înșiși*”¹ (subliniat de noi. — V. R.).

De aici rezultă că organizația muncitorilor din București își pune ca scop lupta pentru emanciparea clasei muncitoare și se încadra în mișcarea muncitorească internațională, la care aderaseră în 1889 cercurile muncitorești. Toate aceste prevederi ale statutului Clubului muncitorilor din București dovedesc faptul că muncitorii au reușit să-și creeze o organizație politică mai temeinică și că această organizație reprezenta „un simbur” al partidului pentru realizarea căruia își pune ca scop să lupte. Prin obligațiile pe care statutul le pune membrilor clubului, respectiv: participarea obligatorie la ședințe și adunări, activitate concretă pentru dezvoltarea mișcării muncitorești, plata cotizațiilor, primirea ziarului în schimbul cotizației, muncitorii se legau mai temeinic de propria lor organizație. Această formă de organizare, corespunzând gradului de dezvoltare a mișcării muncitorești din țara noastră, a avut, după cum vom vedea mai departe, un însemnat rol în pregătirea condițiilor necesare creării partidului.

Muncitorii din celelalte orașe importante din țară au văzut în crearea Clubului muncitorilor din București o însemnată victorie obținută de muncitorii din Capitală. Ei au recunoscut că muncitorii din Capitală au pășit în primele rânduri ale luptei clasei muncitoare pentru închegarea partidului muncitoresc. De pildă, ziarul „Munca” nr. 1, apărut la 25 februarie 1890 — adică după ce muncitorii din București puseseră bazele Clubului muncitorilor —, scria următoarele: „Muncitori ai Capitalei, ochii muncitorilor întregii țări s-au ațintit către voi. Aici le este nădejdea. Bucureștiul (adică Clubul muncitorilor din București. — V. R.) trebuie să ajungă simburele cel mai puternic al partidului muncitorilor din România”. Prin activitatea depusă de organizația din Capitală, muncitorii din cel mai important centru industrial, politic, administrativ, cultural etc. de atunci al țării au îndreptățit această apreciere. Ei au împărtășit experiența lor și au ajutat muncitorii din celelalte orașe ale țării să transforme cercurile muncitorești în cluburi, să-și întărească organizațiile lor.

¹ Ibid.

Astfel, primind acest ajutor, în anii următori au fost create cluburi muncitorești la Iași, Ploiești, Galați, Craiova, Roman și Botoșani. Aceste cluburi au trimis delegați la congresul ce urma să se țină în 1893.

Clubul muncitorilor din București — și, după exemplul său, și celelalte cluburi — o dată constituit se preocupă de problemele importante ale mișcării muncitorești. El dă o atenție mare apariției regulate a ziarului „Munca” și difuzării sale în rândurile muncitorilor¹.

O activitate deosebită desfășura Clubul muncitorilor în ceea ce privește constituirea de noi asociații profesionale în acele ramuri industriale în care nu existau încă și întărirea celor existente prin alungarea patronilor din rândurile membrilor asociațiilor și mai ales din conducerea lor. Muncitorii, din propria lor experiență, se convinseseră că patronii nu luptă pentru aceleași interese, că ei frânează lupta revoluționară și au transformat aceste asociații într-un mijloc de căpătuială prin jefuirea micilor cotizații plătite de muncitori din salariile lor de mizerie în scopul de a se ajuta la nevoie.

Încă în 1887—1888 muncitorii cer în adunările care au loc în cadrul asociațiilor profesionale sau al cercurilor muncitorești să nu fie primiți patronii în asociațiile profesionale, „că nu poate fi tovărășie între lucrători și patroni — spunea muncitorul tipograf D. Georgescu —, ci numai între lucrători și lucrători, de orice naționalitate ar fi ei”². Muncitorii, îndrumați și ajutați de conducerea clubului muncitorilor, au trecut atît în Capitală cît și în celelalte orașe la munca de îndepărtare a patronilor din asociațiile profesionale. Muncitorii înțelegeau că prin luptă vor reuși să transforme asociațiile profesionale în organizații muncitorești care să apere interesele lor față de patroni și să sprijine clubul muncitoresc în lupta pentru mărirea salariilor, scăderea numărului orelor de muncă pe zi, îmbunătățirea condițiilor de muncă ale muncitorilor, interzicerea angajării copiilor sub 14 ani la munca în întreprinderi etc. Aceste revendicări ale muncitorilor nu puteau fi impuse patronilor atîta timp cît ei sau agenții lor se găseau în conducerea asociațiilor. Sub îndrumarea clubului, muncitorii cer să se convoace adunări generale ale asociațiilor pro-

¹ Mulți din membrii clubului făceau și munca de difuzare a ziarului în cartierele muncitorești, lucru ce rezultă din ineseși spusele muncitorilor. Astfel în martie 1890 muncitorii au sărbătorit 19 ani de la Comuna din Paris. Printre vorbitorii care au luat cuvîntul a fost și muncitorul cizmar Valentin Florescu, care arată că într-una din seri, pe cînd vindea gazeta „Munca”, patronii au încercat să-l ponegrească. În încheierea cuvîntului său a spus: „Dacă am vîndut «Munca», nu mi-e necinste, n am vîndut o gazetă burgheză, am vîndut gazeta partidului muncitorilor. Trăiască dar partida noastră”. Vezi „Munca” nr. 3 din 11 martie 1890.

² „Lupta” nr. 26 din 26 noiembrie 1887.

profesionale, deseori în ciuda opoziției întâmpinate din partea conducătorilor, în cadrul cărora patronii erau demascați și alungați din asociație. Atunci când nu reușeau pe această cale, muncitorii cereau fie reorganizarea asociației prin reinscrierea membrilor, fie dizolvarea vechii asociații și constituirea unei noi asociații¹.

Prin lupta împotriva elementelor străine, muncitorii au reușit să facă din multe asociații profesionale organizații muncitorești care să apere interesele lor. În acest scop, în statutele diferitelor asociații profesionale reorganizate sau nou înființate, începe să fie precizat că patronii nu au dreptul să facă parte din asociațiile muncitorești sau dacă, ulterior, un lucrător devine patron, el își pierde dreptul de membru al asociației. De exemplu, în art. 4 al statutului societății lucrătorilor din încălțăminte „Solidaritatea” din București se prevedea că „Patronii nu pot fi primiți în societatea «Solidaritatea», iar când unul din membrii acestei asociații va deveni patron, va pierde toate drepturile lui de membru”².

O altă problemă importantă de care s-a ocupat Clubul muncitorilor din București imediat după înființarea sa și care constituia un mijloc de mobilizare a muncitorilor în lupta împotriva capitaliștilor exploatare a fost cercetarea și cunoașterea de aproape a situației muncitorilor și combaterea grelelor condiții de muncă la care erau supuși. În acest scop clubul a organizat o anchetă în întreprinderile din Capitală asupra orelor de muncă pe care le prestau muncitorii în diferite ramuri industriale și întreprinderi, asupra salariului pe care-l primeau, asupra tratamentului muncitorilor din partea patronilor și a șefilor de ateliere, asupra condițiilor de muncă și de cazare etc. Cu această muncă a fost însărcinată o comisie

¹ a) În a doua jumătate a lunii martie, anul 1890, a avut loc adunarea generală a lucrătorilor croitori „Bucur” din Capitală. Patronii aflați în asociație, în frunte cu președintele asociației, patronul Vladimir Oleșevski, au încercat să introducă în noul consiliu de administrație numai patroni. Muncitorii, prin luptă, au înlăturat încercarea lor și au ales în consiliu numai muncitori. Muncitorul tipograf Alexandru Ionescu, membru în Comitetul executiv al Clubului muncitorilor din București, scria în ziarul „Munca” nr. 5 din 25 martie 1890 în legătură cu această problemă următoarele:

„Noi nu putem decât să felicităm pe lucrătorii croitori pentru izbînda candidaților lor. Nădăjduim că pe viitor nu numai croitorii, dar toți ceilalți muncitori constituiți în asociație se vor pătrunde de interesul ce au, că elementul patronal să fie înlăturat din fruntea asociațiilor, căci el veșnic va fi piedica care va stăvili serioasa organizare a muncitorilor”.

b) De asemenea în ziarul „Munca” nr. 11 din 6 mai 1890, trăgîndu-se învățămîntele din greutățile întâmpinate de muncitorii tipografi, a căror asociație profesională a trebuit să fie dizolvată și să-și organizeze alta, se spune:

„Iată greutățile cu care lucrătorii tipografi au avut de luptat atîta amar de vreme numai pentru simpla greșală că și-au amestecat la început interesele lor cu ale stăpînilor, care interese sînt cu totul potrivnice.

Aceste greutăți sînt drept învățămînt pentru muncitorii de la alte bresle care sînt pe cale de organizare. Să nu le iasă niciodată din minte pășaniile tipografilor, căci știut să fie tuturor că a amesteca pe stăpîni în societatea muncitorilor înseamnă a viri lupii în staulul oilor”.

² „Munca” nr. 41 din 2 decembrie 1890.

compusă din muncitori. Însă această comisie s-a achitat numai în mică măsură de sarcina primită¹.

Tot în scopul de a cunoaște situația muncitorilor și pentru a strânge legătura cu ei, Clubul muncitorilor din București, prin ziarul „Munca“, a anunțat pe muncitori ca prin orice mijloc ce-l au la îndemână — scris sau verbal — să informeze clubul despre problemele principale care-i preocupă, despre condițiile lor de muncă și nemulțumirile pe care le au din partea patronilor exploatare sau a șefilor de ateliere.

Preocuparea Clubului muncitorilor cu privire la situația muncitorilor, la condițiile lor de viață și de muncă a dus la creșterea încrederii muncitorilor în organizația lor și la strângerea legăturilor acestuia cu masele muncitoare, la întărirea organizațiilor muncitorești în general.

Clubul muncitorilor a avut un rol important și în ceea ce privește organizarea și conducerea întrunirilor, demonstrațiilor și manifestațiilor muncitorești pentru revendicări general-democratice. A desfășurat o activitate și pentru ridicarea nivelului ideologic al muncitorilor.

Marxism-leninismul ne învață că în lupta sa clasa muncitoare folosește diferite forme ale luptei de clasă, trece de la forme inferioare la forme și metode superioare, cerute de condițiile istorice concrete în care se desfășoară lupta de clasă.

Manifestațiile și demonstrațiile au fost și sînt o formă a luptei de clasă a proletariatului împotriva capitalismului. Ele contribuie la ridicarea conștiinței maselor, la întărirea solidarității lor în luptă, la lărgirea acțiunilor lor comune.

Acest rol important l-a jucat în mișcarea muncitorească din țara noastră, ca și în mișcarea muncitorească internațională, manifestațiile care se organizau, conform hotărîrii Congresului I al Internaționalei a II-a, la 1 Mai în fiecare an începînd din 1890. În țara noastră, în urma apelului conducerii clubului din București, au participat la manifestația de 1 Mai din 1891 numai la București mii de muncitori, care au manifestat sub lozincă „Ziua de muncă de 8 ore; vot universal“.

În ceea ce privește munca de lămurire a muncitorilor, un accent deosebit puneau conducerile cluburilor muncitorilor pe activitatea propagandistică. În cadrul ședințelor săptămînale, care se organizau duminică, se țineau conferințe cu privire la problemele mișcării muncitorești din țara noastră și din alte țări, sau conferințe cu subiecte teoretice cum erau: despre proprietatea privată și originea sa, despre lupta de clasă, despre grevele muncitorești, ce este socialismul etc.

¹ Cercetările făcute la atelierul tipografie „Gutenberg“ din str. Doamnei nr. 23, București sînt totuși foarte importante pentru cunoașterea condițiilor grele de muncă dîn acea vreme a muncitorilor tipografi.

Conferințele erau urmate de discuții. De asemenea în ziarul „Munca” sau în ziarele celorlalte cluburi — cum erau „Democrația socială” al Clubului muncitorilor din Ploiești, „Critica socială” al Clubului muncitorilor din Iași — se publica conținutul conferințelor și dezbaterile ședințelor. În felul acesta erau puși în curent cu preocupările clubului din București și muncitorii din celelalte orașe ale țării. Clubul muncitorilor din București a acordat un ajutor deosebit celorlalte organizații din Ploiești, Galați, Craiova, prin conferențiarii pe care-i trimitea să vorbească la cluburile locale.

Importanța problemelor tratate la conferințe și regularitatea ținerii ședințelor au făcut ca numărul membrilor clubului să crească zi cu zi. Pe lângă muncitori era atras și tineretul intelectual apropiat mișcării muncitorești, care se preocupa de problemele expuse în conferințe. Din rîndurile noilor muncitori care participau la ședințe ca ascultători și din rîndurile tineretului intelectual se recrutau apoi noi membri ai clubului, se întărea organizația cu noi forțe. Acest lucru a determinat Clubul muncitorilor din București să ia și alte măsuri, să găsească și să folosească și alte mijloace prin care să se ocupe cu educarea și ridicarea nivelului ideologic al membrilor săi, cît și al acelor care simpatizau cu mișcarea muncitorească.

În acest scop a fost înființat ulterior pe lângă Clubul muncitorilor din București Cercul de studii sociale. În cadrul acestor cercuri se expuneau de asemenea problemele importante care frământau în general pe muncitori cum erau: ziua de muncă de 8 ore, repausul duminical, votul universal etc.

Tot sub conducerea directă a clubului a fost înființată o bibliotecă care dădea cărți cu împrumut pe termen scurt membrilor clubului care nu puteau să-și procure literatura necesară, atît din cauza lipsei de mijloace materiale cît și din cauza restricțiilor asupra literaturii socialiste puse de către guvernele burghezo-moșierești.

Clubul muncitorilor a început să se ocupe mai intens de problemele îmbunătățirii condițiilor de viață ale muncitorilor. Ocupîndu-se de studierea condițiilor de muncă — salarizare, atitudinea patronilor și a șefilor de ateliere față de muncitori —, aceștia se legau tot mai mult de organizația lor. În lupta pe care o duceau muncitorii împotriva patronilor pentru mărirea salariilor și micșorarea orelor de muncă — probleme ce erau tratate în conferințele de la club și dezbătute în cadrul ședințelor —, cînd declarau grevă cereau încuviințarea și sprijinul Comitetului executiv al clubului. Acesta ajuta pe muncitori în organizarea grevelor și conducerea lor. Lua măsurile necesare în vederea strîngerii mijloacelor materiale de la muncitorii celorlalte întreprinderi din localitate sau alte cenfre

triale în scopul ajutorării greviștilor. Chiar în timpul cînd se con-
stătea Clubul muncitorilor din București se aflau în grevă muncitorii
topografi din Ploiești. La apelul făcut în această ședință de către condu-
cerea Clubului muncitorilor din București, participanții la ședință au con-
tribuit din puținul lor la ajutorarea greviștilor.

Un rol important au avut cluburile muncitorilor, și în primul rînd cel
din Căpîlnă, în ceea ce privește pregătirea Congresului de constituire
a partidului muncitoresc. Datorită lărgirii mișcării muncitorești, datorită
creșterii luptei revoluționare, care ridica multiple și importante probleme
pentru clasa muncitoare, cluburile muncitorilor, fără o conducere centrală,
nu mai puteau să facă față tuturor sarcinilor. În activitatea cluburilor
muncitorilor, clasa muncitoare capătă o nouă experiență de luptă, își con-
solidează organizațiile sale. Ea simțea nevoia organizării mișcării munci-
torești pe plan național și a unei conduceri centrale, capabilă să cuprindă
toate laturile activității mișcării muncitorești, să organizeze și să con-
ducă întreaga luptă a clasei muncitoare, atît în domeniul politic-economic
cît și în domeniul ideologic și cultural.

În cadrul ședințelor care se țineau la cluburi, muncitorii puneau tot
mai insistent problema creării partidului muncitoresc. „Cu un cuvînt între
toți muncitorii se vede o frămîntare puternică în privința organizării lor
mai temeinice. Oriunde te duci, ...în ateliere, în mahalale, peste tot locul
auzi vorbindu-se de socialism, de partidul muncitorilor, peste tot locul
nu auzi decît îndemn de a veni la club”¹.

¹ „Munca” nr. 12, din 10 mai 1892.

DESPRE STUDIAREA ISTORIEI APARIȚIEI SOCIALISMULUI ȘTIINȚIFIC¹

Istoria omenirii dovedește că ideile sociale care apar datorită necesităților vieții materiale și exprimă interesele anumitor clase exercită o puternică influență asupra vieții societății. Știința istorică studiază nu numai istoria bazei economice a societății, ci și istoria suprastructurii ei, ideile, teoriile sociale, instituțiile politice.

Ideile socialismului ocupă un loc deosebit în istoria ideilor sociale. Apărute ca oglindire a profundelor contradicții economice care macină societatea bazată pe exploatare, ca expresie a năzuințelor celor asupriți și năpăstuiți către un viitor mai bun, ideile socialiste au avut la început un caracter utopic. O dată cu apariția clasei muncitoare pe arena istoriei, o dată cu descoperirea de către Marx a concepției materialiste a istoriei și a legilor de dezvoltare a modului de producție capitalist, socialismul a căpătat un fundament real. Marx și Engels l-au transformat din utopie în știință, săvârșind astfel o mare revoluție în dezvoltarea gândirii sociale. Ideile socialismului științific au devenit stindardul de luptă al celei mai înaintate clase din istorie — proletariatul —, transformându-se într-o puternică forță materială. Ele au devenit o realitate în societatea socialistă din U.R.S.S., în construirea cu succes a socialismului în țările de democrație populară din Europa și Asia, în creșterea mișcării comuniste și muncitorești în țările capitaliste.

Teoria socialismului științific se dezvoltă neconținut pe baza noii experiențe a mișcării muncitorești și a realizărilor științei înaintate și exercită o influență crescândă asupra mersului istoriei universale. Pentru a înțelege mai profund esența și importanța acestei teorii pentru viața societății omenеști trebuie să studiem sub toate aspectele istoria apariției și dezvoltării ei, mersul luptei victorioase a ideilor socialiste împotriva teoriilor sociale burgheze, istoria traducerii în viață a ideilor socialismului științific.

¹ Editorial publicat în revista sovietică „Voprosi istorii” nr. 3 din 1955.

Burghezia imperialistă încearcă să denatureze ideile socialismului, să oprească apariția și dezvoltării lor. Ea mobilizează pe lacheii ei „savanți“ contra socialismului. Cursurile universitare, monografiile, dictările, articolele și referatele sînt îmbibate de teorii pseudo-științifice menite să combată ideile socialiste și să denatureze istoria lor. Astfel, la Congresul internațional al filozofilor, care a avut loc în 1946 la Roma, 46 de referate au fost consacrate „combaterii“ marxismului. Unii savanți burghezi opun socialismului științific al lui Marx și Engels „socialismul fără caracter de clasă“ al școlilor premarxiste și „socialismul democratic“ al socialiștilor de dreapta. E lesne de înțeles cît de importantă este, în aceste condiții, interpretarea cu adevărat științifică, marxistă a istoriei ideilor socialiste.

Uniunea Sovietică este prima țară a socialismului victorios. Este deci firesc ca ea să fi devenit centrul internațional pentru studierea istoriei gîndirii și mișcării socialiste. Partidul comunist și Guvernul sovietic au creat în acest scop condițiile necesare. În U.R.S.S. se găsește cea mai bogată colecție din lume de manuscrise ale lui K. Marx și F. Engels, există o culegere foarte bogată de documente și lucrări despre istoria socialismului și a mișcării socialiste internaționale. Institutul Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. a editat o culegere în multe volume a operelor lui K. Marx și F. Engels și a început să scoată o a doua ediție a acestei culegeri. În U.R.S.S. apar în tiraje de masă ediții științifice ale operelor clasice ale întemeietorilor marxismului.

Lucrările lui Marx și Engels au creat o bază trainică și științifică pentru studiul multilateral al istoriei ideilor socialiste. Lucrările lui Lenin tratează în mod temeinic istoria apariției și dezvoltării marxismului, ca și a socialismului utopic. Bazîndu-se pe operele clasicilor marxism-leninismului, oamenii de știință sovietici au întreprins valoroase cercetări concrete în acest domeniu.

Filozofii, economiștii și istoricii sovietici au publicat lucrări care tratează despre apariția materialismului dialectic și a materialismului istoric, a doctrinei economice marxiste și a teoriei socialismului științific. Academicianul V. V. Adoratski a adus o contribuție importantă la studierea istoriei marxismului și la publicarea pe baze științifice a moștenirii literare a lui K. Marx și F. Engels. În monografia „Friedrich Engels“ și în studiul „Karl Marx“, publicat în a doua ediție a Marii enciclopedii sovietice, E. A. Stepanova a arătat principalele etape ale vieții, activității revoluționare și științifice a marilor întemeietori ai comunismului științific. În lucrarea „Problemele dreptului și statului în lucrările lui Karl Marx“, A. I. Vișinski a analizat dezvoltarea concepțiilor lui Marx și Engels asupra statului și dreptului. În lucrarea lui E. P. Kandel „Marx și Engels — organizatorii Ligii comuniștilor“, se analizează nașterea concepțiilor lui

Marx și Engels despre partidul clasei muncitoare. Știința istorică sovietică se ocupă de asemenea de cercetarea răspîndirii și introducerii socialismului științific în diferite țări, de lupta marxismului împotriva curentelor neproletare ale gândirii socialiste.

Lucrările academicianului V. P. Volghin, ca și lucrările și articolele altor autori care studiază concepția despre lume a diferiților reprezentanți ai socialismului utopic, sînt consacrate apariției și evoluției ideilor socialiste în Occident. Un eveniment important în știința noastră îl constituie apariția noilor ediții ale operelor lui Morus, Campanella, Winstley, Meslier, Morelly, Mably, Buonarroti, Saint-Simon și ale saint-simoniștilor, ale lui Fourier, Cabet, Owen, Blanqui. Aceste opere au fost editate de Academia de Științe a U.R.S.S. sub redacția academicianului Volghin în seria „Predecesorii socialismului științific”. Ele sînt prevăzute cu articole introductive, cu studii biografice, precum și cu indicații științifice.

Oamenii de știință sovietici au obținut succese importante în studierea istoriei gândirii socialiste din Rusia. În ultimii ani au apărut o serie de cărți cu privire la concepția despre lume a lui Belinski, Herțen, Cernișevski, Dobroliubov și a altor socialiști ruși. Autorii acestor lucrări au arătat că concepțiile socialiștilor ruși au fost determinate de nevoile dezvoltării istorice a țării și de creșterea mișcării revoluționare. Ei au arătat caracterul combativ al socialismului utopic rus, ai cărui reprezentanți de frunte, spre deosebire de majoritatea socialiștilor utopici din Europa occidentală, au legat teoria lor de lupta revoluționară a maselor muncitoare și în primul rînd de lupta întregii țărâni. A fost cercetată influența reprezentanților gândirii socialiste ruse asupra gînditorilor altor popoare din Rusia și din străinătate. Teza lui Lenin că Belinski, Herțen, Cernișevski și Dobroliubov au fost precursorii social-democrației ruse a fost confirmată pe baza unui bogat și concret material istoric.

Așadar știința sovietică a obținut unele realizări în studierea istoriei apariției și întemeierii socialismului științific. Multe probleme esențiale ale istoriei socialismului au rămas însă nestudiate, iar în tratarea unui șir întreg de probleme importante mai există greșeli și lipsuri serioase.

Apariția marxismului a fost rezultatul firesc al întregii dezvoltări precedente a științei și a luptei de clasă a proletariatului. Marx și Engels nu au elaborat teoria lor pe un loc gol, ci sprijinindu-se pe cunoștințele acumulate de omenire în perioadele precedente ale dezvoltării ei. Ei au folosit toate elementele valoroase din concepția despre lume a socialiștilor utopici, pentru a crea o doctrină fundamental deosebită de toate teoriile anterioare asupra socialismului. Înțelegînd în mod simplist această continuitate, unii cercetători nu au subliniat îndeajuns deosebirea principală dintre socialismul științific și cel utopic, nu au arătat greșelile și lipsurile gândirii socialiste la începuturile ei. La timpul lor, A. I. Annekstein și

A. L. Harapinski au modernizat ideile socialiștilor utopiști. I. L. Zilberfarb, cercetînd „filozofia socială” a lui Fourier, s-a limitat la examinarea numai a laturilor pozitive ale moștenirii teoretice a acestuia.

Cu prilejul discuției filozofice din 1947, criticînd greșelile din cartea lui G. F. Aleksandrov „Istoria filozofiei occidentale”, A. A. Jdanov a arătat cit de dăunătoare sînt încercările de a interpreta dezvoltarea ideilor ca un proces lin de transformare treptată a unor idei în altele. El a arătat că apariția marxismului a constituit o revoluție în știința despre societate. Unii tovarăși au tras însă din această critică concluzii greșite și au căzut în cealaltă extremă. Ei au început să nege continuitatea dintre marxism și teoriile înaintate anterioare, neținînd seama de observațiile făcute de A. A. Jdanov, în aceeași cuvîntare, cu privire la faptul că negarea revoluționară marxistă „cuprinde în sine succesiunea, înseamnă înglobarea, prelucrarea critică, unificarea într-o sinteză nouă, superioară, a tot ce este înaintat și progresist, a tot ceea ce fusese realizat în istoria gîndirii umane”¹. Atitudinea nihilistă față de predecesorii socialismului științific s-a manifestat chiar în cadrul discuției filozofice. Z. I. Beletski, de pildă, a afirmat atunci că concepția marxistă despre lume „nu înseamnă o sinteză a teoriilor filozofice precedente, ci lichidarea lor totală, radicală”². V. S. Paukova a declarat „că ar fi fost de mult timpul să ne rupem de cordonul ombilical care ne leagă de preistoria gîndirii filozofice...”³.

Aceste concepții au avut o influență negativă asupra cercetărilor științifice. În ultimii ani problemele istoriei socialismului premarxist nu au fost tratate în nici o monografie; această temă nu a fost aproape de loc tratată nici în revista noastră, nici în revista „Voprosi filosofii”. Asupra acestei teme nu se scriu nici disertații, iar în „Tematica-model a disertațiilor pentru titlul de candidat în științe filozofice” (1948) ea nu a fost inclusă. Deși încă în planul de învățămînt pe anul 1947/1948 al facultăților de istorie ale universităților de stat cursul de istorie a ideilor socialiste și a mișcării muncitorești a fost inclus ca un curs special, el nu a putut fi ținut în bune condiții datorită lipsei de lectori, a unui program și a unor indicații metodologice. Acest curs se ține numai la Universitatea din Moscova și la cea din Odesa. Studenții studiază foarte superficial istoria apariției și introducerii socialismului științific și nu învață aproape nimic despre teoriile precursorilor socialismului științific. Nici măcar la Academia de științe sociale de pe lîngă C.C. al P.C.U.S., aspiranții nu studiază în suficientă măsură literatura marxistă necesară, precum și operele importante ale precursorilor marxismului, lucru asupra căruia s-a atras atenția în hotărîrea

¹ „Voprosi filosofii” nr. 1 din 1947, pag. 259—260 (vezi și A. A. Jdanov: „In jurul lucrării lui G. F. Aleksandrov: «Istoria filozofiei occidentale»”, pag. 16. — *Nota Trad.*).

² Loc. cit., pag. 319.

³ Loc. cit., pag. 222.

recentă a C.C. al P.C.U.S. „Despre măsurile de îmbunătățire a activității Academiei de științe sociale“¹.

Unii autori minimalizează importanța socialismului utopic din Europa occidentală. S. A. Pokrovski, de pildă, în lucrarea sa „Conceptiile politice și juridice ale lui Cernișevski și Dobroliubov“ (1952) afirmă că deosebirea fundamentală dintre socialismul utopic rus și cel din Europa occidentală constă în aceea că socialiștii utopici ruși „nu-și puteau pune speranțele în societatea burgheză și nu puteau să vadă în ea o societate ideală armonioasă, care asigură bunăstarea tuturor, inclusiv a oamenilor muncii“ (pag. 322). Se pune însă întrebarea: oare socialiștii utopici din Occident își puneau speranțele într-o asemenea societate, nu este care critica orînduirii capitaliste principalul lor merit istoric?

Atitudinea nihilistă față de precursorii marxismului s-a manifestat în literatura filozofică și juridică, mai ales în proiectul de „Istorie a filozofiei“, în manualul de „Istorie a ideilor politice“, publicat de Institutul juridic unional pentru studiul fără frecvență, în „Micul dicționar filozofic“. Autorii recenziilor asupra lucrării „Materialismul dialectic“ (1954), publicate în revista „Voprosi filosofii“, arată pe drept cuvînt că în cartea recenzată se minimalizează importanța filozofiei premarxiste.²

Și în unele disertații socialismul utopic este apreciat greșit. În disertația „Critica făcută socialismului utopic de către K. Marx și F. Engels“, I. A. Vorobiov arată că socialiștii utopici nu au criticat contradicțiile capitalismului, făceau „considerații inutile și gratuite asupra naturii omului“, „calomniiau orice mișcare revoluționară“, iar în tezele lor despre viitorul omenirii „condamnau oamenii în ultimă instanță la pieire“, propovăduiau „degenerarea și dispariția societății umane“³. O astfel de apreciere dovădind o necunoaștere totală a marilor socialiști utopici, care au supus unei critici nimicitoare „civilizația“ burgheză și visau la triumful rațiunii, al umanității, al libertății și egalității dintre oameni, nu are nimic comun cu adevărata critică făcută de Marx și Engels ideilor socialismului utopic.

Ca și celelalte teorii premarxiste înaintate, socialismul utopic a constituit o etapă necesară în dezvoltarea gândirii sociale și a jucat un rol progresist în perioada apariției relațiilor capitaliste și în primele faze de dezvoltare a capitalismului și a mișcării muncitorești. Marx și Engels au arătat întotdeauna o deosebită considerație precursorilor lor, apreciindu-le în mod cuvenit meritele. Vorbind despre importanța socialismului utopic pentru elaborarea socialismului științific, Engels a arătat că socialismul științific

¹ Vezi revista „Partiinaia jizn“ nr. 11 din 1954, pag. 36.

² „Voprosi filosofii“ nr. 5 din 1954, pag. 198, 204.

³ I. A. Vorobiov, Critica făcută socialismului utopic de către K. Marx și F. Engels. Autoreferat la disertație, Moscova, 1950, pag. 5, 7, 8, 13.

„se sprijină pe umerii lui Saint-Simon, Fourier și Owen, trei bărbați care, cu tot fantasticul și utopismul teoriilor lor, stau în rîndul celor mai însemnate inteligențe ale tuturor timpurilor și care au anticipat în mod genial nenumărate adevăruri a căror justete noi o dovedim acum cu metode științifice...”¹

Legătura și continuitatea istorică are loc nu numai în producția socială, ci și în gîndirea socială. Clasa muncitoare este moștenitoarea legitimă a celor mai mari valori culturale create de generațiile trecute. Clasicii marxismului au criticat energic pe cei care încercau să atribuie marxismului un spirit sectar și să-l izoleze de dezvoltarea generală a civilizației mondiale. În lucrarea sa „Trei izvoare și trei părți constitutive ale marxismului“, V. I. Lenin a definit cu o precizie și profunzime remarcabile locul marxismului în istoria gîndirii sociale universale. El a arătat că învățătura lui Marx „a luat ființă ca o *continuare* nemijlocită și directă a învățăturilor celor mai mari reprezentanți ai filozofiei, ai economiei politice și ai socialismului“, că ea este „succesoarea legitimă a tot ce a creat omenirea mai bun în veacul al XIX-lea: filozofia germană, economia politică engleză și socialismul francez“.²

O lipsă serioasă în studierea istoriei ideilor socialiste o constituie limitarea geografică a cercetărilor. Lucrările de sinteză în domeniul istoriei socialismului se mărginesc mai ales la analiza gîndirii socialiste franceze și într-o oarecare măsură a ideilor socialiștilor utopici din Anglia și Germania. În aceste lucrări nu se amintește de loc de apariția ideilor socialiste în alte țări ale Europei, precum și în Orient, mai ales în China, nu se scoate în evidență contribuția gînditorilor ruși la dezvoltarea ideilor socialiste. Apărute pe pămînt rusesc datorită unor puternice necesități sociale ale țării, ideile socialiste ale democraților revoluționari ruși au exercitat o puternică influență progresistă asupra dezvoltării gîndirii sociale a altor popoare din Rusia și de dincolo de hotarele ei. Democrații revoluționari ruși au lichidat în multe privințe lipsurile și caracterul limitat al socialiștilor utopici din Europa occidentală și într-o serie de probleme s-au apropiat mai mult decît alți gînditori premarxiști de socialismul științific. Totodată ar fi însă greșit să se estompeze hotarul dintre socialismul științific al lui Marx și Engels și socialismul utopic al democraților revoluționari. Se știe că V. I. Lenin a criticat ziarul „Raboceaia mișl“ pentru că a negat caracterul utopic al socialismului lui Cernișevski.³

¹ K. Marx și F. Engels, Opere alese în două volume, vol. I, E.S.P.L.P. 1955, ediția a II-a, pag. 696—697. — *Nota Trad.*

² V. I. Lenin, Opere alese în două volume, vol. I, Editura pentru literatură politică, 1954, ediția a II-a, pag. 45. — *Nota Trad.*

³ Vezi V. I. Lenin, Opere, vol. 4, Editura pentru literatură politică, 1953, pag. 249. — *Nota Trad.*

Într-o serie de cărți, disertații și articole din domeniul istoriei mișcării sociale din Rusia apărute în ultimul timp ¹, se trece sub tăcere faptul că gîndirea socialistă din Rusia a fost influențată de socialismul utopic din Europa occidentală. Această atitudine se motivează adeseori prin afirmația că dezvoltarea gîndirii sociale din Rusia ar fi urmat o cale cu totul specifică. În realitate, oamenii înaintați din Rusia au urmărit cu cel mai mare interes dezvoltarea noilor teorii progresiste din țările europene și au fost influențate de ele. Ei au luptat cu hotărîre împotriva patriotismului de paradă al slavofililor, care încercau să se izoleze de ideile înaintate răspîndite în Occident și se agătau de teoriile reacționare. Însemnătatea cu adevărat patriotică a activității lui Belinski, Herțen, Cernîșevski și Dobroliubov constă în aceea că, asimilînd și prelucrînd în mod critic realizările gîndirii înaintate din Europa, ei au adus o contribuție proprie la dezvoltarea acesteia și au luptat cu abnegație pentru eliberarea și fericirea Patriei lor.

Interpretarea justă a procesului apariției marxismului are ca atare o mare însemnătate. Dezvoltarea ideologică a lui Marx și Engels a mers de la idealism la materialism, de la democratism revoluționar la comunism. Ei au străbătut acest drum într-un timp scurt. Chiar și în primele opere ale lui Marx și Engels găsim germeii ideilor geniale care s-au dezvoltat mai tîrziu în teoria socialismului științific. Marx și Engels au elaborat această teorie, biruind influența precursorilor lor, dezvăluind slăbiciunile și lipsurile lor, prelucrînd în mod critic tot ce era mai valoros în concepțiile acestora. Socialismul științific s-a format în strînsă legătură cu participarea lui Marx și Engels la mișcarea revoluționară. Activitatea practică intensă i-a făcut să înțeleagă rolul istoric al proletariatului ca făuritor al societății socialiste.

Nu trebuie să subapreciem importanța primelor lucrări ale lui Marx și Engels, în special a lucrărilor lor tipărite în „Analele germano-franceze”, și a celor ulterioare. Pe de altă parte, ar fi greșit să se considere că în lucrările scrise de Marx și Engels la sfîrșitul deceniului al 4-lea și chiar la începutul deceniului al 5-lea ale secolului al XIX-lea a fost expusă teoria socialismului științific. În disertația lui A. A. Kuciuk, de pildă, „Intocmirea «Manifestului Partidului Comunist» de către Marx și Engels”, scrisoarea din tinerețe a lui Marx către tatăl său (datată din 10 noiembrie 1837), în care Marx își exprimă hotărîrea „de a căuta ideea în sinul realității”, este apreciată ca o manifestare a tendințelor lui Marx de a cerceta „societatea capitalistă, viața materială a acestei societăți”. Într-una din

¹ Vezi „Din istoria filozofiei ruse”. Culegere de articole sub redacția lui I. I. Șcipanov, Moscova, 1951. V. G. Baskakov. Concepțiile sociologice ale filozofiei ruse din secolul al XIX-lea. V. G. Belinski, N. G. Cernîșevski. Autoreferat la disertație, Moscova, 1951. P. K. Topilin. Concepțiile social-economice ale lui N. G. Cernîșevski. Autoreferat la disertație, Saratov, 1953.

lucrările lui V. Svetlov găsim afirmația că în articolul „Comunismul și «Allgemeine Augsburger Zeitung»“ (1842), Marx „propovăduiește de fapt comunismul“¹. În realitate Marx nu fusese încă atunci un adept al ideilor comunismului, deși se apropiase de el.

Unii cercetători adoptă o poziție antiistorică și în problema atitudinii lui Marx și Engels față de precursorii lor. V. Karpuşin, de pildă, în articolul „Despre rolul lui L. Feuerbach în formarea concepției despre lume a lui Karl Marx (1842—1843)“, scrie că Marx a folosit un timp oarecare doar terminologia lui Feuerbach.² Acest lucru nu corespunde realității. Marx și Engels au fost un timp sub influența concepțiilor lui Feuerbach.

Cercetătorii noștri se preocupă în special de studierea primei perioade din dezvoltarea ideologică a lui Marx și Engels. Din păcate, se acordă mult mai puțină atenție perioadei marxismului matur. Lenin a arătat că primele opere ale marxismului matur sînt „Mizeria filozofiei“ și „Manifestul Partidului Comunist“.³ El subliniază totodată că Marx și Engels au elaborat și au dezvoltat teoria lor în toate operele următoare. Lenin a arătat că numai analiza multilaterală a modului de producție capitalist dată de Marx în „Capitalul“ a creat o bază trainică, de neclintit pentru învățătura marxistă despre orînduirile social-economice, a consolidat interpretarea materialistă a istoriei.⁴ Ideea dictaturii proletariatului, al cărei embrion îl găsim încă în „Ideologia germană“ și în „Mizeria filozofiei“, a fost formulată pentru prima oară în fața lumii întregi în „Manifestul Partidului Comunist“. Dar în această operă problema dictaturii proletariatului și problema statului au fost ridicate doar într-o formă generală. Ele au fost dezvoltate și concretizate de Marx și Engels mai tîrziu, pe baza experienței revoluționare din anii 1848—1851 și a Comunei din Paris. Lenin a subliniat că învățătura lui Marx reprezintă „un bilanț al experienței, luminat de o concepție despre lume profund filozofică și de o bogată cunoaștere a istoriei“.⁵

Din acest punct de vedere devine clar că istoria apariției și dezvoltării teoriei socialismului științific poate fi analizată numai în strînsă legătură cu studierea practicii mișcării muncitorești revoluționare și a experienței acestei mișcări. Numai studiul profund al istoriei luptei economice și politice a claselor și a mișcării muncitorești oferă o bază trainică pentru studierea istoriei ideilor socialiste, pentru înțelegerea marxismului în procesul dezvoltării și îmbogățirii sale neconținute.

¹ V. I. Svetlov. Formarea concepțiilor filozofice ale lui Marx și Engels. „Filosofskie zapiski“ AN SSSR nr. 1 din 1946, pag. 10.

² „Voprosi filosofii“ nr. 4 din 1954, pag. 180—181.

³ Vezi V. I. Lenin, Opere, vol. 25, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 395. — Nota Trad.

⁴ Vezi V. I. Lenin, Opere, vol. I, ed. P.M.R. 1950, pag. 132. — Nota Trad.

⁵ V. I. Lenin, Opere, vol. 25, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 401. — Nota Trad.

Tendința spre simplism și tendințe antiistorice s-au manifestat și în caracterizarea diferitelor curente ale socialismului neproletar din secolul al XIX-lea. Analiza profundă a caracterului și izvoarelor unor curente ca : lassalleanismul, proudhonismul, bakuninismul și analiza condițiilor istorice ale formării proletariatului și a relațiilor dintre diferitele sale pături în fiecare țară în parte este uneori înlocuită printr-o demascare superficială a acestor curente sau prin observații generale despre influența micii burghezii asupra unor pături ale proletariatului. Adepții acestor curente au fost considerați uneori ca agenți plătiți ai claselor conducătoare, ignorându-se baza obiectivă a curentelor socialiste neproletare din sînul clasei muncitoare din acea vreme și din păturile semiproletare ale populației. Aceste tendințe antiistorice și-au găsit expresia în special în unele disertații cu privire la Lassalle și la lassalleanism.¹ Datorită acestei atitudini, unii autori ajung să explice influența curentelor antimarxiste prin cauze întîmplătoare, exterioare.

V. I. Lenin a arătat că în deceniul al 8-lea chiar în Germania predominau „concepții de tranziție, eclectice, amestecate din socialismul mic-burghez și cel proletar.”² Marxismul s-a afirmat în mișcarea muncitorească în urma unor lupte îndelungate împotriva diferitelor curente ale socialismului mic-burghez. Este important să arătăm cum a cucerit marxismul hegemonia în mișcarea muncitorească, formîndu-se și îmbogățindu-se în cursul luptei de clasă a proletariatului și bazîndu-se pe experiența istorică a mișcării muncitorești.

În Rusia marxismul s-a dezvoltat și s-a întărit în lupta împotriva narodnicismului. În unele lucrări și prelegeri narodnicismul este prezentat ca un curent reacționar în toate etapele sale. În realitate, apariția narodnicismului a fost determinată de nivelul dezvoltării sociale a țării și a jucat pînă la un moment dat un rol revoluționar. În numele ideilor socialismului țărănesc utopic, narodnicii au ridicat la luptă plină de abnegație împotriva orînduirii existente păturile avansate ale tineretului rus și o parte dintre muncitori. Mai tirziu, în deceniul al 9-lea al secolului al XIX-lea, narodnicismul a devenit principala piedică ideologică în calea răspîndirii marxismului și a mișcării social-democrate în Rusia. G. V. Plehanov a dat o lovitură zdrobitoare narodnicismului. Cu toate greșelile săvîrșite de Plehanov chiar din acești ani, fapt este că el a condus lupta marxistilor ruși din deceniul al 9-lea al secolului al XIX-lea pentru introducerea socialismului științific în Rusia.

V. I. Lenin — genialul continuator al operei lui Marx și Engels —

¹ Vezi P. P. Epișcev, Lassalle ca socialist monarho-prusac. Autoreferat la disertație, Moscova, 1949; A. K. Vorobiov, Lassalle — inițiatorul oportunismului în mișcarea muncitorească din Germania. Autoreferat la disertație, Moscova, 1951.

² V. I. Lenin, Opere, vol. 9, pag. 407.

a desăvârșit zdrobirea ideologică a narodnicismului. Sub conducerea lui s-a înfăptuit unirea socialismului cu mișcarea muncitorească, iar social-democrația a apărut în Rusia nu numai ca teorie, ci și ca mișcare socială și partid politic. Sintetizând experiența noii epoci, sprijinindu-se pe experiența mișcării muncitorești din toate țările, Lenin a îmbogățit marxismul cu noi concluzii și teze și a ridicat învățătura lui Marx și Engels pe o treaptă superioară.

În centrul atenției oamenilor noștri de știință care cercetează istoria ideilor socialiste din secolul al XIX-lea, trebuie să stea ca și înainte studiul sub toate aspectele al istoriei socialismului științific. Ei trebuie să scoată în evidență că apariția ideologiei marxiste a constituit o profundă necesitate obiectivă, determinată de nevoile dezvoltării sociale și ale luptei de clasă, de nivelul de dezvoltare a gândirii sociale. Trebuie să se urmărească procesul prelucrării critice a sistemelor utopice ale socialismului de către Marx și Engels, să se cerceteze etapele principale ale formării marxismului și ale răspîndirii sale în diferite țări, să se arate strînsa legătură între dezvoltarea lui și practica luptei de clasă, între dezvoltarea lui și experiența de luptă a clasei muncitoare. Editarea biografiilor științifice ale lui Marx și Engels și ale tovarășilor lor de luptă a devenit de mult o necesitate. Este de dorit ca Institutul Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. să reia, în afară de publicarea unei noi ediții a operelor lui Marx și Engels, munca de cercetare în domeniul istoriei marxismului și să antreneze în această activitate institutele Academiei de Științe a U.R.S.S. și alte institute științifice. Este de mult timpul să se redeschidă la Moscova Muzeul K. Marx și F. Engels.

Trebuie să acordăm o mai mare atenție studiului istoriei socialismului utopic. Nu trebuie să ne limităm la studiul istoriei gândirii socialiste din Anglia și Franța, ci trebuie să studiem istoria socialismului din Germania, Italia, din țările slave și din alte țări europene, din S.U.A., din țările Orientului etc., trebuie să se continue studiul istoriei socialismului din Rusia. V. I. Lenin a arătat că a existat o întreagă epocă istorică în care democratismul și socialismul s-au contopit într-un singur tot. Acest lucru s-a manifestat în modul cel mai evident în Rusia, dar el a avut loc și în alte țări (Mellier în Franța, cartiștii în Anglia, Iötrek în Suedia, Dembovski în Polonia, Svetozar Markovici în Serbia, Sun Iat-sen în China etc.). Sarcina istoricilor constă în cercetarea concretă istorică a formelor de împletire a democratismului cu socialismul premarxist, în demascarea rădăcinilor diferitelor teorii socialiste mic-burgheze, în dezvăluirea netemeinicii și a eșecului lor.

Trebuie să se organizeze studierea istoriei ideilor socialiste în institutele de învățământ superior și să se acorde mai multă atenție răspîndirii cunoștințelor despre apariția și dezvoltarea ideilor socialiste în rîndurile maselor largi ale oamenilor muncii. Trebuie să se organizeze conferințe publice și editarea de cărți și broșuri de popularizare a științei în domeniul istoriei socialismului, iar în seria „Viața oamenilor celebri” să se reia editarea biografiilor celor mai de seamă socialiști și activiști ai mișcării muncitorești.

Istoricii sovietici trebuie să urmărească cu atenție cercetările în domeniul istoriei socialismului care se fac în străinătate. Istoricii burghezi reacționari caută să camufleze critica serioasă făcută de socialiștii utopici orînduirii capitaliste și, în consecință, caută să-i prezinte pe Saint-Simon și pe alți mari socialiști utopici ca precursori ai social-imperialiștilor și reformiștilor contemporani, scriu tratate apologetice despre concepția lui Louis Blanc și Proudhon, căutînd să folosească ideile lor în lupta împotriva comunismului. Teoreticienii socialiști de dreapta, nevrînd să recunoască în mod fățiș că au rupt cu socialismul, se leagă de manifestările de idealism și de umanism fără caracter de clasă care există în unele lucrări din tinerețe ale lui Marx și Engels (pînă în 1845), proclamîndu-le drept „cucerire supremă” a marxismului și opunîndu-le operelor mature ale marxismului revoluționar. Impotriva tuturor acestor falsificări se poate lupta cu succes numai de pe poziții juste, marxiste.

Lucrările pseudoștiințifice ale istoricilor reacționari ai socialismului întîmpină rezistență din partea istoricilor progresiști din țările capitaliste. În Franța, Italia, Anglia, S.U.A. și în alte țări apar valoroase cercetări științifice consacrate dezvoltării gîndirii sociale și ideilor socialiste, precum și răspîndirii socialismului științific. Așa sînt, de pildă, lucrările lui R. Garaudy, P. Angranat (Franța), P. Togliatti, A. Saitta (Italia), G. Holoranshaw (Anglia), K. Obermann (R. D. Germană). Totuși, lucrările din acest domeniu ale prietenilor noștri din străinătate sînt încă puține la număr.

Trebuie să intensificăm demascarea falsificatorilor istoriei socialismului și să creăm opere cu adevărat științifice, marxiste în problemele acestei istorii. În epoca în care oamenii muncii din întreaga lume își îndreaptă cele mai bune gînduri și năzuinți spre socialism, aceasta constituie una din cele mai importante sarcini ale științei istorice înaintate.

În zilele de 18 și 19 mai a. c. a avut loc ședința lărgită a Consiliului științific al Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., unde s-a dezbătut anteproiectul de program al „Cursului de istorie a P.M.R.”, publicat în nr. 1 al revistei „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R.”.

La ședință au participat activiști de partid și de stat, membri ai catedrelor de marxism-leninism, de economie politică, de istorie a P.M.R. de la Școala superioară de științe sociale „A. A. Jdanov”, de la Școala superioară „Ștefan Gheorghiu”, cercetători de la Institutul de istorie al Academiei R.P.R. din București și Cluj, membri ai catedrelor de marxism-leninism și istoria R.P.R. de la universitățile și institutele de învățământ superior din București, Iași, Timișoara, Orașul Stalin, Tg. Mureș.

La dezbateri au luat parte un număr de 39 de tovarăși.

În cuvîntul de deschidere tov. Constantin Pîrvulescu a arătat importanța ce o are elaborarea programului Cursului de istorie a P.M.R., care va fi de mare folos în întocmirea lecțiilor de istorie a P.M.R. pentru diferite grade ale învățămîntului de partid și de stat. Programul îmbunătățit și aprobat va sta la baza întocmirii manualului de istorie a partidului.

Sînt însă numeroase probleme cuprinse în anteproiectul de program care comportă discuții, care cer să fie dezbătute temeinic, pentru a se da o rezolvare cît mai justă, o rezolvare științifică, fără de care nu se poate trece la studierea istoriei partidului.

Atrăgînd atenția asupra unui important număr de probleme care cer să fie discutate, tov. Constantin Pîrvulescu a invitat pe tovarăși să participe activ la dezbateri, să analizeze cu ascuțit spirit critic anteproiectul, deoarece cu cît mai mult vom dezvălui azi lipsurile, cu atît mai puține vor fi lipsurile și chiar greșelile în lecțiile, comunicările, monografiile ce le vom face în munca ce se desfășoară pentru a reda lupta eroică, plină

de jertfe, dusă de clasa muncitoare, de partidul nostru pentru răsturnarea regimului burghezo-moșieresc, pentru construirea socialismului în Patria noastră.

În cele ce urmează publicăm extrase din stenograma dezbaterilor.

Prigoreanu Constantin. ...Am avut ocazia să lucrez în 1954 într-o brigadă care a analizat felul cum s-a desfășurat învățământul de partid în Orașul Stalin. În acest timp am putut vedea cum membrii noștri de partid, participanții la diverse cursuri ale învățământului de partid au cerut și cer în mod insistent un manual de istorie a partidului nostru, vor să cunoască lupta desfășurată de partid mai ales în anii ilegalității.

Discuția asupra anteproiectului de manual de istorie a partidului nostru și editarea acestui manual vor rezolva această problemă.

Pe marginea celor arătate de tov. Pirvulescu, voi încerca să fac câteva observații asupra anteproiectului...

Primul capitol, după cum se știe, arată începutul răspîndirii marxismului în România, crearea P.S.D. al muncitorilor din România. Or, cred că mai întâi ar trebui să se arate care era situația social-economică a țării și apoi căile răspîndirii marxismului în România.

De asemenea în paragraful 1 — la capitolul I — trebuie început, socot eu, cu problema dezvoltării capitalismului în România, cuprinzînd chiar unele probleme ale dezvoltării capitalismului înainte de deceniile al 6-lea și al 7-lea ale secolului al XIX-lea, apoi să se trateze organic esența de clasă a reformelor din deceniile al 6-lea și al 7-lea și, în continuare, ale secolului al XIX-lea.

Păreră mea este că ar trebui să se explice mai pe larg problema iobăgiei în țara noastră, împletirea dintre interesele moșierilor și ale burgheziei, rolul nefast al burgheziei românești, care nu are nici măcar meritul să fi condus revoluția burghezo-democratică pînă la capăt. Este vorba de revoluția din 1848. Trădarea de către burghezie a revoluției din 1848 trebuie demascătă cu toată tăria. Este necesar să se arate că timp de 100 de ani burghezia n-a vrut să rezolve sarcinile revoluției burghezo-democratice.

La capitolul III sînt de părere să se prezinte problema situației economice a Romîniei după primul război mondial, care nu se găsește cuprinsă în acest capitol. Să se arate în mod concret acest lucru.

Capitolul V, paragraful I, să se sublinieze intensificarea jefuirii bogățiilor țării noastre de către monopolurile internaționale în perioada dintre cele două războaie mondiale. De asemenea să se arate — lucru amintit în anteproiect — că luptele cefe-riștilor și petroliștilor, luptele clasei muncitoare sub conducerea partidului în 1933 au contribuit la bararea drumului fascismului în țara noastră și să se arate mai concret importanța luptelor desfășurate în această perioadă nu numai pe plan național, ci și ecoul internațional și importanța acestor lupte.

În capitolul VIII să se insiste asupra unor probleme teoretice, să se arate cum s-a desfășurat, de pildă, revoluția democrat-populară în țara noastră.

În jurul acestei probleme, a etapelor desfășurării luptei partidului pentru desă-vîrșirea revoluției burghezo-democratice, la diverse cursuri ale învățământului de partid, se crease la un moment dat în cursul anului școlar 1953/1954 o asemenea situație că

nu se mai ştia câte etape sînt, care sînt aceste etape şi cum trebuie puse problemele în această direcţie.

Dacă paragrafele îşi păstrează independenţa în manual, socot că este necesar ca aceste paragrafe să fie formulate mai scurt şi mai concis.

Nu ar fi rău, după mine, să scoatem în evidenţă cu mai multă tărie figurile de eroi ai clasei muncitoare ca Ilie Pintilie, Bela Brainer, Filimon Sîrbu ş.a. În legătură cu această problemă vreau să arăt că noi nu popularizăm cu destulă tărie eroii clasei muncitoare, nu-i scoatem în evidenţă cu destulă căldură, lucru deosebit de important şi care trebuie să-şi găsească locul în anteproiect, pentru a lichida această lipsă şi pentru a cultiva astfel dragostea faţă de trecutul de luptă al clasei muncitoare, al partidului, al conducătorilor partidului.

Ar fi bine să se arate că în 1928 I. V. Stalin spunea că în ţări cu situaţie agrară specială, printre care şi ţara noastră, se va trece printr-o perioadă de felul dictaturii proletarietului şi a ţărănimii, iar tovarăşul Gh. Gheorghiu-Dej arată în lucrarea sa „30 de ani de luptă a partidului sub steagul lui Lenin” şi Stalin” că noi am trecut — în timpul dintre 23 August 1944 şi 30 decembrie 1947 — printr-o anumită formă a acestei puteri politice, care s-a încheiat cu instaurarea dictaturii proletarietului. Socot că trebuia să se acorde mai mult loc în capitolul IX problemei luptei împotriva diverselor forme ale ideologiei burgheze, ale rămăşişelor capitaliste din conştiinţa oamenilor, pentru educarea poporului muncitor în spiritul învăţăturii marxist-leniniste.

În ceea ce priveşte problema naţională ţin să arăt că există o singură frază în legătură cu această chestiune. Se ştie că în această problemă partidul a obţinut realizări de seamă. De aceea sînt de părere că acestei probleme este bine să i se acorde un spaţiu mai mare. Este necesar să se arate că lupta împotriva naţionalismului burghez nu trebuie să înceteze nici un moment. Cred că n-ar fi greşit dacă am vorbi şi despre n.e.p. Lenin şi Stalin arată că n.e.p.-ul este o etapă obligatorie în perioada de trecere de la capitalism la socialism, ori anteproiectul de program nu vorbeşte despre acest lucru. În anteproiect se vorbeşte despre unele măsuri luate de partid şi guvern, dar nu se precizează nimic despre noua politică economică. Părerea mea este că în capitolul IX sînt îngrămădite realizările regimului nostru după 23 August şi cred că ar trebui să fie mai largite, să se scoată în evidenţă realizările mari înfăptuite de poporul muncitor, de clasa muncitoare în alianţă cu ţărănimea muncitoare, sub conducerea partidului. Sînt de părere să se mai adauge un capitol.

În legătură cu teoretizarea unor probleme, anteproiectul nu arată cum au fost şi sînt folosite legile economice obiective de către partid, crearea forţei sociale necesare înfăptuirii revoluţiei socialiste, instaurării dictaturii proletarietului, despre strategia şi tactica partidului în diversele etape revoluţionare şi alte probleme cu caracter teoretic.

Ar trebui să se introducă în anteproiect şi unele probleme în legătură cu poziţia antimonarhică a poporului nostru. În sfîrşit, în încheiere, cred că ar trebui să se introducă un paragraf care să vorbească despre educarea poporului nostru în spiritul patriotismului socialist şi internaţionalismului proletar, în spiritul frăţiei dintre poporul nostru şi minorităţile naţionale, al frăţiei dintre poporul român şi marele popor sovietic.

Ar fi foarte bine ca în acelaşi timp cu editarea manualului de istorie a partidului, Institutul de istorie să pregătească diverse hărţi, planşe etc. din care să se poată vedea unde au avut loc acţiunile clasei muncitoare, grevele, conducerea acestor greve, editarea presei ilegale etc. De asemenea socot că ar trebui să se întocmească

un îndrumar care să prezinte literatura necesară ușurării studiului și înțelegerii mai profunde a fiecărui capitol din manual, a întregii istorii a gloriosului nostru partid.

Silviu Solomon. ...Consider pozitiv faptul că au început de acum discuțiile asupra anteproiectului de program al istoriei P.M.R.

În acest an Comitetul regional P.M.R. București a organizat cercuri de studiere a istoriei P.M.R., și ca activist de partid trebuie să vă spun că am întâmpinat greutate în indicarea materialului de studiat.

Din cauza lipsei de material multe cercuri s-au dizolvat, motiv pentru care un număr destul de mare de membri de partid au rămas în afara învățămîntului de partid.

Consider că principala lipsă pentru întârzierea apariției unui astfel de manual aparține tov. de la Institutul de istorie a partidului și colaboratorilor săi externi.

Voi începe cu cîteva considerații generale, după care voi arăta cîteva obiecții pe capitole.

Cred în primul rînd că este pozitiv faptul că programul respectă cu strictețe ordinea cronologică a faptelor, ceea ce din punct de vedere didactic este foarte bine întrucît va ușura reținerea evenimentelor de către cei ce studiază.

Acest lucru are însă și o latură negativă în ceea ce privește tratarea problemelor din ultimele două capitole.

În ultimele două capitole, care tratează despre activitatea partidului după 23 August, trebuie să-și găsească loc două paragrafe, și anume:

a) Lupta partidului pentru industrializarea țării și b) lupta partidului pentru transformarea socialistă a agriculturii. Nu este bine, așa cum este trecut în anteproiect, ca să se vorbească despre transformarea socialistă a agriculturii la paragraful care tratează despre hotărîrea plenarei din 3—5 martie 1949, să se întrerupă această problemă, ca apoi iar să se revină.

În ceea ce privește problema cu ce să începem manualul, eu cred că este bine să se înceapă prin a se arăta caracterul, rezultatele și învățămîntele revoluției din 1848, întrucît această dată marchează primele începuturi ale dezvoltării capitalismului la noi în țară și apariția proletariatului industrial. Nu sînt de acord cu propunerea tov. Georgescu Titu ca să începem cu anul 1889, întrucît am minimaliza importanța mișcărilor muncitorești și țărănești spontane care au avut loc în acest răstimp.

Consider că manualul trebuie să aibă o introducere, care să nu trateze despre obiectul istoriei partidului cum s-a propus aici, ci să arate ce își propun autorii să trateze în acest manual, făcîndu-se o diferență de profil față de istoria R.P.R. De asemenea introducerea trebuie să mai conțină faptul că istoria mișcării muncitorești din țara noastră este continuarea directă a tradițiilor revoluționare din trecutul Patriei noastre. În această introducere va trebui, cred, să se vorbească nu numai de Bălcescu, ci și de întreaga pleiadă de revoluționari care alături de N. Bălcescu au merite în revoluția din 1848.

În sfîrșit, tot în această introducere va trebui făcută periodizarea istoriei partidului arătîndu-se etapele revoluționare, problemă atît de mult discutată și cu soluții diferite.

Cred de asemenea că nu reiese suficient că alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare s-a încheiat într-un proces lung, care a început încă de la primii pași ai mișcării muncitorești. Nu este suficient să afirmăm și să teoretizăm că alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare este forța capabilă să schimbe orînduirea burgheză, fără să o demonstrăm cu fapte în manualul nostru; acest lucru ar fi nejust pentru că în focul luptelor revoluționare s-a creat această alianță.

Observații pe capitole. Capitolul I începe cu esența de clasă a reformelor din deceniul al 6-lea și al 7-lea al secolului al XIX-lea. Nu se poate explica esența de clasă a acestor reforme fără să se arate caracterul și rezultatele revoluției din 1848. Începutul astfel pus este suspendat, fără nici o bază de plecare.

Înainte de a se trece la discutarea începutului avântului mișcării muncitorești, trebuie neapărat arătată care a fost situația economică și politică a muncitorilor și țăranilor din România în această perioadă, întrucât nu se poate trece la descrierea faptelor fără a arăta condițiile economice și politice care au determinat avântul.

La capitolul II se repetă problema pătrunderii capitalismului la sate care a fost tratată și în capitolul I. Cred că nu este necesar și nu-și găsește locul în perioada de care se ocupă acest capitol.

Problema răscoalei din 1907 cred că ocupă un loc insuficient față de importanța acestei răscoale. La acest paragraf se pot trage concluzii cu privire la alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare vorbind despre cauzele înfringerii.

Formularea „Criza economică” trebuie schimbată în „Criza economică din 1901—1903”.

La capitolul V deși este formulat în titlul capitolului „Eroicele lupte ale cefe-riștilor și petroliștilor din 1932—1933”, totuși aceste evenimente, care au avut răsunet internațional, sînt tratate în cadrul unui paragraf. Acordindu-i un asemenea loc minimalizăm importanța acestei perioade de aflux revoluționar.

Consider că acestei teme trebuie să i se acorde un paragraf întreg.

La capitolul VI propun ca titlul să fie completat cu formularea „Lupta împotriva pregătirilor de război antisovietic”.

La ultimele două capitole, care se referă la perioada de după 23 August 1944, nu se vorbește nimic despre politica externă a țării noastre. Se poate introduce la capitolul IX, paragraful 4.

Capitolul IX începe cu Congresul I. Consider că se trece prea brusc, neglijîndu-se fapte de o deosebită importanță, ca: lupta P.C.R. pentru unificare, împotriva bonzilor social-democrați și pentru cîștigarea sfîngii din partidul social-democrat.

În sfîrșit o ultimă propunere ce am de făcut este aceea ca la sfîrșitul fiecărui capitol să existe un rezumat sau o scurtă concluzie asupra capitolului.

Panciu Constantin. „Publicarea în „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R.” a anteproiectului de program al „Cursului de istorie a P.M.R.”, discutarea și definitivarea lui constituie un ajutor prețios în activitatea catedrelor de științe sociale a Școlii superioare de cadre a mișcării sindicale din R.P.R. „I. C. Frimu” unde lucrez și în mod deosebit a catedrei „Istoria R.P.R.” și „Istoria P.M.R.”...

În legătură cu anteproiectul de program al cursului „Istoria P.M.R.”, aș avea de făcut următoarele observații. Din studierea anteproiectului de program nu reiese cu destulă tărie rolul clasei muncitoare, clasa cea mai înaintată, cea mai revoluționară, care are menirea istorică, așa cum arată K. Marx, de a fi gîrparul capitalismului. Această lipsă e mai evidentă în capitolul I al anteproiectului. În acest capitol cred că ar trebui să se pornească de la procesul de apariție și dezvoltare a proletariatului industrial în țara noastră, scoțîndu-se în evidență procesul apariției și dezvoltării mișcării muncitorești, începuturile concrete ale răspîndirii marxismului în România, frămîntările și lupta clasei muncitoare pentru organizarea ei în organizații proprii de clasă. În acest capitol trebuie scos în evidență și argumentat că proletariatului din țara noastră îi revenea încă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea — așa cum arată tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej — „sarcina istorică de a duce societatea înainte, sarcina de a fi con-

ducătorul și călăuzitorul transformărilor necesare în direcția burghezo-democratică pe cale revoluționară¹.

În capitolul II care se referă la perioada 1917—1923, din formulările făcute nu reiese avântul revoluționar al mișcării muncitorești din țara noastră, cauzele interne care au determinat acest avânt uriaș al mișcării muncitorești, care pune sub semnul întrebării menținerea puterii burgheziei și moșierimii române, precum și cauzele externe care au favorizat acest avânt revoluționar. În acest capitol, vorbindu-se de organizarea grupurilor comuniste, se limitează activitatea lor numai la lupta pentru mobilizarea maselor împotriva cotoririi Basarabiei, pentru apărarea revoluției ruse. Or, este știut că în afară de cele arătate, grupurile comuniste care au luat ființă în sinul P.S.D. și în afara lui, sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, luptau pentru transformarea P.S.D. în Partid comunist, pentru răspindirea marxism-leninismului, împotriva regimului de foamă și mizerie, împotriva stării de asediu, a evacuărilor forțate a sediilor muncitorești etc. Acestea sînt arătate în Documentele din istoria P.C.R., și în mod deosebit în vol. I din Documente 1917—1922.

În unele capitole se pierde rolul conducător al partidului nostru. De pildă, în capitolul II, care se referă la perioada stabilizării relative a capitalismului, se vorbește de ilegalizarea fațișă a P.C.R., dar nu se arată că, deși trecut în ilegalitate de burghezia și moșierimea română, silit să activeze în condiții extrem de grele, partidul nostru a rămas neînfrînt, întocmai stejarului care stă neincovoiat în mijlocul furtunii, organizînd și conducînd lupta clasei muncitoare. În acest capitol nu se arată nimic despre organizarea și conducerea de către partid a grevei muncitorilor forestieri din Valea Mureșului, a textiliștilor de la Timișoara, a metalurgiștilor de la Arad etc., nu se vorbește despre lupta partidului pentru bolșevizarea rîndurilor sale (vezi plenara C.C. al P.C.R. din iulie 1925), despre crearea Sindicatelor unitare și despre lupta acestora condusă de partid pentru unitatea mișcării sindicale, despre tactica de luptă a comuniștilor în sindicate.

În capitolul intitulat „P.C.R. în luptă pentru formarea Frontului popular anti-fascist” se vorbește despre lupta partidului împotriva fascizării țării. Or, este îndeobște cunoscut faptul că în această perioadă era mai mare decît oricînd pericolul unui război împotriva Uniunii Sovietice. De aceea, lupta partidului împotriva politicii de fascizare a țării, dusă de burghezia și moșierimea română, se împletea strîns cu lupta împotriva pregătirilor de război, lucru care în anteproiectul de program nu se pomenește cu destulă tărie.

În același capitol se arată că social-democrații de dreapta au refuzat propunerile P.C.R. de a încheia front unic. Cu toate acestea P.C.R. reușește să organizeze un front democratic de luptă cu Frontul plugarilor, Madosz-ul, Blocul democrat și unele organizații ale Partidului social-democrat², front care participă cu succes în alegerile parțiale din 1936—1937 de la Mehedinți și Hunedoara. Dar despre acestea nu se arată nimic în anteproiectul de program.

Capitolul VII, care se referă la lupta P.C.R. împotriva războiului antisovietic, a dictaturii antonesciene și a ocupanților hitleriști, nu scoate în evidență cu destulă tărie lupta și eroismul comuniștilor, care, înfruntînd teroarea, plutoanele de execuție, au stat neclintîți în fruntea poporului, nu sînt scoase în evidență succesele obținute de partid în această luptă. În 1943 partidul nostru reușește să organizeze Frontul patriotic antihitlerist. Închegarea acestui front de luptă, realizat în lumina platformei parti-

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, Articole și cuvîntări, Editura pentru literatură politică, 1952, ediția a III-a, pag. 517.

² Op. cit., pag. 534.

dului din 6 septembrie 1941, a constituit un succes important în viața partidului și a poporului nostru. Dar despre aceasta nu se arată nimic în anteproiect.

Propun ca în capitolul VIII să se includă „Propunerile P.C.R. din iunie 1947” și lupta maselor muncitoare conduse de partid pentru traducerea lor în viață.

În capitolul IX, în general un capitol slab prezentat, se vorbește despre „Congresul I al P.M.R.”, dar nu se arată nimic despre lupta intensă, permanentă dusă de partid pentru unificarea ideologică, politică și organizatorică a clasei muncitoare, unitate realizată la Congresul P.M.R. din februarie 1948. Cred că această problemă trebuie să ocupe un loc central încă din capitolul VIII. Mai propun ca în ultimul capitol să se arate lupta partidului nostru pentru apărarea și consolidarea păcii.

De asemenea socot necesar ca tot în acest capitol să se arate lupta partidului pentru valorificarea moștenirii culturale și crearea unei culturi noi, cultura socialistă.

T. Iordăchescu. ...După cât îmi dau seama — și observațiile făcute aci îmi confirmă —, anteproiectul propus este cu totul schematic și insuficient. De altfel, aceste observații, întrucât nu se contrazic, pot servi să-l completeze și să facă din el o adevărată programă analitică, care să servească ca îndrumător pînă la apariția manualului.

În ceea ce privește capitolele, cred că în general sînt just definite și caracterizate. Socot însă că perioada 1905—1917 trebuie mai dezvoltată faptic, întrucît poate ajuta la educarea tinerelor generații de oameni ai muncii. Această perioadă a fost aproape exclusiv o perioadă de activitate de organizare elementară — cercuri ideologice socialiste, syndicate profesionale, greve economice —, și abia după 1910, stadiul organizatoric și nivelul ideologic au putut admite problemele politice elementare, drepturile politice, votul universal etc., a căror lipsă începea să stînjenească serios activitatea organizațiilor economice.

Masa proletariatului, pe măsură ce creștea și lua cunoștință de principiile cele mai elementare și mai strict necesare pentru un muncitor sub capitalism, muncitori și conducători erau absorbiți nu de dezbateri teoretice, ci, biciuiți de exploatarea ucigătoare și prigoana sălbatică, ei luptau laolaltă cu o combativitate și o intransigență de clasă care destul de des trecea peste puterile lor organizatorice. Acum s-au născut organizatori minunați ca Frimu și agitatori neegalați ca Ștefan Gheorghiu.

În ceea ce privește muncitorimea din țara noastră, în anii 1905—1917 exploatarea era pur și simplu inumană ca a oricărui tînar capitalism, opresiunea barbară a autorităților egala exploatarea. Nu era revendicare muncitorească care să nu conțină punctul: *respectarea demnității omenești!* Maltratarea muncitorului începea cu injuriile cele mai ordinare. Bătaia, adesea pînă la sînge, era sancțiune disciplinară. Amendarea salariatului era pedeapsă „preventivă”. Cel mai timid protest era însoțit de amenințări ori de darea afară. Cel puțin propagandiștii erau ca și în permanent șomaj. Ei erau trecuți pe „lista neagră”, alcătuită de poliție și înminată patronilor cu obligația de a nu-i angaja. Agenții poliției pîneau la fiecare adunare de muncitori, după sfîrșitul căreia începea goana ca după fiare sălbatice. Cel prins era „turnat la zuchaus”, bătut pînă la sînge și ținut zile întregi cu mămăligă mucegăită și apă zoită. Aceasta însemna „libertatea întrunirilor”. Propagandiștii mai cunoscuți erau „primiți” în gări sau la bariere și trimiși imediat „la urma lor”. Aceasta însemna „libertatea opiniei”. Frimu, Ștefan Gheorghiu, Marinescu și alții alți conducători erau sculați în toiul nopții ca să fie „anchetați”. În ajunul serbărilor noastre sau al altor campanii ei trebuiau să nu doarmă acasă. De altfel adunările clandestine au fost mult timp tactica obișnuită de agitație, propagandă și organizare. Uciderea muncitorilor și maltratarea conducătorilor la 13 decembrie 1918 și cu ocazia grevei generale din 1920

au dovedit că burghezia vrea să meargă chiar pînă la distrugerea fizică a luptătorilor socialiști, ceea ce a făcut cu Frimu și cu ceilalți arestați, pe care i-a betesugit pentru toată viața.

Cu toate aceste asasinat, maltratări și suferințe, muncitorii veneau și reveneau „la mișcare” mai hotărîți și mai îndrîjiți ca înainte. Ei repetau grevele — grevele „de simpatie” pentru propagandiștii izgoniți deveniseră o caracteristică a timpului. Ei refăceau organizațiile dizolvate samavolnic de poliție, de prefecți sau chiar de simpli primari. Pentru a doua, a noua și a nenumărata oară ei urcau calvarul șomajului, al prigoanei și al maltratărilor, care-i lăsau schilozi, ca și cum n-ar fi știut de toate acestea.

Această perseverență a însemnat o adîncă conștiință de clasă, o desăvîrșită convingere în lupta marxistă de dezrobire, o înaltă conștiinciozitate în îndeplinirea unei îndatoriri colective.

Acestea sînt bine de amintit pentru oamenii muncii care le-ar fi uitat și bine de învățat pentru tineretul care se ridică astăzi. Acestea sînt suferințe și „greutăți” marcate în trupul și sănătatea celor care au pus cărămizi la edificiul minunat ce-l ridică azi tineri și bătrîni.

În ceea ce privește „curentul centrist” din 1921 — pe numele său de atunci „unitarist” —, aceasta a fost acțiunea unor tovarăși, în primul rînd necunoscători ai desfășurării exacte a luptelor de idei din social-democrația rusă (îiindcă teoreticienii menșevici ai noștri, cunoscători ai limbii ruse, nu informau partidul despre aceste lupte) și, în al doilea rînd, îngrijorați de soarta mișcării, care se desena clar în reacțiunea guvernului (13 decembrie 1918. Greva generală din 1920). „Centriștii” credeau că rezervele lor la afiliere ar fi putut menține partidul la suprafață pînă s-ar ajunge la o clarificare fără sciziune. Personal, după ce am citit pe Lenin, mi-am dat seama că o unitate neprincipială este mai rea decît o sciziune principială, ceea ce s-a văzut în 1948, cînd s-a făcut adevărata unitate de principii marxist-leniniste.

Mihail Roller. ...În munca pe care o desfășurăm s-a ivit necesitatea de a lămuri care anume probleme de bază trebuie cuprinse în manualul de istorie a partidului.

1. Este indeobște cunoscut că istoriografia burgheză a negat sau a falsificat rolul clasei muncitoare în dezvoltarea istorică a societății. Un merit al istoriografiei de după eliberarea Romîniei, în 1944, constă în aceea că s-a străduit să rezolve problema rolului clasei muncitoare ca parte integrantă a istoriei Romîniei. Dar încă nu este clar istoricilor locul ce se cuvine tratării luptei clasei muncitoare, a partidului în cadrul istoriei patriei și nici profilul care trebuie să-l aibă manualul de istorie a partidului.

Se știe că rolul progresist al burgheziei — deși limitat — a încetat în genere după instaurarea Comunei din Paris (1871). Burghezia s-a transformat într-o clasă reacționară și apoi contrarevoluționară. Clasa de frunte care a căpătat misiunea istorică să conducă lupta poporului pentru libertatea sa socială și națională a devenit din a doua jumătate a secolului al XIX-lea *clasa muncitoare* (nu mă refer aci la situația din țările coloniale).

Apariția proletariatului industrial este însă determinată de condiții istorice concrete. Procesul acesta este diferit de la țară la țară.

În Romînia, ca urmare a jugului turcesc și habsburgic pe care l-a suportat poporul nostru și a resturilor feudale care continuau să persiste, industria s-a dezvoltat mai lent. Proletariatul industrial a fost mai puțin numeros. Aceasta s-a oglindit și în procesul de transformare a proletariatului dintr-o „clasă în sine” într-o „clasă pentru sine”.

Cu toate greutățile întâmpinate, proletariatul, în procesul formării partidului său de clasă, a preluat și ridicat la o treaptă superioară cele mai bune tradiții de luptă făurite de poporul român în lupta de veacuri pentru libertate, independență și progres social.

„Partidul Comunist din România — spune tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej — este rezultatul unui proces îndelungat de dezvoltare istorică a poporului nostru, rezultatul luptei sale de veacuri pentru eliberarea socială și națională, continuată și ridicată pe o treaptă superioară de mișcarea muncitorească revoluționară”¹.

După cum se știe, P.C.R. s-a format în anul 1921.

Aceasta a însemnat o victorie a leninismului asupra oportunismului și reformismului din mișcarea muncitorească din România.

Dar mișcarea muncitorească până la 1921 nu a fost în întregimea ei o mișcare oportunistă. De aceea partidul nu a aruncat peste bord tradițiile bune acumulate de mișcarea socialistă timp de decenii. Dimpotrivă. Rezultatul luptei revoluționare duse timp de decenii de clasa muncitoare din România și tradițiile revoluționare acumulate au fost însușite și ridicate pe o treaptă superioară, marxist-leninistă, de către P.C.R.

Însă o dată cu formarea P.C.R., secție a Internaționalei Comuniste, în 1921 am preluat și o serie de resturi ale social-democratismului, concretizate la noi prin teoriile nefaste, menșevice ale lui C. Dobrogeanu-Gherea. P.C.R. s-a călît în lupta dusă de ani de zile împotriva regimului burghezo-moșieresc și în lupta dusă împotriva unor curente străine care s-au strecurat în rîndurile sale.

De aceea manualul de istorie a partidului trebuie să se ocupe cu cele mai bune tradiții ale mișcării socialiste de la sfîrșitul secolului al XIX-lea pînă la începutul secolului al XX-lea, de lupta partidului împotriva oportunismului pentru punerea la baza sa a învățăturii marxist-leniniste, cu scopul de a conduce poporul pe calea deschisă întregii omeniri de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie.

Dar aceasta nu epuizează toate problemele de care trebuie să se ocupe manualul de istorie a partidului.

De la crearea P.C.R. pînă la eliberarea Patriei (August 1944), P.C.R. a fost singurul partid politic din România care a luptat consecvent împotriva exploatării capitalisto-moșierești, împotriva reacțiunii și fascismului. Partidul a luptat împotriva oportunismului și diferitelor curente străine strecurate în rîndurile sale. După eliberare (August 1944) P.C.R. a condus lupta poporului pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, ca prima etapă a revoluției democrat-populare care a avut un caracter antifascist, antifeudal și antiimperialist. Îndeplinind această sarcină istorică, partidul a asigurat trecerea la revoluția socialistă și conduce poporul muncitor la înfăptuirea societății socialiste.

Aici s-ar putea discuta problema privind teritoriul care trebuie să cuprindă manualul.

Ne poate ajuta discuția purtată cu privire la întocmirea manualului de istorie a Romîniei pentru învățămîntul mediu. Istoricii noștri au ajuns la concluzia că istoria Patriei noastre se ocupă de dezvoltarea societății omenești pe teritoriul de azi al R.P.R.

Ca urmare, istoria partidului trebuie să se ocupe de lupta clasei muncitoare și a partidului său pe teritoriul de azi al R.P.R.

Din cele de mai sus, în care am luat drept călăuză principiile enunțate în proiectul de statut al P.M.R., reiese că manualul de istorie a partidului trebuie aproximativ să se ocupe :

¹ Op. cit., pag. 516.

— de lupta revoluționară a clasei muncitoare și făurirea celor mai bune tradiții ale mișcării socialiste de pe teritoriul de azi al Patriei noastre pînă la 1921;

— de lupta P.C.R. împotriva oportunismului din rîndurile sale, împotriva reacțiunii și fascismului, pentru lichidarea exploatarei capitalistă-moșierești;

— de lupta P.M.R. pentru înfăptuirea societății socialiste în R.P.R.

Ca orice propunere și cea enunțată mai sus poate fi fără îndoială îmbunătățită, completată prin discuții. Cred însă că este de mare folos să lămurim de la început problemele fundamentale care trebuie să fie cuprinse în manualul de istorie a partidului.

2. În munca desfășurată pînă azi de stringere a materialului, în lecțiile și lucrările întocmite, a reieșit de asemenea clar necesitatea periodizării istoriei partidului.

Clasicii marxism-leninismului, documentele Internaționalei Comuniste, Cursul scurt de istorie a P.C.U.S. ne dau principiile de bază care pot sluji în genere la întocmirea periodizării fiecărei țări. Documentele partidului nostru, lucrările tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej și ale altor conducători ai partidului sînt călăuzitoare în trecerea de la general la concret. Marxism-leninismul ne învață că trebuie să ținem seama de condițiile fiecărei țări în parte, de locul, timpul și împrejurările în care au avut loc evenimentele.

De exemplu, este îndeobște cunoscut că în anii 1929—1933 a existat perioada crizei economice pentru țările capitaliste; că această criză s-a desfășurat pe fondul crizei generale a capitalismului, care a început prin victoria Mării Revoluții Socialiste din Octombrie. Unii istorici pun problema că în România criza economică a început mai devreme (1928). Printre argumentele ce se aduc este și acela că agricultura a ocupat un mare loc în economia generală a țării și că în România problema agrară nu fusese rezolvată prin așa-zisa reformă din 1921. Aceasta a influențat în sensul grăbirii începutului crizei. Un studiu amănunțit al faptelor concrete urmează să confirme sau să conteste dacă în România începutul crizei a fost în 1928. Pe baza faptelor concrete ar trebui studiată și etapa 1917—1923 etc. În lumina datelor concrete vor putea fi analizate tactica partidului, lozincile din epoca respectivă etc.

Astfel de precizări locale sînt posibile. Ele nu se îndepărtează de cadru periodizării generale date.

Sînt însă greutăți în ceea ce privește precizarea începutului mișcării muncitorești. Există mai multe păreri. Nu este încă pînă azi la noi lămurit procesul unirii mișcării muncitorești cu socialismul științific.

Cred că *unirea mișcării muncitorești cu socialismul științific a început în România la sfîrșitul secolului al XIX-lea. Dar acesta a fost un proces lung, desăvîrșit prin făurirea P.C.R. (1921)*. Merită a fi dezbătută această problemă importantă.

În legătură cu problema cînd și cu ce să începem manualul de istorie a partidului, există puncte de vedere diferite.

Unii susțin ca într-o introducere sau în primul capitol să se trateze ideile revoluționar-democratice premarxiste de după 1848 (N. Bălcescu); în alt paragraf să se trateze răspîndirea ideilor marxiste în România etc., iar istoria partidului să înceapă din 1889, cînd cercurile socialiste din România au aderat la Congresul de la Paris al Internaționalei a II-a, condusă de F. Engels.

Alții susțin că putem începe istoria partidului cu anul 1864, cînd a fost întocmită legea legiuirea agrară în România.

Cred că trebuie început — ca un proces de la 1848—1864 — perioadă în care a avut loc :

a) revoluția din 1848 din Țara Românească și Transilvania și mișcarea revoluționară din Moldova;

b) desființarea prin lege a iobăgiei din Transilvania (1851);

c) unirea Țării Românești și Moldovei (1859);

d) desființarea prin lege a iobăgiei în România (1864).

După tratarea pe scurt a acestor probleme să se vorbească într-un paragraf de ideile revoluționar-democratice premarxiste (N. Bălcescu etc.), apoi un alt paragraf să vorbească despre răspindirea marxismului etc.

Cred că trebuie să privim critic felul în care noi am tratat până astăzi ideile revoluționar-democratice premarxiste. Părerea mea este că le-am tratat sporadic și incomplet. Deși unii istorici și filozofi au început să studieze și să publice lucrări cu privire la ideile revoluționar-democratice ale lui N. Bălcescu, nu avem încă un studiu care să trateze fundamental întreaga operă a acestui luptător. Dar nu putem să ne oprim numai la N. Bălcescu. În țara noastră au fost și alți gânditori înaintați — Al. Russo, de pildă — care, alături de N. Bălcescu, au fost exponenții ideilor înaintate, chiar dacă nu în toate domeniile au atins nivelul lui N. Bălcescu.

Studierea operei luptătorilor înaintați din acea perioadă ne va dovedi că trebuie lărgit cadrul.

Cred de asemenea că trebuie să studiem temeinic ideile cercurilor socialiste din anii 1871—1881, concepția ideologică a lui Nicolae Zubcu Codreanu, a lui Eugen Lupu, a dr.-lui Russel, perioada narodnică a lui C. Dobrogeanu-Gherea etc. Așa cum a spus-o însuși Gherea, el avea la început o concepție narodnică și numai în România a luat cunoștință de învățătura marxistă.

De asemenea trebuie să analizăm mai adinc problema răspindirii marxismului în țara noastră.

Se știe că unii cercetători social-democrați acreditaau ideea că marxismul a început să se răspindească în țara noastră datorită influenței din apus.

Alți cercetători au căutat să explice răspindirea marxismului numai sub influența cercurilor revoluționare ruse.

Consider că trebuie să pornim la lămurirea acestor probleme de la studiul condițiilor concrete din țara noastră. Condiții propice de răspindire a marxismului în România au apărut ca urmare a cerințelor materiale din țara noastră. Răspindirea marxismului în țara noastră este strins legată cu istoria luptelor economice și politice ale clasei muncitoare, care, așa cum a arătat tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, are misiunea istorică încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea de a sta în fruntea luptei întregului popor român.

În afară de aceasta, monstruoasa coaliție nu s-a înfăptuit în țara noastră de la o zi la alta. Înfiptuirea monstruoasei coaliții burghezo-moșierești, adică a regimului burghezo-moșieresc, a căpătat o formă relativ încheată atunci cînd în fruntea ei a fost pus prusacul de Hohenzollern. Burghezia s-a înțeles cu moșierimea pentru a înăbuși lupta poporului. Prin formarea cărdășiei burghezo-moșierești, burghezia în genere a pierdut în țara noastră un rol progresist.

De la a doua jumătate a secolului al XIX-lea clasa muncitoare începe să treacă de la lupte spontane la lupte organizate. Ea începe să stea în fruntea luptei întregului popor. În focul acestei lupte muncitorimea simte nevoia să-și asigure ideologia, orientarea politică care să oglindească interesele ei de clasă.

Totodată clasa muncitoare a fost ajutată de influența mișcării revoluționare din afară. Mutarea centrului revoluționar în Rusia a făcut ca influența mișcării revoluționare ruse să fie puternică în țara noastră și a ajutat astfel proletariatul din România

să-și găsească orientarea Ideologică. Documentele sînt atît de grăitoare, încît nimeni nu poate contesta puternica influență a mișcării revoluționare ruse.

De asemenea trebuie să studiem și influența pe care a avut-o mișcarea revoluționară din apus. Reamintim, de pildă, că în țara noastră influența Comunei din Paris a fost însemnată. Pînă în 1890 ziua Comunei a fost singura zi aniversată de cercurile muncitorești. În 1881, de pildă, cu prilejul aniversării a 10 ani de la Comuna din Paris, a avut loc o acțiune însemnată în țara noastră. Burghezia romînă a recurs la represii. A votat legea expulzării în 1881, pentru ca să lovească în cercurile revoluționare din țara noastră. O astfel de analiză multilaterală ne va duce la concluzii juste.

Folosesc prilejul să amintesc că, după părerea mea, unii tovarăși nu prezintă just rolul lui C. Dobrogeanu-Gherea în acea perioadă. Documentele partidului nostru au subliniat în repetate rînduri rolul nefast pe care l-au avut ideile greșite menșevice ale lui Gherea (neoiobăgia etc.), zdrobite definitiv de Congresul al V-lea al P.C.R. Dar tot documentele de partid au arătat că în a doua jumătate a secolului al XIX-lea într-un anumit timp Gherea a avut un rol pozitiv în lupta împotriva reacțiunii. Această parte este deseori neglijată de tovarășii noștri. O analiză temeinică a rolului pe care l-a avut Gherea, dar nu numai Gherea, în organizarea cercurilor revoluționare și în rîspindirea marxismului în țara noastră în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ne-ar putea lămuri în ce măsură Gherea împreună cu ceilalți luptători din acea vreme au avut sau nu au avut un rol pozitiv. Cred că din cauza tratării unilaterale a problemelor s-a putut întîmpla că la împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Gherea, Institutul nostru să nu aibă pregătit un studiu de revalorificare critică, în rare să se arate clar măsura rolului pozitiv pe care l-a avut Gherea în secolul al XIX-lea și ce urmări nefaste au avut concepțiile lui oportuniste menșevice de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și mai ales din secolul al XX-lea.

Fără îndoială că dezbaterea ne va ajuta și pe noi în rezolvarea acestei probleme.

3. Cred că un număr de probleme teoretice nu sînt menționate în anteproiectul de program. Să nu uităm că anteproiectul trebuie să devină programul care să stea la baza manualului. Manualul, deși trebuie să fie de nivel mediu și de mare tiraj, trebuie să trateze o serie de probleme teoretice. De pildă problemele: lămurirea caracterului revoluției în fața căreia stătea proletariatul din țara noastră și aplicarea la condițiile concrete ale Romîniei a învățăturii leniniste; rolul de hegemon al clasei muncitoare în desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice; însemnătatea istorică a alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare; rezolvarea marxist-leninistă a problemei naționale; problema trecerii la revoluția socialistă etc.

În țara noastră problema caracterului revoluției a fost ridicată într-o scrisoare trimisă P.C.R. în 1926 de către Comitetul executiv al Internaționalei Comuniste. Dar abia Congresul al V-lea al P.C.R. a analizat temeinic și prin hotărîrile sale a lămurit și indicat, pe baza învățăturii marxist-leniniste, caracterul revoluției în fața căreia stătea țara noastră, strategia și tactica partidului, și a arătat clar că nu există zid chinezesc între desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice și trecerea spre revoluția socialistă.

Tratarea teoretică a acestor probleme și felul în care partidul a luptat pentru aplicarea acestor hotărîri contribuie și la lămurirea gradului în care partidul nostru, în mod creator a aplicat învățăturile marxist-leniniste la condițiile concrete ale Romîniei.

4. În ce privește partea referitoare la mișcarea muncitorească internațională, există multe motive care cer să se acorde atenție situației internaționale la începutul fiecărui capitol, așa cum se prevede în anteproiectul de program.

Istoria partidului ajută la educarea cadrelor de partid în spiritul devotamentului față de clasa muncitoare, a dragostei față de popor și Patrie, adică în spiritul patriotismului socialist. Patriotismul socialist se îmbină armonios cu principiile internaționalismului proletar, cu educarea oamenilor muncii în spiritul frăției între popoare.

Observațiile făcute cu referire la manualul de istorie a U.R.S.S. de către Stalin, Jdanov, Kirov că istoria fiecărui popor nu s-a dezvoltat izolat, ci în cadrul unei situații internaționale date, sînt deosebit de valoroase și pentru întocmirea unui manual de istorie a partidului.

Manifestul Partidului Comunist, întocmit de Marx și Engels, a chemat proletariatul din toate țările să se unească. Ca și în multe alte țări, mișcarea muncitorească din Patria noastră a avut legături cu Internaționala I, cu Internaționala a II-a, și un rol deosebit de însemnat l-a avut faptul că P.C.R. a fost o secție a Internației Comuniste.

În cadrul acesta noi vom putea să lămurim că făurirea partidului nostru, care își are izvorul în condițiile concrete ale dezvoltării social-economice și politice din România, a resimțit o influență a mișcării internaționale. Mișcările revoluționare din țara noastră au resimțit influența mișcării revoluționare din Rusia, unde la sfîrșitul secolului al XIX-lea s-a mutat centrul mișcării revoluționare, și îndeosebi a resimțit influența covârșitoare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Totodată vom putea sublinia însemnătatea solidarității internaționale a proletariatului printr-o serie de lupte comune duse de proletariat în Bulgaria, Germania, Ungaria, Polonia, România ș.a.

5. În anteproiect unele probleme nu sînt destul de gradat subliniate. Prezentarea formelor de exploatare și asuprire trebuie tratată pe bază de fapte concrete de la etapă la etapă, în dependență de condițiile istorice concrete.

Să luăm, de pildă, războiul ruso-turc din 1877. În Rusia domnea țarismul, care nu a început acest război pentru cucerirea independenței de stat a României. În mod obiectiv însă războiul dus de Rusia împotriva Turciei a ajutat poporul român și poporul bulgar în cucerirea independenței naționale.

Sau să luăm alt exemplu. În România burghezo-moșierească, clasa muncitoare a fost exploatată, a fost folosită teroarea albă împotriva mișcării revoluționare. Dar sub dictatura fascistă, această teroare a luat forme din cele mai crude, din cele mai sîngeroase. Ca atare, în tratarea diferitelor etape ale istoriei partidului aceste trăsături trebuie luate în considerație pentru că de ele sînt legate felurite forme de luptă ale partidului. Orice nivelare și reducere la factor comun a exploatării, asupririi, terorii, fără deosebire de la o etapă la alta, nu ne ajută să înțelegem just problemele.

6. O altă problemă pe care o ridic se referă la datele istorice care sînt menționate în anteproiect. În mișcarea muncitorească internațională, în istoria P.C.U.S. și în istoria partidului nostru se foloseau în ilegalitate anumite metode în organizarea muncii. Cînd se organizau în ilegalitate plenary sau congrese nu se publicau datele precise cînd au avut loc. Dacă luăm, de exemplu, consfătuirea bolșevicilor din 1914, ea se numește Consfătuirea de vară. Dar ea a avut loc în toamnă. Partidul, fiind ilegal, căuta să ferească cadrele care participau la astfel de consfătuiri, congrese, de urînărirea organelor represive. Acesta era motivul pentru care partidul nu dădea intenționat data exactă. Astfel de cazuri se întîlnesc fără îndoială și în istoria partidului nostru. De aceea trebuie controlate și bine verificate datele plenarelor, conferințelor, congreselor, și dacă se ivesc cazuri care cer o rectificare să se precizeze datele exacte. Manualul

trebuie să aibă un conținut care să corespundă unui înalt nivel ideologic. El trebuie să redea lupta partidului, a clasei muncitoare, a poporului muncitor așa cum s-a desfășurat în realitate. Grijă pentru exactitatea datelor cronologice este absolut necesară într-un studiu multilateral care urmărește scoaterea la lumină a adevărului istoric.

Petre Gheorghe. „Utemiștii și tineretul Patriei noastre, activiștii U.T.M. au primit cu interes deosebit apariția primului număr al „Analelor Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R.“.

Publicarea în acest număr a anteproiectului de program al „Cursului de istorie a P.M.R.“ a fost întâmpinată cu bucurie, deoarece el reprezintă o etapă însemnată în pregătirea cursului de istorie a partidului marxist-leninist al clasei noastre muncitoare, care va deveni un mijloc deosebit de important și în opera de educație comunistă a tinerei generații.

Vrem să prezentăm doar unele observații și propuneri în legătură cu tratarea mișcării revoluționare a tineretului din țara noastră în anteproiectul de program al „Cursului de istorie a P.M.R.“.

Tineretul din Patria noastră dorește să cunoască și să învețe din ce în ce mai mult din lupta eroică dusă de poporul nostru, de clasa muncitoare, condusă de partid, pentru desființarea exploatării, pentru construirea socialismului. Dacă până acum el a avut posibilitatea să cunoască lupta clasei muncitoare condusă de partid doar fragmentar, fără îndoială că istoria P.M.R. va reuși să dea o imagine cit mai completă a acesteia.

În lupta poporului nostru și a clasei muncitoare, condusă de partid, o contribuție a avut și tineretul muncitor din țara noastră. Acest lucru a fost subliniat în nenumărate documente de partid, care au apreciat aportul adus de mișcarea revoluționară a tineretului și importanța ei în lupta generală a proletariatului din țara noastră.

Asfel, în rezoluția Congresului al V-lea al P.C.R. „Asupra stării și sarcinilor muncii partidului în sinul tineretului“, se sublinia că „lupta partidului pentru cucerirea generației tinere a maselor muncitoare capătă o însemnătate deosebit de actuală, aceasta constituind o parte integrantă a luptei pentru cucerirea majorității clasei muncitoare și pentru încheierea sub hegemonia ei a uniunii strinse cu masele țărănești și cu cele ale naționalităților asuprite“. Tocmai de aceea în rezoluție se spune: „congresul pune în fața partidului întreg, ca una din sarcinile cele mai importante, realizarea unei coterii hotărâte în munca printre tineri și transformarea U.T.C. într-o organizație de masă a straturilor largi ale tineretului muncitor și ale argătimii de la sate și orașe, capabilă de luptă“.

Mai târziu, în rezoluția plenarei C.C. al P.M.R. din 22—24 decembrie 1948 „Asupra activității partidului în rândurile tineretului“ se arată că „U.T.C., condusă și îndrumată îndeaproape de partid, a fost singura organizație de tineret care — în condițiile celei mai crunte ilegalități și terori dezlănțuite de regimul burghezo-moșieresc împotriva mișcării muncitorești — a ținut sus steagul luptei revoluționare, mobilizând masele tineretului din orașe și sate în lupta clasei muncitoare pentru dărîmarea regimului burghezo-moșieresc, pentru libertate, pace, cultură și o viață mai bună...“

N-a fost luptă mai importantă a proletariatului condus de partid — se arată în continuare în rezoluție — la care U.T.C.-ul să nu fi participat în mod activ, ca un prețios ajutor“

Aceste documente dovedesc că partidul a acordat mișcării de tineret importanța pe care a avut-o de-a lungul întregii istorii a mișcării muncitorești.

Totuși acest lucru nu se reflectă în măsura corespunzătoare în anteproiectul de program pus în discuție.

Tineretul nostru muncitor vrea să cunoască mai mult decît despre „Crearea U.T.C.” De aceea noi considerăm cu totul insuficientă rezumarea luptei tineretului muncitor doar la crearea U.T.C., așa cum se face în anteproiect.

În aceeași ordine de idei trebuie menționat că anteproiectul nu prevede să se scrie despre lupta și tradițiile revoluționare ale tineretului din țara noastră încă de la începutul răspîndirii marxismului în România. Astfel este cunoscută existența în 1880 a cercurilor tineretului muncitoresc și a cercurilor și cluburilor revoluționare ale elevilor și studenților. Însă despre activitatea acestora nu s-a scris aproape nimic pînă acum.

Atunci cînd se vorbește despre influența revoluției ruse din 1905, nu se vorbește nimic despre înființarea primelor cercuri de tineret muncitoresc, de care s-au preocupat îndeaproape I. C. Frimu, Ștefan Gheorghiu și alții.

În paragraful 4 al capitolului II unde se vorbește despre „Curențele oportuniste din sinul mișcării muncitorești. Luptele elementelor revoluționare în frunte cu Ștefan Gheorghiu, Al. Constantinescu etc., împotriva conducerii oportuniste a P.S.D.” nu se amintește despre lupta curentului revoluționar din sinul mișcării tineretului muncitoresc și apoi în sinul Uniunii Tineretului Socialist.

Tocmai de aceea apare ca lipsit de legătură procesul de creare a Uniunii Tineretului Comunist, despre care se menționează în paragraful 4 al capitolului III.

Tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej arată clar că după procesul de la „Dealul Spirii” „Conducerea comunistă... transformă Uniunea Tineretului Socialist în Uniunea Tineretului Comunist, organizație revoluționară marxist-leninistă a tineretului muncitor din România, vîstarul și rezerva Partidului comunist”.

Se înțelege că la transformarea de către P.C.R. a Uniunii Tineretului Socialist în Uniunea Tineretului Comunist au adus o contribuție și elementele revoluționare din înseși rîndurile mișcării tineretului. De aceea credem că ar fi bine să se vorbească — în paragraful 2 al capitolului III — și despre organizarea de către comuniști a grupurilor de tineri comuniști în sinul U.T.C.-ului.

În legătură cu crearea de către partid a U.T.C.-ului, propunem ca în paragraful 4 al capitolului III să se arate, în linii generale, trăsăturile organizației revoluționare de tineret și să se sublinieze faptul că U.T.C. a devenit secție a Internaționalei Comuniste a Tineretului, că partidul a creat U.T.C.-ul după modelul Comsomolului.

Trecînd la perioada ilegalității partidului, nu găsim explicabilă menționarea — în paragraful 2 al capitolului IV — a ilegalizării U.T.C., care a avut loc cam în aceeași perioadă cu ilegalizarea P.C.R.

Socotim de asemenea necesară aprecierea activității presei legale și ilegale a U.T.C., în paragraful 3 al capitolului IV ca și în capitolul V. Aceasta deoarece partidul a îndrumat și sprijinit U.T.C.-ul în editarea unei largi rețele de presă. În sensul acesta trebuie menționat rolul pe care l-au avut nenumăratele ziare și reviste editate atît de C.C. al U.T.C. cit și de unele organizații regionale U.T.C., cum au fost: „Tinărul leninist”, „Brazda”, „Cazarma”, „Studentul revoluționar”, „Școlarul leninist”, „Lupta universitară”, „Tinăra gardă”, „Garda roșie a tineretului Moldovei” etc.

Ar fi bine ca atunci cînd se vorbește despre „Însemnătatea hotărîrilor Congresului al IV-lea al P.C.R.” să se scrie și despre însemnătatea acestor hotărîri pentru întărirea U.T.C., despre „Rezoluția în chestiunea U.T.C.” care a fost adoptată la acest congres. Același lucru este valabil — cu atît mai mult — în legătură cu Rezoluția Congresului al V-lea al P.C.R. cu privire la U.T.C. (capitolul V).

Credem că trebuie apreciată participarea tineretului muncitoresc mobilizat de U.T.C., sub conducerea partidului, pentru aplicarea liniei politice a Congresului al V-lea la marile bătălii de clasă din 1932—1933 cit și la lupta frontului popular anti-fascist. Totodată trebuie apreciată participarea tineretului muncitoresc și a studenților, mobilizați de U.T.C., sub conducerea partidului, împotriva fascizării țării și a războiului antisovietic.

Pe linia indicată de rezoluția plenarei C.C. al P.M.R. din 22—24 decembrie 1948 „Asupra activității partidului în rindurile tineretului” credem că trebuie scos în evidență faptul subliniat și în alte nenumărate documente de partid că „...din rindurile U.T.C. s-au ridicat figuri de eroi, care au înscris pagini de glorie în istoria revoluționară a proletariatului”.

În ceea ce privește mișcarea de tineret de după eliberare, socotim necesar ca în paragraful 6 al capitolului VIII să se vorbească despre evoluția mișcării de tineret după 23 August 1944, pînă la Congresul I al P.M.R. și despre greșelile în munca în rindurile tineretului, iar în capitolul IX să se arate aportul pe care l-a adus și îl aduce U.T.M., sub conducerea partidului, la educarea și mobilizarea tineretului în lupta pentru construirea socialismului.

Socotim că în educația comunistă a tineretului popularizarea tradițiilor revoluționare ale tineretului din țara noastră au — pe linia indicațiilor partidului — o importanță covârșitoare. În rezoluția din decembrie 1948 a C.C. al P.M.R. se subliniază că U.T.M. trebuie „Să cultive tradițiile eroice ale luptei duse cu abnegație de P.C.R. și de U.T.C. U.T.M. va cultiva în rindurile tineretului devotamentul fără margini față de partid și spiritul de sacrificiu pentru cauza clasei muncitoare”. În hotărîrea Biroului Politic al C.C. al P.M.R. cu privire la activitatea Uniunii Tineretului Muncitor se subliniază că în vederea realizării sarcinii principale a muncii de partid în rindurile tineretului — educația comunistă —, trebuie ca „tineretul să cunoască istoria luptelor poporului nostru și ale clasei muncitoare pentru libertate și independență națională, tradițiile glorioase de luptă ale P.C.R. și ale U.T.C.”.

Ținînd seama de aceste indicații ale partidului, este necesar ca lupta dusă de U.T.C. sub conducerea P.C.R. și lupta U.T.M. sub conducerea P.M.R. să fie analizată în „Cursul de istorie a P.M.R.”.

Desigur, aceasta nu înseamnă ca programul de istorie a P.M.R. să dezbată pe larg întreaga istorie a mișcării revoluționare de tineret din țara noastră, dar programul va da baza necesară unei munci largi și sistematice de cercetare și răspîndire a tradițiilor revoluționare de luptă ale tineretului muncitor din țara noastră.

Credem că o cauză importantă a lipsurilor anteproiectului de program în legătură cu tratarea luptei tineretului muncitor o constituie și faptul că în cadrul Institutului de istorie a P.M.R. nu s-a dus o muncă sistematică de cercetare a acestei lupte.

Desigur că îndrumarea muncii unui colectiv în cadrul Institutului, sprijinit și de tovarăși din afara acestuia, care cu siguranță vor face acest lucru cu drag, va duce la intensificarea, la studierea și la popularizarea tradițiilor de luptă ale U.T.C. sub conducerea partidului, va pune la îndemîna utemiștilor și tineretului documente și materiale care să-i ajute să cunoască aceste tradiții, va contribui la ridicarea neîncetată a combativității revoluționare a tineretului nostru muncitor, la mobilizarea lui mai activă în lupta plină de abnegație, sub conducerea partidului, pentru construirea socialismului în Patria noastră, pentru apărarea păcii.

Banyai L. ...În general, tovarășii cu care am stat de vorbă regretă că nu au avut un text mai detaliat la dispoziție, ceea ce ar fi fost un imbold mai mare pentru discuții prealabile adincite. Înțeleg că în actuala fază nu s-a putut redacta un text mai lung,

mai dezvoltat. Însă în tot cazul textul putea să fie mai sistematic, mai precis, fără goluri și fără enunțări obiectiviste, cu o structură echilibrată, cu cronologia respectată. Sînt de părere că este nevoie de o tematică mai amănunțită, întocmită pe baza discuțiilor de acum și care să fie pusă iarăși în discuție, sau difuzată pentru a face observații înainte de a o definitiva în formă de program.

Ca primă observație generală. Nu reiese totdeauna în mod suficient de clar faptul că dezvoltarea mișcării muncitorești revoluționare din țara noastră este un rezultat în primul rînd al dezvoltării istorice a societății de pe teritoriul Patriei noastre și că influențele externe au avut rolul de a favoriza această dezvoltare. Totodată este necesară încadrarea capitolelor în condițiile generale ale mișcării muncitorești internaționale.

O altă observație: P.M.R. este moștenitorul tradițiilor de luptă ale clasei muncitoare din întreg teritoriul de azi al Patriei noastre, ceea ce nu prea reiese din ante-proiect.

În ceea ce privește diferitele capitole, am următoarele observații.

În capitolul I se vorbește despre influența mișcării revoluționare din Rusia înainte de a se vorbi de existența mișcării muncitorești spontane la noi și a cercurilor socialiste. În același capitol lipsește precizarea raporturilor dintre clasa muncitoare și celelalte clase sociale, nu este delimitată diferența dintre mișcarea muncitorească și diferitele mișcări cu caracter mic-burghez.

Axa istoriei mișcării muncitorești înainte de 1918 trebuie să fie mișcarea muncitorească din România veche. Însă este o lipsă neglijarea mișcării muncitorești din Transilvania și a transformărilor economice de acolo. Lipsesc primele lupte muncitorești spontane, lipsește crearea organizațiilor social-democratice în Transilvania. De asemenea trebuie amintită presa muncitorească din Transilvania („Munka Öre” din Arad, „Vollesville” din Timișoara din 1893 etc.). Capitolul I nu pomenește despre lassalleianism, care a dăinuit mai ales în Transilvania.

În acest capitol trebuie introdus și un punct despre „Influența Internațională I și a Comunei din Paris asupra mișcării muncitorești de pe teritoriul R.P.R.”.

În capitolul II, din cauza omiterii mișcărilor muncitorești din Transilvania, nu este expus în întregime procesul de trădare al social-șoviniștilor în problema războiului și în problema națională. Aici mă refer, de exemplu, la subordonarea secției romine a P.S.D. din Ungaria față de partidul național al burgheziei românești din Transilvania, mai ales în timpul primului război mondial și în 1918. În acest capitol nu se arată influența mișcării social-democrate asupra țărănimii. Lipsesc mișcările țărănești din Transilvania ajutate și chiar organizate de muncitori (de exemplu în perioada și după criza din 1900—1903, lupta de la Aleșd în 1904 etc.). În acest capitol lipsesc legăturile dintre mișcarea muncitorească din Transilvania și cea din vechea Romînie (de exemplu participarea lui I. C. Frimu la congresele muncitorești din Transilvania etc.). Nu se dau date concrete referitoare la luptele muncitorimii din Transilvania în anii 1905—1907. În general nu sînt scoase în evidență momentele comune ale mișcării revoluționare a clasei muncitoare pe întreg teritoriul Patriei noastre, deosebit de bogate în această perioadă.

În capitolul III, în legătură cu influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, este omisă prezența trupelor revoluționare rusești pe teritoriul țării noastre (Moldova), precum și reîntoarcerea prizonierilor romîni și unguri ardeleni din Rusia revoluționară, care au contribuit la răspîndirea știrilor și ideilor revoluției socialiste din Rusia.

În capitolul VI nu se vorbește despre luptele țărănimii conduse de partid (jud. Hunedoara, Valea Ghimeșului etc.). Nu sînt amintite organizațiile național-revoluționare conduse de partid (DRO, Madosz etc.).

În capitolul VIII revoluția democrat-populară nici nu este trecută în titlul capitolului respectiv, iar etapele revoluției democrat-populare, problema începutului regimului democrat-popular sînt ocolite în text. De asemenea nu se vorbește despre caracterul primei faze a revoluției democrat-populare.

Gădesc necesar ca în acest capitol să se vorbească și despre revenirea Transilvaniei de nord, precum și despre lupta partidului împotriva curentelor șoviniste și revizioniste, despre rolul spionului Patrașcanu în răspîndirea naționalismului în sinul partidului.

În capitolul IX, înainte de a se vorbi despre Congresul I al P.M.R., trebuie să se vorbească despre lupta P.C.R. pentru închegarea unității clasei muncitoare.

În general programul nu conține nimic despre aplicarea creatoare de către partidul nostru a învățăturii marxist-leniniste și a experienței revoluționare a P.C.U.S. Această lipsă se simte în mod deosebit în perioada trecerii de la capitalism la socialism. Lipsesc de asemenea diferitele hotărîri importante ale partidului. În capitolul IX — de exemplu hotărîrea Biroului C.C. în problema națională. Nu se pomenește nimic despre realizarea egalității depline a poporului român cu minoritățile naționale, cimentarea frăției între ele, patriotismul nou ce însuflețește masele.

Propun ca programul să se termine cu următorul punct: P.M.R. — conducătorul și îndrumătorul luptei pentru construirea socialismului la noi în țară și pentru apărarea păcii și prieteniei între popoare.

C. Cușnir-Mihailovici. „Anteproiectul de program al „Cursului de istorie a P.M.R.” supus discuției cuprinde probleme importante ale istoriei mișcării muncitorești și ale istoriei partidului. Însă, așa cum a subliniat tov. Pirvulescu, aici, la această ședință, trebuie să vorbim nu atît de munca rodnică depusă de colectivul de tovarăși care au lucrat la elaborarea acestui program, ci să fie subliniate lipsurile, deficiențele, pentru îmbunătățirea acestui anteproiect.

1. În primul rînd vreau să mă opresc la lipsuri generale, și anume: programul nu a respectat o periodizare în general, și cu atît mai puțin o periodizare științifică. Mă refer la primul capitol, care tratează problemele mișcării muncitorești pînă în anul 1900. Este știut că problema stabilirii periodizării începutului mișcării muncitorești are o istorie îndelungată, cu multe discuții. Pînă acum însă nu a fost precizată această problemă și aici vina o poartă, în primul rînd, Institutul de istorie a partidului și, în al doilea rînd, istoricii din țara noastră. Această perioadă cere o cercetare temeinică. În ceea ce privește începuturile mișcării muncitorești, cred că este nejustă omiterea prezentării în anteproiectul de program a perioadei primilor pași ai mișcării muncitorești, marcată prin luptele spontane și primele forme de organizare care au avut loc în deceniile 5, 6, 7 ale secolului trecut. Nu trebuie uitată teza leninistă că mișcarea muncitorească organizată s-a născut din mișcarea spontană. Trecerea de la mișcările spontane la cele organizate constituie un moment de delimitare istorică, căci criteriul unei delimitări științifice este trecerea de la o formă a luptei de clasă la alta, momentele de cotitură în dezvoltarea luptei de clasă. Acest criteriu trebuie să stea la baza stabilirii datei începutului mișcării muncitorești și a întregii periodizări. De asemenea, în stabilirea și definitivarea periodizării istoriei partidului nostru trebuie folosită periodizarea indicată de tov. Gh. Gheorghiu-Dej în raportul prezentat cu prilejul aniversării a 30 de ani de la înființarea partidului nostru. Mă refer și la ultimele capitole — capitolul 8 și 9 —, care de asemenea nu au o periodizare.

2. Perioadele de flux și reflux nu sînt de loc pomenite. Este știut că fiecare mișcare muncitorească în fiecare țară are perioade de avînt revoluționar, de flux și de reflux. Dacă nu subliniem acest lucru, anume fluxul și refluxul mișcării muncitorești, nu poate fi clar și nu reies formele de luptă ale maselor muncitoare. După părerea mea, între anii 1918—1920 era în România o situație revoluționară. De asemenea politica, tactica partidului în această perioadă. De exemplu, ar fi fost just dacă se sublinia că la noi în țară în perioada anilor 1905—1907 a fost un avînt revoluționar, precum și în perioada anilor 1917—1923.

3. Întregul program suferă în mare măsură de faptul că este slab prezentat factorul economic. De exemplu capitolul 3 — 1917—1923. Nu se arată situația economică grea a țării în urma primului război imperialist, cauzele economice ale ascuțirii contradicțiilor de clasă. Lipsind acest moment atît de important, reiese că situația revoluționară a fost importată. Influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie a găsit un teren prielnic în țara noastră datorită crizei economice și politice de natura unei crize revoluționare.

4. Nu reiese suficient, și aceasta trebuie să fie subliniat în toate capitolele, că masele muncitoare sînt făuritoare ale istoriei Patriei noastre și că partidul este conducătorul maselor muncitoare în lupta pentru transformări sociale, independența națională și pentru construirea socialismului. Astfel, nu este prezentată în capitolul IV lupta maselor muncitoare în timpul stabilizării relative a capitalismului, legătura între partid și mase în timpul ilegalității partidului — factor hotărîtor pentru însăși existența și întărirea partidului. Aceste lipsuri sînt caracteristice și celorlalte capitole. Aceasta reiese și din formulările titlurilor și paragrafelor. De exemplu, formulări telegrafice ca „Ilegalizarea fățișă a P.C.R.“, „Luptele de la Lupeni“, „Formarea frontului unic muncitoresc“ etc.

5. Tot la observații generale trebuie subliniat că nu se vorbește de lupta maselor muncitoare a minorităților naționale sub conducerea partidului. Începe să se vorbească pe larg despre problema națională abia în perioada actuală, în anii 1948—1949.

6. Nu se vorbește aproape nimic despre lupta tineretului muncitor și a U.T.C. ca important ajutor al luptei clasei muncitoare și a partidului nostru.

În ceea ce privește ultimele două capitole, cred că trebuie discutat felul prezentării acestei perioade: în mod cronologic sau pe probleme. În orice caz, așa cum este prezentată, nu reies problemele de bază ale politicii partidului, fundamentate pe învățătura marxist-leninistă.

La baza întocmirii programului a stat cursul scurt de istorie a P.C.U.S. În acest curs este un capitol întreg despre industrializare, capitol care are mai multe paragrafe, și de asemenea este un capitol întreg despre colectivizare. În anteproiectul „Cursului de istorie a P.M.R.“, la paragraful 2 din capitolul IX sînt trecute o sumedenie de probleme de mare importanță. Cred că asemenea probleme nu pot și nu trebuie să fie cuprinse într-un singur paragraf. Acestor probleme le-ar trebui rezervate paragrafe speciale.

În aceste capitole unele probleme fundamentale nu sînt pomenite.

În program nu este trecut procesul instaurării dictaturii proletariatului în țara noastră, care a însemnat desăvîrșirea primei etape a revoluției agrare antiimperialiste și antif feudale, în procesul căreia s-a născut regimul de democrație populară ca o putere revoluționară. În urma transformărilor revoluționare politice, social-economice (inclusiv naționalizarea principalilor mijloace de producție), a fost marcat începutul

cele de-a doua etape a regimului democrat-popular în țara noastră, etapa dictaturii proletariatului.

De asemenea problema colectivizării este foarte slab prezentată.

Lipsește lupta partidului pentru mobilizarea maselor pentru industrializarea țării și succesele care s-au obținut în această direcție, de asemenea lipsește lupta partidului pentru mobilizarea maselor pentru colectivizarea agriculturii și succesele care s-au obținut până acum.

Trec la observații pe capitole.

Capitolul I, paragraful 1: cred că ar fi mai just să se sublinieze că nu a fost numai N. Bălcescu, ci a fost un grup în frunte cu N. Bălcescu.

În paragraful 2 trebuia să se vorbească de influența Comunei din Paris. Până nu de mult unii au considerat că Comuna din Paris a fost factorul determinant pentru începutul istoriei mișcării muncitorești din țara noastră, ceea ce nu a fost, desigur, just, însă influența Comunei din Paris a fost și trebuia subliniată.

În paragraful 3 se vorbește despre perioada dezvoltării relativ pașnice a capitalismului. După mine, nu e cu nimic justificat acest moment subliniat aici. Acest lucru trebuia să figureze acolo unde s-a vorbit despre dezvoltarea capitalismului industrial. Aici nu are nici o legătură cu ceea ce se vorbește înainte și mai apoi.

La paragraful 4 cred că trebuia subliniat că, datorită creșterii mișcării muncitorești și a răspindirii marxismului la noi în țară, s-a creat necesitatea de a se uni mișcarea muncitorească cu socialismul științific. Era necesară atunci crearea unui partid al proletariatului.

Tot în acest capitol se vorbește despre programul P.S.D.M.R. la primul congres fără să se sublinieze caracterul acestui program. Trebuie arătată influența negativă a lui D. Gherea asupra acestui program.

În paragraful 5 se vorbește despre „Rolul elementelor revoluționare în frunte cu Ștefan Gheorghiu și I. C. Frimu în luptele greviste și încercările de organizare sindicală”. Cred că nu e just. Șt. Gheorghiu în acest timp nu a fost organizatorul grevelor, ar fi fost mai just să se vorbească de Șt. Gheorghiu și de I. C. Frimu la sfârșitul paragrafului, deoarece ei au fost organizatorii maselor în lupta pentru continuarea mișcării muncitorești după trădarea „generoșilor”.

În capitolul II, care tratează perioada 1900—1917, se vorbește despre trecerea capitalismului la epoca imperialismului. În general se consideră, după definiția leninistă, că trecerea capitalismului în perioada imperialismului a avut loc în ultimul deceniu al secolului trecut și la începutul secolului al XX-lea.

Și la noi în țară capitalul străin a pătruns înainte de 1900. De exemplu, „Steaua română” a fost înființată în 1885 cu capital francez, german și olandez.

În primul paragraf al acestui capitol se vorbește despre pătrunderea capitalismului la sate la noi în țară. Cred de asemenea că nu este just. Capitalismul la sate a început să pătrundă cu mult înainte de 1900; deci aci se poate preciza numai despre intensificarea pătrunderii capitalismului în economia agrară.

În paragraful 2, vorbindu-se despre prima revoluție rusă din 1905—1907 — așa cum am subliniat și în observațiile generale —, nu se precizează că la noi în timpul primei revoluții ruse a avut loc un avânt revoluționar. De asemenea nu se amintește ceea ce subliniază Lenin, că influența revoluției ruse a avut ca urmare formarea aripilor de stînga în sinul mișcărilor muncitorești din toate țările. Același fenomen a avut loc și în țara noastră.

Lupta dintre elementele revoluționare și cele oportuniste în mișcarea muncitorească din țara noastră în urma primei revoluții ruse s-a manifestat din ce în ce

mai accentuat în mai multe probleme de bază ale mișcării. De exemplu, o astfel de problemă acută de atunci a fost stabilirea raportului dintre cercurile „România muncitoare” și sindicate.

La a doua conferință a mișcării muncitorești din 1907, grupul revoluționar în frunte cu Alecu Constantinescu a pus cu toată tăria problema despărțirii cercurilor socialiste de sindicate. Cu toate că delegații din diferite centre ale țării au venit la conferință cu scopul de a contribui la limpezirea sarcinilor care trebuiau să revină cercurilor socialiste, pe de o parte, iar pe de altă parte sindicatelor, această problemă n-a fost rezolvată definitiv. În urma acestei conferințe, datorită acțiunii aripii de stînga, s-a creat uniunea socialistă, însă faptul că în conducerea mișcării aripa oportunistă a avut majoritatea, situația de fapt a rămas aceeași.

Este știut că față de răscoalele țărănești au existat în mișcarea muncitorească două poziții cu totul opuse — poziția revoluționară și cea oportunistă. Aripa de stînga a văzut în răscoalele țărănești o luptă dreaptă a țărănimii pentru pămînt, pentru desființarea rămășițelor iobăgiei, înțelegînd că proletariatul și țărănimea sînt două clase exploatare, că proletariatul trebuie să lămurească și să sprijine lupta țărănimii.

În opoziție cu această atitudine revoluționară, aripa de dreapta, în frunte cu Gherea, a chemat țărănimea la supunere față de jugul moșieresc, condamnînd acțiunea de sprijinire a răscoalelor țărănești de către partea înaintată a mișcării muncitorești.

În paragraful 3 se vorbește despre influența nefastă a lucrărilor lui Dobrogeanu-Gherea. Cred că nu este o expresie justă, fiindcă nu numai lucrările lui au fost nefaste, ci însăși activitatea lui practică de atunci.

În această perioadă, în urma revoluției ruse din 1905—1907, a apărut la noi forma superioară de luptă a clasei muncitoare — greva generală, ceea ce cred că ar trebui subliniat în anteproiectul de program.

În capitolul III lipsesc, cum am spus înainte, condițiile interne economice care au dat naștere unei situații revoluționare la noi în țară sub influența revoluției socialiste din Octombrie.

În paragraful 2 este minimalizat rolul grupurilor comuniste, lupta lor pentru mobilizarea maselor în vederea dărîmării oligarhiei burghezo-moșierești și a instaurării unui regim democrat-popular.

Grupurile comuniste n-au luptat numai pentru crearea partidului de tip nou, pentru afilierea la Internaționala Comunistă, ci ele au organizat masele populare la lupta pentru revoluție, pentru doborîrea oligarhiei, pentru doborîrea țarismului român, pentru „Republica sfaturilor din România”! — cum sunau lozincile din vremea aceea.

În acest paragraf lipsesc frămîntările și luptele țărănești care au avut loc la noi în țară, lipsește demascarea demagogiei pe care a folosit-o burghezia și moșierimea în timpul războiului acolo, în tranșee, pentru a face ca muncitorii și țăranii îmbrăcați în haine de soldați să continue să apere interesele imperialiste ale burgheziei și moșierimii și să înceteze frămîntările revoluționare.

De asemenea este minimalizată importanța politică a grevei generale din 1920. În greva generală din 1920 grupurile comuniste au văzut un eveniment revoluționar premergător revoluției.

Capitolul IV. Un moment important care trebuie subliniat este problema procesului bolșevizării partidului. În această chestiune C.C. al P.C.R. și Comisia de Control din 1925 au dat documente destul de importante ilustrînd acest lucru. Problema luptei împotriva oportuniștilor de tot soiul și a procesului de bolșevizare a partidului lipsește, de altfel, și din celelalte capitole.

În acest capitol trebuie vorbit de asemenea despre activitatea și lupta comuniștilor din închisori, precum și despre organizațiile de masă care au fost chemate în ajutorul luptei comuniștilor din închisori.

Cred că formularea titlului la capitolul V nu e cea mai adecvată. Ar trebui subliniată, în primul rând, însăși criza ca fenomen economic și, în al doilea rând, lupta partidului pentru mobilizarea maselor în vederea ieșirii revoluționare din criză.

Tot în acest capitol se vorbește de „avântul economic al U.R.S.S.”. Cred că nu este just a se reduce numai la avântul economic perioada 1929—1933. Trebuia, după mine, în așa fel arătat, încât să iasă în evidență construcția largă a fundamentului economiei socialiste, căci aceasta caracterizează perioada 1929—1933.

În cadrul observațiilor generale am spus că problema minorităților naționale nu este prezentată. După mine, în acest capitol trebuia vorbit despre luptele minorităților naționale, despre mobilizarea de către partid a maselor minorităților naționale în organizațiile național-revoluționare.

La capitolul VI, în primul paragraf se vorbește despre „situația internațională între anii 1934 și 1939” fără să se precizeze ce perioadă a fost aceasta pentru Uniunea Sovietică. A fost tocmai perioada desăvârșirii construirii socialismului și începutul trecerii treptate la comunism. Aceasta este caracteristica perioadei 1937—1941.

La sfârșitul paragrafului 2 cred că este necesar să se vorbească despre lupta împotriva naționalismului și șovinismului burghez — ideologia otrăvitoare folosită în mod sălbatic de către clasele exploatare mai ales în perioada aceasta.

În capitolul VII este omisă de asemenea problema luptei poporului muncitor împotriva regimului fascist singeros al lui Antonescu, împotriva jugului hitlerist, pentru eliberarea națională și independența patriei.

Nu se vorbește în acest capitol despre principiile politicii externe a U.R.S.S. față de țările subjugate de hitleriști, principii expuse de I. V. Stalin la a 26-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, care au contribuit mult la mobilizarea maselor în lupta împotriva regimului antonescian și la ieșirea din războiul hitlerist, au contribuit mult la activitatea partidului, la succesele luptei partidului în răsturnarea dictaturii legionare-antonesciene.

În ultimele două capitole, de care am vorbit la observații generale, multe probleme și momente din lupta partidului, din lupta poporului nostru în fărâșirea unei vieți fericite se pierd tocmai pentru că sînt puse printre altele de mai mică importanță. De exemplu, paragraful 1 din capitolul VIII vorbește de succesele maselor populare conduse de Partidul comunist în luptele pentru înlocuirea prefecților, primarilor reacționari și începutul curățirii aparatului de stat de elementele fasciste. Dar ideea generală —, lupta grea a partidului în mobilizarea maselor pentru democratizarea țării — lipsește. Înlocuirea prefecților face parte din această luptă hotărîtoare dusă de partid pentru democratizarea țării; aceasta este ideea principală.

În aceste două capitole nu se vorbește de loc de situația din Uniunea Sovietică, anume: perioada restabilirii și dezvoltării economiei U.R.S.S. de după război și construirea comunismului. Lipsește în general caracterizarea situației internaționale din această perioadă. Lipsește, cum am spus și înainte, problema instaurării dictaturii proletariatului la noi în țară, lipsese succesele obținute de poporul nostru sub conducerea partidului în industrializarea țării, în colectivizarea agriculturii; nu se arată de loc rolul R.P.R. în lagărul socialismului, în cadrul relațiilor internaționale de tip nou și R.P.R. ca factor important în lupta pentru pace.

Termin amintind din nou că aceste două capitole trebuie să fie revizuite, stabilindu-se înainte de toate un anumit principiu de tratare a acestei perioade.

Petrovici Nicolae. ...Putem considera munca colectivului care a elaborat anteproiectul de program ce îl discutăm astăzi ca o muncă rodnică, deoarece avem în față un material valoros, care — cu îmbunătățirile ce i se vor aduce — va constitui baza alcătuirii manualului de istorie a P.M.R.

În cele ce urmează mă voi referi la câteva probleme din unele capitole.

În capitolul I, în ultimul paragraf, este trecut punctul: „trădarea fățișă a «generoșilor», fără a se arăta însă și cauzele acestei trădări. Consider că această problemă este importantă și de aceea cred că trebuie trecută în program.

Trădarea fățișă a „generoșilor” nu este un fenomen întâmplător. „Generoșii” erau elemente burgheze pătrunse în conducerea mișcării muncitorești din țara noastră. Lupta dintre elementele muncitorești revoluționare și cele oportuniste din sinul mișcării s-a declarat încă înainte de 1893 și ea continuă să se adâncească în decursul anilor cîi a ființat partidul social-democrat al muncitorilor din România.

„Generoșii” căutau să abată mișcarea muncitorească de la țelurile ei firești — lupta împotriva exploatatorilor — și să o îndrume pe o linie convenabilă burgheziei, a luptei pentru reforme mărunte în cadrul revendicărilor generale democratice, care nu pun cu nimic în pericol orinduirea burgheză. „Generoșii” pregăteau de mult trădarea lor. Încă în 1895 unii „generoși” au pus problema trecerii la partidul liberal. În 1897 au încercat o manevră prin propunerea de a se transforma partidul social-democrat în partid democrat. La această propunere muncitorii au răspuns că dacă trebuie transformat să se transforme, dar să fie denumit „partidul muncitorilor”, pentru a putea fi mai ușor înțeles de muncitori.

În 1899 „generoșii” au trecut fățiș în tabăra burgheziei, în partidul liberal, la început individual, apoi în grup. Trădarea „generoșilor” deci nu a fost ceva întâmplător. Acest act își are explicația în înseși condițiile de dezvoltare a mișcării muncitorești din țara noastră. Muncitorii din partidul social-democrat au căutat să impună forme de luptă mai combative și multilaterale. Devine tot mai pronunțată tendința pentru înființarea sindicatelor și se accentuează lupta pentru satisfacerea imediată a unor revendicări economice, luptă pe care muncitorimea o duce prin greve, pe care însă „generoșii” vor să le frîneze. „Generoșii” nu puteau însă frîna lupta muncitorilor, care lua o tot mai mare amploare, și de aceea, speriați de aceasta, au hotărît să rupă fățiș cu mișcarea muncitorească.

O altă cauză a trădării „generoșilor” din 1899 o constituie lupta țărănimii. Condițiile tot mai grele în care se zbătea țărănimea la sfîrșitul secolului al XIX-lea o împing la acțiuni revoluționare împotriva moșierilor, așa cum a fost în 1888 cînd a pornit răscoala. „Generoșii” însă, în condițiile existenței monstruoasei coaliții, nu vor să conducă lupta maselor țărănești; ei nu vor să audă de nici un fel de reforme ce s-ar fi putut înfăptui, de teamă ca avîntul maselor țărănești să nu-i depășească și să le scape din mină. În asemenea condiții cînd țărănimea voia să lupte pentru rezolvarea problemei agrare, „generoșii” caută să frîneze această luptă care îi sperie, după cum îi speria și lupta proletariatului.

Alt factor pe care trebuie să-l avem în vedere în legătură cu trădarea fățișă a „generoșilor” este etapa în care a intrat capitalismul spre sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea; este vorba despre trecerea capitalismului la imperialism, cînd se ascut contradicțiile capitalismului.

În aceste condiții istorice noi, cînd perioada dezvoltării relativ pașnice a capitalismului s-a terminat, proletariatul trebuia să recurgă la forme și metode noi de luptă, deoarece vechile metode — ca lupta parlamentară și altele — nu mai corespund. „Generoșii” nu se puteau împăca cu aceste metode noi de luptă, deoarece ei și în perioada

dezvoltării relativ pașnice au căutat să răpească mișcării muncitorești caracterul ei revoluționar. De aceea ei au trecut fătîș în tabăra burgheziei și au devenit dușmani înverșunați ai mișcării muncitorești.

În legătură cu capitolul II, fără a vorbi în general de problema periodizării, sînt de acord cu acei tovarăși care au propus ca al doilea capitol să înceapă cu anul 1905, cînd are loc refacerea mișcării muncitorești din țara noastră.

În cadrul capitolului II, trebuie să se acorde, după părerea mea, o dezvoltare mai largă revoluției din 1905, adică trebuie să se vorbească despre importanța acestei revoluții într-un punct separat, deoarece revoluția rusă din 1905—1907 este un eveniment de importanță deosebită, este evenimentul istoric de cotitură la începutul noii perioade istorice de trecere a capitalismului în faza imperialismului.

Revoluția rusă din 1905—1907, se spune în tezele Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin „A 50-a aniversare a primei revoluții ruse”, „a inaugurat perioada luptelor revoluționare din epoca imperialismului. Lovitura dată țarismului de muncitorii și țăranii revoluționari din Rusia a constituit totodată o lovitură dată întregului sistem imperialist”. De aceea cred că punctul intitulat: „Prima revoluție rusă și influența ei asupra mișcării muncitorești din România” trebuie despărțit în două puncte, din care unul să conțină ideea importanței revoluției ruse din 1905—1907 și al doilea punct să se refere la influența primei revoluții ruse asupra mișcării muncitorești din țara noastră.

La capitolul IV formularea: „Lupta P.C.R. împotriva ofensivei patronale de răpire a drepturilor cucerite în anii avîntului revoluționar” este oarecum limitată, deoarece se vorbește de lupta numai împotriva acelor drepturi pe care clasa muncitoare le cucerise în anii avîntului revoluționar. Or, este știut că în anii stabilizării relative a capitalismului, situația clasei muncitoare din țara noastră și a țărănimii muncitoare se înrăutățește, fapt care a avut drept urmare izbucnirea a o serie de greve muncitorești și răscoale țărănești, cum de altfel se și arată în acest capitol.

Tot la acest capitol, în legătură cu lupta partidului împotriva asupririi naționale, propun ca la punctul unde se vorbește de rezoluțiile Congresului al IV-lea să fie menționată și rezoluția în chestiunea națională.

La capitolul VI găsesc o lipsă că în acest capitol nu se vorbește de lupta comuniștilor din închisori în anii ilegalității. Această problemă este pusă în capitolul următor, adică în perioada anilor 1940—1944. Lupta comuniștilor din închisori în anii ilegalității are mare însemnătate. Burghezia și moșierimea romină urmăreau în mod sistematic să decapiteze partea cea mai avansată, cea mai conștientă a clasei muncitoare, adică comuniștii. Trebuie subliniată lupta comuniștilor împotriva regimului de exterminare din închisori și în același timp lupta pentru transformarea închisorilor în universități de partid. Legat de această problemă, propun să se treacă în program Conferința celei de partid de la Doftana, din 1938.

Consider că anteproiectul mai are o slăbiciune serioasă. Știm cu toții despre lupta poporului spaniol dusă împotriva fascismului, pentru libertate și independență națională. La această luptă au participat numeroși comuniști romîni voluntari, care au luptat în cadrul brigăzilor internaționale alături de eroicul popor spaniol. Mulți au murit eroic, cum a fost Burcă Constantin și alții.

De asemenea, în timpul celui de-al doilea război mondial, cînd Franța era copleșită de hitleriști, mulți comuniști romîni au luptat în Franța, iar unii au murit eroic, cum au fost N. Cristea, Olga Bancic, Iosif Clișei și alții. Lupta comuniștilor romîni în Spania și Franța constituie un exemplu înălțător al internaționalismului proletar și de aceea cred că trebuie să fie trecut în anteproiect.

Rachmuth I. ...Elaborarea programului unui curs de istorie a partidului nostru reprezintă o sarcină importantă, a cărei îndeplinire constituie un pas însemnat spre elaborarea unui manual de istorie a P.M.R. La anteproiectul de program pe care îl discutăm, am de făcut următoarele observații:

1. În ceea ce privește structura generală a programului, adică principiile care stau la baza periodizării istoriei partidului nostru, eu o consider în general ca o structură științifică, întrucât ea se întemeiază pe etapele de dezvoltare ale capitalismului și, după război, pe etapele de desfășurare a revoluției democrat-populare în țara noastră. Anteproiectul are însă o lipsă importantă în această privință, întrucât această periodizare nu este elaborată în mod consecvent și limpede. Ea s-a impus, ca să zic așa, autorilor fără ca ei să fi fost preocupați de elaborarea ei consecventă. Într-adevăr, capitolul I cuprinde perioada dezvoltării relativ pașnice a capitalismului și acest lucru se pune expres în anteproiect (deși într-un loc și într-o formă nepotrivită). Capitolul II cuprinde perioada de la începutul stadiului imperialist al capitalismului până la Marea Revoluție din Octombrie. Trecerea la imperialism este de asemenea menționată în mod expres. În ceea ce privește capitolele următoare, care cuprind perioada crizei generale a capitalismului, lucrurile se schimbă. Deși în fapt anteproiectul în aceste capitole n-a putut să nu urmeze periodizarea crizei generale a capitalismului, acest lucru nu mai rezultă în mod expres și limpede din formulările anteproiectului: termenul „criza generală a capitalismului” nu este nici măcar menționat.

Cred că formulările cu privire la etapele de dezvoltare a capitalismului trebuie să fie făcute în mod expres și într-o formă din care să rezulte limpede importanța lor pentru periodizarea istoriei partidului nostru. Criza generală a capitalismului cu cele două etape ale ei și cu periodizarea primei sale etape trebuie marcate în mod precis. Structura științifică a programului va fi astfel clară.

2. În ceea ce privește structura capitolelor, eu cred că aceasta trebuie să fie o structură unitară, cel puțin pentru capitolele care privesc perioada până la 23 August 1944, cele de după această dată trebuind să primească altă structură în conformitate cu specificul perioadei.

În această privință eu sînt de acord cu părerea exprimată de tov. Roller, care sublinia că este just ca fiecare capitol să pornească de la situația internațională în perioada respectivă. Pornind de la faptul că fiecare capitol este legat de o anumită etapă de dezvoltare a capitalismului în general, este just ca la începutul capitolelor să se facă caracterizarea acestor etape. Dar eu aș propune ca să nu se întrebuinteze, cum se face în anteproiect, formularea stereotipă „situația internațională în perioada cutare”, formulare care nu spune nimic. Etapele respective ale dezvoltării capitalismului au fost supuse unei analize științifice de clasicii marxism-leninismului. Aceste etape trebuie caracterizate prin formulări de conținut care să exprime specificul fiecăreia.

Fiecare capitol trebuie să conțină apoi o caracterizare a situației economice interne a țării noastre. Această cerință este îndeplinită numai în unele capitole.

Ceea ce ar trebui să urmeze, după părerea mea, este o caracterizare a situației politice generale a țării în perioada respectivă, aceasta înainte de a se trece la prezentarea și analizarea faptelor legate de lupta partidului. În anteproiect acest lucru se face numai în trei din cele șapte capitole despre care e vorba. Capitolele I, II, IV și V nu conțin o asemenea caracterizare a situației politice interne. Mă întreb, de pildă, cum poate fi înțeleasă mișcarea muncitorească până la 1900, fără ca să se fi vorbit mai înainte despre „monstruoasa coaliție” dintre burghezie și moșierime. Faptul că această caracterizare economică și politică a situației din țara noastră este făcută în mod

întîmplător în diferitele capitole din anteproiect, reprezintă o lipsă a cărei înlăturare va da programului un caracter științific mai încheiat.

3. În ceea ce privește perioada de după 23 August 1944, s-a pus în discuție chestiunea dacă această perioadă să fie tratată pe etape sau pe problemele pe care a avut să le rezolve partidul. Părerea mea este că într-un manual de istorie materialul trebuie tratat în mod istoric, pe etape. În cazul concret, eu cred că expunerea trebuie axată pe cele două etape ale desfășurării revoluției democrat-populare în țara noastră. Anteproiectul a pornit de la același punct de vedere, capitolele VIII și IX ocupîndu-se respectiv de cele două etape ale revoluției noastre. Consider însă ca o lipsă importantă a capitolului VIII că din textul lui nu rezultă în mod expres că este vorba de etapa desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice. Însăși expresia „desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice” este întrebuițată nu pentru a caracteriza această perioadă, ci pentru a exprima o idee cu totul distinctă, anume: măsurile cu caracter anticapitalist în etapa desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice. Cred că trebuie să se arate în mod explicit că în această etapă a fost desăvîrșită revoluția burghezo-democratică, analizîndu-se măsurile concrete luate de partid în acest scop.

4. În fine, aș avea o ultimă propunere.

Este vorba de un program care trebuie să servească pînă la apariția manualului de istorie a partidului nostru. Nu știu pentru ce dată este planificată apariția acestui manual, dar în orice caz nu ne putem aștepta să-l avem imediat. Pînă la apariția manualului, acest program trebuie să servească la întocmirea lecțiilor la școli și cursuri de diferite grade. Or, nu este de presupus că lecțiile vor fi făcute numai de autorii programului. Eu cred că trebuie să dăm mai mult propagandiștilor în acest program.

Programul trebuie să fie mai larg, mai explicit, să conțină mai mult material. Iată, de exemplu, formularea „urmările dezvoltării capitalismului pe cale prusacă”. De ce să nu arătăm concret care sînt aceste urmări, la ce s-au gîndit autorii? Tovarășii care nu au contact direct cu autorii nu au de unde să știe la ce s-au gîndit ei.

O asemenea completare și lărgire va fi de mare folos în munca de predare a istoriei partidului nostru pînă la apariția manualului.

Roman Aurel. „Voi încerca în primul rînd să ridic problema periodizării istoriei P.M.R. Voi pleca de la unele învățăminte ale lui I. V. Stalin, care, vorbind despre manualul de istorie a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, arăta că trebuie să se țină seamă de următoarele considerente: 1) fiecare capitol să fie precedat de o scurtă prezentare istorică a situației economice și politice a țării; 2) să fie dată o explicație marxistă a faptelor care vădese abundența de curenți și de fracțiuni din rîndurile partidului și ale clasei muncitoare în perioada capitalismului; 3) faptele privind lupta înverșunată dintre curenți nu trebuie să fie expuse ca o simplă povestire, ci să arate că lupta dusă de bolșevici împotriva tuturor curenților și fracțiunilor antibolșevice a fost o *luptă principială, pentru leninism*.

Cred că aceste principii sînt valabile și pentru istoria partidului nostru. Dacă analizăm periodizarea capitolului acestui program al cursului de istorie a P.M.R. și consultăm periodizarea istoriei R.P.R., vom vedea că există aproape o identitate; și atunci se pune întrebarea: oare periodizarea istoriei Patriei noastre și a Partidului Muncitoresc Român este identică? Eu cred că criteriile care trebuie să stea la baza periodizării partidului nostru nu pot fi identice cu criteriile care stau la baza periodizării istoriei R.P.R., cu atît mai mult cu cît uneori sîntem obligați să scoatem în evidență anumite fapte ținînd seamă de diferite considerente. Astfel, anteproiectul cursului de istorie a P.M.R. pune drept criteriu al periodizării între anii 1917 și 1944 tactica

Partidului Comunist din România, iar după 1944 tratează problemele conform etapelor strategice.

Dacă ne referim la periodizarea fiecărui capitol, atunci se ridică unele obiecțiuni. Astfel capitolul I, care ar trebui să înceapă în mod efectiv, după o scurtă introducere, cu istoria mișcării muncitorești, merge pînă la 1900. Încheierea acestui capitol vorbește despre „manifestul socialiștilor care demască pe trădători și cheamă pe muncitori la continuarea luptei”. Această împărțire cred că nu este justă, întrucît trădarea „gene-roșilor”, deși a dus temporar la încetarea activității P.S.D.M.R.-ului, a accentuat totuși lupta elementelor revoluționare, a dus la crearea cercurilor „România muncitoare” și la editarea unor ziare („Apărătorul”, „România muncitoare” etc.) între anii 1900—1905, cînd sub influența primei revoluții ruse a început un nou avînt revoluționar. De aceea susțin ca primul capitol care trebuie să înceapă cu mișcarea muncitorească de la sfîrșitul secolului al XIX-lea să meargă pînă la 1905, adică pînă în momentul înce-perii unui puternic avînt revoluționar, cînd influența revoluției din Rusia a rodit pe un teren fertil și în România burghezo-moșierească.

Al doilea capitol cuprinde anii 1900—1917 pînă la izbucnirea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Cred că acest al doilea capitol ar trebui împărțit în două. Un capitol care să înfățișeze etapa 1905—1914 cînd creșterea luptelor muncitorești și pe-ricolul războiului mondial a dus în mod nemijlocit și România la un nou avînt revo-luționar, și un alt capitol 1914—1917. Tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, vorbind despre evenimentele premergătoare primului război mondial și ale anilor războiului, arăta : „Sîngeroasa reprimare a demonstrației de la Galați și asasinarea celor 9 muncitori în frunte cu Spiridon Vrinceanu și Pascal Zaharia, departe de a intimida pe muncitorii revoluționari, a fost semnalul unor puternice demonstrații de protest la București, Ploiești, Brăila etc., al unei greve a 15.000 de muncitori, urmate de o demonstrație la Galați, care au constituit afirmarea voinței proletariatului de a se manifesta ca o forță po-litică independentă și a se opune războiului imperialist, după exemplul eroicului pro-letariat rus”. Aceasta arată că, deși în țara noastră elementele revoluționare n-au reușit să se ridice la înțelegerea „transformării războiului imperialist în război civil”, totuși mișcarea muncitorească și elementele cele mai înaintate din țara noastră au luptat pentru pace, împotriva războiului imperialist, organizînd în acest scop manifestații, în-truniri, demonstrații etc.

După 1917 periodizarea programului istoriei P.M.R. este făcută după criteriile periodizării istoriei universale, identică cu istoria R.P.R., privind perioadele stabilizării relative a capitalismului, criza economică etc. Dacă vorbim însă de istoria P.M.R., cred că trebuie să avem în vedere că avîntul revoluționar de după 1917 a avut drept punct culminant crearea Partidului Comunist din România. De aceea cred că capitolul IV al istoriei P.M.R. trebuie să cuprindă anii 1917—1921, eventual 1922, Congresul al II-lea al P.C.R., care, pe lîngă clarificarea unor probleme politice generale și sta-bilirea sarcinilor de luptă ale comuniștilor în sindicate, în rîndurile femeilor și ale tîne-retului, a întocmit statutul provizoriu și a ales conducerea partidului.

În ceea ce privește capitolul V, perioada stabilizării relative a capitalismului, cred că el trebuie să cuprindă anii 1922—1929, cînd începe un nou avînt revoluționar.

Capitolul VI ar trebui să cuprindă anii 1929—1933, nu pentru că acești ani sînt anii crizei economice mondiale, ci pentru că Partidul Comunist din România a dus o neînfriată luptă pentru ieșirea revoluționară din criză, pentru că în 1931 a fost Con-gresul al V-lea al P.C.R., care a însemnat o cotitură istorică în viața partidului nostru, pentru că aplicarea practică a hotărîrilor Congresului al V-lea al P.C.R. a dus la glo-rioasele lupte revoluționare din 1933 ale ceferiștilor și petroliștilor.

În ceea ce privește capitolul VI din programul cursului de istorie a P.M.R., cred că anul 1940 nu este un punct care să marcheze o nouă perioadă. După părerea mea, aci ar trebui să fie două capitole, 1934—1938 și 1938¹—1944. Care sînt argumentele? Burghezia romînă a avut nevoie de fascism pentru a putea duce politica pregătirii războiului criminal antisovietic, pentru a putea fasciza spatele frontului în vederea agresiunii imperialiste. Faptul că dictatura fascistă deschisă nu a fost instaurată decît în 1938, acest lucru nu arăta de loc că burghezia romînă n-ar fi fost interesată în instaurarea dictaturii teroriste a vîrfurilor capitalului financiar. Dimpotrivă, burghezia și moșierimea romînă n-a reușit să aducă la conducerea țării un guvern fascist, deoarece lupta eroică a oamenilor muncii conduși de comuniști, începînd cu greve, manifestații, demonstrații, organizarea unui șir întreg de organizații legale, imbinînd astfel munca legală cu cea ilegală, precum și făurirea în anii 1936—1937 a frontului democratic de luptă pe baza propunerilor făcute de P.C.R., a împiedicat instaurarea dictaturii fasciste fățișe.

Capitolul 1938—1944 cuprinde perioada cînd tactica Partidului Comunist din România a fost tactica luptei pentru crearea frontului popular antifascist, pentru elaborarea unei linii politice de luptă națională antifascistă și antirăzboinică, pentru realizarea frontului unic național al poporului romîn împotriva jugului hitlerist și al elicii militaro-fasciste. Poate că ar fi bine dacă am crea un capitol intitulat „Lupta maselor populare conduse de P.C.R. pentru eliberarea Romîniei de sub jugul fascist, pentru doborîrea dictaturii antonesciene”. Acest capitol ar viza perioada pregătirii și înfăptuirii actului de la 23 August 1944, eliberarea țării noastre, cea mai mare sărbătoare a poporului romîn, care a însemnat, după cum arăta tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, nu numai „eliberarea națională a țării noastre, dar ea a creat condițiile necesare și toate premisele pentru zdrobirea claselor dominante — moșierii și capitaliștii, a făcut posibilă desfășurarea luptei poporului și efectuarea de reforme cu caracter revoluționar, a ferit țara noastră de intervenția armată a puterilor imperialiste, a făcut cu puțință rapida dezvoltare a puterii populare și trecerea la regimul de democrație populară formă a dictaturii proletariului”.

Capitolele de după 23 August, care cred că trebuie să meargă cronologic și nu pe probleme, ar trebui însă să țină seamă de reliefarea unor probleme importante ca: Conferința națională a partidului din octombrie 1945, Congresul de unificare din 1948, lupta Partidului Muncitoresc Romîn pentru industrializarea socialistă a țării și pentru transformarea socialistă a agriculturii.

În ceea ce privește punctajul stabilit pentru fiecare capitol în parte, cred că trebuie accentuate unele probleme care să dea o încercare de periodizare internă a capitolelor. Astfel, în capitolul II, plecînd de la ideea leninistă că „lupta dintre cele două tendințe fundamentale din mișcarea muncitorească, lupta dintre socialismul revoluționar și cel oportunist, umple întreaga epocă dintre 1889—1914”, ar trebui subliniată lupta elementelor revoluționare condusă de Ștefan Gheorghiu, Alecu Constantinescu, I. C. Frimă și alții împotriva elementelor reformiste din conducerea cercurilor „Romînia muncitoare” și a P.S.D.M.R. pentru sprijinirea răscoalelor țărănești și dobîndirea unor reforme general-democratice. În perioada stabilizării relative a capitalismului, ar trebui defalcate două etape distincte. Prima etapă, cînd burghezia și moșierimea romînă prin politica „prin noi înșine” a reușit temporar să înșele masele muncitorești-țărănești, și perioada anilor 1925—1929, cînd clasele dominante recurg de nevoie la schimbări de guverne și la aducerea guvernului național-țărănesc, care, pe baza unei largi demagogii, a căutat de fapt să sugrume lupta muncitorească condusă de P.C.R., care realizase un șir de victorii prin mișcările greviste din Valea Mureșului, Arad, București

și imprimase acțiunilor țărănești din anii 1926—1928 caracterul unor acțiuni organizate, care luau uneori forma alianței muncitorilor cu țărâimea muncitoare. Aceste exemple poi fi înmulțite și ele privesc fiecare capitol al istoriei partidului.

O a doua mare problemă este aceea privind evenimentele de după 23 August 1944.

Anteproiectul supus spre discuții s-a ferit de a da aprecieri teoretice în ceea ce privește multitudinea problemelor referitoare la lupta Partidului Comunist din România în revoluția democrat-populară, care cuprinde etapa desăvârșirii revoluției burghezo-democratice și etapa revoluției socialiste.

Multe discuții s-au purtat în jurul problemelor desfășurării luptelor revoluționare dintre anii 1944 și 1945. Unii cercetători consideră că în anii 1944—1945 a existat o dualitate de puteri. Păreră mea este că trebuie să privim mult mai larg evenimentele deosebit de importante ale anilor de după eliberare, întrucât aceste evenimente se încadrează în criza politică a regimului burghezo-moșieresc. Criza politică a regimului burghezo-moșieresc a început în germene în momentul cind victoriile răsunătoare ale Armatei Sovietice periclitau existența regimurilor și guvernelor contrarevoluționare din statele satelite ale axei fasciste. Criza politică a regimului burghezo-moșieresc s-a accentuat în momentul cind Armatele Sovietice au eliberat teritoriile Uniunii Sovietice, cind frontul a fost stabilit de-a lungul Prutului. Aceasta explică de ce în cursul anului 1944, sub presiunea înaintării Armatei Sovietice, s-a făurit Frontul unic muncitoresc, de ce s-a întărit lupta antihitleristă în interiorul țării prin făurirea și a unor unități de partizani în Moldova, Transilvania, Banat, de ce burghezia și moșierimea română a căutat, pe baza unor tratative duse la Cairo, să aplice în practică varianta Churchill și să sprijine planul hitlerist Margareth II, pentru ca astfel să continue lupta antisovietică. În cursul anului 1944, evenimentele au demonstrat că burghezia și moșierimea și partidele ei istorice au fost obligate de formă să adere la crearea unui bloc democratic, pentru ca astfel să încerce salvarea putredului regim burghezo-moșieresc. Criza politică a regimului burghezo-moșieresc s-a accentuat și a devenit clar-vizibilă în momentul eliberării țării noastre de către Armatele Sovietice și de lupta forțelor democratice din interior conduse de P.C.R., cind armata noastră a întors armele împotriva hitlerismului, transformind războiul nejust într-un război just. Evenimentele anilor 1944—1945 au arătat schimbarea raportului de forțe dintre forțele democratice și cele reacționare, cind masele populare conduse de P.C.R. au reușit să impună schimbarea guvernelor cu majoritate reacționară, să efectueze în focul luptelor reforma agrară, să înlocuiască nenumărații prefecți, primari, împotriva voinței guvernelor și a Ministerului de Interne. Tratarea dialectică a crizei politice a regimului burghezo-moșieresc explică, după părerea mea, faptul că din decembrie 1944 guvernul Rădescu, mai mult decit guvernul Sănătescu, a fost obligat să apeleze nu numai la forțele hulanice fasciste din interior, dar mai ales la forțele armate ale imperialiștilor anglo-americiani pentru a salva pozițiile economice și politice ale burgheziei și moșierimii române. În această mare problemă trebuie să încadrăm și poziția armatei române. La 23 August 1944 armata, care clocotea de minie împotriva ocupanților germano-fasciști, a întors armele împotriva acestora, s-a alăturat eroicelor trupe sovietice în lupta pentru eliberarea țării noastre, dînd nenumărate jefte, și în luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei și a Ungariei. În cadrul armatei, însă, a existat o minoritate, în special în rîndul ofițerilor superiori, care a căutat să saboteze lupta justă de eliberare și să ocrotească pozițiile claselor dominante. Marea și uriașa forță a armatei în ansamblul ei, care a înțeles că lupta pentru eliberarea țării este în același timp o luptă antifascistă pe plan extern și intern, o luptă pentru dobîndirea libertăților și a pămîntului rîvnit de masele țărănești îmbrăcate în haine ostășești, au determinat și victoria forțelor de-

mocratice din România, deoarece armata n-a mai fost un scut al apărării intereselor claselor exploatatoare, ci un scut al apărării forțelor democratice, neexecutînd ordinele guvernelor cu majoritate reacționară și în special ordinele lui Rădescu.

Anteproiectul de program al istoriei P.M.R. se ocupă în foarte mică măsură de problemele care au urmat instaurării dictaturii proletariatului (30 decembrie 1947). Cred că în acest capitol trebuie subliniat faptul că Partidul Comunist Român și apoi Partidul Muncitoresc Român au aplicat în practică legea fundamentală a socialismului și că toate măsurile revoluționare sînt de fapt oglindirea acestei legi, că politica industrializării, politica colectivizării, planificarea, întocmirea planurilor de stat reflectă în mod vizibil elementele componente ale legii fundamentale a socialismului.

Intrucît tov. M. Roller a vorbit în cuvîntul său de unele precizări care ar trebui introduse în programul de istorie a P.M.R., cred că ar trebui să se spună că în 1921 a fost constituit partidul de tip nou, al cărui nume a fost între anii 1921—1922 Partidul Socialist Comunist, și că la Congresul al II-lea numele partidului nostru a fost Partidul Comunist din România, care la Conferința națională din octombrie 1945 a căpătat numele de Partidul Comunist Român.

Badrus Gheorghe. ...În legătură cu anteproiectul programului se ridică o problemă care va trebui să fie rezolvată de cei care vor scrie manualul, și anume: cui se adresează manualul? La ce nivel trebuie să fie tratate problemele care vor fi expuse în unul sau altul din capitole? Această problemă se ridică pentru că în momentul de față la noi o mare masă de membri și nemembri de partid studiază istoria partidului nostru în cercurile de studiere a istoriei P.M.R. întîmpinînd greutăți din lipsă de material, mai ales a unui material accesibil. Rezolvarea acestei probleme va ușura munca colectivului de elaborare a manualului. Legată de această chestiune se ridică problema definirii treptei pe care să o reprezinte cercurile de istoria P.M.R. în rețeaua învățămîntului de partid.

Părerea mea e că aceste cercuri de studiere a istoriei partidului nostru să fie formate ca o treaptă care să urmeze studierii istoriei Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Acest lucru va ușura și sarcina celor care vor întocmi materialul, pentru că nu vor fi nevoiți să repete o serie de probleme care sînt generale, și în acest fel vor putea să dea un material de mai bună calitate. Concluzia care decurge de aci e că manualul respectiv și anteproiectul programului trebuie să aibă un nivel teoretic corespunzător.

Or, după părerea mea, lipsa principală a anteproiectului de program prezentat constă tocmai în nivelul său teoretic insuficient. Manualul care trebuie editat are o însemnătate deosebită. El trebuie să fie nu numai un document pentru cei care studiază istoria partidului în țara noastră și care n-au avut spre folosință un astfel de material pînă acum. El trebuie să sintetizeze drumul de luptă al partidului nostru. E știut că teoria socialismului științific se îmbogățește pe baza experienței luptei clasei muncitoare și a partidelor ei revoluționare. De aceea însemnătatea manualului de istorie a P.M.R. depășește cadrul nostru intern. Manualul istoriei partidului nostru trebuie să arate în primul rînd cum partidul nostru a folosit experiența Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, cum în dezvoltarea partidului nostru se verifică acele legități generale comune pentru întreaga mișcare muncitorească din toate țările. În această lumină trebuie să se arate deci lupta pentru crearea unui partid de tip nou, felul cum a fost creat P.C.R., partidul de tip nou al clasei muncitoare din țara noastră, iar apoi să se arate lupta pentru bolșevizarea rîndurilor partidului nostru. După părerea mea, lupta pentru bolșevizarea partidului nostru pentru ca el să fie un partid bazat pe principiile ideologice, organizatorice, tactice, teoretice leniniste lipsește în mare măsură, nu e

suficient reflectată în anteproiectul de program prezentat. În același timp manualul trebuie să arate cum a fost aplicată în mod creator experiența Partidului Comunist al Uniunii Sovietice la condițiile țării noastre, adică la condițiile României burghezo-moșierești, iar apoi la condițiile României democrat-populare desprinsă din sistemul imperialist în condițiile existenței lagărului socialist. Trebuie ca manualul și programul să reflecte lupta partidului nostru, lupta clasei muncitoare din țara noastră, generalizând din punct de vedere teoretic experiența acestei lupte. Aceste lucruri, după părerea mea, sînt redată insuficient în anteproiectul de program. De exemplu, se arată insuficient lupta împotriva oportunismului ca o trăsătură caracteristică a istoriei partidului nostru, lupta împotriva centrismului, gherismului, ghelesterismului etc. Într-o serie de locuri nu se dau aprecieri ale unor evenimente foarte importante și nu se vede ca autorii programului să-și fi pus în față ca scop analiza unor fenomene, analiză fără de care nu se poate face o tratare științifică. Cîteva exemple vor ilustra cele spuse. În prima frază din proiect se spune „...esența de clasă a reformelor din deceniile al 6-lea și al 7-lea ale secolului al XIX-lea”. Dacă s-ar fi spus că ele sînt burgheze sau burghezo-moșierești, participanții la discuție și-ar fi spus părerea și poate lucrurile s-ar fi limpezit. La începutul capitolului II se spune: „intensificarea dezvoltării capitalismului” fără a se arăta dacă e vorba pe plan mondial sau în țara noastră. Înaintea acestui capitol ar fi trebuit să se analizeze întîrzierea dezvoltării României pe drumul capitalismului. Tot în capitolul II se vorbește despre răscoala țărănească din 1907 și poziția mișcării muncitorești. Este necesar ca aici să se pună problema cauzelor înfrîngerii răscoalei din 1907. Aceasta este o problemă de conținut care trebuie să intre în program.

Foarte slabe sînt capitolele VIII și IX, în care nu și-au găsit reflectarea o serie de probleme teoretice importante. Aici nu se vorbește despre astfel de probleme cum sînt: cauzele pentru care România s-a desprins din lanțul imperialist, factorii care au dus la victoria democrației populare în țara noastră. Autorii au ignorat, sau au ocolit intenționat, mult dezbătută problemă a etapelor revoluției democrat-populare, care neapărat trebuie tratată clar în manual pentru a pune capăt confuziilor existente în legătură cu această problemă. Aceste fapte dovedesc că mai mult s-a mers pe linia consemnării unor fapte fără a se vedea tendința de a pune în program analiza unora din problemele care s-au ridicat. În timp ce lucruri esențiale nu sînt reflectate, în unele locuri se dau fapte secundare care nu au importanță. La capitolul IV s-a pus o astfel de frază: „Apariția în condiții ilegale (1924) a gazetei «Socialismul»”, din care însă a apărut în total un singur număr. Autorii programului ar fi trebuit să ridice o serie de probleme cu mai multă îndrăzneală, precizîndu-și poziția, ceea ce, fără îndoială, ar fi iscat mai multe discuții necesare pentru rezolvarea problemelor.

O altă lipsă a anteproiectului prezentat constă în aceea că nu s-a ținut seama în suficientă măsură de condițiile dezvoltării țării noastre, de condițiile dezvoltării mișcării muncitorești de la noi din țară. În primul rînd s-a ținut seama în insuficientă măsură de situația economică a țării noastre. De exemplu, în capitolul III nu se arată în general situația economică. Acolo nu se arată un fapt specific pentru țara noastră în acea perioadă, anume începutul crizei agrare, în care s-a găsit apoi mult timp agricultura țării noastre. Această criză a avut o puternică influență asupra situației țărănimii din țara noastră.

Nu s-a urmărit de asemenea o serie de alte momente importante obiective, specifice țării noastre. Astfel, în capitolele III și V nu este consemnată intensificarea prătrunderii capitalului străin în acele perioade în economia țării noastre. Astfel este știut că luptele de la Grivița din 1933 au avut un deosebit rol în stăvilirea planurilor im-

perialiste, concretizate prin planul de la Geneva; nu întâmplător grevele din 1933 de pe Valea Prahovei au început la societatea „Romino-Americană” din Ploiești, unde era o cruntă exploatare a muncitorilor.

De asemenea situația țărănimii (problema reformei agrare de după primul război mondial, a conversiunii datoriilor agricole) este puțin tratată. Tratarea acestui lucru este foarte important pentru a explica felul cum partidul nostru a reușit să făurească alianța clasei muncitoare cu țărănimia muncitoare. Pentru analizarea situației economice este nevoie ca și economiștii din țara noastră să-și îndrepte mai mult atenția spre cercetarea istoriei economiei noastre naționale, domeniu neglijat de economiștii noștri și în care sînt multe de făcut.

În anteproiectul de program nu s-a ținut seama de condițiile de dezvoltare ale mișcării muncitorești, ale luptei partidului nostru în perioada de după 23 August 1944.

Astfel nu se vorbește de loc despre faptul că țara noastră a apărut și se dezvoltă în condițiile formării și existenței lagărului socialist. Nu s-a pomenit nimic despre formarea Biroului Informativ al partidelor comuniste și muncitorești, eveniment foarte important pentru mișcarea muncitorească mondială.

Trebuie arătat că partidul nostru conduce lupta pentru construirea socialismului folosind experiența P.C.U.S. și a celorlalte partide frățеști.

Trebuie analizată temeinic mișcarea muncitorească din Banat și Transilvania în perioada dinainte de 1917, pentru ca să existe o legătură organică în expunerea istoriei partidului nostru.

Urmărindu-se de-a lungul întregii istorii a partidului lupta lui pentru rezolvarea problemei naționale, trebuie să se vorbească în capitolul referitor la lupta partidului nostru pentru construirea socialismului despre rezolvarea problemei naționale în țara noastră. Capitolul IX trebuie să fie mai dezvoltat; aici trebuie mai multe alineate care să se ocupe fiecare în mod special de anumite probleme principale ale luptei partidului nostru în această perioadă. Astfel, într-un alineat să se trateze problema industrializării, în altul problema colectivizării etc.

Data fiind necesitatea studierii istoriei partidului nostru și cum în viitorul an școlar nu știm dacă manualul o să fie elaborat, propun ca Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R. să se îngrijească ca pînă la toamnă anteproiectul de program să fie pus la punct pe baza observațiilor. Programul va trebui să fie mai amănunțit, să conțină o serie de teze descifrate, pentru ca el să fie într-adevăr un ajutor pentru cei care întocmesc lecțiile; cel mai bine ar fi ca să se pună la punct macheta manualului, care, publicată sub un alt titlu decît acela de „Curs de istorie a P.M.R.”, ar fi un material de bază accesibil pentru studierea istoriei partidului nostru.

Voicu Ștefan. „Prezentarea anteproiectului de program al cursului de istorie a partidului nostru este o realizare însemnată a Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R.

Anteproiectul cursului trebuie să fie sistematizat în așa fel, încît manualul să cuprindă problemele de bază ale istoriei partidului, legate de perioadele dezvoltării economice-sociale a țării, de procesul de naștere și dezvoltare a partidului nostru, de strategia și tactica partidului în diferite perioade istorice.

Anteproiectul de program suferă de un exces de factologie. Pe de altă parte, este trasată în linii mari desfășurarea cronologică a principalelor evenimente, fără să fie marcate în mod suficient problemele și conținutul ideologic al luptelor și perioadelor de dezvoltare a partidului nostru.

S-a pus aci problema „cu ce să înceapă manualul de istorie a partidului?”. Cred că trebuie să înceapă cu o redare scurtă a problemelor legate de pătrunderea și dez-

voltarea capitalismului la noi în țară și de apariția ideilor revoluționare premarxiste determinate de schimbările care au început să aibă loc în relațiile sociale, ca urmare a pătrunderii și dezvoltării capitalismului.

Să ne ocupăm pe scurt despre ideile revoluționar-democratice ale lui Bălcescu, dar nu numai despre acesta, ci și despre Russo, Cezar Boliac și alții. Amintesc că Boliac a susținut că trebuie dusă lupta pentru „o proprietate comună... ca un product al tuturor membrilor statului și care va crește prin activitatea, prin organismul viu al societății”; el a cerut ca „cultura pământului, industriei și științei să fie comune, înținse și dezvoltate”. Aceste idei socialiste premarxiste, cu caracter utopic, sînt remarcabile pentru perioada respectivă din țara noastră.

Sînt de acord cu părerea că este necesar să facem o scurtă analiză a reformelor din 1848—1864 și să arătăm, o dată cu aceasta, de unde vine și în ce constă împlinirea de interese burghezo-moșierești.

Desigur, trebuie să se arate pe larg influența imensă a mișcării revoluționare din Rusia în apariția și dezvoltarea ideilor și organizațiilor revoluționare la noi în țară, nașterea și dezvoltarea mișcării socialiste sub influența mișcării revoluționare ruse, atît în capitolul I cît și în capitolele următoare. Dar în același timp să vorbim și de influența mișcării socialiste din apus, atît sub aspectele ei pozitive cît și negative. Influența Comunei din Paris la noi în țară s-a resimțit puternic nu numai în faptul organizării unor acțiuni a cercurilor socialiste din perioada respectivă, dar și în literatura noastră. Poezia cu cel mai puternic accent social a lui Mihail Eminescu a fost scrisă sub influența Comunei, iar una din cele mai bune poezii ale poetului, tînăr pe vremea aceea, Alexandra Toma, este intitulată „Trăiască Comuna”.

Cu prilejul întocmirii manualului trebuie lămurită chestiunea perioadei unirii mișcării muncitorești cu socialismul științific la noi în țară.

În legătură cu Gherea, sînt și eu de părere că este necesar să arătăm contribuția lui pozitivă la răspîndirea ideilor marxiste la noi în țară în ultimele decenii ale secolului trecut și să scoatem la suprafață și faptul că încă în acea perioadă, în lucrările sale se găseau germenii poziției sale ideologice menșevice.

Nu sînt de acord cu tov. Roman ca primul capitol să meargă pînă la 1905. Cu trădarea din 1900 a așa-ziselor „generoși” s-a încheiat o perioadă din istoria mișcării socialiste din țara noastră.

În capitolul II, care cuprinde perioada 1900—1917, trebuie să se sublinieze puternic apariția leninismului în Rusia ca un fapt de însemnătate mondială, care a influențat întreaga mișcare muncitorească mondială. Poziția mișcării socialiste în cele mai diferite probleme, curențele și deosebirile de idei trebuie analizate în lumina ideilor leniniste și examinat în ce măsură elementele înaintate din mișcare s-au apropiat sau nu, pe plan național și în cadrul problemelor internaționale, de pozițiile leninismului.

Este de menționat că Gherea și alți conducători ai partidului socialist, deși cunoșteau limba rusă și urmăreau luptele ideologice din mișcarea social-democrată rusă, în atitudinea lor menșevică, trădătoare nici măcar nu au informat pe conducătorii mișcării socialiste de la noi din țară despre problemele ridicate de Lenin. Aceasta a contribuit ca elementele de stînga să nu cunoască leninismul, să bîjbîie în căutarea drumului revoluționar

Să se vorbească în acest capitol despre dezvoltarea luptei clasei muncitoare în fruntea maselor populare pentru vot universal și pentru o serie întreagă de drepturi și libertăți democratice.

O parte mult mai importantă trebuie să ocupe în capitolul cuprinzînd perioada lui 1907 dezvoltarea luptelor țărănești pentru pămînt și manevrele burgheziei în pro-

blema agrară. Aceste manevre au mers pînă acolo încît partidul liberal, partidul marii burghezii, a fluturat în mod înșelător formula unei așa-zise „reforme agrare” ca să potolească frământările țărănești, adoptînd însă o politică de terorizare singeroasă a țărănimii și de dezvoltare a burgheziei sătești, de impuls pentru dezvoltarea capitalismului la sate.

Influența nefastă a teoriei neoibăgiei, spiritul reformist și oportunist al conducerii de atunci a partidului socialist au împiedicat unirea acțiunilor muncitorești dintre 1907 și 1916 cu acțiunile țărănimii. Tovarășul Gheorghiu-Dej, în raportul din 3—5 martie 1949, vorbind despre faptul că conducerea partidului socialist nu a înțeles că țărănimea este un rezervor de forță revoluționară și că realizarea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare este condiția principală a victoriei proletariatului, a arătat că clasele dominante au văzut mai bine decît oportuniștii din mișcarea muncitorească pericolul pe care-l reprezintă pentru burghezie unirea de luptă a muncitorilor cu țărănimea. Vintilă Brătianu, unul din fruntașii reacțiunii, a atras atenția burgheziei și moșierimii, în 1913, asupra faptului că dacă s-ar repeta o revoltă a țăranilor ca în 1907 în condițiile în care „ciocnirile dintre capital și muncă sînt mai puternice”, „evenimentele pot lua „un caracter nu de revoltă, ci de revoluție”, ținînd seama de „masele muncitoare de la orașe”.

În afară de faptul că n-am avut atunci un partid comunist, ceea ce a aminat răsturnarea burgheziei cu un sfert de veac, a fost faptul că partidul socialist, clasa muncitoare, nu au reușit să realizeze în 1918—1920 alianța cu țărănimea; că țărănimea, datorită poziției trădătoare a social-democrației de dreapta, a trecut sub influența unor politicieni burghezi, ceea ce a frînat extinderea valului revoluționar la sate și unirea luptei clasei muncitoare cu luptele țărănești. De frica influenței revoluției ruse, de frica fraternizării și unirii țăranilor romîni ostași cu ostașii ruși aflați în Moldova în anii 1917—1918, burghezia, în frunte cu regele, a promis pămînt țăranilor, a creat diversiunea averescană și țărănistă, a înșelat țărănimea cu aplicarea unei reforme agrare reacționare. Ținînd seama că problema alianței este hotărîtoare pentru cucerirea puterii de către clasa muncitoare, cred că ceea ce se prevede în paragraful 4 al capitolului III despre aceasta este insuficient. În manualul de istorie a partidului, lupta partidului pentru realizarea alianței trebuie să-și găsească un loc mai însemnat.

În capitolul IV trebuie să se analizeze mai profund lupta pentru punerea leninismului la baza partidului. Nu se vede suficient în acest proiect lupta împotriva oportunismului, gherismului, din interiorul Partidului comunist. În perioada respectivă au fost discuții ascuțite în problemele esențiale privind caracterul revoluției, problema „cine conduce lupta pentru democratizarea țării”. Au fost elemente cu munci de conducere și cu influență în partid care situau în anumite momente partidul la coada partidului național-țărănist, mai ales în jurul anului 1928, cînd partidul național-țărănist pregătea adunarea de la Alba-Iulia ca presiune pentru preluarea guvernării din mîinile liberalilor. În lupta împotriva elementelor oportuniste din partid a crescut în partid leninismul, partidul s-a întărit din punct de vedere ideologic.

În acest capitol trebuie să-și găsească loc problema națională. Partidul Comunist Român a avut în problema națională o poziție marxist-leninistă.

Capitolul V cuprinde perioada în care s-a clarificat, — la Congresul al V-lea — problema caracterului revoluției în România și forțele motrice ale revoluției. Aci nu am multe de spus față de cele spuse de tovarășii care au vorbit înaintea mea. Lupta împotriva oportunismului, a gherismului, și-a găsit rezolvarea leninistă la Congresul al V-lea.

Anteproiectul capitolului VI, despre lupta partidului pentru frontul popular anti-fascist (anii 1934—1940), redă prea palid o perioadă de largă activitate a partidului, perioadă în care, cu toate greșelile făcute, partidul a realizat însemnate succese. De la acțiunile sectariste de la început pentru formarea frontului popular anti-fascist, partidul, mai ales după Congresul al VII-lea al Internaționalei Comuniste, a dus o largă activitate de masă, și-a extins influența în numeroase organizații de masă, în numeroase organizații de jos național-tărăniste și radical-tărăniste, a silit organizații locale național-tărăniste ca, sub presiunea maselor, să se alăture unei acțiuni de unitate democratică împotriva fascizării.

O parte din organizațiile tineretului național-tărănist și radical-tărănist au fost atrase sub influența partidului în lupta împotriva fascismului. Partidul Comunist Român s-a dovedit în această perioadă conducătorul și organizatorul luptei poporului împotriva fascizării țării și a pregătirilor de război antisovietic, pentru libertate, democrație și pace. Cu deosebită tărie a ieșit la suprafață în această perioadă caracterul profund patriotic al luptei Partidului comunist, căci partidul s-a dovedit a fi purtătorul steagului independenței naționale, organizatorul curajos al luptei poporului împotriva transformării țării într-o colonie imperialistă, împotriva ocupării țării de către imperialismul german, pentru libertate națională.

Anteproiectul capitolelor VIII și IX mi se pare foarte rudimentar. În titlul capitolului VIII este o formulare foarte vagă: „Începutul unei ere noi în istoria României”. Trebuie spus: „Lupta pentru instaurarea și consolidarea regimului democratic-popular”, iar în acest capitol să se analizeze mai profund lupta și succesele partidului după 23 August 1944 pentru făurirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare în focul luptei pentru reforma agrară, închegarea acestei forțe sociale fără de care nu era posibilă cucerirea puterii.

De asemenea trebuie să se dea o caracterizare științifică perioadei dinainte de 6 martie 1945, cînd a existat și la noi, de fapt, după părerea mea, o dualitate a puterii.

Ultimul capitol cred că trebuie mai bine sistematizat, să cuprindă puncte distincte despre lupta pentru industrializarea socialistă, pornind de la documentele Conferinței naționale din octombrie 1945, despre lupta pentru transformarea socialistă a agriculturii etc.

În ceea ce privește finalul ultimului capitol al anteproiectului, cred că după „Lupta partidului pentru făurirea unei culturi noi, națională în formă și socialistă în conținut”, trebuie să mai urmeze o parte în care să se schițeze problemele noi și de perspectivă ale luptei pentru construirea socialismului.

Georgescu Titu. ...La capitolul I — Introducere. Înainte de a intra în tratarea propriu-zisă a istoriei partidului, este necesară o introducere. Aceasta presupune dividerea și restructurarea primului capitol, deoarece introducerea urmează să se oprească după mine la sfîrșitul deceniului al 9-lea. În capitolul introductiv urmează să fie tratate o bună parte din problemele cuprinse în paragrafele 1, 2, 3 ale actualului anteproiect, în plus se cere mai multă atenție pentru figurile progresiste din mișcarea culturală și națională, ca: C. Boliac, Alecsandri, Alecu Russo, Negruzzi, Alexandrescu și alții. Aceștia, în condițiile României de atunci, reprezentau forțe înaintate care, deși nu s-au ridicat la valoarea revoluționarilor-democrați, aveau multe elemente comune cu aceștia și constituiau un element progresist al vremii. Această introducere sau capitol introductiv cere să se facă legătura între epoca revoluției burghezo-democratice din 1818 și începuturile propriu-zise ale istoriei partidului, aici urmînd să fie cuprinse pro-

blemele referitoare la începuturile mișcării muncitorești, când organizațiile clasei muncitoare nu reflectau existența unei clase pentru sine, când marxismul nici nu se răspîndise încă să pună bazele acelor organizații care vor duce la crearea partidului social-democrat.

Începutul tratării istoriei partidului socot că trebuie să fie plasat spre sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului al XIX-lea. În discuțiile cu tov. Roller am fost și ajutat și combătut, lucru care m-a ajutat să-mi cristalizez această părere și o susțin deoarece sfîrșitul deceniului al 9-lea, și mai precis 1889, marchează momentul de cotitură al cercurilor muncitorești spre o mișcare organizată, care accepta principiile revoluționare marxiste. În 1889 cercurile au aderat la Internaționala a II-a condusă de F. Engels. În același an a început transformarea cercului muncitorilor în clubul muncitorilor, care era un prag și o treaptă nouă de organizare a clasei muncitoare. La începutul anului 1890 clubul muncitorilor era de fapt un partid cu cercuri (premergătoare secțiilor) în mai multe centre din țară, club care a premers creării P.S.D.M.R. în 1893. Anul 1889 cu aderarea la Internaționala a II-a și începutul luptei pentru crearea unei organizații de clasă unice a clasei muncitoare constituie un corolar al activității desfășurate de cercurile muncitorești de pînă atunci, activitate intensificată în direcția marxistă, mai ales după 1886.

Sînt pentru a menține cadrul periodizării generale pentru restul perioadelor, ținînd seama de împrejurările specifice țării și care nu depărtează de fapt periodizarea actuală de cea generală.

În ceea ce privește modul cum e tratată dezvoltarea capitalismului industrial, cred că nu este cel mai potrivit. Se vorbește despre dezvoltarea capitalismului industrial și despre dezvoltarea proletariatului industrial în perioada de după 1860 pînă spre 1872, iar în paragraful 3, se vorbește despre perioada dezvoltării relativ pașnice a capitalismului, și în mod just aici, unde trebuie adusă și ideea din primul paragraf, deoarece acestei perioade relativ pașnice îi corespunde în România dezvoltarea capitalismului industrial. A vorbi pînă în 1870—1875 despre dezvoltarea capitalismului industrial și despre dezvoltarea proletariatului industrial venim în flagrantă contradicție cu faptele, nu ținem seama de împrejurările specifice ale dezvoltării economiei țării.

În capitolul II, dezvoltarea capitalismului la sate este de asemenea defectuos plasată și nu e în concordanță cu împrejurările în care a avut loc acest proces.

În primul capitol — acolo unde sînt plasate problemele pentru deceniul al 6-lea și al 7-lea — se vorbește despre urmările dezvoltării capitalismului pe calea prusacă în agricultura României, iar în capitolul II, respectiv la începutul secolului al XX-lea, se vorbește despre pătrunderea capitalismului la sate o dată cu păstrarea resturilor feudale. Procesul este tocmai invers, și neținînd seama de evoluția gradată a procesului de pătrundere, apoi de dezvoltarea capitalismului la sate și de urmările lui, nu-ți poți explica just caracterul luptelor, frămîntările țărănimii și nici poziția mișcării muncitorești față de aceste lupte.

Se întîlnesc în anteproiect astfel de idei: „Criza economică. Ascutirea contradicțiilor de clasă“. Nu e cel mai potrivit. Pentru arhicunoscuta criză din 1929—1933 se specifică totdeauna perioada, iar pentru acesta nu. Propun ca formulare: Criza economică din 1901—1903; Ascutirea contradicțiilor de clasă și luptele muncitorești între 1900—1904.

Socotesc bine orientat anteproiectul în ceea ce privește tratarea mișcării sindicale. În ultima vreme se conturase la unii istorici părerea că începuturile mișcării sindicale datează din 1905, fiind legate de constituirea sindicatului tîmplarilor din primăvara anului 1905 și de constituirea a 50 de sindicate pînă în vara anului 1906. În discuțiile purtate s-a combătut această idee și în mod just, arătîndu-se că despre înce-

puturile organizării sindicale în România trebuie vorbit încă din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea. Această idee o găsim în embrion într-una din broșurile (teze) editate de C.G.M. în 1946, unde se subliniază elementele sindicale din activitatea societăților profesionale. La aceasta se adaugă faptul că încă înainte de secolul al XX-lea pe teritoriul țării noastre au existat sindicate la Petroșani, Cluj, Anina, Brașov etc., iar într-un articol recent al tov. Rață publicat în nr. 1 al revistei „Anale” a Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., se vorbește despre existența societății muncitorilor în fier și lemn, care avea evidente trăsături sindicale și care în 1888 joacă, sub îndrumarea lui Olcescu, un important rol în greva cefeștilor din București, Galați, Pașcani etc. În plus legea Missir, despre care se scrie în anteproiect, era îndreptată încă înainte de 1905—1906 împotriva organizării muncitorilor. Impotriva cărui fel de organizare? Aceasta reiese și din încercările de creare de sindicate în primii ani ai secolului al XX-lea și din faptul că legea Missir venea să impună o organizare hibridă de clasă capitalisto-muncitorească tocmai în scopul de a împiedica organizarea de sindicate. Ce a adus totuși 1905 în afară de avântul general al mișcării în direcția refacerii ei? A adus pentru mișcarea sindicală un imbold serios spre organizare, în pofida tuturor măsurilor și manevrelor burgheziei și moșierimii. Revoluția rusă din 1905, repet, a constituit un mare imbold spre refacerea mișcării muncitorești din România. Dar această refacere a început sub conducerea elementelor revoluționare, ca un proces cu rădăcini interne, îndată după trădarea „generoșilor”, și de aceea cred potrivit ca în anteproiect să se treacă alineatul referitor la „Lupta pentru refacerea mișcării muncitorești” înaintea alineatului privitor la luptele muncitorești din 1900—1904, la gazeta „România muncitoare”, la cercurile „România muncitoare”, care toate argumentează lupta pentru refacere și care în anteproiect e trecută la sfârșitul primului paragraf.

Tot în capitolul II, în ceea ce privește influența ideilor oportuniste anarho-sindicaliste, trebuie să ne gândim la o rezolvare cât mai temeinică a acestei probleme, de care e legat așa-zisul paralelism în activitatea P.S.D. și a sindicatelor și care a dăunat în genere mișcării muncitorești. De altfel cred că alineatul referitor la anarho-sindicalism trebuie plasat între 1908—1914 și nu pînă în 1908. Care este părerea mea în legătură cu activitatea sindicală separat de cea a P.S.D. Este știut că unul din conducătorii muncitorimii a fost Ștefan Gheorghiu. El a fost printre cei care au îndrumat mișcarea sindicală pe o cale revoluționară, activînd peste capul șefilor P.S.D. și trecînd adesea la acțiuni ce depășeau atribuțiile sindicatelor. De aici și aprecierea de anarho-sindicalism pentru activitatea sindicatelor și a unor conducători cum au fost Ștefan Gheorghiu și Alecu Constantinescu. Înainte totuși de a face atari aprecieri să vedem pe scurt care era cauza acțiunilor sindicatelor duse peste capul șefilor P.S.D. Dacă ne vom gândi la conducerea oportunistă a P.S.D., la linia pe care căuta această conducere s-o imprime întregului partid și în genere mișcării revoluționare din țară, dacă vom gândi la piedicile puse de conducerea P.S.D. în organizarea luptelor revoluționare și la calea reformistă a partidelor Internaționalei a II-a, atunci ne vom explica de unde izvorăște „anarhismul” lui Ștefan Gheorghiu și al altora. Din necesitatea de a conduce clasa muncitoare în lupta revoluționară, peste capul „politic” al conducerii oportuniste social-democrate. E drept că acești tovarăși au făcut și unele greșeli. Dar fără a trece peste aceste greșeli ale mișcării sindicale și ale conducătorilor revoluționari, trebuie să-i apreciem mai atent în privința calificativelor de anarho-sindicaliști și să ținem seama de împrejurările concrete interne și formele de manifestare ale anarhismului lui Gheorghiu și anarho-sindicalismul propriu-zis, antimarxist, profund dăunător revoluției...

La paragraful 5 propun ca la alineatul „Poziția oportunistă a conducerii P.S.D. față de războaiele balcanice“ să fie trecută și atitudinea elementelor revoluționare. Aici mă refer în genere la aripa revoluționară din P.S.D., la „stinga“ social-democrată din România, care a stat pe poziții revoluționare, s-a apropiat uneori de leninism și constituie partea pozitivă din patrimoniul tradițiilor revoluționare anterioare creării P.C.R.

În ceea ce privește tratarea în mod just proporționat a mișcării revoluționare în întreaga țară, socot că trebuie mai multă atenție acordată Transilvaniei. În anteproiect sînt încercări de rezolvare, susțin însă că se cere mai mult despre organizațiile și luptele muncitorilor din Transilvania, îndeosebi după 1900, creînd astfel o continuă legătură între momentele importante ale luptei revoluționare din toate regiunile Romîniei. Nu trebuie să scăpăm din vedere fondul specific al dezvoltării regiunii respective, fond pe care se desfășoară evenimentele.

La capitolul III. Sînt istorici care înclină să arate că în perioada 1918—1920 în România a fost o situație revoluționară. Sînt pentru această părere, deoarece studiul a numeroase materiale din această perioadă confirmă acest lucru. Evenimentele revoluționare de după Octombrie 1917, valul crescînd de greve; forța ce o reprezenta muncitorimea; criza politică cu avalanșa de guverne, schimbări și remanieri; succesele muncitorimii prin cîștigarea continuă de numeroase revendicări, pe care guvernările erau siliți să le accepte pentru că n-aveau altă ieșire; neputința capitalismului internațional de a ajuta direct guvernele în derută, cu un aparat birocratic imens dezorganizat, șubred; plus existența unei Republici proletare sovietice, în care clasa muncitoare din România vedea un reazem de nădejde — toate sprijină teza situației revoluționare. În această situație revoluționară conducerea oportunistă a partidului socialist a întins mîna pentru salvarea burgheziei și moșierimii.

Trec la o observație asupra paragrafului 2, unde se vorbește despre criza social-democratismului. Cred că această problemă trebuie tratată după crearea grupurilor comuniste, care au dezvoltat mișcarea muncitorească din România pe calea deschisă de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. Criza social-democratismului se datorește mult faptului că muncitorimea părăsește treptat pe social-democrații reformiști, oportuniști, și urmează lozincile grupurilor comuniste. Noi legăm această criză de fapte concrete, de datele în care s-a resimțit în mișcare.

Se vorbește în anteproiect de această criză înainte de declarația de principii din decembrie 1918 —, cred că nu e tocmai potrivit, pentru că atunci conducerea oportunistă a P.S.D. reușise încă să țină în mrejele social-democratismului o parte a muncitorimii tocmai prin acceptarea acestei declarații de principii înaintate. Social-democrații oportuniști s-au dat în vileag, în mod evident, în mai 1919, cînd s-au dezis de linia cît de cît revoluționară ce o votaseră în 1918. Declarația de principii din mai 1919 a fost documentul programatic al social-democratismului oportunist care este părăsit de mase și a cărei criză, necontestată acum, va scoate în arenă alți dușmani ai căii revoluționare care nu fuseseră compromiși. Este vorba de centriști, despre care nu se vorbește. De altfel lupta aceasta între curenți lipsește în anteproiect. În focul acestei ascuțite lupte ideologice între curențele amintite a triumfat curentul revoluționar leninist, care a stat la baza creării P.C.R., care a constituit o victorie împotriva oportunismului, a reformismului social-democrat.

M-am oprit la centriști deoarece după 1919 ei constituiau primejdia cea mai mare și aceasta nu numai în România. De aceea grupurile comuniste, în lupta lor pentru crearea unui partid marxist-leninist fără a înceta lupta împotriva social-democrației de dreapta, își vor concentra în 1920 și 1921 acțiunile de demascare împotriva centriștilor. Centriștii, sub numele de „unitari“, căutau să mențină cu orice chip con-

ducerea oportunistă și principiile social-democrate reformiste de organizare a partidului. Fățiș nu îndrăzneau să se pronunțe împotriva creării unui partid comunist, dar cereau, sub masca unității, unitate cu oportuniștii (vezi volumul de documente 1917—1922, pag. 273—275).

Lenin a demascat cu deosebită tărie perfidia așa-zisei unități pentru care se „zbăteau” centriștii.

Lenin, caracterizînd pe centriști și activitatea acestora, arăta :

„Nu este atît de periculos și dăunător oportunismul fățiș care îndepărtează de la început masa muncitorească, cît este de periculoasă teoria drumului de mijloc, care justifică prin fraze marxiste practica oportunistă, care demonstrează printr-o serie de sofisme inoportunitatea acțiunilor revoluționare”.

La capitolul IV. În această perioadă e caracteristic tînrului Partid Comunist Român lupta împotriva burgheziei și moșierimii și împotriva curentelor oportuniste din mișcarea muncitorească și din propriile rînduri ale partidului. E caracteristic lupta pentru transformarea sa într-un partid legat de mase, transformarea lui într-un partid marxist-leninist. Aici sînt de acord cu tov. Roman în ceea ce privește demascarea gherismului. Acest proces important nu e oglindit în anteproiect și e doar linia principală de activitate a P.C.R. în această perioadă.

Sarcina celor care cercetează istoria P.M.R. este și aceea de a dezvălui atît legăturile cu mișcarea revoluționară rusă (care e mai bine conturată în anteproiect), dar mai ales influența crescîndă a leninismului asupra avangărzii revoluționare a proletariatului și experiența glorioasă a partid al Uniunii Sovietice.

Plasarea justă a problemei istoriei partidului în ansamblul împrejurărilor și a mișcării muncitorești internaționale, precum și tratarea istoriei Partidului comunist pe fondul istoriei poporului în nemijlocită legătură cu clasa al cărei conducător este și cu masele populare, reprezintă o înțelegere justă a luptei partidului. În această direcție anteproiectul este în general bun. Trebuie însă completate goluri în ceea ce privește acțiunile maselor, luptele clasei muncitoare și ale țărănimii, sau situația țărănimii, care e scăpată din vedere în mai multe capitole. Problemei țărănești trebuie să-i acordăm un loc mai mare și pentru importanța ce o prezintă, dar și pentru faptul că a fost una din cele mai dificile probleme din activitatea partidului, în sensul că nu era just înțeleasă pînă la Congresul al V-lea, în 1931.

În schimb, ca unul din multe merite ale partidului nostru, problema națională a fost în mod just pusă încă din primii ani ai activității partidului. Anteproiectul nu acordă atenția cuvenită acestei probleme. Trebuie să gîndim și la faptul că Partidul Comunist Român a fost lovit crunt, a fost ilegalizat, apărînd de pe poziții juste un principiu leninist, și acesta era tocmai problema națională.

La capitolul V. Este unul din capitolele cele mai însemnate din viața Partidului nostru. Aici găsim și istoricul Congres al V-lea, aici găsim și eroicele lupte ale cefe-riștilor și petroliștilor din 1933. Acum apar și se călesc cadre noi, sănătoase, revoluționare și cu priceperea de a conduce masele.

Acest lucru nu reiese din felul cum e tratat capitolul : Congresul al V-lea a însemnat o cotitură în viața partidului nostru, în atitudinea față de mase, față de țărănime, față de tineret etc. De altfel U.T.C. este scăpat din vedere în întregul anteproiect.

Sau — luptelor din 15—16 februarie 1933 cred că trebuie să li se acorde un paragraf întreg. În anteproiect se vorbește în general despre luptele din 1932—1933. Nu e just, nici educativ, nici științific, ca cel mai mare episod din lupta clasei muncitoare

să nu se specifice în mod deosebit. Dacă nu un paragraf, cel puțin să fie specificate luptele din ianuarie—februarie 1933.

La capitolul VII. Puțin sînt reflectate greutățile întîmpinate de P.C.R. în lupta sa, mai ales în unele momente foarte dificile cum au fost perioada stabilizării relative a capitalismului și îndeosebi perioada dictaturii fasciste. Pare oarecum neted acest drum glorios dar destul de greu al partidului nostru.

Propun ca la acest capitol să se vorbească despre greutățile, piedicile puse partidului de către agentura imperialistă în calea organizării luptei antifasciste, a luptei de partizani, a sabotajului etc.

La capitolul VIII. Perioada la care se referă capitolul este mai clocotitoare decît lasă să se vadă anteproiectul de program. Atît în ceea ce privește lupta împotriva fascismului, a resturilor lui, a încercărilor imperialiștilor de intervenție, cit și împotriva partidelor reacționare. Este perioada unui șir întreg, neîntrerupt de lupte de zi cu zi, mici și mari, de lupte grele și victorii prețioase. Din ansamblul capitolului nu reiese aceasta. Iau numai o problemă — aceea a făuririi alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare. Țărănimea a venit alături de clasa muncitoare, alături de aliatul ei firesc datorită condițiilor obiective și intereselor sale firești. Nu a fost o alianță sentimentală, ci o alianță de luptă. Țărănimea vroia reforma agrară. Pentru reforma agrară, urmînd clasa muncitoare, s-a bătut cu toți cei care se împotriveau într-un fel sau altul realizării ei. Țărănimea s-a bătut pentru zdrobirea fascismului, pentru că menținerea fascismului însemna menținerea jugului moșierilor și capitaliștilor, care nu vroiau să facă reforma, s-a bătut cu moșierii pentru că aceștia împiedicau, în alianță cu burghezia, realizarea reformei. Astfel lupta lor interesată obiectiv alături de clasa muncitoare a avut un ascuțit caracter politic antifascist, antifeudal, mergînd la actele revoluționare fără precedent în istoria noastră, cînd țărănimea, urmînd lozincile P.C.R., nu numai că a împărțit pămînturile, dar, în alianță cu clasa muncitoare, a răsturnat puterea politică a organelor locale din comune, plăși, județe. Imbinarea luptei pentru reforma agrară cu lupta pentru puterea muncitorească-țărănească capabilă să apere țărănimea este caracteristica alianței făurite în acea perioadă.

...Trebuie vorbit despre stînga social-democrată. Rolul politic activ al acesteia stîngi și întărirea ei trebuie tratate, deoarece acestea sînt rodul activității P.C.R. Partidul comunist a știut să lanseze atari lozinci politice juste, încît a polarizat cu timpul activitatea majorității muncitorimii cinstite din România. Prin întărirea aripilor stîngi social-democrate, P.C.R. a izbutit să îndrumeze aproape efectiv nu numai această stîngă, dar în unele momente chiar politica generală a majorității membrilor de rînd ai P.S.D., fapt care a dus la crearea F.U.M. la 1 mai 1944. Cu ajutorul P.C.R. s-a format, mai ales după 1944, în P.S.D. o largă bază de masă pentru curentul de stînga, care a azvîrlit mai tirziu, tot cu sprijinul Partidului comunist, pe social-democrații de dreapta în cap cu agentul imperialiștilor Titel Petrescu. Cu acest P.S.D. de stînga s-a făcut unificarea în 1948 și s-a creat P.M.R., victorie definitivă a leninismului în mișcarea muncitorească din România.

Acest proces este necesar acum să fie studiat și clarificat de cercetători în lumina statutului-proiect.

David Viorica. ...I. În anteproiectul de program lipsește complet o problemă importantă legată de activitatea partidului. Astfel nu se vorbește nimic despre importanța pe care a acordat-o mișcarea muncitorească în general, și în special P.C.R., armatei.

De la începuturile mișcării muncitorești a fost desfășurată o activitate uriașă în rîndurile armatei. Ziarele muncitorești s-au ocupat permanent de situația soldaților și

au demascat tratamentul barbar la care au fost supuși muncitorii și țărani îmbrăcați în haine militare.

P.C.R. a creat celule de partid în cazărmi, a editat o presă care s-a ocupat special de această problemă, de exemplu „Cazarma“, a fost creat un organ special, „A.M.I.“, care s-a ocupat de munca în rândurile soldaților. Impotrivirea soldaților de a trage în țărani răsculați în 1907, acțiunile revoluționare ale unor regimente și ale marinarilor din timpul Revoluției din Octombrie, refuzul unor ostași de a trage în muncitorii ceferiști la Grivița 1933, precum și aportul prețios al armatei în înfăptuirea actului revoluționar de la 23 August și apoi lupta sa pentru înfringerea fascismului sint doar cîteva momente care ilustrează rodul activității partidului nostru dusă în rândurile armatei. Cred că acestor fapte trebuie să li se dea locul cuvenit în programul de istorie a P.M.R.

2. De asemenea în anteproiect sint doar enunțate „consiliile de fabrică“. Cred că este necesar să se sublinieze caracterul politic și importanța acestora. Astfel de „consilii“ au existat nu numai în Valea Jiului, ci și în București, Cîmpina și în alte părți ale țării. După părerea mea, ele s-au apropiat și au avut elemente de Soviete muncitorești, fiind create de muncitori în focul luptelor revoluționare.

3. În legătură cu discuțiile care au avut loc socotesc că stabilirea unei periodizări ar fi foarte necesară pentru înlăturarea lipsei de ordine din cursurile școlilor de partid și de stat, care e cauzată de emiterea diferitelor păreri personale contradictorii. Spun aceasta deoarece studenții sint puși de multe ori în situația cînd nu știu pe cine să creadă. De exemplu, dezvoltarea capitalismului la noi în țară este prezentată de istorici în mod diferit, unii spun că a început în 1821, alții că în 1848, iar alții că în 1864. De obicei, studentul, înainte de a intra la examen, se interesează în prealabil ce părere are despre această problemă profesorul examinator și-i răspunde pe plac, pentru a lua examenul. Eu socotesc că aceste multiple periodizări nu pot duce la rezultate bune. În ceea ce privește periodizarea începuturilor mișcării muncitorești din țara noastră, alta este părerea tov. Haupt și alta e părerea tov. Rață. Amîndoi predau însă la școli de partid, și studenții învață problemele în mod diferit, din care cauză se ivesc de multe ori discuții între studenții de la Școala superioară de științe sociale „A. A. Jdanov“ și cei de la Școala superioară de partid „Ștefan Gheorghiu“.

Tov. Roman a venit cu o nouă periodizare, punînd ca limită anul 1905. Cred că nu este cel mai potrivit, după cum nu este confirmată de fapte nici afirmația sa că în 1912 ar fi avut loc un avînt revoluționar la noi în țară.

În ce privește de unde trebuie să începem manualul de istorie a partidului, eu susțin părerea tov. Titu Georgescu de a nu începe din 1848, ci din deceniul al IX-lea, al secolului al XIX-lea urmînd să se facă o introducere unde să fie tratate tradițiile revoluționare ale poporului nostru. Dar nu sint de părerea tovarășilor care consideră cele două capitole din anteproiect drept introducere, aceasta ar însemna să negăm tradițiile de luptă ale mișcării muncitorești din țara noastră.

Sînt de părerea tov. Georgescu de a fixa anul 1889, deoarece cred că a fost un proces care trebuie studiat și bine precizat. De altfel capitolul I în anteproiect este intitulat „Răspîndirea marxismului în România“, ceea ce cred că nu coincide în nici un caz cu revoluția din 1848.

De ce să începem manualul de istorie a partidului de la o revoluție burgheză în care nu se poate vorbi de lupta proletariatului ca clasă?

Sînt de acord cu tov. Banyai în ce privește Transilvania, care este slab prezentată în anteproiect. Istoria partidului trebuie să se ocupe cu mișcarea muncitorească și lupta partidului pe teritoriul de azi al R.P.R.

Dumitrescu A. Petre. ...Părerea mea este că autorii anteproiectului n-au elaborat un program pentru un curs de istorie a P.M.R. independent, sau pentru un manual de istorie a P.M.R., ci ei au elaborat un program pentru un ciclu de lecții de istorie a P.M.R. care să se facă împletit, înmănunchiat cu lecții de istorie a R.P.R. Dacă este așa, numai în acest fel îmi explic că tovarășii au făcut o astfel de periodizare cum o cunoaștem, în unele părți pe foarte mulți ani, de exemplu capitolul II (1900—1917), și unde au omis cadrul economic social atât pe plan intern cât și pe plan internațional.

Dacă au făcut acest program, în această idee programul corespunde ca structură, rămânând să fie modificat în ceea ce privește formularea unor capitole și anumite teze despre care s-a discutat aici.

Dacă scopul programului este ca să constituie un program pentru predarea istoriei P.M.R. în mod independent, de sine stătător și neîmpletit cu lecții de istorie a R.P.R., dacă este vorba ca acest program să fie jalon al unui viitor manual de istorie a P.M.R. în ceea ce privește mai ales periodizarea, el are multe lipsuri.

În ceea ce privește periodizarea care trebuie dată istoriei P.M.R., eu mă bazez pe două lucrări ale lui Lenin și una a lui I. V. Stalin. Aceste lucrări sînt: lucrările lui Lenin „Ce-i de făcut?“, și „Despre unele particularități ale dezvoltării istorice a marxismului“, și lucrarea lui I. V. Stalin „Despre manualul de istorie a P.C. (b) al U.R.S.S.“.

În aceste lucrări Lenin și Stalin dau indicații prețioase cum să se periodizeze istoria mișcării muncitorești și a P.C.U.S. Ei arată că periodizarea mișcării muncitorești și a P.C.U.S. trebuie să se facă pe momente de cotitură, pe momente capitale în dezvoltarea mișcării muncitorești și a istoriei partidului. Ținînd cont de aceasta, în programul cursului de istorie a P.M.R. și al viitorului manual de istorie a P.M.R. ar trebui introduse modificări ca periodizare la capitolele I, II, III și IX. După mine în această privință cele mai reușite capitole sînt: IV, V, VII și VIII.

Capitolul I l-aș împărți în două capitole, și anume: 1) Primii pași ai mișcării muncitorești și răspîndirii marxismului în România; 2) Lupta pentru crearea partidului social-democrat al muncitorilor din țara noastră.

În ceea ce privește capitolul II l-aș împărți în trei capitole: 1) Lupta pentru refacerea și dezvoltarea mișcării muncitorești la începutul secolului al XIX-lea; 2) Influența primei revoluții ruse asupra mișcării revoluționare din România, și 3) Mișcarea muncitorească în România în timpul războaielor balcanice și în timpul primului război mondial.

Capitolul III l-aș împărți în două capitole: 1) Marea Revoluție Socialistă din Octombrie — începutul unei ere noi; avîntul revoluționar din țara noastră; 2) Crearea P.C.R. — victorie istorică a leninismului asupra oportunistului și reformismului din mișcarea muncitorească din România.

Capitolul V, VI, VII, VIII, după părerea mea, corespund.

Capitolul IX, după părerea mea, l-aș împărți în două capitole: 1) Lupta partidului nostru pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice în țara noastră; 2) Lupta partidului nostru pentru înăpăstirea revoluției socialiste. În ceea ce privește alte propuneri susțin propunerea ca să se precizeze obiectul cursului de istorie a P.M.R. sub forma unei introduceri, așa cum este și în Cursul scurt de istorie a P.C.U.S., și de asemenea mai susțin propunerea să se vorbească despre armata R.P.R. în manualul de istorie a P.M.R. Eu aș vrea să reamintesc să se vorbească despre armata noastră în manualul de istorie a P.M.R. tot așa cum se dă toată atenția în problema armatei în cursul scurt de istorie a P.C.U.S.

Cotovschi Grigore. ...Acest anteproiect de program, ca să poată să ne servească ca program, trebuie să îndeplinească una din cele mai elementare cerințe ale unui program: să știm care sînt titlurile lecțiilor, care este tematica. Cred că este necesar, așa cum este și în „Cursul scurt de istorie a P.C.U.S.”, să fie titluri de capitole, subtitluri, care constituie paragrafe, fiecare subtitlu constituind un titlu de lecție.

Eu aș vrea să mă opresc asupra unei probleme care a fost pusă aici de tov. Pîrvulescu în cuvîntul de deschidere, și anume aceea cu privire la raportul dintre istoria partidului și istoria Patriei, ca una din cele mai importante probleme care trebuie rezolvată. Noi nu putem s-o rezolvăm așa cum a fost rezolvată în „Cursul scurt de istorie a P.C.U.S.”. În cursul scurt este rezolvată în mod deosebit, pentru că istoria P.C.U.S. corespunde cu elaborarea leninismului; în acest fel, istoria partidului este expusă pe baza concepției leniniste, pe baza teoriei marxismului, pe baza ideilor marxism-leninismului. Nici un partid nu poate să rezolve astfel această problemă. Totuși noi nu putem să avem un program al istoriei partidului care să se deosebească de istoria Patriei fără ca istoria partidului să fie expusă pe baza ideilor marxism-leninismului.

Din actualul proiect lipsește expunerea concepției marxist-leniniste, concepția partidului nostru. Cred că trebuia să se găsească în programul nostru expunerea unor probleme teoretice fundamentale ale marxism-leninismului. Cred că în primul rînd în capitolul I trebuia să fie arătat cum a pătruns marxismul în România, răspîndirea marxismului în cercurile muncitorești existente, cînd a apărut pentru prima oară Manifestul Partidului Comunist în romînește, cum a pătruns literatura marxistă, de cine și cum a fost răspîndit marxismul în România.

În capitolul II cred că trebuia să se amintească de perioada cînd Lenin a elaborat învățăturile despre partidul de tip nou și despre programul marxist adoptat de Congresul al II-lea. Istoricii trebuiau să cerceteze în ce măsură lucrările lui Lenin din acea perioadă au influențat mișcarea muncitorească din țara noastră.

Este imposibil să ne închipuim că mișcarea muncitorească după 1900 sau elemente revoluționare nu au cunoscut lucrările lui Lenin.

Se vorbește în acest capitol de influența nefastă a lui Gherea. A fost aici lămurită această problemă. Dar nu este destul să spunem că Gherea are și o contribuție pozitivă în mișcarea muncitorească. Trebuie să se arate în ce constă contribuția lui pozitivă, și în special cînd vorbim de influența nefastă a ideilor lui este cazul să se expună învățătura lui Lenin cu privire la rolul de hegemon al proletariatului, în revoluția burghezo-democratică și să se arate concepția contrarevoluționară a lui Gherea cu privire la rolul de conducător al burgheziei în revoluție.

De asemenea, în acest capitol, care se ocupă de perioada pînă în 1917 (este cunoscut că Lenin a elaborat atunci teoria și tactica partidului în problema războiului și păcii), este necesar să se expună această teorie și apoi despre diferitele curente care au existat în această problemă, cit și atitudinea lor față de primul război mondial.

Cred că aici ar fi cazul să se expună problema națională legată de lupta lui Lenin împotriva oportunismului internațional a II-a, care a devenit social-șovinistă.

Capitolul III: este cazul să se expună problema dictaturii proletariatului ca una din problemele principale.

De asemenea știm că în Congresul al II-lea al partidului nostru s-au rezolvat o serie de probleme organizatorice, statutul; de aceea este cazul ca în acest capitol să fie expuse principiile organizatorice elaborate de Lenin în lucrările sale.

S-a mai spus că în capitolul IV trebuie să se vorbească despre bolșevizarea partidului nostru. Cred că aici trebuie să se vorbească despre bazele teoretice ale partidului, deoarece una din bazele esențiale ale bolșevizării era însușirea de către avangarda proletariatului a teoriei marxist-leniniste.

Știu că în 1924, imediat după ce a apărut cartea lui Stalin „Bazele leninismului”, a apărut și în românește, și deci comuniștii au aflat despre aceasta.

Cred că în capitolul V trebuia lămurită problema: în ce au constat luptele fracționiste fără de principii.

În capitolul VI unde se vorbește despre fascizarea țării, este cazul să se explice esența fascizării, baza economică-socială a fascismului, pe baza indicațiilor Congresului al VII-lea al Cominternului.

În capitolul VII (perioada celui de-al II-lea război mondial) ar fi de asemenea important să se expună problema inevitabilității războiului între țările imperialiste, atitudinea tactică a partidului față de acest război, despre frontul larg în care a fost atrasă și o parte a burgheziei. Astfel de probleme ar fi necesar, după mine, să-și găsească loc în acest capitol.

Despre capitolele VIII și IX mi-am dat seama că sînt cele mai slabe capitole, care cer cea mai multă muncă.

Dacă pînă la 23 August 1944 putem vorbi în istoria partidului despre însușirea și aplicarea învățaturii marxist-leniniste, după 23 August putem vorbi, după părerea mea, de dezvoltarea de către partidul nostru a marxism-leninismului, de o serie de hotărîri foarte importante în legătură cu industrializarea și cu colectivizarea, de problema curățirii rîndurilor partidului, de plenara a V-a a Comitetului Central — lucruri deosebit de importante, care au contribuit la dezvoltarea învățaturii marxist-leniniste despre partid, despre construirea socialismului.

Cred că în capitolul VIII, acolo unde se vorbește despre Conferința națională, trebuie expusă învățătura marxist-leninistă despre industrializare, pentru că partidul nostru s-a călăuzit în elaborarea planului său de refacere a țării și construire a socialismului de aceste învățăminte. Mai tirziu trebuie expusă teoria marxist-leninistă despre colectivizarea agriculturii.

Cred că este greșit că în elaborarea anteproiectului de program al istoriei partidului au lucrat numai istorici. Faptul că la acest program au lucrat numai istorici este cauza multor lipsuri. Cred că este foarte important să fie aci și propagandiști economici, pentru ca istoria partidului nostru să fie expusă științific.

Pop Valeriu. ...Anteproiectul de program al cursului istoriei P.M.R., prezentat spre discuțare, are o însemnătate nu numai prin faptul că materializează ideea elaborării unui manual de istorie a partidului, dar are însemnătate și prin el însuși, prin aceea că, datorită muncii meritorii a colectivului care a lucrat la proiect, programul a reușit, într-o bună măsură, să pună ordine în noianul de materiale și documente, să dea o interpretare în general justă evenimentelor și să prezinte fenomenele în înălțuirea lor logică, cauzală. În sfîrșit proiectul prezentat vorbește de o serioasă muncă științifică de documentare și sistematizare a întregii bogății de materiale ce avem la îndemînă.

La multe observații și sugestii făcute aici de tovarășii care au vorbit înaintea mea, am de adăugat și eu cîteva observații, pe care țin să le prezint de la început într-o formă succintă.

Înainte de toate vreau să-mi spun părerea în problema marcării începutului mișcării muncitorești în țara noastră. Mă alătur propunerilor făcute aici că trebuie delimitat totuși printr-o dată începutul mișcării muncitorești. Această dată cred că

trebuie căutată în jurul ultimului deceniu al secolului XIX. Cineva a propus 1886 — anul elaborării programului cercurilor muncitorești —, altcineva a propus 1889 — anul afilierei cercurilor muncitorești la Internaționala a II-a — etc. Sînt împotriva părerii acelor tovarăși care susțin că trebuie început imediat după 1848. Cred că locul expunerii luminoaselor idei ale revoluției burghezo-democratice din 1848, ale lui Bălcescu, este în introducerea la curs despre care s-a vorbit aci.

Nu vreau să se înțeleagă prin aceasta că în primul paragraf din manualul de istorie a partidului nu trebuie să se vorbească despre situația de după 1848, mai ales de reforma agrară din 1864, de primele greve și alte acțiuni ale activității spontane a clasei muncitoare în formare, despre activitatea unor cercuri revoluționare, despre răspîndirea ideilor marxiste în România etc.

Eu cred că dacă nu facem această delimitare se creează confuzii grave, confuzii care ar consta în înțelegerea mișcării organizate a proletariatului ca o continuare neesențială de ordin evolutiv, a activității maselor din timpul revoluției burgheze, fără să se semnaleze fenomenul cu totul nou în lupta proletariatului, și anume organizarea, lupta pentru crearea partidului său de clasă, lupta pentru înfăptuirea ideilor marxismului.

Eu cred că în această privință trebuie să ținem mai conștiințios seama de experiența elaborării „Cursului scurt de istorie a P.C.U.S.". Cred că fiecare se întreabă și își răspunde că nu întîmplător tovarășii sovietici au ales ca dată pentru a marca începutul istoriei P.C.U.S. anul 1883, adică înființarea grupului „Eliberarea muncii", primul grup marxist al muncitorilor din Rusia, care este propriu proletariatului industrial și care marchează o nouă etapă în dezvoltarea mișcării muncitorești.

O chestiune mai mică ce vreau să ridic este problema datei de încheiere a acestui capitol, 1900. După cite știu, acest an, în afară de însemnătatea lui ca hotăr între secole, nu reprezintă nimic deosebit pentru mișcarea muncitorească din țara noastră. Și această dată cred că trebuie aleasă pe anumite criterii, fie că este vorba de trădarea generoșilor — și atunci să spunem 1899 —, fie că vrem să depășim această perioadă și să intrăm în perioada de oarecare avînt al mișcării muncitorești, și atunci să marcăm 1904 sau 1905. În orice caz trebuie studiată această problemă.

De asemenea cred că nu-și are explicație începutul capitolului II (anul 1900), întrucît se lasă impresia că 1900 marchează trecerea capitalismului în faza imperialistă, deși nu-mi dau seama în ce măsură cuprinsul capitolului va lămuri acest lucru. Analiza trecerii capitalismului în stadiul imperialist cred că trebuie tratată în cadrul capitolului I, unde este vorba de ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, în care perioadă se petrece în realitate această trecere.

Voi mai ridica problema specificului dezvoltării economiei țării noastre. Se știe că, datorită existenței jugului turcesc, a fost ușurată pătrunderea masivă a capitalului străin în România. Proletariatul în țara noastră s-a dezvoltat așadar în condițiile unei cumplite asuprii și a capitalismului intern și a imperialismului hrăpăreț străin. România s-a dezvoltat ca o țară cu o economie semicolonială.

Noi, care avem această situație specifică, cred că trebuie să o marcăm în manualul de istorie și în program, întrucît de acest specific depinde foarte mult înțelegerea viitoarelor mișcări ale proletariatului.

O altă problemă este aceea a atenției, după părerea mea, nejustificat de mică care se dă primului și celui de-al doilea război mondial.

Știm cu toții observația făcută de I. V. Stalin la propunerea de periodizare a Cursului scurt, cînd, între altele, arată că una din greșelile către care sînt atrase colectivele care lucrează la manualul de istorie a partidului este aceea că rup istoria

partidului de istoria Patriei. Or, nu putem nega că în istoria Patriei noastre primul război mondial nu ocupă un loc foarte serios, deși foarte tragic pentru poporul nostru, datorită sutelor de mii de victime jertfite în interesul imperialiștilor. În această perioadă s-a produs nu numai un dezastru, un haos în economie, dar și o accentuare serioasă a mizeriei maselor, a asupririi maselor, o creștere de revolte ale maselor împotriva guvernelor burghezo-moșierești stăpînitoare și, ca atare, s-au creat acele condiții ale dezvoltării unui spirit revoluționar, a unei puternice crize revoluționare în țara noastră.

Toate acestea trebuie analizate și elaborate, intrucit altfel nu vom putea explica just, de pildă, cauza care a determinat guvernul burghez-moșieresc să adopte actul improprietății din 1920 sau care au fost condițiile care au dus la înființarea P.C.R. etc.

De asemenea cred că în ce privește al doilea război mondial capitolul VII nu trebuie să se rezume numai la această înșiruire a încercărilor și acțiunilor partidului pentru făurirea frontului antihitlerist și pentru demascarea războiului antisovietic. În timpul războiului au fost multe manifestări de revoltă și protest ale maselor populare; trebuie să vorbim nu numai de acțiunile partidului și ale maselor în spatele frontului, ci și de activitatea partidului și a simpatizanților partidului în rândurile soldaților de pe front, care au trecut în perioada războiului nejust antisovietic în număr mare de partea Uniunii Sovietice și care după aceea, în prizonierat, au dus o activitate serioasă pentru înfăptuirea viitoarei armate populare.

În general atît programul cit și macheta manualului nu înfățișează după cum ar merita lupta eroică a partidului, a comuniștilor și a oamenilor care au sprijinit, anonim, activitatea partidului chiar în ilegalitate, în timpul terorii fasciste, nu se oglindește patriotismul luptei partidului și comuniștilor.

Dacă ne gîndim la uriașul rol educativ ce va avea manualul de istorie a partidului pentru tineretul din țara noastră, cred că ajungem cu toții la concluzia că această lipsă serioasă din anteproiectul de program trebuie lichidată necondiționat.

În sfîrșit o ultimă chestiune ce voi pune este legată de problema capitolului IX. Unii tovarăși au dezvoltat aici pe larg felurite aspecte în legătură cu acest capitol. Eu aș vrea să adaog că în capitolul acesta nu se vorbește de măsurile partidului luate pentru întărirea vieții de partid, pentru întărirea unității partidului, pentru întărirea disciplinei de partid, măsuri care au avut și au o importanță sericasă în dezvoltarea vieții noastre de partid, în întărirea continuă a partidului nostru.

(În numărul viitor vom publica continuarea dezbaterilor.)

1 MAI ÎN UNELE DOCUMENTE DE PARTID DIN PERIOADA ANILOR 1931—1933

de A. ROMAN și M. TĂLĂNGESCU

Ziua de 1 Mai, ziua internațională a celor ce muncesc, a început a fi sărbătorită în întreaga lume din anul 1890, conform hotărîrii Congresului I al Internaționalei a II-a, din anul 1889, organizat și condus de F. Engels.

Dar acțiunea de 1 Mai n-a fost o simplă zi de bucurie a oamenilor muncii, ci ea a devenit, în condițiile regimului capitalist, tot mai mult o zi de luptă, de trecere în revistă a forțelor revoluționare, de aprige și înverșunate ciocniri cu dușmanii ascunși și fățiși, de mobilizare a celor ce trudeau în fabrici, uzine și birouri pentru obținerea drepturilor de care erau lipsiți.

În 1890, ca urmare a creșterii amploarei mișcării muncitorești din România, Clubul muncitorilor a organizat primul 1 Mai, inaugurînd astfel în țara noastră, ca și în întreaga lume, seria marilor manifestații economice și politice din această zi a oamenilor muncii.

Sub conducerea P.C.R., manifestațiile de 1 Mai au crescut în amploare și intensitate.

În cele ce urmează vom prezenta unele documente de partid întocmite în anul 1931—1933 cu prilejul zilei de 1 Mai.

Criza economică din țările capitaliste (1929—1933) a lovit puternic și România. Burghezia și moșierimea, avînd din plin sprijinul social-democrației de dreapta, au căutat să iasă din criză pe spinarea oamenilor muncii. Sute de fabrici s-au închis, lăsînd pe drumuri zeci de mii de muncitori. Salariile celor ce au rămas în producție au scăzut la jumătate numai în decurs de 3 ani. Curbele de sacrificiu impuse de burghezia și moșierimea romînă, în înțelegere cu imperialiștii anglo-franco-americani, au aruncat în neagră mizerie nenumărați muncitori, funcționari, învățători, pensionari, muncitori agricoli etc.

Politica agrară a guvernelor burghezo-moșierești a dus țărănimea muncitoare pe drumul ruinării și sărăcirii, a apărut bogățiile moșierilor și chiaburilor, ceea ce a făcut ca nemulțumirile țărănimii muncitoare să crească, determinînd-o să pornească la luptă împotriva exploatării, asupririi fiscale și cămătărești etc.

Burghezia și moșierimea română, slujind politica imperialiștilor din apus, a intensificat politica de înarmare și pregătire de război împotriva Uniunii Sovietice, netezind astfel drumul fascismului în România.

În acești ani P.C.R. a pregătit și a organizat ziua de 1 Mai ca zi de luptă pentru o viață mai bună a celor ce muncesc. Partidul s-a adresat maselor prin manifeste, circulare, prin presa editată de partid, prin presa editată de U.T.C. și Sindicatele unitare și prin cea editată de „Ajutorul Roșu“.

De 1 Mai 1931 au fost editate :

- 1) Un manifest semnat de C.C. al P.C.R. și C.C. al U.T.C. ;
- 2) Un manifest al C.C. al „Ajutorului Roșu“ ;
- 3) Un manifest al comisiei locale a Sindicatelor unitare din București ;
- 4) De asemenea a fost întocmită „Rezoluția asupra campaniei de 1 Mai“.

În manifestul semnat de Comitetul Central al P.C.R. și de Comitetul Central al U.T.C. se arată situația grea a muncitorilor, țăranilor săraci, precum și a tuturor păturilor nevoiașе din țară, ca urmare a scăderii salariilor, concedierilor, arestărilor, schingiuirilor etc.

Prin acest manifest P.C.R. propagă în mase ideea necesității creării unui front unic revoluționar al muncitorilor și țăranilor, împreună cu minoritățile naționale, prin care să ducă lupta împotriva monarhiei și fascismului pentru un guvern muncitoresc țărănesc.

Manifestul demască poziția trădătoare a social-fasciștilor puși în slujba burgheziei și moșierimii, care urmăreau să adoarmă vigilența și spiritul de luptă al muncitorilor, și arată importanța pe care o are pentru oamenii muncii din România lupta pentru apărarea revoluționară a Uniunii Sovietice.¹

În manifestul tipărit de C.C. al „Ajutorului Roșu“ se face un istoric al zilei de 1 Mai. Manifestul „Ajutorului Roșu“ demască încercările făcute de burghezie și moșierime de a ieși din criza economică prin întărirea exploatării maselor muncitoare de la orașe și sate, prin pregătirea războiului împotriva Uniunii Sovietice.

„Ca și în toate țările capitaliste — arăta manifestul — milioane de muncitori și țărani săraci și mijlocii din România suferă de foame și mizerie. Sute de mii sînt azvîrliți pe drumuri ca șomeri. În fabrici și ateliere salariile scad..., iar orele de lucru se înmulțesc pînă la 12—14 ore pe zi. Țăranii săraci și mijlocii își vînd produsele pe nimic și, aduși la sapă de lemn de cămătari

¹ Textul manifestului se va publica într-un volum de documente în curs de pregătire. — *Nota Red.*

și impozite, își pierde pământul. Așa încearcă stăpînii să iasă din criza economică ce-i sugrumă... În același timp cu înăsprirea exploatării maselor, ei pregătesc războiul contra Uniunii Sovietice, patria proletariatului de pretutindeni. În Uniunea Sovietică burghezia internațională vede pe dușmanul său de moarte. În nimicirea puterii proletare de acolo și în readucerea Uniunii Sovietice sub jugul exploatării capitaliste își pun bandiții capitaliști din toată lumea nădejdea de a se salva din criză. Burgheziei romîne i s-a dat rolul de a provoca războiul antisovietic”¹.

Masele exploatare nu mai voiau să îndure foamea, schingiuirile și teroarea. Sub conducerea P.C.R., oamenii muncii organizează greve și demonstrații la care burghezia răspunde cu o teroare groaznică.

„In fabrici — spune manifestul în continuare — muncitorii sînt dați afară și arestați... Organizațiile revoluționare sînt prigonite și aruncate în ilegalitate. Presa lor e confiscată. Zilnic sînt cîteva procese răzlețe sau de masă împotriva muncitorilor și țăranilor. Ani grei de pușcărie cad pe capul lor. Grevele sînt înăbușite cu armata, poliția și prin trădarea social-democrată. La C.F.R., la Lupeni, la Buhuși, la Rădăuți etc., muncitorii și țăranii au fost măcelăriți. În închisori domnește un regim de asasinare a prizonierilor politici revoluționari. Se trage asupra lor înăuntrul închisorii. Naționalitățile asuprite sînt supuse celei mai ticăloase prigoane”².

Avîntul de luptă revoluționar al maselor muncitoare e în continuă creștere. Pentru a stăvili avîntul maselor, burghezia și moșierimea romînă trec la militarizarea instituțiilor și fabricilor mai importante, unde sînt puși la conducere generali și ofițeri superiori. Prin aceste măsuri ei urmăresc să întărească dictatura lor de clasă. În toate aceste acțiuni burghezia și moșierimea se sprijină pe social-democrații de dreapta, care, așa cum arăta manifestul :

„...opresc pe muncitori de la luptă; ei îi arestează și îi dau pe mîna poliției, ei terorizează și trădează pe greviști; ei votează bugetele de război, impozitele de război și legile de încătușare și despuiere a poporului muncitor, ei ponegresc și sabotează înfăptuirile socialiste ale muncitorilor și țăranilor săraci

¹ Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lingă C.C. al P.M.R., dosar nr. 29.757, fila 18.

² Ibid.

și mijlocii din Uniunea Sovietică și așîă la război împotriva lor, ba iau chiar parte activă în aceste pregătiri”¹.

Manifestul C.C. al „Ajutorului Roșu” cheamă masele exploatate la luptă sub următoarele lozinci:

„Pentru activitate deschisă a organizațiilor revoluționare! Impotriva terorii albe! Impotriva dictaturii fasciste...! Impotriva războiului imperialist antisovietic! Pentru apărarea revoluționară a Uniunii Sovietice. Pentru regim politic de înușilor politici revoluționari! Pentru amnistie generală!”².

Tot pentru ziua de 1 Mai 1931 comisia locală a Sindicatelor unitare din București a editat un manifest în care arăta că ziua de 1 Mai este:

„Ziua internațională de luptă pentru cucerirea revendicărilor economice și politice ale clasei muncitoare; zi de frățească solidaritate revoluționară de clasă și de închegare a frontului unic de luptă revoluționară pentru dărimarea societății capitaliste și pentru guvern muncitoresc și țărănesc. Acest 1 Mai — spune manifestul comisiei locale a Sindicatelor unitare — găsește întreaga muncitorime și țărănime, cit și naționalitățile subjugate, în cea mai grozavă mizerie din cauza crizei economice în care se găsește azi sistemul de producție capitalist. 1 Mai 1931 găsește pe toți exploatații în plină luptă... contra scăderii salariilor, contra concedierilor, a birurilor, contra pregătirilor imperialiste de război antisovietic și contra terorii și dictaturii fasciste”³.

Manifestul arăta că Sindicatele unitare au fost dizolvate de către guvernele reacționare sprijinite de social-democrații de dreapta, care continuă să ajute burghezia în lupta ei împotriva clasei muncitoare. Comisia locală a Sindicatelor unitare din București chema pe oamenii muncii

„la demonstrație împotriva... curbei de sacrificiu... pentru ajutoarea reală a șomerilor, contra terorii..., pentru apărarea Uniunii Sovietice, pentru guvernul muncitoresc-țărănesc”⁴.

Alt document editat cu prilejul zilei de 1 Mai 1931 a fost „Rezoluția asupra campaniei de 1 Mai”. În această rezoluție partidul face analiza

¹ Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lingă C.C. al P.M.R., dosar nr. 29.757, fila 18.

² Ibid.

³ Ibid., D., XV-2, inv. 402.

⁴ Ibid.

felului cum s-a desfășurat ziua de 1 Mai. Se arată că, datorită măsurilor luate de partid și a metodelor folosite, ca : ședințe, instructaje, consfătuiri, întruniri zburătoare, excursii și agitație individuală, etichete, manifeste etc., ziua de 1 Mai a avut un puternic caracter de luptă în care muncitorimea a avut jertfe. Au fost arestați peste 400 de muncitori care au participat la manifestații, iar în ciocnirile cu poliția au căzut și morți (cum a fost la Galați și în alte părți). Cu toată teroarea dezlănțuită,

„muncitorii au venit la întrunirile noastre și au demonstrat pe străzi, ciocnindu-se de mai multe ori cu poliția. La Gheorghieni 700 de muncitori au manifestat în fața fabricii, opunând rezistență când armata a venit să-i împrăstie... La Salonta, lângă Oradea, 2.500 de muncitori și țărani au demonstrat sub lozincile noastre.

La București două grupuri (unul pe Grivița, altul la Colentina) de câte 300 de muncitori au demonstrat peste capul șefilor social-democrați... etc.”¹.

*
* *

În anii 1931—1932 criza economică s-a accentuat, ascutind tot mai mult lupta dintre proletariat și burghezie.

În această situație P.C.R. pregătește și ține Congresul al V-lea, care are o importanță istorică, constituind un moment de cotitură în viața partidului.

Întreaga activitate a partidului după Congresul al V-lea se desfășoară pe baza hotărârilor congresului. Campania de 1 Mai 1932 reflectă aplicarea în viață a acestor hotărâri.

De 1 Mai 1932 au fost editate :

1) Circulara C.C. al P.C.R. către toate comitetele regionale, raionale, locale și celule de partid din țară ;

2) Instrucțiunile către toate comisiile locale și regionale ale Sindicatelor unitare și către toate comitetele sindicale și opoziții roșii.

În același timp au fost publicate și articole în „Scînteia“, „Tinărul leninist“ etc.

În vederea organizării zilei de 1 Mai 1932, Comitetul Central al P.C.R. trimite o circulară către toate comitetele regionale, raionale, locale și celule de partid din țară, în care se scria :

„Această campanie trebuie socotită ca o continuare a campaniei antirăzboinice, chestiunea centrală a activității noastre fiind lupta împotriva pregătirilor războiului imperialist de împăr-

¹ „Buletinul“ nr. 3 din iunie 1931.

fire a Chinei și de atacare a Uniunii Sovietice. Bineînțeles se va accentua în mod deosebit asupra elementului caracteristic al campaniei de 1 Mai: lupta pentru revendicările imediate și generale ale maselor producătoare. În nici un caz însă să nu facem greșeala de a socoti această luptă ca izolată de lupta antirăzboinică¹.

Tezele campaniei trebuiau să lămurească pe oamenii muncii că

„România în cadrul acestei crize are mai ales de suferit de pe urma caracterului său agricol, a dependenței sale financiare de țările capitaliste mari, a datoriilor statului făcute pentru înmărări la bancherii străini, în special la cei francezi, a cheltuielilor disproporționate față de bugetul general pentru pregătirile de război și pentru mărirea aparatului de teroare fascistă”².

În circulară se demască rolul României în războiul ce-l pregătea burghezia internațională împotriva Uniunii Sovietice.

„România — se scria în circulară — își păstrează locul de agresor nemijlocit contra Uniunii Sovietice. La conferința «dezarmării» e susținută în revendicările ei de a-și mări cota înarmărilor. Inițiativa Franței pentru construirea «blocului dunărean» are ca scop să-i asigure sprijinul celorlalte state vecine care nu sînt în imediata atingere cu U.R.S.S., iar înăuntrul țării se fac pregătiri înfrigurate pentru începerea războiului»³.

Demascînd atacul terorist împotriva clasei muncitoare dezlănțuit de burghezia română, circulara descrie crimele claselor exploataatoare, arătînd că

„la București, după ce nu de mult s-a tras în ceferiști⁴, s-a tras în plin în studențimea care demonstra pentru revendicările ei. La Iași de asemenea. Sînt zeci de gravi răniți între studenți și, deși presa burgheză și social-democrată ascund acest lucru, se vorbește despre numeroși morți... În Tutova campania electorală se desfășoară sub semnul celei mai crunte terori împotriva candidaților B.M.T. și a celor bănuși că îl vor vota.

Șefii social-democrați ajută burghezia și la exploatarea maselor și la exercitarea terorii fasciste asupra lor. Ei trădează.

¹ Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., A XVI, 55 — inv. 462.

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ E vorba de împușcarea a 2 muncitori ceferiști. — Nota Red.

luptele muncitorilor din fabrici (conflictul de la Reșița, congresul minerilor, greva chelnerilor din București, congresul R.M.S., agitația lucrătoarelor de la fabrica de chibrituri..."¹.

Impotriva terorii burghezo-moșierești, oamenii muncii desfășoară o luptă aprigă.

„În toată țara — spune circulara Comitetului Central al P.C.R. — sînt conflicte de muncă din cauza scăderii salariilor, amenzilor, măririi zilei de lucru, concedierilor etc. La C.F.R. au fost demonstrații de stradă și greve demonstrative (București, Iași, Pașcani, Oradea). De ziua șomerilor au fost numeroase demonstrații de șomeri și muncitori (București, Iași,... Constanța, Bazargic). De ziua Comunei din Paris... au fost demonstrații în fața închisorilor... La București studențimea săracă a ieșit în stradă cu miile, luptînd împotriva poliției și armatei“².

Demonstrațiile și luptele muncitorilor, pe lângă caracterul lor pentru obținerea revendicărilor imediate, aveau și un caracter de luptă împotriva terorii fasciste și pregătirii războiului imperialist.

„Masele — scria circulara — văd tot mai limpede că singura lor ieșire din criză este ieșirea revoluționară pe calea arătată de revoluția rusă din 1917... Succesele clădirii socialiste în Uniunea Sovietică, comparația stării mizerabile a poporului muncitor din lumea capitalistă cu starea de continuă propășire a poporului muncitor din Uniunea Sovietică dau celei dinții puțința de a vedea clar unde-i scăparea și de a alege fără șovăire drumul“³.

Circulara arăta că după campania de 1 Mai partidul trebuie să iasă mai întărit. Circulara se încheia cu lozincile pentru 1 Mai.

În ajunul lui 1 Mai 1932 Consiliul general sindical unitar adresa instrucțiuni către toate comisiile locale și regionale ale Sindicatelor unitare și către toate comitetele sindicale și opoziții roșii. Ocupîndu-se de problema pregătirii și organizării campaniei de 1 Mai, instrucțiunile arătau că adîncirea crizei economice mondiale a atras după sine sălbaticile atacuri ale burgheziei, care, pentru a ieși din criză, a lovit crunt existența milioanei de oameni ai muncii. Analizînd situația prosperă a Uniunii Sovietice, instrucțiunile arătau tendințele agresive ale imperialiștilor de

¹ Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., A XVI, 55-inv. 462.

² Ibid.

³ Ibid.

pretutindeni de a ataca și a distruge Țara socialismului victorios. În aceste condiții proletariatul mondial își mobilizează forțele,

*„sub conducerea organizațiilor revoluționare, la luptă în front unic, contra ofensivei patronale, contra șomajului, pentru apărarea și ridicarea nivelului de trai al maselor, contra dictaturii fasciste, contra social-democrației — cel mai periculos aliat al fascismului, contra războiului imperialist, pentru apărarea U.R.S.S., pentru ieșirea revoluționară din criză în folosul celor ce muncesc”*¹.

Instrucțiunile Consiliului general sindical unitar arătau că

*„masele muncitorești de la orașe și sate să fie mobilizate în această campanie: contra ofensivei patronatului și a statului capitalist, pentru apărarea și ridicarea nivelului de trai al maselor, contra șomajului, pentru asigurarea șomerilor, contra dictaturii fasciste, demascarea social-democrației, contra pregătirii războiului imperialist, pentru apărarea U.R.S.S. Rezultatul campaniei trebuie să fie, afară de acțiunea stabilită, întărirea sindicatelor revoluționare și crearea de noi sindicate de masă”*².

instrucțiunile arătau necesitatea de a folosi toate posibilitățile legale pentru ca astfel să poată fi dusă o luptă energetică împotriva dușmanilor de clasă.

„Campania de 1 Mai trebuie să aibă un caracter de front unic; ...Practic trebuie făcut tot, ca la întrunirile muncitorilor să fie alese comitete de acțiuni de «front unic» în fiecare întreprindere și creat un comitet de acțiune local pentru conducerea campaniei de 1 Mai...

Trebuie deci create comitete de acțiune și pe cartiere, cu sarcina principală de a organiza stringerea și conducerea la locul stabilit pentru întrunire a muncitorilor. La timpul stabilit trebuie să pornească deodată muncitorii din toate cartierele în așa fel, ca în foarte scurt timp să fie la locul de întrunire, cunoscut numai conducătorilor...

Mare atenție trebuie dată organizării autoapărării la întrunirile și demonstrațiile contra atacurilor autorităților. Muncitorii cei mai hotărâți să înconjoare în mod organizat masele și să le

¹ Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., dosar nr. XVI, 13 - inv. 1.247.

² Ibid.

fină la un loc, spărgînd cordonul polițiștilor. Vorbitorii și conducătorii de asemenea trebuie fiinuși în mijloc, împiedicînd arestarea lor" ¹.

În aprilie 1932 „Scînteia“ ilegală publică un articol de fond despre 1 Mai. În articol se arată că de 1 Mai 1932 lupta maselor exploatate se desfășoară în condițiile celei mai distrugătoare crize a capitalismului, criză care însemna întărirea exploatării maselor muncitoare și pregătirea intensă de război împotriva Uniunii Sovietice. În acest articol sînt publicate lozincile partidului pentru 1 Mai 1932, care redau revendicările cele mai importante ale maselor muncitoare, ca : dreptul de organizare și întrunire pentru muncitori, libertate pentru presa muncitorească, confiscarea pămîntului moșieresc și împărțirea acestuia fără plată țăranilor fără pămînt sau cu pămînt puțin etc.

Anul II. No. 5-6
L E I 2
Citeste-o si dă-o
mai departe

PROLETARI DIN TOATE TARILE UNITI-VĂ ! 4 APRILIE 1932.
L E I 2

SCÂNTEIA

RĂSPANDIȚI "SCÂNTEIA"
Feriti-o de ochii
coditelor de topor.

ORGANUL COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST DIN ROMANIA
(Secțiunea Internațională Comuniste)

1-MAI

În toți anii ziua de 1 Mai e o zi de luptă internațională a muncitorimii pentru revindcăările sale și de solidaritate internațională. De 1 Mai al acestui an, luptele maselor producătoare se vor desfășura în toiul celei mai distrugătoare crize a capitalismului. Pentru poporul muncitor criza înseamnă scădere de salarii, ex-

pentru masele producătoare ce gem sub jugul ucigător al capitalismului nu e timp de sărbătoare. Sefii soc. democrați vor să facă din 1 Mai o zi de trădare a luptelor muncitorimii [așa cum le trădează ceas cu ceas.] Masele muncitoare însă vor face în acest an din 1 Mai o zi de luptă în front unic a maselor de muncitori ocupați, șomeri

„Scînteia“ editată ilegal de P.C.R. în anul 1932

Masele muncitoare erau îndemnate să lupte împotriva pregătirii războiului imperialist, pentru doborîrea monarhiei și oligarhiei financiare.

¹ Ibid.

Sub conducerea P.C.R., Uniunea Tineretului Comunist din România — organizație revoluționară condusă de partid — a folosit ziua de 1 Mai pentru mobilizarea tineretului muncitor la luptele împotriva exploataților. Prin presa sa cit și prin manifestele editate, Uniunea Tineretului Comunist a educat tineretul muncitor de la orașe și sate pentru a fi conștient de importanța zilei de 1 Mai, arătându-i istoricul luptelor în această măreață zi, cit și nenumăratele jertfe date de proletariat în lupta sa cu exploatații.

În articolul redacțional din „Tinărul leninist” — organul Comitetului Central al U.T.C. — editat de 1 Mai 1932 se descrie situația muncitorilor din țările capitaliste, unde atacul burgheziei asupra muncitorilor era tot mai puternic. În totală opoziție cu aceasta era situația oamenilor muncii din Uniunea Sovietică, care realizau cu succes planul cincinal.

„Uniunea Sovietică — scria articolul — e țara fără exploatați și fără șomeri, patria trudișilor de pretutindeni. Tinerii muncitori și țărani o privesc ca un exemplu viu de urmărit în lupta lor”¹.

Înfățișând situația din țară, articolul demască încercările capitaliștilor de a ieși din criză pe spinarea maselor și prin pregătirea războiului de jaf împotriva Uniunii Sovietice. Descriind situația mizerabilă a tinerilor muncitori, funcționari, studenți, elevi, soldați, articolul arată că:

„...tot mai grele devin birurile. Tot mai mari sînt reducerile de salariu și curbele de sacrificiu. Pe zi ce trece sînt concediați mii și mii de muncitori. Patronii fac economii pe spinarea trudișilor, ca să poată construi mereu arme noi.

Iar starea tinerilor muncitori și țărani e încă mai rea decît a celor vîrstnici.

Țăranii tineri sînt nevoiți să plece de la casa părintească și să-și caute de lucru la moșieri sau la oraș. Dar la oraș nu găsesc... loc și astfel îngroașă și ei rîndurile șomerilor. Tinerii muncitori sînt puși la muncă pe care celor vîrstnici le-ar veni greu să le facă. În schimb salariile lor sînt mai mici decît ale celorlalți... Nici soarta tinerilor funcționari nu este mai bună. Mulți au fost concediați; curbele de sacrificiu, refinerile și impozitele le-au redus salariile la jumătate.

Iar studenții și elevii au fost și ei greu loviți de către burghezia care pregătește războiul. Ca să poată mări bugetul militar, capitaliștii au închis școli și spitale...

¹ „Tinărul leninist” nr. 4 din aprilie 1932.

Soldații primesc mâncare și haine proaste.
Căci banii pentru hrana și îmbrăcămintea lor se duc la în-
tărirea armamentului..."¹.

Anul VII Nr. 4. PROLETARIAT DIN TOATE TARILE UNITE - VA I Prețul 2 Lei

A P R I L E 1 9 3 2 00876

TÂNĂRUL LENINIST

ORGAN AL COMITETULUI CENTRAL AL UNIUNII TINERETULUI COMUNIST DIN ROMANIA.

1 M A I

1 M A I 1 9 3 2 GASESTE IN

TOATE TARILE CAPITALISTE CRIZA CEA MAI CUMULATA

1 Mai 1932 vine în cli-
pele celei mai grele, în to-
tul celui mai puternic a-
tec al capitaliștilor, con-
tra muncitorilor și țără-
nilor din toată lumea.

In acelaș timp, în Uni-
unea Sovietică vedem sfâr-
șitul victorios al primu-
lui plan de 5 ani. Uniunea
Sovietică e fără țărăni
exploatați și fără gomeri
a patriei trudiților depe-
tutindeni. Tinerii muncito-
ri și țărani o privesc ca
un exemplu viu de urmărit
în lupta lor.

Capitaliștii își dau
seama că nu vor putea ie-
și de la ei.

de lei să mai lucreze în-
că un an sau doi, fără plă-
tă. Decând burghezia pregă-
tește războiul, țărani lor
a ajuns de nesuferit. Sunt
ținuți închiși în căminele
ca în cazarmă, sunt batuți
și persecutați ca să înt-
re la cercețagi, sunt și-
liti să facă instrucție
militare în zile de sărbă-
tori și n'au voie să cit-
ască nimic. Iar acumă să
votază legea pentru pre-
gătirea prerogimentară a
tinerilor.

Nici asorta tinerilor
funcționari nu este mai
bună. Multii au fost conc-

„Tânărul leninist“, număr închinat zilei de 1 Mai 1932

Organul Comitetului Central al U.T.C. îndemna pe tineri să lupte
alături de toți muncitorii, sub conducerea partidului, pentru revendicările
lor vitale.

„Tineri trudiți, 1 Mai este ziua de luptă pentru revendicările
voastre. Sub conducerea Partidului comunist și a Uniunii Tine-
retului Comunist, tineretul trudit din România să fie în primele
rinduri ale luptei pe lângă frații noștri vîrstnici“².

¹ Ibid.

² Ibid.

În perioada anilor 1931—1933 un moment culminant al luptei proletariatului au fost glorioasele lupte ale ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie—februarie 1933, conduse în mod nemijlocit de Partidul Comunist din România. În aceste lupte muncitorii au făurit frontul unic de jos peste capul șefilor social-democrați. Eroicele lupte din 1933 au fost reprimare în sânge. Burghezia și moșierimea au dezlănțuit în urma grevelor o cruntă teroare, nenumărați muncitori fiind condamnați la zeci de ani de închisoare. Cu toate acestea, Partidul Comunist din România a continuat să conducă luptele maselor exploatate împotriva regimului burghezo-moșieresc.

Acestea au fost împrejurările în care s-a organizat ziua de 1 Mai 1933. Cu această ocazie s-a publicat :

- 1) Broșura semnată de Comitetul Central al Partidului Comunist din România din aprilie 1933 ;
- 2) Manifestul Comitetului Central al P.C.R. tipărit de 1 Mai 1933 ;
- 3) Circulara C.C. al U.T.C.

În broșura semnată de Comitetul Central al Partidului Comunist din România din aprilie 1933 se analizează situația din țările capitaliste, unde zeci de mii de muncitori lăsați fără lucru erau expuși foametei și mizeriei. În România — arată broșura — burghezia și moșierimea au trecut la o nouă ofensivă contra celor mai elementare drepturi economice și politice ale maselor largi. În țară a fost proclamată starea de asediu și au fost dizolvate organizațiile muncitorești. Clasa muncitoare însă a răspuns prin luptă ofensivă claselor dominante. Luptele eroice ale ceferiștilor din București, Iași, Cluj, Galați și ale petroliștilor din Valea Prahovei au fost riposta puternică a oamenilor muncii împotriva tilhărescului plan al burgheziei de a ieși din criză pe spi-

- 2 -

FRAȚI ȘI TOVARAȘI !

Din nou muncitorii sărbătoresc astăzi pe tot globul pământesc ziua de 1 Mai, ziua roșie a Muncii, zi de luptă a clasei muncitoare contra exploatării și asupririi capitaliste-moșierești, dar încă nici odată 1 Mai n'a fost sărbătorit în împrejurări atât de încordate ca astăzi. Criza în al 4-lea an strânge tot mai crunt de gât orânduirea capitalistă se închid fabricile și uzinele, zeci de milioane de muncitori - jumătate clasei muncitoare din țările capitaliste - sunt fără lucru, prada foamei și morții din mizerie. Peste tot se scad salariile, se sporesc birurile, se vinde la mezină pământul și ultimele foale ale țărânului. Asupra muncitorilor lor, țărănilor și micilor funcționari ce se ridică să-și apere pâinea lor și a copiilor lor și dreptul lor la viața burghezia asmută reacțiunea și teroarea fascistă. Astăzi în al 4-lea an de criză, nu numai că sfârșitul crizei sau măcar o slăbire a ei nu se întrevede, dar Statele-Unite țara de capetenie și cea mai de nădejde a lumii capitaliste e prinsă deabinelea în ghiarele unei nemaipomenite crize ban-

Pagina a 2-a a broșurii editată de C.C. al P.C.R., cu prilejul zilei de 1 Mai 1933.

narea maselor. Social-democrația de dreapta — arăta broșura —, a căutat să împiedice desfășurarea victorioasă a luptelor revoluționare, a sprijinit din toate puterile acțiunile burgheziei.

„Pentru prima oară în istoria luptei de clasă în România — scria broșura — muncitorii au luptat cu eroism pe baricade pentru DREPTURILE LOR POLITICE. Steagul sub care muncitorii ceferiști și petroliști s-au ridicat pe baricade și pe care l-au scăldat la Grivița în sângele lor este steagul de luptă al tuturor muncitorilor din România”¹.

Broșura îndemna pe oamenii muncii să manifesteze de 1 Mai pentru drepturile lor, după exemplul eroicilor ceferiști și petroliști, solidarizându-se cu luptele mărețe ale proletariatului din aceste ramuri de producție.

În același spirit de luptă împotriva exploataților, popularizând eroicele lupte ale ceferiștilor, este întocmit manifestul Comitetului Central al P.C.R. tipărit de 1 Mai 1933.

„1 Mai — se spune în manifestul C.C. al P.C.R. — ...trebuie să se desfășoare sub steagul frontului unic de luptă contra planului de la Geneva și contra fascismului... Trebuie să popularizăm în mod larg luptele eroice ale muncitorilor de la căile ferate și Valea Prahovei, scoțând cu tărie în evidență că lupta lor a arătat adevărata cale a luptei contra mizeriei negre în care sint aruncate masele în urma acordului de la Geneva cit și împotriva înăspririi terorii. Luptele împotriva stării de asediu, în fruntea cărora s-au găsit eroicii muncitori ceferiști și care la Cluj, Oradea și București au luat caracterul grevei politice de masă, ne arată, așa cum a apreciat C.C. al P.C.R., împletirea luptei economice cu cea politică și o nouă etapă în lupta revoluționară de clasă din România”².

Partidul se adresa către toate comitetele regionale, raionale și locale, către celule și organizații de masă, îndrumându-le că în fiecare fabrică, cartier, sat să fie create comisii care să organizeze consfățuiri, întruniri zburătoare, întruniri, demonstrații, greve, la care să atragă mase tot mai largi pe baza unui program de revendicări comune.

Lozincile partidului trebuiau să ajungă în masele exploatate, deoarece ele cuprindeau cele mai arzătoare revendicări ale acestora :

„Contra acordului de jaf de la Geneva... Contra scăderii salariilor, pensiilor și soldelor... Contra tuturor măsurilor de opre-

¹ Broșură editată de P.C.R. în 1933.

² Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R., dosar nr. 36.384—115—8.

siune națională... Pentru sămință și unelte de muncă fără restituire țăranilor nevoiași", pentru „exproprierea totală fără plată a pământurilor moșierești, contra stării de asediu și a legii Mirzescu.

Pentru front unic de luptă al maselor muncitorești.

Pentru alianța de luptă a muncitorilor și țăranilor.

Pentru apărarea revoluționară a Uniunii Sovietice”¹.

Comitetul Central al U.T.C. a publicat de asemenea o circulară pentru pregătirea zilei de 1 Mai 1933. Adresându-se comitetelor regionale, raionale și locale și către toate celulele U.T.C., circulara arăta situația grea a tineretului exploatat și asuprit din România, împins într-o mizerie încă necunoscută în țara noastră.

„Planul de la Geneva — scria circulara —, planul guvernului național-fărănesc — plan de înfometare, teroare și război, planul ieșirii din criză pe spinarea maselor exploatate a burgheziei și moșierimii române — lovesc foarte crunt tineretul exploatat și asuprit. În majoritatea întreprinderilor de stat s-a introdus noua reducere de salariu... Iar la C.F.R., unde tineretul înglobat în masele ceferiștilor vîrstnici, prin luptă eroică, a respins reducerea salariilor și a cucerit unele revendicări speciale (ca școala plătită, media de cinci, haine de lucru), direcțiunea zilnic caută răpirea revendicărilor cucerite și aplicarea planului său de reducere a salariilor”².

Demascînd planurile burgheziei și moșierimii române de a recurge la metode fasciste, la teroare sîngeroasă, la fascizare și militarizarea cu forța a tineretului, circulara C.C. al U.T.C. arăta rolul mîrșav al social-democrației de dreapta, care sprijinea burghezia în dezlănțuirea și întărirea terorii fasciste în țară. De aceea circulara arăta că

„toate organizațiile U.T.C.-ului, sub conducerea P.C.-ului, de 1 Mai trebuie să mobilizeze la grevă politică de masă tineretul exploatat și asuprit, trăgînd învățămintele și popularizînd luptele din București, Ploiești.

De aceea trebuie să începem organizarea imediată: a acțiunilor mici parțiale pentru revendicările imediate (salariu, concedieri, timp de lucru, bătaie, amenzi etc.) ale tineretului muncitoresc de la orașe și sate, dînd o atenție specială industriei de război, minelor, porturilor, moșiilor, continuînd munca neobosită

¹ Ibid.

² Ibid., B. XVII — 10-inv. 652.

la C.F.R. pentru cimentarea organizatorică a influenței noastre crescute în masele tineretului ceferist...

Neapărat trebuie să mobilizăm și masele tineretului țărănesc sărac, mijlocăș și a argașilor în acțiunile de 1 Mai, organizând întruniri și demonstrații în sate, în noduri mai importante de sate, precum și venirea în mase la demonstrațiile din orașele apropiate...

Munca să meargă în sensul aplicării largi a tacticii de front unic. Să se aleagă comisii de unitate de 1 Mai a tinerilor, pe orașe, sate, în întreprinderi, școli etc. cu participarea tinerilor social-democrați, a celor din organizațiile de cercetași..., demascând cu asprime orice sabotare, orice trădare a șefilor”¹.

Circulara se încheia cu lozincile pentru 1 Mai 1933, lozinci grupate pe problemele luptei: împotriva planului de la Geneva, împotriva fascismului, împotriva războiului imperialist antisovietic.

*
* *
*

În anii grei ai ilegalității — 1931-1933 — cu toată prigoana desfășurată împotriva Partidului Comunist din România de burghezie și moșierime, care avea și sprijinul social-democrației de dreapta, de fiecare 1 Mai au fost editate materiale prețioase. Materialele editate au mobilizat pe muncitori la luptă, au făcut educație revoluționară membrilor de partid și oamenilor muncii. Valoarea acestor documente, care trebuie studiate și popularizate, constă în faptul că ele redau în mod viu un crîmpei din lupta glorioasă și plină de abnegație a oamenilor muncii în frunte cu comuniștii.

Studierea acestor materiale ne ajută la îmbogățirea cunoștințelor privind minunatele tradiții de luptă ale poporului muncitor, în fruntea căruia a stat în anii grei ai terorii burghezo-moșierești gloriosul Partid Comunist Român.

¹ Ibid.

MUZEUL „V. I. LENIN—I. V. STALIN“ DIN BUCUREȘTI ¹ (urmare)

de PETRE GROSU

În numărul trecut al revistei am arătat ce cuprind primele patru săli ale muzeului.

Sala a V-a a muzeului înfățișează perioada anilor 1908—1914. Documentele expuse (manuscrise, fotocopii, ziare) redau lupta partidului în perioada reacțiunii stolîpiniste și a avîntului mișcării revoluționare din 1912—1914.

În anii reacțiunii stolîpiniste guvernul țarist a dezlănțuit o teroare sîngeroasă împotriva organizațiilor politice și economice ale proletariatului cu scopul de a le nimici.

Inchisorile erau pline de revoluționari. Unii din ei au fost condamnați la moarte, alții au fost trimiși în deportare. I. V. Stalin, M. V. Frunze, I. M. Sverdlov, K. E. Vorosîlov, V. M. Molotov, S. M. Kîrov și alți conducători bolșevici ale căror fotografii sînt expuse au fost condamnați la ani grei de închisoare și exil.

În urma hotărîrii centrului bolșevic, V. I. Lenin trece ilegal granița, moment redat prin tabloul „V. I. Lenin pleacă în emigrație“.

În articolul „Duma a III-a“, apărut în ziarul „Proletarii“ (fotocopia se află în muzeu), V. I. Lenin dezvăluie adevărata față a Dumei a III-a, precum și tactica de înțelegere a cadeților cu țarul.

Duma a III-a de stat, care prin compoziția ei era o Dumă a Sutelor Negre și a cadeților, susținea în întregime guvernul țarist în politica de asuprire sălbatică a maselor muncitoare de la orașe și sate.

În muzeu sînt expuse unele manuscrise și întreaga lucrare a lui V. I. Lenin „Programul agrar al social-democrației ruse în prima revoluție rusă din 1905—1907“. În această lucrare Lenin a fundamentat programul bolșevic de naționalizare a pămîntului, criticînd în același timp revendicarea oportunistă a menșevicilor de municipalizare a pămîntului.

Programul agrar al bolșevicilor a avut un mare rol mobilizator asu-

¹ Vezi „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lingă C.C. al P.M.R.“, nr. 1, ianuarie-martie, E.S.P.L.P. 1955, pag. 124—144.

pra țărănimii, constituind pentru ea o adevărată chemare la revoluție împotriva țarului și a moșierilor. Acest program ușura trecerea la revoluția socialistă și contribuia la lărgirea alianței clasei muncitoare cu țărăimea muncitoare.

Fotocopiile lucrărilor lui Lenin „Marxism și revizionism“, „Contribuții la problema dialecticii“, „Zece întrebări puse referentului“ și altele, precum și manuscrisele primei ediții a cărții „Materialism și empiriocriticism“ oglindesc lupta dusă de V. I. Lenin contra ofensivei contrarevoluției declanșată de către revizionști pe frontul ideologic împotriva materialismului dialectic și istoric. Opera clasică a lui V. I. Lenin „Materialism și empiriocriticism“ constituie apărarea bazelor teoretice ale partidului marxist — materialismul dialectic și istoric — și în același timp „o sintetizare materialistă a tot ce a dobândit știința, și înainte de toate științele naturii, mai important și esențial în decursul unei întregi perioade istorice, de la moartea lui Engels și pînă la apariția cărții lui Lenin «Materialism și empiriocriticism»“¹.

Lucrarea lui I. V. Stalin „Anarhism sau socialism?“, (apărută în cursul anilor 1905—1906, sub forma unor articole) îndreptată împotriva anarhiștilor din Georgia, care duceau o campanie înverșunată împotriva social-democraților, apără concepția despre lume a partidului marxist-leninist.

V. I. Lenin, în articolele lui din ziarul „Proletarii“ „Pe drumul drept“, „Pe o cărare străbătută“, „La drum“, din ziarul „Soțial-demokrat“ nr. 2 și în alte documente care se găsesc în această sală, face analiza marxistă a raportului de forțe din Rusia, lămurește cauzele crizei din partid, pune problema de ordin tactic a îmbinării muncii legale cu cea ilegală, indică necesitatea folosirii Dumei ca o tribună de luptă împotriva țarului, a capitaliștilor și moșierilor, arătînd partidului și clasei muncitoare calea de luptă pe care trebuie s-o urmeze în perioada reacțiunii stolîpiniste.

Articolul lui V. I. Lenin „Lichidarea lichidatorismului“ și alte documente dezvăluie oportunismul menșevicilor (care negau lupta de clasă a proletariatului, necesitatea hegemoniei proletariatului în revoluția burghezo-democratică etc.) și demască acțiunile lor prin care urmăreau lichidarea partidului proletariatului.

De asemenea, în rezoluția consfătuirii redacției lărgite a ziarului „Proletarii“ „Despre otzovism și ultimatism“ și în alte articole și documente, Lenin a combătut pe otzoviști, care negau necesitatea îmbinării muncii legale cu cea ilegală, ceea ce prezenta pericolul rușii partidului de mase.

¹ „Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice“, Editura pentru literatură politică, 1953, ediția a III-a, pag. 144.

În articolele lui „Criza din partid și sarcinile noastre“, „Scrisori din Caucaz“, „Scrisoare adresată C.C. al partidului din locul de deportare Solvicegodsk“ etc. (care sînt expuse în sala a V-a), I. V. Stălin s-a situat în toate problemele vieții de partid și a revoluției, ca și ceilalți bolșevici, alături de Lenin, împotriva lichidatorilor, pentru constituirea bolșevicilor într-un partid de sine stătător. Această sarcină istorică a fost îndeplinită de Conferința a VI-a generală de la Praga a P.M.S.D.R. (În această sală este expusă macheta sălii unde s-a ținut conferința.)

Curățirea rîndurilor partidului de oportuniști, de menșevicii lichidatori a avut o însemnătate hotărîtoare pentru dezvoltarea ulterioară a partidului, pentru întărirea unității rîndurilor sale și pentru cucerirea dictaturii proletariatului. Constituirea bolșevicilor într-un partid de sine stătător a avut o uriașă însemnătate pentru mișcarea muncitorească mondială. Articolele lui Lenin „Avîntul revoluționar“, „Grevele și sarcinile partidului“ și altele, precum și articolele lui I. V. Stălin „Țelurile noastre“, „A pornit!...“ înfățișează victoria bolșevicilor în organizațiile legale obținută în anii avîntului revoluționar.

În articolul „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești“ (publicat în ziua aniversării a doi ani de la apariția ziarului „Pravda“), Lenin a arătat că în această zi toți muncitorii conștienți au venit în ajutorul ziarelor muncitorilor. „Ban cu ban — spunea Lenin — s-au adunat sute de mii de ruble... Redacția a primit un număr atît de mare de rezoluții, încît n-a existat nici o posibilitate nu numai de a le publica pe toate, dar nici măcar de a le enumera“¹.

În condițiile avîntului revoluționar, ale apropierei revoluției burghezo-democratice o însemnătate deosebită capătă problema națională. În fața bolșevicilor se pune în toată amploarea sarcina zdrobirii șovinismului, naționalismului în toate manifestările lor. Documentele și lucrările lui V. I. Lenin „Note critice în problema națională“, „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ și lucrarea lui I. V. Stălin „Marxismul și problema națională“, expuse în muzeu, cuprind un program marxist, fundamentat în mod științific, în problema națională. Călăuzindu-se de învățătura marxist-leninistă în problema națională, Consfătuirea „din august“ („din vară“) a C.C. al P.M.S.D.R. din Rusia cu activiștii de partid (octombrie 1913) a dat o ripostă hotărîită denaturării lichidatoriste și bundiste a programului P.M.S.D.R. în problema națională și a trasat măsurile pentru intensificarea educației internaționaliste a oamenilor muncii.

În lucrarea sa „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“, V. I. Lenin a expus programul marxist în problema națională.

„Egalitatea deplină în drepturi a națiunilor; dreptul națiunilor la

¹ V. I. Lenin, Opere, vol. 20, ed. P.M.R. 1951, pag. 553.

autodeterminare; unirea muncitorilor de toate națiunile — iată programul național pe care marxismul îl indică muncitorilor, pe care-l indică experiența lumii întregi și experiența Rusiei“¹.

*
* *
*

Exponatele din sala a VI-a înfățișează evenimentele din anii 1914—martie 1917, lupta partidului bolșevic în perioada războiului imperialist și a celei de-a doua revoluții ruse.

Lucrările lui Lenin „Sarcinile social-democrației revoluționare în războiul european“, „Războiul european și socialismul internațional“, „Socialismul și războiul“ și alte documente sînt consacrate definirii caracterului războiului și a sarcinilor partidului proletar și ale mișcării muncitorești internaționale.

Primul război mondial a avut un caracter de jaf și ciotpire. Dez-lănțuind acest război, imperialiștii din ambele tabere beligerante urmăreau jefuirea țărilor străine, sugrumarea mișcării revoluționare a proletariatului, dezbinarea proletariatului din toate țările.

În lucrarea sa „Oportunismul și falimentul Internaționalei a II-a“, Lenin arată că trădarea socialismului de către majoritatea conducătorilor Internaționalei a II-a (1889—1914) înseamnă falimentul ideologic și politic al acestei Internaționale. Principala cauză a acestui faliment este că în Internaționala a II-a predomină de fapt oportunismul mic-burghez, împotriva căruia nu s-a dus nici o luptă. Oportuniștii au pregătit de mult falimentul Internaționalei a II-a prin întreaga lor politică de negare a revoluției socialiste, a luptei de clasă, propovăduind în schimb colaborarea între clase și șovinismul burghez sub masca patriotismului și a apărării patriei.

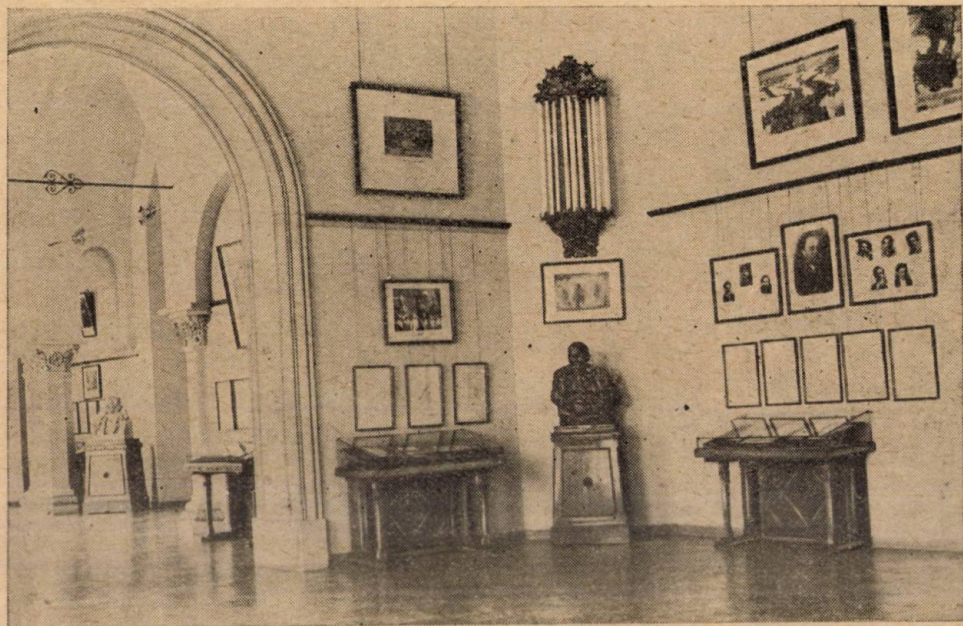
Lenin arată că principala sarcină care stă în fața internaționaliștilor este transformarea războiului imperialist în război civil, înfrîngerea în război a guvernelor burgheze „proprii“, ruperea completă a elementelor revoluționare de social-șovinism și centrism, precum și crearea Internaționalei a III-a. În această sală se poate vedea harta înfățișînd legăturile lui Lenin în timpul războiului în vederea stringerii forțelor pentru crearea Internaționalei a III-a.

În muzeu poate fi văzută schema participațiilor băncii germane la alte bănci, alcătuită de V. I. Lenin, precum și numeroase manuscrise ale operelor lui Lenin, printre care „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului“, în care el a făcut pentru prima oară în literatura marxistă o analiză multilaterală a imperialismului, a contradicțiilor sale, arătînd că imperialismul este un stadiu deosebit în dezvoltarea capitalismului,

¹ Op. cit., pag. 455.

stadiul lui cel mai înalt, că imperialismul este capitalismul în putrefacție, muribund, ajunul revoluției proletare.

În articolele „În jurul lozincii Statele Unite ale Europei” și „Programul militar al revoluției proletare”, Lenin a înarmat partidul clasei muncitoare cu o nouă teorie a revoluției socialiste.

Aspect din sala a VI-a

Lenin arată că „dezvoltarea capitalismului se desfășoară în mod extrem de inegal în diferitele țări... De aci concluzia certă: socialismul nu poate învinge în mod simultan în toate țările. El va învinge la început într-o singură țară sau în câteva țări, celelalte continuând să rămână un timp oarecare burgheze sau preburgheze”¹. În februarie 1917 a izbucnit cea de-a doua revoluție burghezo-democratică din Rusia. Absolutismul țarist a fost răsturnat de către muncitori și soldați. Revoluția victorioasă se sprijinea pe Sovietele de deputați ai muncitorilor și soldaților, create chiar în primele zile ale revoluției.

În „Scrisori din depărtare” (fotocopiile celor cinci scrisori sînt expuse în muzeu), Lenin analizează raporturile de clasă din Rusia după revoluția din februarie, demască guvernul provizoriu ca un guvern burghez și trasează sarcinile de viitor ale proletariatului.

¹ V. I. Lenin, Opere alese în două volume, vol. I, Editura pentru literatură politică, 1953, ediția a II-a, pag. 845—846.

Puterea de stat trebuie să treacă din mâinile moșierilor și capitaliștilor în mâinile unui guvern al muncitorilor și țăranilor săraci, care să reprezinte dictatura revoluționară democratică a proletariatului și a țăranimii.

În „Scrisori din depărtare“ Lenin arată necesitatea cuceririi unei păci trainice și democratice, care poate să fie asigurată cu condiția ca guvernul muncitorilor și țăranilor să fie sprijinit de marea majoritate a țăranimii pentru confiscarea și naționalizarea pământurilor moșierești.

Exponatele din sala a VII-a înfățișează perioada de pregătire și înfăptuire a Revoluției Socialiste din Octombrie.

Picturile lui A. Moravov și Skubko reprezintă sosirea lui V. I. Lenin la Petrograd.

În celebrele sale „Teze din aprilie“, în articolul „Despre sarcinile proletariatului în actuala revoluție“ și în discursurile rostite (documente care sînt expuse în muzeu), Lenin face analiza raportului de forțe existent în Rusia după revoluția din februarie, arată cauzele care au dus la dualitatea puterii și dezvăluie caracterul ei de clasă. În „Tezele din aprilie“ Lenin a dat partidului și proletariatului un plan de luptă, fundamentat din punct de vedere teoretic pentru trecerea de la revoluția burghezo-democratică la revoluția socialistă. În domeniul politic V. I. Lenin preconiza trecerea de la republica parlamentară la republica Sovietelor, ca fiind cea mai bună formă politică a dictaturii proletariatului. Prin aceasta V. I. Lenin a îmbogățit teoria marxistă, care a avut o uriașă însemnătate pentru victoria revoluției socialiste în octombrie 1917, pentru victoria Puterii sovietice în Rusia.

V. I. Lenin a pus în fața partidului sarcina de a explica maselor că sub guvernul provizoriu războiul rămîne un război prădalnic, un război imperialist, că terminarea războiului printr-o pace cu adevărat democratică, nu printr-o pace impusă prin forță, este imposibilă fără răsturnarea burgheziei. În ceea ce privește atitudinea față de guvernul provizoriu, V. I. Lenin a formulat lozincă: „Nici un sprijin guvernului provizoriu!“.

V. I. Lenin nu cerea răsturnarea imediată a guvernului provizoriu, care se mai bucura de încrederea Sovietelor, ci urmărea ca printr-o muncă de lămurire să fie cucerită majoritatea în Soviete, să fie schimbată politica Sovietelor, iar prin Soviete să fie schimbată componența și politica guvernului. Era o orientare spre dezvoltarea pașnică a revoluției.

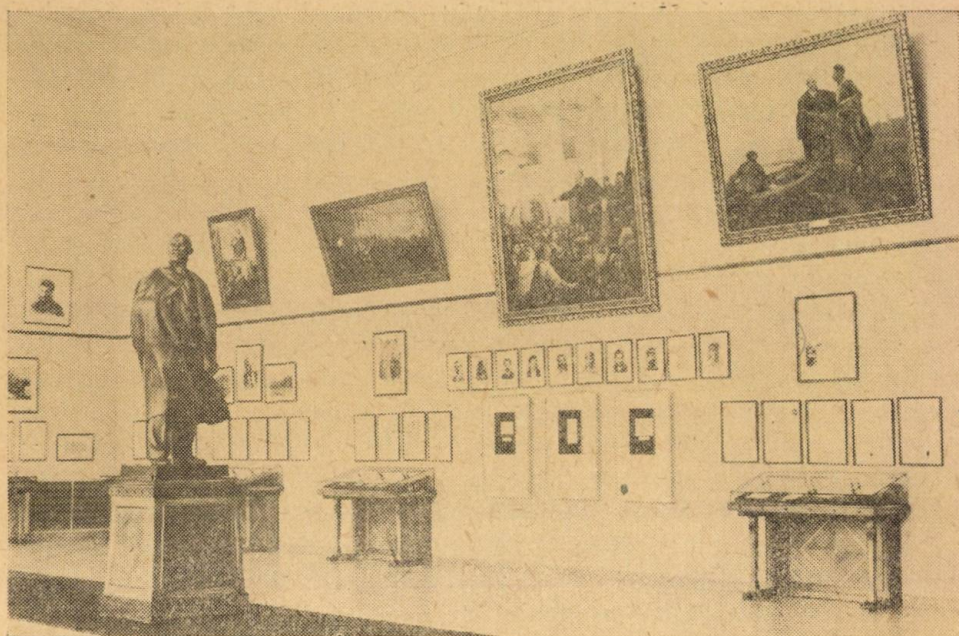
Documentele, proiectele de rezoluții scrise de V. I. Lenin pentru a VII-a Conferință generală a P.M.S.D. (b) etc. care se găsesc în muzeu înfățișează lucrările conferinței, care a elaborat linia partidului în toate

problemele fundamentale ale războiului și revoluției și a orientat partidul spre lupta pentru trecerea de la revoluția burghezo-democratică la revoluția socialistă.

Articolele lui V. I. Lenin „18 iunie“ din ziarul „Pravda“ și „Situția politică“, precum și apelul lui Stalin „Către toți oamenii muncii, către toți muncitorii și soldații din Petrograd“ și alte exponate, înfățișează desfășurarea evenimentelor din iunie-iulie 1917, demască pe menșevicii și socialiștii-revoluționari, care în alianță cu burghezia și generalii gărzilor albe au reprimat sîngeros demonstrația din 3 iulie și au dezlănțuit o teroare sălbatică împotriva partidului bolșevic. Guvernul provizoriu de coaliție, din care făceau parte reprezentanți ai menșevicilor și socialiștilor-revoluționari, a alunecat în mocirla imperialismului și a contrarevoluției fățișe. Dualitatea puterii a luat sfîrșit în favoarea burgheziei: toată puterea a trecut în mîinile guvernului provizoriu, iar Sovietele, cu conducerea lor menșevică și socialist-revoluționară, s-au transformat într-un appendice al guvernului provizoriu. Perioada pașnică a revoluției a luat sfîrșit. În fața acestei situații schimbate, partidul bolșevic și-a schimbat tactica. Partidul a trecut în ilegalitate. Tablourile „Lenin la Razliv“, „Lenin și Stalin la Razliv“ de Rozin înfățișează locul unde Lenin a fost nevoit să se ascundă și unde se întâlnea cu tovarășii săi de idei, Stalin, Ordjonikidze și alții, care veneau să se sfătuiască și să primească indicații pentru desfășurarea activității partidului. V. I. Lenin a condus lucrările Congresului al VI-lea al partidului bolșevic ținut în ilegalitate, prin intermediul discipolilor și tovarășilor săi de luptă: I. V. Stalin, I. M. Sverdlov, V. M. Molotov și K. S. Ordjonikidze. Principalele chestiuni discutate la congres au fost: raportul politic al Comitetului Central și raportul asupra situației politice, ținute de I. V. Stalin, în care a expus tactica leninistă a partidului în lupta pentru revoluția socialistă, necesitatea de a răsturna cu forța guvernul provizoriu, printr-o insurtecție armată, a susținut teoria leninistă a revoluției socialiste. Congresul a dat o ripostă hotărîită grupului de troțkiști, care considerau imposibilă victoria socialismului în Rusia și s-au ridicat la congres împotriva liniei de orientare a partidului spre revoluția socialistă. Toate hotărîrile congresului au orientat partidul spre pregătirea insurtecției armate.

În „Rezoluția asupra insurtecției armate“ scrisă de Lenin și adoptată la ședința istorică a C.C. al partidului bolșevic, în scrisorile lui Lenin către membrii C.C. (fotocopiile pot fi văzute în muzeu), Lenin a elaborat un plan concret al insurtecției. Pe baza lui partidul a început să pregătească intens pe muncitori, soldați și țărani săraci în vederea insurtecției; bolșevicii cucereau majoritatea în Soviete, partidul bolșevic devenind astfel forța conducătoare a revoluției.

Picturile „Statul major al revoluției“ de Kuznețov, „Lenin proclamă puterea Sovietelor“ de S. Serov înfățișează pe Lenin vestind lumii că puterea de stat a trecut în mâinile proletariatului.

Aspect din sala a VII-a

În apelul „Către cetățenii Rusiei“ Lenin arată că a fost răsturnat guvernul provizoriu și a fost instaurată dictatura proletariatului. Congresul al II-lea al Sovietelor a adoptat primele decrete ale Puterii sovietice (decretul asupra păcii, asupra pământului, asupra formării primului guvern muncitoresc-țărănesc), ale căror fotocopii pot fi văzute în muzeu.

Documentele din muzeu înfățișează mersul triumfal al Puterii sovietice, lupta partidului pentru consolidarea Puterii sovietice și apărarea primului stat socialist din lume al muncitorilor și țăranilor împotriva dușmanilor interni și externi.

În aceste condiții Lenin socotea că problema vitală pentru salvarea Puterii sovietice este încheierea păcii. În muzeu sînt expuse manuscrisele lui Lenin „Tezele cu privire la problema încheierii imediate a unei păci separate“, „Conspectul programului tratativelor de pace“, alcătuit de Lenin și Stalin.

Congresul al VII-lea al partidului a adoptat cu o majoritate de voturi rezoluția lui V. I. Lenin în problema păcii și a condamnat poziția dușmănoasă a lui Troțki și Buharin față de încheierea păcii.

În lucrarea „Sarcinile imediate ale Puterii sovietice“ (al cărei manuscris se găsește în muzeu), Lenin a formulat programul trecerii la construcția socialistă, care cuprindea organizarea evidenței și controlului asupra producției și repartiției produselor, lupta pentru creșterea productivității muncii, organizarea întrecerii socialiste, cultivarea unei discipline noi, proletare etc.

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a însemnat o cotitură în istoria omenirii, ea a avut o influență hotărîtoare asupra mișcării muncitorești și asupra mișcării revoluționare mondiale.

În muzeu sînt expuse unele documente care oglindesc influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie asupra mișcării muncitorești din țara noastră.

Manifeste ale grupurilor comuniste de la noi din țară salută cu bucurie Marea Revoluție Socialistă din Octombrie. „De azi începe o nouă eră în istoria lumii“, spune un manifest. Documentele înfățișează lupta pentru pace, creșterea valului revoluționar, grevele și demonstrațiile din decembrie 1918, greva generală din 1920 și crearea Partidului Comunist din România la congresul din 8 mai 1921, care a constituit o victorie istorică a leninismului împotriva oportunismului și reformismului din mișcarea muncitorească din România.

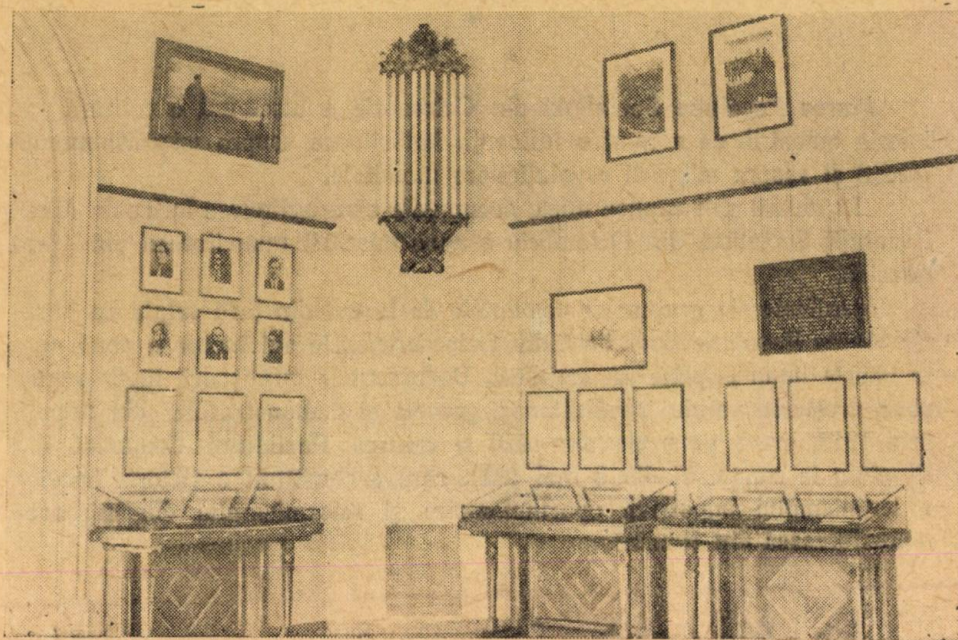
Sala a VII-a cuprinde anii 1918—1920, perioada intervenției militare străine și a războiului civil. Partidul comunist a mobilizat pe muncitori și țărani la luptă pentru apărarea patriei împotriva cîmpitorilor străini și contrarevoluției burghezo-moșierești, a organizat victoria de importanță istorică mondială a poporului în lupta pentru libertatea și independența Patriei Socialiste.

Atacul mișelesc dezlănțuit împotriva tînărului Stat sovietic a făcut ca poziția celor două lagăre în care se împărțise lumea în urma victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie să fie clară și precisă. În timp ce poziția proletariatului internațional și a tuturor popoarelor asuprite era de apărare necondiționată a Uniunii Sovietice, imperialismul internațional se caracteriza prin ura și intervenția activă în luptă pentru zdrobirea Puterii sovietice.

În scrisoarea către muncitorii americani, Lenin demască pe imperialiștii intervenționiști.

„Tochmai acum miliardarii americani, acești stăpîni de sclavi din zilele noastre, au deschis o pagină deosebit de tragică în sîngeroasa isto-

rie a sîngerosului imperialism, dîndu-și consimțămîntul... la expediția armată a fiarelor anglo-japoneze în scopul sugrumării primei republici socialiste... Fiecare dolar poartă pe el urmele murdăriei : ale murdarelor tratate secrete dintre Anglia și «aliații» ei, dintre Germania și vasalii ei, tratate de împărțire a prăzii jefuite, tratate de «ajutor» reciproc în asuprirea muncitorilor și persecutarea socialiștilor internaționaliști”¹.

Aspect din sala a VIII-a

Manuscrisul apelului lui Lenin „Tovarăși muncitori ! pornim la lupta finală, hotărîtoare !”, „Patria socialistă este în primejdie” și afișele : „Te-ai înrolat voluntar ?”, „Cărbunele Donețului trebuie să fie al nostru”, „Trăiască Armata Roșie de 3.000.000 de oameni” și alte exponate înfățișează lupta pentru apărarea Patriei sovietice. În condiții extrem de grele, cînd lipseau hrana, îmbrăcămintea și armamentul, în mijlocul răscoalelor contrarevoluționare chiaburești și ale gardiștilor albi, al diversiuinilor spionilor imperialiști, muncitorii și țărani în frunte cu comuniștii, tineretul comunist, conduși de partid în frunte cu V. I. Lenin și tovarășii săi de idei : I. V. Stalin, V. M. Molotov, I. M. Sverdlov, și conducătorii de oști K. E. Voroișlov, M. V. Frunze, S. M. Budionnii și alții, au obținut o vic-

¹ V. I. Lenin : „Scrisoare muncitorilor americani. Despre «democrație» și dictatură”, E.S.P.L.P. 1955, pag. 5, 7.

torie strălucită în cele trei campanii organizate de intervenționiștii străini și contrarevoluționari interni.

În condițiile grele în care Puterea sovietică lupta împotriva intervenționiștilor, socialiștii-revoluționari, cu sprijinul imperialiștilor străini, au organizat un atentat împotriva lui Lenin.

Apelul Comitetului executiv central al Sovietelor din Rusia în legătură cu atentatul împotriva lui V. I. Lenin, urările de însănătoșire adresate lui Lenin, telegrama ostașilor de pe front trimisă lui Lenin, precum și alte documente expuse în muzeu exprimă dragostea nemărginită de care se bucura Lenin din partea tuturor oamenilor muncii de pretutindeni și voința lor hotărâtă de a zdrobi pe dușmanii partidului bolșevic și ai Puterii sovietelor.

Exponatele documentelor Congresului al VIII-lea al Partidului bolșevic din Rusia înfățișează noul program al Partidului comunist, care corespundea sarcinilor partidului în condițiile dictaturii proletariatului, în lupta pentru socialism; ducerea pînă la sfîrșit a exproprierii burgheziei, conducerea economiei țării după un plan socialist unic, participarea sindicatelor la organizarea economiei naționale, atragerea treptată și sistematică a țărănimii mijlocașe la construcția socialistă.

La raportul lui V. I. Lenin „Despre munca la țară“, congresul a adoptat o rezoluție cu privire la atitudinea față de țăranul mijlocaș, în care a recomandat să se ducă o politică de alianță trainică cu țăranul mijlocaș, proletariatul păstrîndu-și în cadrul acestei alianțe rolul conducător. Noua politică față de țăranul mijlocaș cerea proletariatului să se sprijine pe sărăcimea satelor, să lege o alianță trainică cu țăranul mijlocaș și să ducă luptă împotriva chiaburului. Linia adoptată de congres față de țărănime a jucat un rol hotărîtor în sfîrșitul victorios al războiului civil, în victoria socialismului în U.R.S.S. Congresul al VIII-lea a adoptat o hotărîre privitoare la organizarea Armatei Roșii, care a avut un rol important în organizarea Armatei Roșii, armată de tip nou, condusă și educată de partid. De asemenea a adoptat o hotărîre cu privire la construcția de partid, subliniind rolul conducător al partidului în activitatea Sovietelor. Hotărîrile Congresului al VIII-lea au avut o uriașă importanță pentru coeziunea rîndurilor partidului și întărirea rolului lui conducător, pentru întărirea legăturilor partidului cu poporul și sporirea capacității de apărare a Țării Sovietelor.

O serie de exponate înfățișează documentele Congresului al IX-lea al partidului, ținut în martie 1920 și care a fixat sarcinile economice imediate ale țării în domeniul industriei și transporturilor.

Învîingînd greutăți imense — ruina economică și foametea —, respingînd atacurile turbate ale intervenționiștilor străini și zdrobind rebe-

liunile contrarevoluției interne. Partidul comunist a condus Țara Sovietelor la victoria deplină asupra intervențiștilor.

Săliile a IX-a și a X-a cuprind perioada anilor 1920 — ianuarie 1924, perioada trecerii la munca pașnică de refacere a economiei naționale. La Congresul al VIII-lea al Sovietelor, Lenin a acordat o atenție deosebită planului economic unic, în cadrul căruia locul principal îl ocupa problema electrificării întregii economii naționale. Electrificarea țării era preconizată de V. I. Lenin ca „un grandios program pentru 10—20 ani“. Pe această bază a fost elaborat planul Goelro.

„Comunismul este Puterea sovietică plus electrificarea întregii țări... Numai atunci când țara va fi electrificată, când industria, agricultura și transporturile vor fi așezate pe baza tehnică a marii industrii moderne, numai atunci vom învinge definitiv“¹.

Manuscrisele lui Lenin „Despre impozitul în natură“, „Proiectul de rezoluție în problema noii politici economice“ adoptat la Congresul al X-lea al P.C. (b) (fotocopiile sînt expuse în muzeu) înfățișează lupta partidului bolșevic pentru întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, pentru întărirea dictaturii proletariatului.

Pe baza hotărîrilor Congresului al X-lea s-a trecut la înlocuirea sistemului de predare obligatorie a surplusului de produse agricole prin impozitul în natură. După predarea impozitului în natură — care era mai mic decît surplusul de produse agricole —, țăranul putea dispune în mod liber de prisosul ce-i rămînea, adică putea să-l vîndă.

Noua politică economică prevedea pe de o parte o oarecare libertate a comerțului, fapt care ducea la întărirea schimbului dintre sat și oraș, dar totodată și la asigurarea rolului de regulator al statului pe piață.

Cotitura de la comunismul de război la n.e.p. a vădit înțelepciunea și clarviziunea Partidului comunist. Partidul considera n.e.p.-ul ca o politică deosebită a statului proletar, care avea în vedere lupta dintre elementele capitaliste și cele socialiste, urmărind victoria elementelor socialiste asupra elementelor capitaliste, construirea bazelor economiei socialiste. Trecerea la n.e.p. asigura o alianță economică trainică între clasa muncitoare și țărănime pentru construirea socialismului. Acestei sarcini fundamentale îi servea și hotărîrea congresului în problema națională, adoptată de congres pe baza raportului lui I. V. Stalin, în care s-a pus sarcina lichidării înapoierii economice, politice și culturale a popoarelor odinioară asuprite. Congresul a condamnat devierile antipartinice în problema națională, șovinismul națiunii dominante și naționalismul local.

¹ V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 31, pag. 484.

Congresul al X-lea al partidului bolșevic (fotocopiile documentelor și hotărârilor sînt expuse în muzeu) a făcut bilanțul discuției asupra sindicatelor, aprobînd cu majoritate zdrobitoare de voturi platforma leninistă. Congresul a adoptat rezoluția propusă de Lenin „Asupra unității partidului“, care interzicea fracțiunile și grupările în partid. În rezoluția „Asupra devierii sindicaliste și anarhiste în partidul nostru“, propusă de V. I. Lenin, congresul a condamnat opoziția, a declarat că propagarea ideilor ei este incompatibilă cu apartenența la partidul comunist și a chemat partidul la luptă hotărîtă împotriva opoziției. Congresul al X-lea al partidului a subliniat însemnătatea conducerii colective în partid, a arătat că metoda de muncă a partidului constă în discutarea problemelor importante cu respectarea libertății depline a criticii interne de partid, elaborarea în colectiv a hotărârilor generale de partid.

V. I. Lenin a subliniat importanța internațională a n.e.p.-ului, „Sarcina — scria V. I. Lenin — pe care o rezolvăm noi acum, deocamdată — vremelnice — de unul singur, pare o sarcină pur rusă, dar în realitate aceasta este o sarcină care va sta în fața tuturor socialiștilor... Noua societate, care se va baza pe alianța dintre muncitori și țărani, este inevitabilă. Mai devreme sau mai tîrziu ea va veni, și pentru ea, pentru această societate ajutăm noi să fie elaborate formele alianței dintre muncitori și țărani“¹.

Congresul al XI-lea al partidului a făcut bilanțul primului an al n.e.p.-ului. Trecînd la n.e.p., Partidul comunist a aplicat tactica retragerii vremelnice, tactica acumulării de forțe și mijloace în vederea unei ofensive mai hotărîte împotriva capitalismului. La Congresul al XI-lea al partidului V. I. Lenin a declarat că retragerea a luat sfîrșit în urma succeselor obținute în primul an de aplicare a noii politici economice.

În ultimele sale articole — „Pagini de jurnal“, „Despre cooperatie“, „Despre revoluția noastră“, „Cum să reorganizăm Rabkrinul“, „Mai bine mai puțin, dar mai bine“ — V. I. Lenin a făcut bilanțul activității partidului în primii ani ai Puterii sovietice, a schițat planul construirii socialismului în U.R.S.S., a formulat planul cooperatist de atragere a țăranimii la construirea societății socialiste. V. I. Lenin a arătat că, în condițiile dictaturii proletariatului și ale alianței dintre clasa muncitoare și țăranime fiind asigurat rolul conducător al clasei muncitoare, existînd o industrie socialistă, care să asigure mijloace tehnice înaintate pentru dezvoltarea agriculturii, cooperatia de producție, care să cuprindă milioane de țărani, este mijlocul cu ajutorul căruia se poate construi societatea socialistă

¹ V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 33, pag. 151, 152.

deplină. Pentru toate țările care au o clasă mai mult sau mai puțin numeroasă de producători mici și mijlocii, această cale de dezvoltare este singura posibilă și indicată pentru victoria socialismului. Constituția U.R.S.S. din 1924 (tradusă în românește în același an) și alte documente expuse în muzeu oglindesc succesele obținute pînă atunci de către Partidul comunist: înfăptuirea politicii naționale leninist-staliniste, crearea Statului sovietic multinațional unic.

V. I. Lenin a subliniat necesitatea de a întări pe toate căile statul socialist, de a îmbunătăți și întări aparatul de stat sovietic, de a atrage la construirea statului masele largi de oameni ai muncii. Problemele extrem de importante privind construcția economică, politică și culturală fundamentate de V. I. Lenin au constituit programul construirii socialismului.

Lenin avea încredere adîncă și neșărmurită în victoria proletariatului internațional, în lupta popoarelor pentru eliberarea socială și națională.

„Deznodămîntul luptei depinde, în ultimă analiză, de faptul că Rusia, India, China etc. formează imensa majoritate a populației. Și tocmai această majoritate a populației este antrenată neobișnuit de repede, în ultimii ani, în lupta pentru eliberarea sa; în acest sens nu poate exista nici o umbră de îndoială asupra deznodămîntului final al luptei duse pe plan mondial. În acest sens, victoria definitivă a socialismului este absolut și pe deplin asigurată“¹.

La 21 ianuarie 1924 a încetat să mai bată inima lui Lenin, conducătorul proletariatului internațional, care și-a închinat toată viața luptei pentru comunism.

Comunicatul guvernului despre încetarea din viață a lui Lenin, apelul C.C. al P.C. (b) din Rusia „Către toți oamenii muncii!“, apelul Congresului al II-lea al Sovietelor, scrisori și telegrame de condoleanțe din toate colțurile lumii, cuvîntări, fotografii, Lenin pe catafalc, cortegiul funebru etc. înfățișează marea durere a poporului sovietic, a oamenilor muncii, a celor asupriți din lumea capitalistă și hotărîrea lor fermă de a înfăptui în viață învățătura nemuritoare a lui Lenin.

(Copia măștii de gips luată de pe fața lui Lenin de sculptorul S. Merkurov este expusă în muzeu.)

Partidul Comunist al Uniunii Sovietice a tradus în viață învățătura leninistă despre construirea societății socialiste și conduce victorios poporul sovietic pe calea construirii comunismului.

Călăuzite de învățătura atotbiruitoare a leninismului, partidele comuniste și muncitorești din lumea întreagă conduc lupta oamenilor muncii,

¹ V. I. Lenin, Opere alese în două volume, vol. II, E.S.P.L.P. 1954, ediția a II-a, pag. 867—868.

a popoarelor așuprite, pentru independență națională, pentru pace, democrație și socialism.

Înarmat cu mărețele idei leniniste, Partidul Muncitoresc Român, în fruntea oamenilor muncii din Patria noastră, obține succese pe calea construirii socialismului și a apărării păcii.

(Sălile care vor cuprinde exponatele 1924—1954 sînt în curs de pregătire.)

**O LUCRARE DESPRE REALIZARILE POPORULUI NOSTRU
IN PRIMUL DECENIU DE LA ELIBERAREA SA**

„ZECE ANI DE LA ELIBERAREA PATRIEI NOASTRE“

Editura de stat pentru literatură politică, 1954, 244 pag.

La 23 August 1954 poporul nostru a sărbătorit zece ani de la marea cotitură istorică care a creat premisele necesare zdrobirii în România a regimului burghezomșoșieresc de cruntă exploatare și a trecerii la regimul democrat-popular, în care poporul muncitor este adevăratul stăpîn al țării, constructorul vieții noi, socialiste.

Un deceniu în viața unui popor este, în general, o perioadă relativ scurtă. În viața poporului nostru în acest deceniu, datorită luptei desfășurate de clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare și sub conducerea încercatului nostru partid, au avut loc mari prefaceri social-economice și politice. Acestea au fost posibile datorită eliberării Patriei noastre de către glorioasa Armată Sovietică și doborîrii dictaturii fascist-antonesciene de către forțele populare patriotice, organizate și conduse de Partidul Comunist Român.

Lucrarea „Zece ani de la eliberarea patriei noastre“, pregătită de Institutul de istorie a partidului de pe lingă C.C. al P.M.R. și editată de către Editura de stat pentru literatură politică în 1954, face bilanțul realizărilor obținute de poporul nostru muncitor în primul deceniu de la eliberarea sa.

Prima parte a lucrării cuprinde nouă capitole, în care se vorbește despre mărețele realizări ale poporului nostru condus și îndrumat de partid în toate domeniile de activitate.

Aceste capitole relevă lupta maselor populare pentru făurirea și consolidarea regimului democrat-popular.

A doua parte a lucrării completează prezentarea acestor mărețe realizări printr-un mare număr de clișee, însoțite de scurte texte explicative.

În primul capitol al lucrării sînt descrise principalele evenimente istorice care au marcat drumul de luptă al maselor muncitoare din țara noastră pentru făurirea regimului democrat-popular.

În noile condiții istorice create o dată cu eliberarea Patriei noastre, Partidul Comunist, abia ieșit din adîncă ilegalitate, a mobilizat masele muncitoare la luptă pentru lichidarea rămășițelor feudale, pentru democratizarea țării și pentru transformarea ei dintr-o semicolonie a imperialismului într-o țară cu adevărat independentă, în care poporul muncitor să fie stăpîn pe soarta sa.

Avîntului revoluționar al maselor populare dornice de a-și schimba radical felul de viață i se opun clasele exploatare sprijinite de guvernele cu majoritate reacționară din perioada 23 August 1944—6 martie 1945, care, văzîndu-și din ce în ce mai amenințate pozițiile lor politice și economice, căutau prin orice mijloace să împiedice procesul de defascizare și democratizare a țării, să saboteze participarea noastră alături de Armata Sovietică la războiul antihitlerist, să înfometeze populația și să restaureze din

nou dictatura burghezo-moșierească și stăpînirea trusturilor imperialiste.

În acest capitol sînt redată clar și sistematic principalele acțiuni din lupta poporului nostru pentru zdrobirea încercărilor desperate ale reacțiunii de a înăbuși lupta revoluționară a maselor. Dejucînd manevrele reacțiunii grupate în jurul partidelor politice ale burgheziei și moșierimii (P.N.T. și P.N.L.), sprijinită activ de cercurile imperialiste din apus, masele populare, conduse de Partidul Comunist Român, au reușit să înlăture de la cîrma țării guvernul cu majoritate reacționară condus de Rădescu și să instaureze la 6 martie 1945 un guvern democratic în care clasa muncitoare avea rolul conducător.

Capitolul subliniază importanța instaurării la 6 martie 1945 a primului guvern democratic din istoria țării noastre. Scurt timp după instaurarea sa, guvernul democratic a legiferat reforma agrară, pe care masele țărănești, ajutate de clasa muncitoare și conduse de P.C.R., începuseră s-o înfăptuiască cu cîteva luni înainte, desființînd pentru totdeauna clasa moșierilor și rămășițele feudale din economia țării. În focul luptei pentru pămînt, țărănimea muncitoare a înțeles pe deplin că singurul conducător capabil de a realiza visul pentru care au luptat și au sîngerat secole de-a rîndul este clasa muncitoare și partidul ei.

Tot în acest capitol se redă lupta maselor populare conduse de P.C.R. pentru democratizarea și refacerea economică a țării. În ciuda sabotajului criminal întreprins de burghezie în vederea dezorganizării economiei, P.C.R. și guvernul democratic au reușit să realizeze, într-o perioadă de timp relativ scurtă, importante reforme și măsuri economice și politice, ca: terminarea și legiferarea reformei agrare, măsuri pentru pedepsirea criminalilor de război, epurarea și înlocuirea elementelor fasciste din aparatul de stat, acordarea de drepturi politice și civile pentru toate minoritățile naționale, refacerea unei însemnate părți a transporturilor, etatizarea Băncii Naționale, încheierea de acorduri economice cu Uniunea Sovietică și cu alte țări, precum și aplicarea unor legi me-

nite să normalizeze viața economică și să îmbunătățească situația materială a maselor muncitoare.

Lucrarea subliniază importanța deosebită a propunerilor P.C.R. din iunie 1947 în vederea îmbunătățirii situației economice și financiare a țării. Acest program prevedea o serie de măsuri imediate pentru ridicarea producției industriale și agricole, pentru asigurarea ordinii financiare, pentru reglementarea creditului și lichidarea inflației etc.

Mobilizate și conduse de P.C.R., masele muncitoare de la orașe și sate au luptat cu însoflete pentru ridicarea producției industriale și agricole, pentru aplicarea în practică a măsurilor elaborate de partid, înfrîngînd sabotajul și manevrele dușmănoase ale reacțiunii, care urmărea menținerea și adîncirea haosului din viața economică și financiară a țării.

Importantele succese dobîndite de oamenii muncii de la orașe și sate au dovedit pe deplin justetea liniei politice a partidului nostru. Influența P.C.R. în mase a crescut, raportul de forțe s-a schimbat în favoarea clasei muncitoare și a aliaților săi. Aceasta a făcut posibilă izgonirea din guvern a ultimilor reprezentanți ai burgheziei (gruparea Tătărașcu în noiembrie 1947), înlăturarea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Romîne, în care clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea muncitoare, deține întreaga putere politică și economică, clasa muncitoare avînd rolul conducător.

Proclamarea Republicii Populare Romîne a însemnat desăvîrșirea sarcinilor revoluției burghezo-democratice și trecerea la îndeplinirea sarcinilor revoluției socialiste.

Primul capitol al lucrării subliniază ca un eveniment remarcabil și hotărîtor în dezvoltarea statului democrat-popular zdrobirea social-democrației de dreapta și înfăptuirea Partidului Muncitoresc Român.

Un capitol important al lucrării recenzate este capitolul intitulat „Dezvoltarea industriei în Republica Populară Romînă”. Primele pagini ale acestui capitol oferă cititorului o prezentare documentată cu date și cifre privitoare la starea înapoiată a industriei Romî-

niei din epoca dominației regimului burghezo-moșieresc.

Urmărind să realizeze acapararea de profituri maxime, burghezia și moșierimea din țara noastră a desfășurat de-a lungul multor zeci de ani o politică economică îndreptată împotriva intereselor naționale. Capitaliștii străini, în deplină înțelegere cu capitaliștii și guvernânții români, considerind România ca o piață de desfacere și sursă de materii prime, au mers pe linia dezvoltării ramurilor industriale care le aduceau profituri maxime, împiedicând dezvoltarea industriei naționale și în special a industriei grele.

Pentru aplicarea acestui plan monstruos, regimul burghezo-moșieresc, care reprezenta interesele exploataților autohtoni și străini, a vindut puterilor imperialiste independența economică și politică a țării noastre.

Starea grea a economiei țării noastre, și îndeosebi a industriei, a fost mult agravată de distrugerile și jaful hitlerist din anii celui de-al doilea război mondial. Cifra de 10.000 de miliarde de lei, adică bugetul țării pe mai bine de 12 ani, la care sînt evaluate pagubele suferite de economia țării de pe urma subjugării de către Germania hitleristă, este destul de semnificativă pentru a ne putea da seama de situația în care se afla economia românească în anul 1944.

După eliberarea țării, masele populare, mobilizate și conduse de Partidul Comunist Român au pornit imediat cu avînt la luptă pentru refacerea și dezvoltarea economiei țării.

Un moment important în viața politică și economică a țării l-a constituit Conferința națională a Partidului comunist din octombrie 1945. Analizînd situația grea în care se găsea economia țării noastre, Conferința națională trasează sarcini concrete pentru refacerea și dezvoltarea tuturor sectoarelor vieții economice. Conferința subliniază că la baza refacerii întregii economii trebuie să stea refacerea și dezvoltarea industriei, și în special a industriei grele.

În această gigantică bătălie a refacerii țării, masele muncitoare au zdrobit cu curaj sabotajul criminal organizat de proprietarii capitaliști în întreprinderi, care, desepărați de

pierderea continuă a pozițiilor lor, au încercat să adincească tot mai mult haosul economic și financiar, să desăvîrșească „opera” lor de distrugere a țării. Intențiile lor dușmănoase nu și-au atins scopul. „Muncitorii cei mai înaintați — se arată în paginile acestui capitol — din sectorul carbonifer, din transporturi, metalurgie și industria petrolieră, însuflețiți de chemarea Partidului comunist, au pornit bătălia pentru ridicarea producției” (pag. 27).

Propunerile P.C.R. din iunie 1947, menite să ducă la îmbunătățirea situației economice și financiare a țării, au găsit de asemenea un puternic ecou în sinul maselor muncitoare, care au asigurat succesul îndeplinirii lor prin ridicarea producției și productivității muncii.

O contribuție importantă în lupta poporului nostru pentru refacerea și dezvoltarea economică a țării — se subliniază în acest capitol — l-a constituit sprijinul frătesc și multilateral primit din partea Uniunii Sovietice. Reducerea de către U.R.S.S. a datoriilor din contul armistițiului, convențiile economice din 1945, acordul economic încheiat la Moscova în 1947 au fost factorii importanți care au asigurat creșterea producției unor importante ramuri industriale, refacerea și dezvoltarea economiei noastre, creîndu-se astfel condițiile necesare pentru dezvoltarea industriei grele.

O nouă și importantă etapă în dezvoltarea economiei țării noastre a început după înfăptuirea istoricului act revoluționar al naționalizării principalelor mijloace de producție, cînd statul nostru democrat-popular a trecut la industrializarea socialistă a țării.

Crearea sectorului socialist în industrie și succesele obținute de oamenii muncii în primele două planuri anuale a permis trecerea la înfăptuirea primului plan cincinal al R.P.R. și a planului de electrificare a țării (1951—1960).

Lucrarea relevă realizările obținute de oamenii muncii în primii ani ai cincinalului în domeniul industrializării socialiste și al electrificării țării. Datele statistice prezentate în acest capitol al lucrării oglindesc procesul de creștere neîntreruptă,

cantitativă și calitativă, a industriei noastre socialiste ca urmare a dezvoltării industriei grele în țara noastră, și în special a pivotului ei — industria constructoare de mașini. Se produce astăzi utilaj petrolifer, minier, mașini agricole, electromotoare, turbine, rulmenți, utilaj pentru industria textilă și alimentară etc.

Lucrarea subliniază rolul important al hotărârilor plenarei C.C. din august 1953 pentru dezvoltarea armonioasă a tuturor ramurilor economiei naționale. Pentru realizarea programului de măsuri adoptat de plenara lărgită din august 1953, oamenii muncii antrenati în întrecerea socialistă muncesc cu elan, realizând și depășind planurile de producție, reducând prețul de cost, perfecționând procesul de producție, economisind materii prime și materiale, aplicând în muncă metode înaintate etc.

Marile realizări obținute în domeniul industriei au permis poporului muncitor din țara noastră să treacă la rezolvarea unei sarcini atât de complexe și de grele cum este transformarea socialistă a agriculturii.

Unul dintre capitolele lucrării recenzate oglindește marile schimbări intervenite în agricultura țării noastre în ultimul deceniu.

Călăuzindu-se după învățătura leninistă, P.C.R. a înscris pe steagul său încă în anii regimului burghez-moșieresc lupta pentru făurirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, pentru apărarea țărânimii de exploatarea moșierilor și a capitaliștilor, pentru exproprierea pământurilor moșierești și trecerea lor în mâinile celor ce l-au muncit secole întregi.

„Acestea au putut fi realizate — se menționează în acest capitol al lucrării — numai după eliberarea țării noastre de sub jugul dictaturii fasciste de către glorioasele Armate Sovietice, după ce poporul nostru muncitor și-a luat soarta în propriile sale mâini” (pag. 48—49).

În focul luptelor revoluționare pentru înfăptuirea reformei agrare, clasa muncitoare din țara noastră a făcut o strînsă alianță cu cele mai largi mase ale țărânimii muncitoare.

Cu deosebită tărie se subliniază în lucrare importanța plenarei din 3-5 martie 1949, la care s-a adoptat hotărârea cu privire la sarcinile partidului în lupta pentru întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare și a transformării socialiste a agriculturii.

Partidul nostru, aplicând în viață această importantă hotărâre, a obținut o serie de realizări însemnate, printre care se numără punerea bazelor mecanizării agriculturii, crearea de gospodării agricole de stat, precum și gruparea laolaltă a țăranilor în gospodării agricole colective și întovărășiri de lucru în comun a pământului.

Lucrarea redă amănunțit și printr-un bogat număr de exemple și date statistice marile realizări obținute atât de gospodăriile agricole de stat, care tind să devină gospodării agricole model, cât și de gospodăriile agricole colective, care au obținut rezultate însemnate în direcția întăririi lor economico-organizatorice și a sporirii recoltei la hectar.

„Deși în momentul de față — subliniază capitolul — țărănimea muncitoare unită în cooperative de producție agricolă grupează o parte relativ mică a țărânimii muncitoare, ea reprezintă noul, care crește, se dezvoltă și va învinge în mod inevitabil, reprezintă viitorul agriculturii noastre” (pag. 72).

Acesta devine pe zi ce trece mai viabil. Ultimele statistici ne arată că avem 5.250 de gospodării colective și de întovărășiri agricole, cuprinzând 337.905 familii, și numărul lor va crește mereu pe măsură ce țărănimea muncitoare se va convinge de superioritatea și avantajele agriculturii socialiste.

Partidul și guvernul nostru acordă o mare atenție atât creării de noi gospodării agricole colective cât și întăririi economico-organizatorice a celor existente. Dar paralel cu întărirea gospodăriilor agricole colective și a diferitelor tipuri de întovărășiri se acordă ajutoare și stimulente materiale gospodăriilor țărănești mici și mijlocii, care în etapa actuală sînt principalii producători de cereale-marfă.

Partidul nostru cheamă pe oamenii muncii de la orașe și sate ca în această perioadă, cind împotrivirea dușmanilor devine tot mai înverșunată, iar metodele de luptă tot mai perfide, să-și ridice permanent vigilența revoluționară, să ducă mai departe o intransigentă luptă de clasă împotriva chiaburimii, întărind continuu alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, forța socială menită să înfăptuiască cu succes opera de construire a socialismului în Patria noastră.

Lucrarea se ocupă într-un capitol special de ridicarea nivelului de trai al celor ce muncesc. „Grija față de om și nevoile sale — se subliniază în acest capitol — constituie legea supremă a partidului și guvernului nostru” (pag. 86).

Nivelul scăzut de trai datorită salariilor derizorii, subnutriția, lipsa de orice fel de protecție a muncii, lipsa de ajutor medical, condiții mizerabile de locuit și altele erau tot ce oferea regimul burghezo-moșieresc producătorilor tuturor bunurilor din țara noastră. În regimul democrat-popular oamenii muncii de la orașe și sate muncesc cu avînt pentru a-și construi o viață nouă. Prin creșterea și întărirea sectorului socialist în economia țării noastre se asigură ridicarea neîntreruptă a bunăstării materiale și culturale a celor ce muncesc. Ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii din țara noastră este puternic ilustrată, în lucrarea pe care o recenzăm, printr-un mare număr de exemple.

„Rezultatele obținute în domeniul dezvoltării economiei noastre naționale, colaborarea economică cu țările lagărului democrației și îndeosebi ajutorul multilateral al marii Uniuni Sovietice, sprijinul activ și inițiativa creatoare a muncitorilor, țărănilor muncitori și intelectualilor — subliniază în încheiere capitolul — constituie chezașia ridicării continue a nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii din Republica Populară Romină” (pag. 107).

Alături de realizările obținute în domeniul economic și politic, lucrarea prezintă un material ales și sistematizat cu grijă despre lupta maselor populare, conduse și

îndrumate de partid, pentru lichidarea înăpoyerii culturale și pentru făurirea unei culturi noi, socialiste.

Deosebit de importante sînt realizările obținute de poporul nostru în ultimul deceniu în domeniul învățămîntului, științei, literaturii și artei.

România, țara în care în trecut burghezia și moșierimea țineau poporul în întuneric și ignoranță, se număra printre primele din Europa în ceea ce privește numărul mare de analfabeți; astăzi analfabetismul este aproape complet lichidat. Învățămîntul și-a schimbat radical caracterul și conținutul său în urma reformei învățămîntului din august 1948. Procentul fiilor de muncitori, țărani muncitori și de funcționari din toate instituțiile noastre de învățămînt — se menționează în lucrare — este de aproape 90%.

Noile condiții favorabile create prin grija partidului și a guvernului permit formarea în școli a unei intelectualități care își consacră toate cunoștințele și toată puterea de muncă pentru bunăstarea poporului muncitor, de care este legată prin mii de fire. Știința și tehnica, în plină dezvoltare, sînt puse în slujba intereselor celor ce muncesc. Datorită grijii deosebite a partidului și a statului nostru, oamenii de știință au azi cele mai bune condiții de muncă și de viață. Prin valoroasele lucrări științifice apărute în domeniul științelor matematice, medicinei, biologiei, istoriei și altele, ei răsplătesc încrederea ce le-o acordă poporul muncitor.

Academia R.P.R., reorganizată pe baze noi în 1948, și cele peste 30 de institute de cercetări științifice create în anii regimului de democrație populară au obținut succese importante în rezolvarea diferitelor probleme științifice necesare construirii socialismului. Oamenilor de știință li s-a acordat de către stat numeroase distincții și premii pentru munca lor rodnică.

Literatura și arta au luat o mare dezvoltare în R.P.R.

Scriitorii Patriei noastre nu mai scriu astăzi pentru un cerc restrîns de privilegiați, ci pentru milioanele de oameni ai muncii, care, liberi de orice fel de exploa-

tare, construiesc cu succes societatea socialistă. Temele alese de prozatorii, poeții și dramaturgii noștri sînt inspirate din viață. Oamenii zugrăviți în operele lor sînt eroii pozitivi ai zilelor noastre.

Numeroase opere ale poeților noștri sînt consacrate luptei pentru pace, demascării feței hidoase a imperialismului, solidarității oamenilor muncii din toate țările.

Arta muzicală, arta plastică, teatrul, cinematograful în Republica Populară Română sînt de asemenea instrumente puternice în înfăptuirea revoluției culturale. Lucrarea ilustrează cu un bogat număr de exemple marile realizări obținute pe acest tărîm.

Deosebit de interesante și semnificative sînt și capitolele privitoare la orînduirea de stat în țara noastră, la locul de cînsă pe care-l ocupă femeile și tineretul în statul nostru democrat-popular, precum și capitolul cu care se încheie lucrarea, în care se reflectă aportul Republicii Populare Romîne în lupta pentru pace și pentru securitatea popoarelor. În aceste pagini se vorbește despre caracterul și esența statului nostru democrat-popular.

„Statul democrat-popular — se arată în lucrare — este un stat de tip nou, socialist, care se deosebește principal, alît prin esență și forma sa cît și prin scopurile și funcțiunile sale, de statele capitaliste” (pag. 109).

Forța și trăinicia regimului nostru democrat-popular constă în faptul că politica sa corespunde intereselor maselor largi populare antrenate la conducerea treburilor de stat și obștești.

Statul nostru democrat-popular asigură tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de sex și naționalitate, toate drepturile și libertățile democratice. Femeile din țara noastră, cetățene libere și egale în drepturi cu bărbații, contribuie cu elan și pricepere la lupta insufletită a poporului nostru pentru construirea vieții noi, socialiste, pentru pace. Statul nostru democrat-popular a creat femeii muncitoare cele mai mari posibilități de a participa la viața economică, politică și socială.

Capitolul lucrării recenzate referitor la tineret, după ce face un scurt istoric al

situației tineretului din timpul regimului burghezo-moșieresc, înfățișează noua poziție pe care o deține tineretul în condițiile statului nostru democrat-popular. Tinerii din Patria noastră, alături de întregul popor muncitor, se bucură azi de cele mai largi drepturi și libertăți cetățenești. Regimul de democrație populară asigură tineretului dreptul la muncă, la vot, dreptul de asociere, la odihnă și asistență medicală, la învățătură etc. Liberi de orice fel de exploatare, tinerii din țara noastră luptă cu însuflețire pentru întărirea și apărarea tuturor cuceririlor revoluționare ale poporului nostru și pentru construirea noii societăți socialiste.

Printr-un mare număr de exemple, lucrarea documentează aportul tineretului în obținerea mărețelor realizări din patria noastră. Prin rodul muncii avîntate, prin entuziasmul cu care participă la întrecerea socialistă, ei dovedesc că au înțeles pe deplin cît de importantă este pentru construirea societății noi ridicarea continuă a producției și productivității muncii.

Literatura, teatrul, cinematograful, muzica, pictura, sculptura sînt cunoscute și iubite de întregul tineret din țara noastră. Tineretul de la sate, care în trecut era ținut departe de valorile culturale, azi participă din plin la viața culturală. Partidul și guvernul au creat noi generații condiții minunate, deschizîndu-i larg calea spre o dezvoltare multilaterală.

Lucrarea recenzată încheie tabloul mărețelor transformări petrecute în patria noastră în anii primului deceniu de la eliberarea ei printr-o amplă prezentare a luptei poporului nostru pentru apărarea păcii. Prin politica sa externă, care izvorăște din însăși natura orînduirii sociale, statul nostru democrat-popular exprimă voința și hotărîrea fermă a poporului nostru de a lupta pentru apărarea păcii, securității și independenței țării. Poporul nostru, angajat într-o vastă operă constructivă menită să-i facă viața tot mai îmbelșugată și mai frumoasă, este conștient că succesul muncii sale creatoare poate fi asigurat numai prin menținerea păcii.

Pornind de la aceste principii, Republica Populară Română aduce prin participarea ei activă la lupta pentru menținerea păcii o contribuție de seamă în lupta comună a popoarelor întregii lumi pentru salvagardarea păcii.

Alcătuirea unei lucrări în care să fie înfățișate realizările multilaterale ale poporului nostru din anii primului deceniu de existență a puterii populare, cînd în viața lui s-au petrecut schimbări fundamentale, constituie o inițiativă utilă și binevenită.

Un merit deosebit al lucrării îl constituie tocmai faptul că ea reușește să prezinte pentru prima dată într-un volum unitar și sistematizat principalele momente din viața și din lupta poporului nostru în primul deceniu de la eliberarea sa. Lucrarea este străbătută ca un fir roșu de ideea rolului conducător al partidului în construirea vieții noi, socialiste, de sprijinul frățesc și permanent acordat de Uniunea Sovietică țării noastre pentru asigurarea acestei opere constructive, de unitatea între partid, guvern și popor.

Considerăm însă ca o lipsă a lucrării prezentarea descriptivă a luptei și a realizărilor obținute de poporul nostru în această perioadă. Lucrarea nu a reușit să prezinte procesul complex al transformărilor care au avut loc în țara noastră, făcînd uneori numai o simplă enumerare a realizărilor (vezi capitolul privitor la dezvoltarea învățămîntului, științei, literaturii și artei în R.P.R., unde nu este arătată lupta dusă între materialism și idealism în știință, lupta împotriva curentelor decadente în știință, literatură și artă și pentru crearea culturii noi, națională ca formă și socialistă în conținut).

De asemenea unele momente istorice importante sînt prezentate în lucrare ca și cum lucrurile s-ar fi desfășurat într-un mod pașnic, diminuîndu-se prin aceasta greută-

țile întîmpinate în lupta pentru înfăptuirea lor.

Una din deficiențele serioase ale lucrării recenzate constă în faptul că tratează estompat și egal anumite evenimente deosebit de importante, cum au fost crearea Partidului Muncitoresc Român, înfăptuirea actului revoluționar de însemnătate istorică al naționalizării principalelor mijloace de producție din industrie, și altele. Acordînd o egală importanță tuturor realizărilor patriei noastre și neaccentuînd suficient unele aspecte, lucrarea nu scoate în evidență unele momente principale care considerăm că ar fi fost necesar să fie tratate mai pe larg.

O altă lipsă a lucrării „Zece ani de la eliberarea Patriei noastre” o constituie felul cum este ilustrată. Cartea conține un mare număr de clișee, dispuse în partea a doua (se pare în ordinea în care au fost dezvoltate problemele în partea întâi). Mult mai just ar fi fost ca aceste clișee să fi fost intercalate în text, deoarece există o strînsă legătură între ideile exprimate în scris și imaginea lor fotografică redată prin ilustrații. Felul cum au fost așezate clișeele în pagini denotă o mare lipsă de grijă din partea celor care răspund de tehnoredactarea cărții. Dimensionarea clișeeilor a fost făcută cu totul arbitrar, iar așezarea lor în pagină făcută la întîmplare. Multe clișee sînt aruncate la marginea sau în colțul paginilor, ocupînd întreaga suprafață a paginii, ceea ce nu totdeauna dă cărții un aspect frumos.

Cu toate aceste lipsuri, lucrarea „Zece ani de la eliberarea Patriei noastre” aduce o contribuție prețioasă în cunoașterea marilor realizări obținute de poporul nostru. Această lucrare însuflețește lupta oamenilor muncii, conduși de partid, în obținerea de noi și mărețe realizări pe drumul construirii socialismului și al apărării păcii.

A. BRÎNZEI, S. CUTIȘTEANU

INFLUENȚA PRIMEI REVOLUȚII RUSE DIN 1905—1907, IN GERMANIA

Documente și materiale

Editura Rütten & Loering-Berlin, 1954, 335 pag.

Cu prilejul aniversării a 50 de ani de la prima revoluție populară din Rusia, din 1905—1907, opinia publică din U.R.S.S., din țările de democrație populară și chiar din țările capitaliste a cinstit acest eveniment prin publicații, conferințe, lucrări științifice. În R.D.G. a apărut, printre alte materiale închinat acestor sărbătoriri, și o culegere de documente intitulată „Influența primei revoluții ruse din 1905—1907 în Germania”.

Această culegere de documente, publicată sub îngrijirea prof. dr. Leo Stern, constituie un aport de seamă pentru studierea mișcării muncitorești din Germania în epoca imperia-lismului.

O expresie a problemelor noi care se ridică în fața mișcării muncitorești internaționale după 1904, adică după încheierea „perioadei relativ pașnice” și intrarea în „epoca de războaie și revoluții”, o constituie noile aspecte ale mișcării muncitorești germane din această perioadă. Puternicele lupte ale proletariatului rus de la începutul acestui secol, care s-au ridicat pînă la insurecția armată din decembrie 1905, au dovedit rolul său de avangardă a mișcării revoluționare din întreaga lume. Prima revoluție rusă din 1905—1907 a arătat că centrul revoluționar al mișcării muncitorești mondiale s-a mutat în Rusia, fapt care a influențat întreaga mișcare muncitorească internațională.

Această influență înnoitoare s-a izbit în Germania de vechile dogme păstrate în arsenalul social-democrației germane. În mișcarea muncitorească din Germania după 1905—1907 se manifestă tot mai puternic lupta dintre curentul revoluționar și cel reformist, luptă influențată în mare măsură de condițiile politice proprii din Germania. În Germania militarismul prusac se pregătea pentru noi războaie de acaparare. Iuncherii și marea burghezie, în lupta lor împotriva clasei muncitoare, se sprijineau pe politica oportunistă dusă cu mult zel de social-de-

mocrație. În același timp social-democrația germană își menținuse rolul „conducător” în Internaționala a II-a. Regimul politico-militarist și tactica parlamentaristă a social-democrației vor frîna creșterea influenței revoluționare în mișcarea muncitorească din Germania în primele decenii ale secolului al XX-lea. Despre această perioadă din istoria mișcării muncitorești din Germania s-a scris puțin. Social-democrații au ascuns sau au denaturat documentele care ne-ar fi putut lămuri problemele în mod concret.

De aceea volumul „Influența revoluției ruse din 1905—1907 în Germania. Documente și materiale” este o contribuție prețioasă care pune la dispoziția istoricilor materiale extrem de valoroase ce pot servi ca punct de plecare pentru însemnate lucrări de demascare a atitudinii trădătoare a oportuniștilor din P.S.D. German.

Culegerea cuprinde 112 documente, unele scoase din arhivele Ministerului de Interne al imperiului german, majoritatea din arhivele poliției prusace. Sînt publicate în această culegere materiale secrete ale direcțiilor imperiale care se ocupau de reprimarea mișcării muncitorești sau rapoarte asupra acestor probleme ce erau adresate fie primului-ministru, fie direct împăratului.

În afară de aceasta mai sînt reproduse discursurile conducătorilor social-democrați în parlament, răspunsul guvernului, rapoarte asupra ședințelor conducerii partidului social-democrat și reflectarea acestor discuții în rapoartele poliției secrete.

Aparatul critic al lucrării este foarte bine întocmit, cuprinzînd note, indexul fondurilor de arhivă și al izvoarelor publicistice și lista documentelor care au intrat în această culegere, totul indicat cu o mare rigurozitate.

Documentele sînt publicate în ordine cronologică: la început este indicat modul în care a fost strîns materialul și sînt menționate arhivele unde se găsesc aceste izvoare

istorice, iar la sfârșitul volumului documentele sînt grupate din nou, de astă dată pe probleme.

Problemele mari la care se referă documentele publicate sînt următoarele:

1. Situația politică și economică din Rusia în anii 1905—1907, așa cum reiese din aprecierile secrete făcute de către organele de guvernămînt din Germania.

Sînt prezentate în acest capitol 13 documente, conținînd referate secrete ale însărcinaților cu afaceri germani în Rusia adresate cancelarului Reichului von Bülow.

Din aceste documente se desprinde în mod clar măsura în care guvernămîntii germani erau preocupați de uriașa creștere a mișcării revoluționare din Rusia, preocupare izvoită din frica pe care o aveau gîndindu-se la posibilitatea întinderii revoluției ruse în Germania.

O dovadă clară a acestei poziții o constituie documentul nr. 53, care cuprinde referatul însărcinatului imperial german cu afaceri la Petersburg către von Bülow. În acest document se face o expunere destul de largă asupra mișcării revoluționare ruse și chiar se trage concluzia că spiritul revoluționar al muncitorilor ruși ar putea influența muncitorimea germană în așa fel, încît aceștia din urmă să dea ajutor muncitorilor ruși, ceea ce ar reprezenta un nou pericol pentru imperiul german.

La sfârșit raportul cuprinde recomandări de măsuri pe care guvernul german le propune țarului cu scopul stăvilirii întinderii mișcării.

Astfel de documente ilustrează odioasa legătură de interese dintre imperiul german și țarism și întăresc spusele lui Franz Mehring¹, care scria referindu-se la aceasta: „Soarta statului absolutist prusaco-german este atît de strîns împletită cu soarta țarismului, încît căderea lui va avea cele mai adevărate consecințe pentru imperiul iuncherilor“².

¹ Franz Mehring (1846—1919) — istoric și critic literar marxist. Redactor la „Die Neue Zeit“ și „Leipziger Volkszeitung“. Unul din conducătorii stîngii social-democrate germane. Fondator al „Ligii Spartacus“.

² „Die Neue Zeit“, vol. 1905—1906.

2. Influența revoluției din Rusia din 1905—1907 asupra Germaniei în domeniul politic și economic.

Acest capitol cuprinde 63 de documente. Este un material prețios pentru înțelegerea influenței covârșitoare avute de revoluția rusă asupra luptelor de clasă în Germania.

Documentul nr. 88, intitulat „Privire asupra situației generale a mișcării social-democrate și anarhiste din 1905 pînă la mijlocul anului 1906“, material elaborat de prezidiul poliției din Berlin, oglindește situația critică prin care trecea statul absolutist german ca urmare a creșterii mișcării muncitorești germane sub influența directă a evenimentelor revoluționare din Rusia.

Documentul nr. 27 arată extinderea grevelor din Ruhr în Silezia, precum și acțiuni de solidarizare ale muncitorilor polonezi și germani. Alte documente (nr. 57, 65, 56 etc.) sînt mărturia imposibilității guvernului de a lua măsuri pentru stăvilirea grevelor ce se înmulțesc și în același timp se întind pe tot cuprinsul Germaniei.

Indirect, toate aceste documente ne dovedesc în mod limpede creșterea mișcării muncitorești germane. Sub conducerea „stîngii revoluționare“, proletariatul german începe să aplice tot mai des învățămintele revoluției din 1905 din Rusia cu privire la folosirea metodei grevei politice de masă.

Dar documentele aduc și un alt aspect: ele demască fără cruțare trădarea social-democrației germane, cu care poliția imperiului iuncherilor se înțelegea de minune.

În numeroase materiale (de exemplu documentul nr. 61 etc.) poliția berlineză își arată simpatia față de conducerea oportunistă a social-democrației. De multe ori însă rapoartele agenților provocatori arată că „din nenorocire“ conducătorii oportuniști nu mai sînt ascultați, dovedind nu numai legăturile social-democrației trădătoare cu aparatul de reprimare a muncitorilor, ci și lipsa de încredere a muncitorilor în trădătorii social-democrați.

După spaima cu care guvernămîntii germani priveau folosirea de către proletariatul german a învățăturilor din revoluția rusă cu privire la greva politică de masă, putem ve-

dea în mod clar și poziția trădătoare a oportuniștilor care se opuneau grevei politice de masă, adoptînd astfel aceeași atitudine ca și guvernul german reacționar.

Astfel de documente întăresc spusele Rosei Luxemburg: „În epoca nouă a istoriei mișcării muncitorești, problema grevei politice trebuie privită la lumina revoluției ruse”¹.

3. Măsurile militare luate de imperiul prusac în anii 1905—1907 pentru a împiedica răspîndirea revoluției în Germania și pentru a-l ajuta pe țar.

În reprimarea revoluției din 1905—1907, guvernul țarist a fost ajutat de către imperialiștii din Europa occidentală. Temîndu-se, pe de o parte, să nu-și piardă profiturile la capitalurile investite în Rusia și, pe de altă parte, că „în caz de victorie a revoluției ruse vor porni pe calea revoluției și muncitorii din alte țări”², bancherii francezi au acordat țarului un mare împrumut, iar Germania s-a pregătit să intervină cu armate pentru a îneca în sînge revoluția.

Pentru a dovedi aceasta sînt reproduse 19 documente care scot la lumină felul în care au manevrat imperialiștii germani pentru ca revoluția să nu se extindă din Polonia (pe atunci sub imperiul țarist) în Prusia orientală. În acest scop și pentru a putea ajuta țarului să reprime revoluția, au fost trimise numeroase trupe la granița de est.

Din documente apare faptul că imperialiștii germani se gîdeau la început să intervină cu forțe armate pentru a înăbuși revoluția din Rusia. Deoarece mișcarea revoluționară a luat un deosebit avînt și în unele provincii germane, nu s-a mai putut însă pune problema retragerii de trupe dinăuntrul țării și masarea lor la graniță, deoarece „primejdia” din interior devenise tot atît de mare pentru regimul burghezo-moșieresc. Cînd în regiunea Ruhrului greviștii se numărau cu sutele de mii, desigur că nu s-au

mai putut face cu ușurință deplasări de trupe spre Polonia.

4. Atitudinea față de cetățenii ruși. Supravegherea lor și „acordarea” dreptului de așezare în statele germane în anii 1905—1907.

Una din măsurile represive ale statului german împotriva revoluționarilor ruși a fost aceea manifestată în supravegherea și restrîngerea dreptului de a locui în Germania pentru cetățenii ruși, emigranți sau stabiliți vremelnice în Germania după 1905—1907.

Acest aspect al măsurilor represive împotriva elementelor progresiste stabilite din Rusia în Germania este oglindit în cele 43 de documente. Ele cuprind înțelegeri internaționale cu privire la luarea unor măsuri comune de înăbușire a frîntărilor revoluționare. Sînt apoi ordine, rapoarte și scrisori ale Ministerului de Interne și ale poliției germane privitoare la exercitarea unor puternice presiuni asupra cetățenilor ruși din Germania, și în special asupra tineretului studențesc. Documentul nr. 26a redă o dispoziție adresată de Ministerul de Interne poliției berlineze privind expulzarea corespondentului ziarului „Odesskie Novosti” de la Berlin, fiindcă în acest ziar apăruseră două articole revoluționare. Unele materiale privesc expulzarea brutală a luptătorilor socialiști ruși veniți în Germania. Documentele publicate sub nr. 76 sînt articole din ziarul german „Vorwärts” și din ziarul petersburghez „Nașă Jizn”, precum și protestele trimise de Karl Liebknecht poliției din Berlin, toate exprimînd indignarea opiniei publice pentru nerespectarea protocolului de stat călcat prin expulzarea din Germania a scriitorului rus Semenov. O serie de documente (nr. 52) scot la iveală instigarea la diversiuni național-șovine în întreaga Germanie împotriva emigranților ruși.

De un mare interes este reproducerea tratatului secret încheiat între diverse state pentru supravegherea mișcărilor „anarhiste” pentru înăbușirea valului revoluționar prin organizarea unei rețele internaționale de agenți, spioni și provocatori. Țările participante la acest „tratat secret” erau: Germania, Austro-Ungaria, Danemarca, România,

¹ Rosa Luxemburg: „Der Bittgang des Proletariats”. „Die Neue Zeit”, 1904—1905, pag. 713.

² „Cursul scurt de istorie a Partidului Comunist (bolșevic) al Uniunii Sovietice”, Editura pentru literatură politică, 1953, ediția a III-a, pag. 130.

Rusia, Serbia, Suedia și Norvegia, Turcia și Bulgaria.

*
* *

Culegerea de documente este însoțită de un studiu introductiv, semnat de prof. dr. Leo Stern. Introducerea cuprinde o prezentare a aspectelor complexe ale luptei de clasă din Germania din perioada 1905—1907. Sunt prezentate acțiunile muncitorești greviste din Ruhr, Silezia, ciocnirile dintre greviști și poliție, organizarea grupurilor social-democrate etc.

În studiul introductiv se aduc de asemenea precizări foarte importante cu privire la „Duminică roșie” din 1906¹, cu privire la congresul Partidului social-democrat german de la Iena din 1905².

De fapt analiza acestor importante probleme ale mișcării muncitorești germane din primul deceniu al secolului nostru dovedește din plin influența puternică, directă și rodnică a revoluției ruse din 1905—1907 asupra principalelor evenimente politice din Germania între 1905 și 1907.

Studiul introductiv se mărginește a da doar o prezentare a cadrului istoric, lăsând astfel în sarcina cercetătorilor în domeniul mișcării muncitorești din Germania să tragă concluzii din documentele puse la dispoziție în acest volum.

Pe lângă marile sale merite, volumul de documente are și unele lacune. Dacă în ceea

ce privește grevele din Silezia se arată lupta comună a muncitorilor germani și polonezi, atunci când se pomenesc grevele din Ruhr și cele din Lorena (atunci anexată la Germania) nu se vede aproape de loc solidaritatea muncitorilor francezi cu cei germani.

În problema „Influența revoluției din Rusia din 1905—1907 asupra Germaniei în domeniul politic și economic”, deși ne sînt prezentate documente foarte importante din arhiva Ministerului de Interne al imperiului, nu se dau și alte documente ale mișcării muncitorești care să demaște conținutul arhivei polițienești, nu se arată munca agitată dusă de elementele revoluționare din mișcarea muncitorească germană. De multe ori referatele poliției, notele informative se referă la acțiuni, expuneri sau articole ale elementelor avansate, de stînga, din mișcarea muncitorească, și este clar că aceste rapoarte stîlesc conținutul expunerilor sau al articolelor. Ar fi fost necesar ca această culegere de documente să dovedească caracterul materialelor poliției, opunindu-le adevăratelor documente la care se referă poliția, care arătau lupta maselor, a elementelor revoluționare.

E drept că studiul introductiv se referă mai mult la documente care demască conținutul antimuncitoresc al documentelor poliției și ministerelor germane, dar era mult mai de folos pentru cercetătorii înșiși publicarea acestor materiale din mișcarea muncitorească.

Cu toate aceste lipsuri, volumul publicat are o deosebită valoare științifică prin cuprinsul său inedit, iar prin alcătuirea lui sistematică este un prețios instrument de lucru pentru cercetători.

S. MUȘAT

¹ La 21 ianuarie 1906 au avut loc, cu ocazia aniversării unui an de la „Duminică singeroasă” din 1905 de la Petersburg, ciocniri între poliție și manifestanți.

² În toamna anului 1905 a avut loc congresul P.S.D. German, unde centristii au fost nevoiți să recunoască necesitatea folosirii experienței revoluției ruse din 1905—1907, și în special a grevei politice de masă.

CONFATUIREA DE LA VARȘOVIA, 1955,
A REPREZENTANȚILOR INSTITUTELOR
DE ISTORIE A PARTIDULUI

Între 22 aprilie și 2 mai a avut loc la Varșovia consfătuirea Institutelor de istorie a partidului cu participarea reprezentanților: Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ai Institutelor de istorie a partidului din Bulgaria, Cehoslovacia, Republica Democrată Germană, Polonia, România și Ungaria. A asistat și un delegat al C.C. al Partidului Muncii din Albania.

La conferință s-a discutat:

1) Intocmirea manualului de istorie a partidelor din țările participante și stadiul în care se află pregătirea lor.

2) Despre prelucrarea științifică a materialului de arhivă.

3) Informații cu privire la lucrările științifice pe care le pregătesc Institutele de istorie a partidului.

4) Informare asupra stadiului culegerii de documente privind influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie asupra țărilor de democrație populară din Europa.

5) Fixarea locului și ordinii de zi a consfăturii din anul 1956.

Participanții la consfătuire au vizitat locurile istorice legate de perioada cît a stat Lenin în Polonia: Cracovia, Poronin, Biala Dunaiet, precum și fostul lagăr hitlerist al morții din Auschwitz.

LUCRARI PUBLICATE DE CĂTRE INSTITUTELE DE ISTORIE
A PARTIDULUI DIN U.R.S.S. ȘI ȚĂRILE DE DEMOCRAȚIE
POPULARĂ

În ultimul timp Biblioteca Institutului de istorie a partidului de pe lângă C. C. al P.M.R. a primit un număr de lucrări pu-

blicate de Institutele de istorie a partidelor frățești.

S-au primit:

1. De la Institutul Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

1) *К. Маркс и Ф. Энгельс — Сочинения. Т. I.*

(в 30—ти т.) изд. 2-е, Москва, Госполитиздат 1955 (Ин-т Маркса-Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС) 698 стр.

/K. Marx și F. Engels — Opere, vol. I. (în 30 vol.), ediția a II-a, Moscova, Editura de stat pentru literatură politică 1955 (Institutul Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al P.C.U.S.) 698 pag. |

2) *В. И. Ленин* — Сочинения.
изд. 4-е, Москва, Госполитиздат 1955
(Ин-т Маркса-Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС)

[*V. I. Lenin* — Opere.
Ediția a 4-a, Moscova, Editura de stat
pentru literatură politică 1955 (Institutul
Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe
lingă C.C. al P.C.U.S.)]

3) *В. И. Ленин* — О революции 1905-1907
гг.
(Сборник), Москва, Госполитиздат 1955
(Ин-т Маркса-Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС) 736 стр.

[*V. I. Lenin* — Despre revoluția din
1905-1907.

(Culegere), Moscova, Editura de stat pen-
tru literatură politică 1955 (Institutul
Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lingă C.C.
al P.C.U.S.) 736 pag.]

4) *В. И. Ленин* — О религии.
(Сборник), Москва, Госполитиздат 1954
(Ин-т Маркса-Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС) 79 стр.

[*V. I. Lenin* — Despre religie.
(Culegere), Moscova, Editura de stat pen-
tru literatură politică 1954 (Institutul
Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lingă
C.C. al P.C.U.S.) 79 pag.]

5) *В. И. Ленин* — О союзе рабочего
класса и крестьянства.
Москва, Госполитиздат 1954 (Ин-т Марк-
са-Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС)
712 стр.

[*V. I. Lenin* — Despre alianța dintre
clasa muncitoare și țărănime.
Moscova, Editura de stat pentru literatură
politică 1954 (Institutul Marx-Engels-
Lenin-Stalin de pe lingă C.C. al P.C.U.S.)
712 pag.]

6) *В. И. Ленин* — Краткая биография.
изд-е II-е. Москва, Госполитиздат 1955
(Ин-т Маркса-Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС) 311 стр.

[*V. I. Lenin* — Scurtă biografie,

ediția a II-a, Moscova, Editura de stat
pentru literatură politică 1955 (Institutul
Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lingă C.C.
al P.C.U.S.) 311 pag.]

7) Воспоминания родных о В. И. Ленине,
Москва, Госполитиздат 1955 (Ин-т Маркса-
Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС)
215 стр.

[Amintiri despre V. I. Lenin.
Moscova, Editura de stat pentru literatură
politică 1955 (Institutul Marx-Engels-
Lenin-Stalin de pe lingă C.C. al
P.C.U.S.) 215 pag.]

8) *И. В. Сталин* — Сочинения.
Москва, Госполитиздат 1954 (Ин-т Маркса-
Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС)

[*I. V. Stalin* — Opere.
Moscova, Editura de stat pentru literatură
politică 1954 (Institutul Marx-Engels-Le-
nin-Stalin de pe lingă C.C. al P.C.U.S.)]

9) *И. В. Сталин* — Сочинения.
Москва, Госполитиздат 1955 (Ин-т Маркса-
Энгельса-Ленина-Сталина при ЦК КПСС)

[*I. V. Stalin* — Opere.
Moscova, Editura de stat pentru literatură
politică 1955 (Institutul Marx-Engels-
Lenin-Stalin de pe lingă C.C. al
P.C.U.S.)]

10) Коммунистическая партия Советского
Союза в резолюциях и решениях
Съездов, Конференций, и Пленумов
ЦК 1898—1954.

(в 3-х частях.) изд. 7-е, Москва, Госполит-
издат 1954 (Ин-т Маркса-Энгельса-Ленина-
Сталина при ЦК КПСС) ч. I, 831 стр., ч.
II, 676 стр., ч. III, 691 стр.

[Rezoluțiile și hotărârile congreselor,
conferințelor Partidului Comunist al
Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.
1898—1954.

(în 3 părți), ediția a 7-a, Moscova, Edi-
tura de stat pentru literatură politică 1954
(Institutul Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe
lingă C.C. al P.C.U.S.) partea I, 831 pag.,
partea a II-a, 676 pag., partea a III-a,
691 pag.]

2. De la Institutul de Istorie a Partidului de pe lângă C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez

1) Rewolucja 1905—1907 roku na ziemiach Polskich. Materiały i studia

Instytut Nauk Społecznych przg K.C. P.Z.P.R.

Książka i Wiedza, Warszawa 1955, 644 pag.

[Revoluția din Polonia (1905—1907)

Materiale și studii

Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez.

Editura „Cartea și Știința”, Varșovia 1955, 644 pag.]

2) S.D.K.P.i.L. w rewolucji 1905 roku. Zbiór publikacji

Wydział Historii Partii K.C. P.Z.P.R.

Książka i Wiedza, Warszawa 1955, 560 pag.

[P.S.D.R.P. și L. în revoluția din 1905.

Culegere de publicații

Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez.

Editura „Cartea și Știința”, Varșovia 1955, 560 pag.]

3) Alfred Lampe — O Nowa Polske.

Artykuły i przemówienia

Wydział Historii Partii K.C. P.Z.P.R.

Książka i Wiedza, Warszawa 1954, 339 p.

[Alfred Lampe — Pentru o nouă Polonie.

Articole și cuvântări

Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez.

Editura „Cartea și Știința”, Varșovia 1954, 339 pag.]

4) Witold Kolski — W Służbie Ludu pod sztandarem K.P.P.

(Wybór Pism) Wydział Historii Partii K.C. P.Z.P.R.

Książka i Wiedza — 1955 — Warszawa 222 p.

[Witold Kolski — Sub steagul partidului, în slujba poporului.

(Culegere). Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez.

Editura „Cartea și Știința”, Varșovia 1955, 222 pag.]

5) S. Jaszunski — Wybór Pism. Szlakiem rewolucyjnej publicystyki K.P.P.

Wydział Historii Partii K.C. P.Z.P.R.

Książka i Wiedza — 1954. 213 pag.

[S. Jaszunski — Scrieri alese. Calea publicisticii revoluționare a P.C.P.

Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez.

Editura „Cartea și Știința”, 1954, 213 pag.]

6) Marcin Kasprzak — Jego Życie i Walka w Świetle publikacji S.D.K.P.i.L.

Wydział Historii Partii K.C. P.Z.P.R.

Książka i Wiedza, Warszawa 1954, 108 p.

[Marcin Kasprzak — Viața și lupta lui oglindită în publicațiile P.S.D.R.P. și L.

Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al Partidului Muncitoresc Unit Polonez.

Editura „Cartea și Știința”, Varșovia 1954, 168 pag.]

3. De la Institutul Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German

1) Marx-Engels — Briefe über „Das Kapital“.

Besorgt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED.

Dietz Verlag, Berlin 1954.

[Marx-Engels — Scrisori cu privire la „Capitalul“.

Sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-

Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.

Editura „Dietz”, Berlin 1954.]

2) W. I. Lenin — Werke. — Besorgt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED.

Dietz Verlag, Berlin 1955.

[V. I. Lenin — Opere.

Sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.
Editura „Dietz“, Berlin 1955.]

3) *I. W. Stalin* — Über den Kampf um den Frieden.
Eine Sammlung ausgewählter Aufsätze und Reden. Besorgt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED.
Dietz Verlag, Berlin 1954, 364 Seiten.

[*I. V. Stalin* — Despre lupta pentru pace. Culegere de articole și cuvântări. Sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.
Editura „Dietz“, Berlin 1954, 364 pag.]

4) Die Erstdrucke der Werke von Marx und Engels.
Bibliographie der Einzelausgaben. Besorgt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED.
Dietz Verlag Berlin, 1955 — 62 Seiten.

[Primele ediții ale operelor lui Marx și Engels.
Bibliografia edițiilor separate. Sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.
Editura „Dietz“, Berlin 1955, 62 pag.]

5) Marx-Engels-Lenin-Stalin — Zur Deutschen Geschichte. Aus Werken-Schriften-Briefen. In drei Bänden.
Besorgt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED.
Band I, II Berlin Dietz 1953/54.
Band I (2. Auflage.) 1953. 783 S. Von der Frühzeit bis zum 18. Jahrhundert.

[Marx-Engels-Lenin-Stalin — Despre istoria Germaniei. Culegere din opere, scrieri, scrisori. In trei volume.
Sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.
Volumul I, II Berlin, Dietz 1953/54. Volumul I, (Ed. a II-a) 1953/54 783 pag. Din antichitate și pînă în secolul al XVIII-lea]
Band II: Das 19. Jahrhundert. 1954. 1535 S. (In 2 Halbbänden.)

Volumul II: Secolul al XIX-lea. 1951. 1535 pag. (In 2 tomuri).

6) Politische Ökonomie, Lehrbuch
Die deutsche Ausgabe wurde vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED besorgt.

Dietz Verlag, Berlin 1955, 720 Seiten.
[Manual de economie politică. Ediție germană sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.
Editura „Dietz“, Berlin 1955, 720 pag.]

7) *Klara Zetkin*: Ich will dort kämpfen, wo das Leben ist.
Eine Auswahl von Schriften und Reden zusammengestellt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED
Dietz Verlag, Berlin 1955, 58 Seiten.

[*Clara Zetkin* — Vreau să lupt acolo unde este viața.
O culegere de articole și cuvântări sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.
Editura „Dietz“, Berlin 1955, 58 pag.]

8) *Klara Zetkin* — Gegen Faschismus und imperialistischen Krieg
Besorgt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED.
Dietz Verlag, Berlin 1955, 40 Seiten.

[*Clara Zetkin* — Impotriva fascismului și războiului imperialist.
Sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.
Editura „Dietz“, Berlin 1955, 40 pag.]

9) *Wilhelm Pieck* — Reden und Aufsätze. Auswahl aus den Jahren 1950—1953.
Besorgt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED.
Band III Dietz Verlag, Berlin 1954.

[*Wilhelm Pieck* — Culegere de articole și cuvântări din 1950—1953 sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.
Vol. III. Editura „Dietz“, Berlin 1954]

10) *Otto Grotewohl* — Im Kampf um die einige Deutsche Demokratische Republik. Reden und Aufsätze. Auswahl aus den Jahren 1945—1953.

Besorgt vom Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut beim ZK der SED

Band I 1945—1949. 1954. 568 S.

Band II 1950—1951. 1954. 682 S.

Band III 1952—1953. 1954. 646 S.

Dietz Verlag, Berlin, 1954.

[*Otto Grotewohl* — In luptă pentru o Republică Democrată Germană unită. Culegere de articole și cuvântări. 1945—1953.

Sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.

Vol. I 1945—1949. 1954. 568 pag.

Vol. II 1950—1951. 1954. 682 pag.

Vol. III 1952—1953. 1954. 646 pag.

Editura „Dietz“, Berlin. 1954.]

11) *Bernhard Dohm* — Marx und Engels und Ihre Beziehungen zu Russland. Heft 2.

Besorgt vom „Marx-Engels-Lenin-Stalin-Institut“ beim ZK der SED. Dietz Verlag, Berlin, 1955, 38 Seiten.

[*Bernhard Dohm* — Marx și Engels și legăturile lor cu Rusia. Broșură. Nr. 2.

Sub îngrijirea Institutului Marx-Engels-Lenin-Stalin de pe lângă C.C. al Partidului Socialist Unit German.

Editura „Dietz“, Berlin 1955, 38 pag.]

4. De la Institutul de Istorie a Partidului Comunist Cehoslovac

1) Za bolševickou orientaci K.S.Č.

Sborník dokumentů k I svazku spisu Klementa Gottwalda 1954

Státní Nakladatelství Politické Literatury.

[Pentru orientarea bolșevică a P.C.C.

Culegere de documente la volumul I din scrierile lui Klement Gottwald.

Institutul de istorie a Partidului Comunist Cehoslovac.

Editura de stat pentru literatură politică]

2) Založení Komunistické Strany Československa.

Sborník dokumentů ke vzniku a založení K.S.Č 1917—1924.

Ústav Dějin K.S.Č.

Státní Nakladatelství Politické Literatury, Praha 1954, p. 208.

[Intemeierea Partidului Comunist Cehoslovac.

Culegere de documente referitoare la intemeierea Partidului Comunist Cehoslovac 1917—1924.

Institutul de istorie a Partidului Comunist Cehoslovac.

Editura de stat pentru literatură politică, Praga 1954, 208 pag.]

3) Sborník dokumentů k prosincové stávce 1920. Ústav Dějin K.S.Č.

Státní Nakladatelství Politické Literatury 1954, 226 pag.

[Culegere de documente privind greva din decembrie 1920.

Institutul de istorie a Partidului Comunist Cehoslovac.

Editura de stat pentru literatură politică 1954, 226 pag.]

4) Průkopci socialismu u nás.

Ústav Dějin K.S.Č.

Státní Nakladatelství Politické Literatury, Praha 1954, 534 pag.

[Pionierii mișcării socialiste la noi.

Institutul de istorie a Partidului Comunist Cehoslovac.

Editura de stat pentru literatură politică, Praga 1954, 534 pag.]

5) Za chléb, práci, půdu a svobodu.

Sborník dokumentů k II, III, IV a V svazku spisů Klementa Gottwalda.

Ústav Dějin K.S.Č.

Státní Nakladatelství Politické Literatury, Praha 1954, p. 519.

[Pentru piine, pace, patrie și libertate.

Culegere de documente la volumele II, III, IV și V din scrierile lui Klement Gottwald

Institutul de istorie a Partidului Comunist Cehoslovac.

Editura de stat pentru literatură politică,
Praga 1954, 519 pag.]

6) Padli za slobodu.

Ústav Dějin K.S.S.

Slovenské Vydavateľstvo Politickej Literatúry, Bratislava 1954, pag. 251.

[Căzuți pentru libertate.

Institutul de istorie a Partidului Comunist Cehoslovac.

Editura slovacă pentru literatură politică, Bratislava 1954, 251 pag.]

7) Klement Gottwald 1896—1953.

Orbis-Praha 1954, 311 pag.

[Klement Gottwald 1896—1953.

Editura „Orbis“, Praga 1954, 311 pag.]

8) Antonín Zapotocký 1884—1954.

Orbis-Praha 1954, 327 pag.

[Antonin Zapotocky 1884—1954.

Editura „Orbis“, Praga 1954, 327 pag.]

9) Klement Gottwald a Viliam Široký o našom odboji.

Ústav Dějin K.S.S.

Slovenské Vydavateľstvo Politickej Literatúry, Bratislava 1954, 302 pag.

[Klement Gottwald și Viliam Široki despre mișcarea noastră de rezistență.

Institutul de istorie a Partidului Comunist Cehoslovac.

Editura slovacă pentru literatură politică, Bratislava 1954, 302 pag.]

10) Klement Gottwald — Se sovětským svazem na věčné časy.

Svět Sovětů Praha 1954, p. 199.

[Klement Gottwald — Pe veci alături de U.R.S.S.

Editura „Lumea sovietică“, Praga 1954, 199 pag.]

11) Klement Gottwald — O kultuře a úkolech inteligence v budování socialismu.

Státní Nakladatelství Politické Literatury, Praha 1954, p. 122.

[Klement Gottwald — Lupta culturală și sarcinile intelectualilor în construirea socialismului.

Editura de stat pentru literatură politică, Praga 1954, 122 pag.]

12) Klement Gottwald — Vybrané Spisy ve Dvou Svazcích.

Svazek I 1925—1928 608 pag.

Svazek II 1939—1953 528 pag.

Ústav Dějin K.S.Č.

Státní Nakladatelství Politické Literatury, Praha, I 1954, II 1955.

[Klement Gottwald — Scrieri alese în două volume

volumul I — 1925—1928 608 pag.

volumul II — 1939—1953 528 pag.

Institutul de istorie a Partidului Comunist Cehoslovac.

Editura de stat pentru literatură politică, Praga, vol. I 1954, vol. II 1955]

13) Klement Gottwald — Spisy IX. 1939—1942.

Státní Nakladatelství Politické Literatury, Praha 1954, 340 pag.

[Klement Gottwald — Opere, vol. 9. 1939—1942.

Editura de stat pentru literatură politică, Praga 1954, 340 pag.]

14) Klement Gottwald — Spisy X. 1942—1943.

Státní Nakladatelství Politické Literatury, Praha 1954, 372 pag.

[Klement Gottwald — Opere, vol. 10. 1942—1943.

Editura de stat pentru literatură politică, Praga 1954, 372 pag.]

5. De la Institutul de istorie a mișcării muncitorești de pe lângă Partidul celor ce muncesc din Ungaria.

1) Lenin Magyarországról. Szemelvények Lenin műveiből.

„Szikra“, Budapest, 1954, 176 oldal.

[Lenin despre Ungaria. Culegeri din operele lui Lenin. Editura „Szikra“, Budapest 1954, 176 pag.]

2) Az illegális „Szabad Nép”
„Szikra”, Budapest, 1954, 136. oldal.

[„Szabad Nép” illegálă.
Editura „Szikra”, Budapesta 1954, 136 pag.]

3) A magyar munkásmozgalom történetének válogatott dokumentumai. Második kötet.

A magyar munkásmozgalom az imperializmusra való átmenet időszakában. 1890—1900.

Magyar Munkásmozgalmi Intézet.

„Szikra”, Budapest, 1954, 720. old.

[Documente alese din istoria mișcării muncitorești din Ungaria. Vol. II.

Mișcarea muncitorească din Ungaria în perioada trecerii capitalismului în faza sa imperialistă. 1890—1900.

Institutul de istorie a mișcării muncitorești din Ungaria de pe lângă C.C. al Partidului celor ce muncesc din Ungaria.

Editura „Szikra”, Budapesta 1954, 720 pag.]

4) Dokumentumok a Magyar Párttörténet tanulmányozásához. III.

1919 augusztusától 1929 őszéig.

Magyar Munkásmozgalmi Intézet.

„Szikra”, Budapest, 1954.

[Documente cu privire la studierea istoriei Partidului celor ce muncesc din Ungaria. III

august 1919 — 1929 toamnă.

Institutul de istorie a mișcării muncitorești din Ungaria de pe lângă C.C. al Partidului celor ce muncesc din Ungaria.

Editura „Szikra”, Budapesta 1954, 232 pag.]

5) Dokumentumok a Magyar Párttörténet tanulmányozásához IV.

1929 októberétől — 1939 szeptemberéig.

Magyar Munkásmozgalmi Intézet.

„Szikra” Budapest, 1955, 272. oldal.

[Documente cu privire la studierea isto-

riei Partidului celor ce muncesc din Ungaria.

Octombrie 1929 — septembrie 1939.

Institutul de istorie a mișcării muncitorești din Ungaria de pe lângă C.C. al Partidului celor ce muncesc din Ungaria.

Editura „Szikra”, Budapesta 1955, 272 pag.]

6) A Magyar Tanácsköztársaság hősi küzdelmeiről. (Tanulmányok.)

Magyar Munkásmozgalmi Intézet.

„Szikra”, Budapest 1954, 272. oldal.

[Din luptele eroice ale Republicii Sovietice Ungare (Studii)

Institutul de istorie a mișcării muncitorești din Ungaria de pe lângă C.C. al Partidului celor ce muncesc din Ungaria.

Editura „Szikra”, Budapesta 1954, 272 pag.]

7) Válogatott írások a magyar munkásmozgalom harcok múltjából. Második kötet.

„Előre, harcra ifjúnunkás!” 1919—1945.

Magyar Munkásmozgalmi Intézet.

Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1954. 816. old.

[Scrieri alese din trecutul de luptă al mișcării tineretului din Ungaria. Vol. II. „Înainte, la luptă tineri muncitori!” 1919—1945.

Institutul de istorie a mișcării muncitorești din Ungaria de pe lângă C.C. al Partidului celor ce muncesc din Ungaria.

Editura Tineretului, Budapesta 1954, 816 pag.]

8) *Nemes Dezső* — Magyarország felszabadulása.

Magyar Munkásmozgalmi Intézet.

„Szikra”, Budapest, 1955, 256. oldal.

[*Nemes Dezső* — Eliberarea Ungariei.

Institutul de istorie a mișcării muncitorești din Ungaria de pe lângă C.C. al Partidului celor ce muncesc din Ungaria.

Editura „Szikra”, Budapesta 1955, 256 pag.]

PARTICIPANȚI LA RĂSCOALA DE PE CRUCIȘĂTORUL „POTEMKIN” AFLAȚI ÎN ROMÂNIA¹

Intr-una din zilele teribilului an 1905, în rada portului romănesc Constanța a fost aruncată ancora legendarului crucișător „Potemkin”. Refuzul guvernului român de a pune la dispoziția echipajului revoluționar cărbune și alimente i-a constrins pe marinari să predea autorităților române vasul lor, iar ei să debarce ca emigranți politici.

Guvernul reacționar al României nu și-a ascuns dușmănia față de revoluționarii ruși. Păturile largi ale poporului muncitor au întâmpinat însă cu multă căldură și entuziasm pe marinari. Exprimând sentimentele clasei muncitoare române, ziarul „România muncitoare” scria în acele zile: „Cinste vouă, tovarăși din Rusia! Pentru prima oară în istorie drapelul roșu al proletariatului... filifree pe un cuirasat.”

Soarta membrilor echipajului de pe vasul „Potemkin” a fost diferită. Cea mai mare parte dintre marinari s-au întors după aceea în Patrie. Un grup însemnat de marinari au rămas în România.

În prezent, în legătură cu pregătirile care se fac în vederea sărbătoririi a 50 de ani de la răscoala armată de pe crucișătorul „Potemkin”, Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R. desfășoară o intensă activitate pentru a găsi membrii fostului echipaj care trăiesc în România, pentru a strânge și sintetiza amintirile lor despre evenimentele revoluționare desfășurate pe crucișător.

La Institutul de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.M.R. s-a comunicat corespondentului ziarului „Pravda” că au fost

găsiți peste 30 de participanți la răscoala de pe crucișătorul „Potemkin”. Cel mai mare grup dintre aceștia trăiesc în regiunea Ploiești. Nouă dintre cei cunoscuți de institut fac parte din rândurile Partidului Muncitoresc Român.

Cu toată vîrsta lor înaintată, mulți dintre ei continuă să muncească. La Ploiești, Zahar Kulikov se bucură de mare popularitate și respect printre oamenii muncii și activul de partid. El a fost sergent pe crucișătorul „Potemkin”. După ce vasul a fost predat autorităților române, Z. Kulikov s-a stabilit la Ploiești. Aici el a muncit ca electrician la rafinăriile de petrol, a participat la mișcarea revoluționară. Încă în ilegalitate Z. Kulikov a intrat în rândurile Partidului Comunist Român. În prezent Z. Kulikov este pensionar, dar continuă să muncească, participă activ la viața obștească a orașului.

În raionul Vaslui, regiunea Iași, trăiește Ivan Afanasievici Sceblikin, fost marinar de prim-rang pe legendarul crucișător. În toată perioada pînă la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, el a muncit ca argat la diferiți moșieri, îndurînd multe lipsuri și mult amar. Sub puterea populară Ivan Afanasievici a fost împroprietărit. În prezent el este unul dintre fruntașii vieții satului.

La uzinele din Constanța și Ploiești continuă să muncească foști marinari de pe crucișătorul „Potemkin”, membri ai Partidului Muncitoresc Român Ivan Ghibilinov, Vasil Pughin, sindicalistul Vasil Beaghin și alții. Toți sînt o pildă în muncă și participă activ la construirea socialismului în Republica Populară Romînă.

E. KISELEV

¹ Articol apărut în ziarul „Pravda” nr. 149 (13.447) din 29 mai 1955.

(1 IULIE — 30 SEPTEMBRIE 1955) ¹

100 ani (în vara anului 1855)	Apare primul număr al ziarului „Polearnala Zvezda“, editată de A. I. Herțen, revoluționar democrat rus.
30 „ (iulie 1925)	Are loc ședința plenară a C.C. al P.C.R. și a Comisiei Centrale de Control care adoptă rezoluția „Pentru bolșevizarea Partidului Comunist din România“.
74 „ (1-VII-1881)	Apare primul număr al revistei „Contemporanul“, care a adus o importantă contribuție la răspândirea marxismului în țara noastră și care s-a plasat în acea vreme pe pozițiile cele mai avansate în dezvoltarea și apărarea culturii naționale, combătând falsitatea diferitelor teorii burheze reacționare.
35 „ (1-VII-1920)	Apare sub îngrijirea secțiunii București a Partidului socialist primul număr al revistei „Lupta de clasă“, care își pune ca scop desfășurarea unei intense munci de propagandă în vederea transformării Partidului socialist într-un partid revoluționar și afilierea lui la Internaționala Comunistă.
34 „ (1-VII-1921)	Se creează Partidul Comunist Chinez.
36 „ (2-3-VII-a-1919)	În Valea Prahovei declară grevă generală peste 20.000 de lucrători din industria petroliferă.
6 „ (2-VII-1949)	Moare G. M. Dimitrov, eminent conducător al Partidului Comunist Bulgar și al mișcării muncitorești internaționale (s-a născut în 1882).
50 „ (3-VII-1905)	Începe greva generală a muncitorilor din Tiflis.
38 „ (3-VII-1917)	Muncitorii și soldații din Petrograd demonstrează împotriva guvernului provizoriu, pentru încetarea războiului.
98 „ (5-VII-1857)	Se naște Clara Zetkin, fruntașă a mișcării muncitorești germane (moare în anul 1933).

¹ În fiecare număr al revistei vom publica date calendaristice pentru lunile ce urmează.

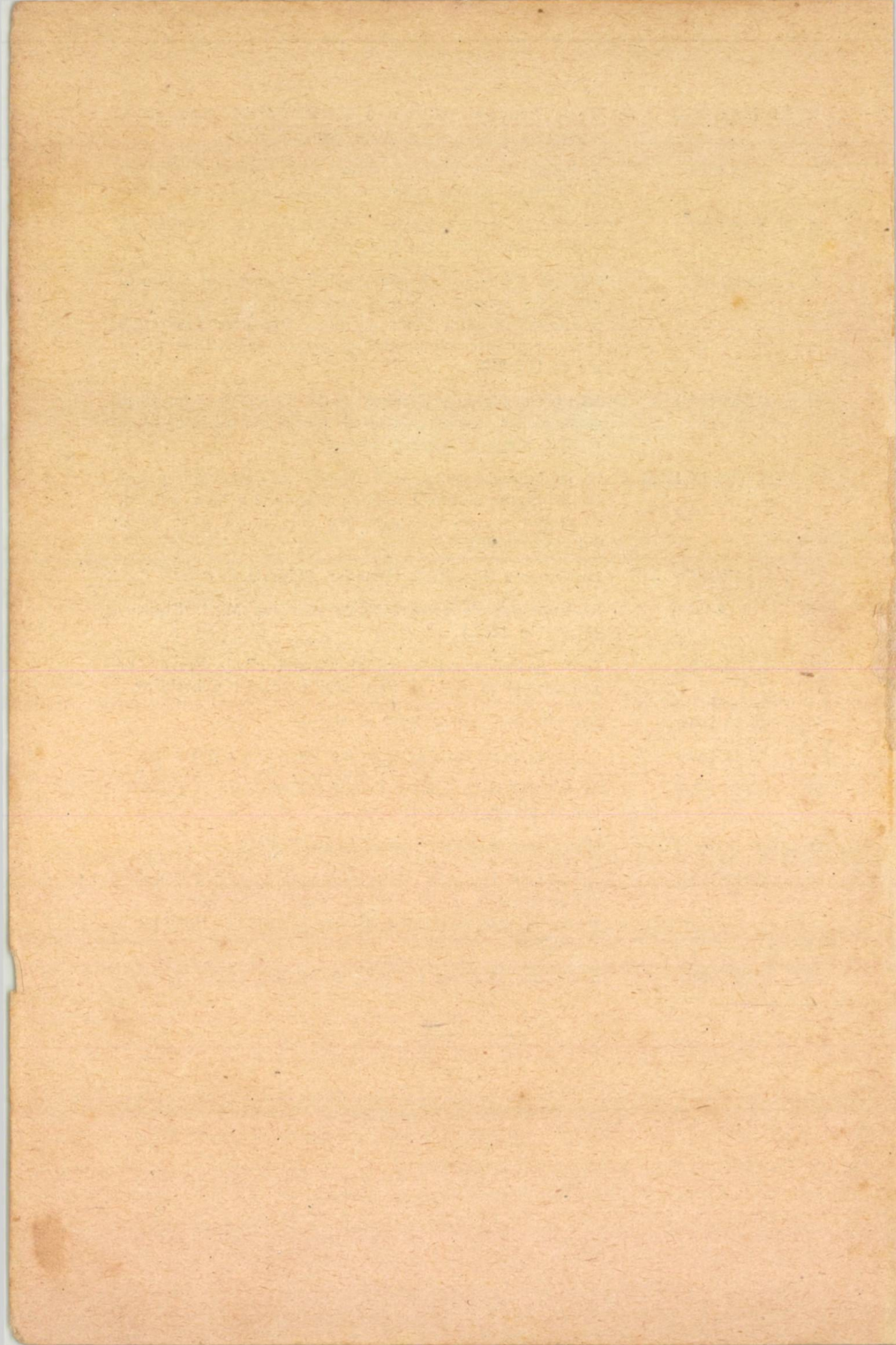
50 ani (8-VII-1905)	În orașul Lodz au loc lupte de stradă pe baricade cu trupele țariste.
420 „ (7-VII-1535)	Este executat Thomas Morus, socialist utopic, savant umanist de seamă.
50 „ (8-VII-1905)	Sosesc în portul Constanța marinarii răsculați și vasul „Contele Potemkin Tavriceskii“.
105 „ (9-VII-1850)	Se naște marele scriitor bulgar Ivan Vazov (moare în 1921).
166 „ (14-VII-1789)	Căderea Bastiliei.
715 „ (15-VII-1240)	Armatele comandate de Alexandru Nevski zdrobesc trupele suedezilor pe Neva.
33 „ (15-VII-1922)	Se creează Partidul Comunist din Japonia.
48 „ (16-VII-1907)	Moare marele pictor român Nicolaie Grigorescu.
35 „ (16-VII-1920)	Muncitorii S.T.B.-iști din București declară grevă generală, în urma căreia se întrerupe complet circulația tramvaielor în oraș.
40 „ (18-VII-1915)	Are loc la București cea de-a doua Conferință socialistă interbalcanică, la care se dezbate problema apărării statelor balcanice de tendințele de acaparare de către marile puteri imperialiste.
35 „ (19-VII-1920)	Se deschide Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste, la care sînt adoptate cele 21 de condiții de afiliere la Internaționala Comunistă. V. I. Lenin prezintă raportul asupra situației internaționale și sarcinile fundamentale ale Internaționalei Comuniste.
36 „ (20-VII-1919)	Au loc la Brăila mari întruniri muncitorești, la care participă peste 3.000 de muncitori. Ei manifestă împotriva intervenției statelor capitaliste în Rusia sovietică.
15 „ (21-VII-1940)	Se proclamă Puterea sovietică în Lituania, Letonia, Estonia.
11 „ (22-VII-1944)	În urma victoriilor Armatei Sovietice, începe eliberarea Poloniei de sub cîmpul hitlerist. Se formează primul guvern al poporului din istoria Poloniei. Ziua renașterii Poloniei.
24 iulie	Ziua flotei maritime a U.R.S.S.
88 „ (25-VII-1867)	Apare primul volum al operei lui Karl Marx „Capitalul“.
20 „ (25-VII-1935)	Se deschide Congresul al VII-lea al Internaționalei Comuniste. La acest congres Gh. Dimitrov prezintă raportul „Ofensiva fascismului și sarcinile Internaționalei Comuniste în lupta pentru unitatea clasei muncitoare împotriva fascismului“.

- 2 ani (27-VII-1953) Se semnează la Panmunjon (Coreea) acordul cu privire la armistițiul și încetarea războiului provocat de imperialiștii americani și sateliții lor lisinmaniști împotriva popoului coreean.
- 35 „ (31-VII-1920) Se creează Partidul Comunist al Marii Britanii.
31 iulie Ziua feroviarilor sovietici.
- 37 „ (august 1918) Are loc „răscoala pentru orez” în Japonia.
- 36 „ (august 1919) Înăbușirea republicii sovietice din Ungaria (formată în martie 1919).
- 35 „ (august 1920) Au loc în întreaga țară mari manifestații și întruniri muncitorești împotriva odioasei legi antimuncitorești Trancu-Iași. Peste 30.000 de muncitori manifestează în București în fața parlamentului.
- 15 „ (2-VIII-1940) Formarea R.S.S. Moldovenești.
- 15 „ (3-VIII-1940) R.S.S. Lituaniană este primită în cadrul U.R.S.S.
- 60 „ (4-VIII-1895) Moare dr. D. Brîndză, om de știință (botanist) căruia i se datorește înființarea Grădinii botanice din București.
- 35 „ (4-VIII-1920) Are loc în rândurile proletariatului englez o largă mișcare sub lozinca „Jos mâinile de pe Rusia sovietică!”.
- 60 „ (5-VIII-1895) Moare F. Engels, care alături de K. Marx a fost fondator al socialismului științific, unul dintre clasicii marxismului.
- 26 „ (5-VIII-1929) Minerii din Lupeni declară grevă pentru apărarea intereselor lor de clasă. Muncitorii din alte mine ale Văii Jiului se alătură grevei. Guvernul burghezo-moșieresc reprimă singeros eroica grevă a muncitorilor minieri.
- 15 „ (5-VIII-1940) Republica Sovietică Socialistă Letonă este primită în cadrul U.R.S.S.
- 30 „ (6-VIII-1925) Moare G. I. Kotovski, erou al războiului civil din U.R.S.S.
- 15 „ (6-VIII-1940) R.S.S. Estonă este primită în cadrul U.R.S.S.
- 5 „ (7-VIII-1950) Apare în limba rusă cartea lui I. V. Stalin „Marxismul și problemele lingvisticii”.
- 50 „ (9-VIII-1905) Apare cartea lui V. I. Lenin „Două tactici ale social-democrației în revoluția democratică”.
- 30 „ (10-VIII-1925) Moare nuvelistul și povestitorul român Ion Slavici.
- 24 „ (15-VIII-1931) Incepe să apară în ilegalitate ziarul „Scînteia”.
- 105 „ (17-VIII-1850) Moare marele scriitor realist francez Honoré de Balzac (s-a născut în 1799).
- 5 „ (18-VIII-1950) Este ucis mișelește de fasciști Julien Lahaut, președintele Partidului Comunist Belgian.

- 2 ani (19/20-VIII-1953) Are loc ședința plenarei lărgite a C.C. al P.M.R. la care se adoptă hotărîrea cu privire la „Sarcinile partidului în domeniul dezvoltării economiei naționale și ridicării continue a nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii“.
- 65 „ (22-VIII-1890) Moare Vasile Alecsandri, clasic al literaturii române, participant la evenimentele revoluționare din 1848 în Moldova și la unirea națională din 1859, cîntărețul războiului pentru independență 1877—1878.
- 11 „ (23-VIII-1944) Eliberarea Patriei noastre de către glorioasa Armată Sovietică și răsturnarea dictaturii fasciste antonesciene de către forțele populare patriotice conduse de Partidul Comunist Român.
- 35 „ (23-VIII-1920) La Timișoara se declară o grevă generală împotriva anulării contractului colectiv, împotriva concedierilor, pentru ridicarea cenzurii etc. În scurt timp greva cuprinde întregul Banat.
- 135 „ (24-VIII-1820) Moare scriitorul român Ion Budai-Deleanu, autorul epopeii „Țiganiada“, puternică satiră antifeudală.
- 28 august Ziua minerilor din Uniunea Sovietică.
- 49 „ (29-VIII-1906) La Petroșani și împrejurimi declară grevă 7.000 de mineri, cerînd mărirea salariilor.
- 20 „ (30-VIII-1935) Moare Henri Barbusse, scriitor revoluționar francez, luptător înălăcărat pentru pace, împotriva fascismului.
- 35 „ (septembrie 1920) În nordul Italiei are loc o largă mișcare revoluționară. Muncitorii ocupă fabrici și uzine, țărani ocupă pămînturi moșierești.
- 36 „ (1-IX-1919) Se creează Partidul Comunist din S.U.A.
- 16 „ (1-IX-1939) Germania hitleristă atacă Polonia. Incepe cel de-al doilea război mondial.
- 10 „ (2-IX-1945) Proclamarea Republicii Democratice Vietnameze.
- 10 „ (2-IX-1945) Semnarea actului de capitulare necondiționată a Japoniei.
- 105 „ (5-IX-1850) Se naște chimistul român C. Istrati, cunoscut prin cercetările sale valoroase asupra bogățiilor naturale ale țării noastre.
- 55 „ (6-IX-1900) Se naște Vilco Cervenkov, președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Bulgaria, membru în Biroul Politic al Partidului Comunist Bulgar.
- 14 „ (6-IX-1941) Apare „Platforma P.C.R.“, prin care partidul cheamă masele la lupta împotriva războiului antisovietic, împotriva fascismului și a dictaturii antonesciene.

- 5 ani (6-IX-1950) Marea Adunare Națională a R.P.R. votează legea pentru înființarea Sfatului Popular din R.P.R.
- 575 „ (8-IX-1380) În luptele de la Kulikovo, armata rusă comandată de Dmitri Donskoi înfrânge armatele tătare conduse de Mamai.
- 21 „ (8-IX-1934) Are loc în București prima ședință plenară a Comitetului național antifascist din România.
- 15 „ (10-IX-1940) Partidul Comunist Român publică documentul „Punctul nostru de vedere“, prin care demască dictatul de la Viena și cheamă poporul român la luptă împotriva fascismului pentru republică democratică și pentru legături de prietenie cu U.R.S.S.
- 31 „ (12-IX-1924) Izbucnește răscoala țăranilor de la Tatar-Bunar împotriva cotropitorilor români. Guvernul burghez-moșieresc român reprimă sîngeros această răscoală.
- 60 „ (14 (26)-IX-1895) Se inaugurează podul peste Dunăre la Cernavodă, proiectat de inginerul român Anghel Saligny. La data construirii, acesta era cel mai mare pod din Europa și al treilea din toată lumea.
- 10 „ (15-IX-1945) Proclamarea Republicii Populare Bulgaria.
- 210 „ (16-IX-1745) Se naște marele comandant de oști rus M. I. Kutuzov. (Moare în 1813.)
- 35 „ (21-IX-1920) Apare primul număr ilegal al ziarului „Rude Pravo“, organ central al C.C. al Partidului Comunist Cehoslovac.
- 11 „ (21-IX-1944) Apare primul număr legal al ziarului „Scînteia“.
- 130 „ (27-IX-1825) Se inaugurează în Anglia prima linie ferată din lume.
- 91 „ (28-IX-1864) Se întemeiază la Londra de către Karl Marx și Friedrich Engels Internaționala I.
- 60 „ (28-IX-1895) Moare marele savant francez Louis Pasteur.
- 32 „ (23-IX-1923) Are loc în Bulgaria răscoala armată împotriva dictaturii militaro-fasciste a lui Tankov, condusă de Partidul Comunist Bulgar, în fruntea căruia stăteau Gh. Dimitrov și V. Kolarov.
- 25 „ (29-IX-1930) Moare marele pictor rus I. E. Repin (s-a născut în 1844).

112

Lei 4